ANTONII LAMPRIDII

DE

SUPERSTITIONE VITANDA,

Sive Censura

VOTI SANGUINARII

IN HONOREM IMMACULATÆ CONCEPTIONIS DEIPARÆ EMISSI,

A Lamindo Pritanio antea opugnati, atque a Candido Parthenotimo Theologo Siculo incassum vindicati.

Non sit nobis Religio in phantasmatibus nostris. Melius est enim qualecumque verum, quam omne quidquid pro arbitrio fingi potest. Sanctus Augustinus Lib. de vera Relig. Cap. LV.

EDITIO SECUNDA.

MEDIOLANI, MDCCXLII.

SUPERIORUM PERMISSU.

Prostant Venales

VENETIIS,

Apud Simonem Occhi, sub Signo Italiæ.

AD LECTOREM

PRECES AUCTORIS.

SI *quisquam ad hoc Opusculum legendum accedet, certe duplex hominum genus erit. Alterum eorum, qui* Sanguinarium Votum *numquam suscepere, suoque nondum examini subjecerunt. Ab his nihil mihi, nihil lucubrationi huic timendum est. Immo ut ad illorum Tribunal potissimum caussa ista deferretur, in votis mihi esset; quum enim in neutram partem hactenus eorum judicia declinarint, nemo æquius quam illi & rationes perpendere, & sententiam hac de re ferre possit. In classe ista, ni fallor, potiorem Catholicorum partem videre mihi videor. Alterum illorum est, qui jam se hujusmodi Voto obstrinxerunt, & quamquam plerique sine ullo examine in illud censerint, mentibus tamen præoccupatis ipsum tueri, quacumque ratione possint, suum ducent. Non querelæ, non iratæ tantum voces ab iis expectandæ, sed & quidquid humana sagacitas, & potentia præstare queat ad eliminandum, opprimendumque Librum, in re præsertim Pietatis, suis oppositum placitis. Sed si quid meæ preces possunt, quemlibet supplex rogo, ut antequam ad hæc legenda se conferat, secum reputet, quanto honore, quove amore digna sit Veritas. Hanc enixe expiscari, hanc anteferre, idque libenter, opinionibus*

suis, est hominis bene compositi, seque ac sua recte amantis. Si sapis amicum dicas, non hostem, qui te vera aut meliora doceat. Quod non ideo dictum velim, quasi a Lectore exigam, ut antea persuasum habeat, a me stare Veritatem, quam sententiæ meæ rationes exceperit. Id unum ego precibus meis concessum velim, ut pacato dumtaxat animo Lector ista legat, ipsoque in limine lectionis præconceptas tantisper seponat Opiniones, easdem recepturus e vestigio, nisi me propiora vero, sive solidiora tradentem agnoverit. Porro iniquum foret mihi irasci, quod tacentibus aliis istam ego provinciam susceperim. Interest profecto Reipublicæ Catholicæ in examen adduci, quidquid novitii occurrit in Doctrina Fidei, magnique momenti est in Doctrina Morum. De Vita hominum in eo Voto agitur. Num id tibi leve, num contemnendum videatur? At inquis: Pietatem sententia mea præfert. Audio. Sed quid si Superstitionem? Huic adversari, totisque obsistere viribus, inficiare, si potes, quin veræ Pietatis, quin rectæ Rationis sit opus. Reliquum ergo est, ut uno Veritatis amore ductus pacifice hæc legas, in eam denique concessurus sententiam, quam non Affectus, sed Regina ipsa Veritas amplectendam suadebit.

PRÆ-

PRÆFATIO.

Viginti & ſeptem jam excurrunt Anni, ex quo primum prodiit Lutetiæ Pariſiorum Tractatus meus *de Ingeniorum moderatione in Religionis negotio*, alibi poſtea recuſus. Ibi Libro II. Cap. VI. pag. 254. palam prodidi, improbari mihi eorum conſilium, qui vovent ſe daturos Sanguinem pro tuenda ſententia, tribuente immunitatem ab Originali culpa Beatiſſimæ Virgini Mariæ. Nullus me livor, nullius odium, me ad hujuſmodi Votum improbandum permovit. Una illius, ut mihi videbatur, & adhuc videtur, deformitas verba cenſuræ alioqui placidæ miniſtravit. At poſt complures annos, hoc eſt Anno 1729. emerſit tandem Siculus Scriptor, immo Theologus, & *ſacræ Theologiæ Profeſſor*, qui ſub nomine *Candidi Parthenotimi* in arenam adverſus me deſcendit, edita Panormi *Diſſertatione Theologica*, cui titulus *Votum pro tuenda immaculata Deiparæ Conceptione ab oppugnationibus Lamindi Pritanii vindicatum*. Sero ad me delatus eſt Libellus, iſque etiam me invenit aliis negotiis, curiſque diſtentum, e quibus Eruditorum Reſpublica, ſi Deus dabit, aliquando fructum recipiet. Alienum præterea me ſentiebam a ſuſcipienda ejuſmodi pugna, non quod putarem, quidquam ereptum veritati ac ſoliditati ſententiæ meæ; ſed quod jam longa experientia didici, adeo compoſita eſſe, immo male diſpoſita ingenia, animoſque mortalium, ut quam ſemel opinionem imbuerunt, atque firmarunt, fere ſemper retineant, ac potiſſimum ſi concertationibus res agatur. In incendium quippe maximum facile tunc erumpunt homines; & amore ſui, ſuæque famæ tutela urgente ita abripiuntur, ut Veritatem vel ante pedes poſitam ſæpe non agnoſcant. Jam judicarunt pro illa ſententia, firmumque ei aſſenſum præbuere, immo & alios docuere: moleſtiſſimum deinde eſt, atque intolerandum, judicare contra ingenium proprium,

contra se ipsum. Stat ante oculos existimationis propriæ periculum; mentemque agitat ac premit dirum illud phantasma: quid de me docti, quid Populus ipse dicturus est, si vincar, eoque plus, si me victum fatear? Quare effugia omnia quærunt, ratiunculas quasque sibi oblatas arripiunt; & quum nihil aliud supereft, invidiam adversario creant; odiumque hominum, si quo pacto possunt, in eum concitant. Nullam denique artem, nulla externa auxilia negligunt, quibus importunum Censorem opprimant, atque consternant. Quod mirum est, ea infelicitate sæpe homo laborat, dum gravi adeo affectuum tumultu in pugnis literariis exæstuat, ut minime se putet a Veritate, aut Justitia, aut Caritate discedere, vel quum iniquæ caussæ patrocinium suscipit, & contumelias, atque calumnias telorum loco in hostem usurpat. Equidem nescio, num gravius doleam naturæ nostræ corruptionem, an ipsius Veritatis quotidiana vulnera, sive pericula, quam tamen omnes & amare, & sincero animo inquirere profitemur.

Et hæc quidem tacite concinebam mihi. At ubi factum est mihi aliquantulum otii, simulque recogitare cœpi, non de re levis momenti, sed de hominum Vita quæstionem obortam fuisse, aliquid rursus decrevi mandare literis, quod ad hujusmodi controversiam dirimendam opportunum atque utile non tantum videatur mihi, sed & ab aliis censeri possit. Accessit etiam & amicorum aliquot impulsus, putantium, non omnium esse agnoscere, in quo deficiat Parthenotimi Dissertatio; ac rei publicæ consequenter interesse, si forte is doctrinam minime probandam tueatur, ab ea adoptanda deterrere ceteros Catholicorum filios. En ergo onus subeo. Uter ex nobis rectius senserit, decernet postquam hæc legerit, quisquis nullo partium studio ductus inter me atque illum æquus judex sedebit. Et pari quidem facie ambo pedem hactenus contulimus larvatus ego, larvatus & ille. Nimirum, ut unusquisque, neutiquam spectata in alterutro humilitate, aut splendore nominis, sed una rationum vi, sen-

ten-

tentiam liberis votis ferre possit. Miretur autem Lector, cur hæc de me in Præfatione pag. XIV. scripserit *Parthenotimus: Ille quidem latere sub Lamindi Pritanii nomine maluit; quonam id fecerit consilio, nil confert ad præsentem controversiam indagare*. Lepide profecto, quum æque & ipse latere sub *Candidi Parthenotimi* nomine maluerit. Ubi is nobis revelarit, quonam id fecerit consilio, tunc & ipse a me responsum habebit. Attamen quando is semetipsum oblitus, mihi pæne crimen inferre videtur pag. 103. Lamindum dictitans *hominem recentem, qui vero sub nomine apparere veritus est*, hunc etiam locum topicum censoriæ illius prurigini mature eripiam. Itaque lubens, apertum volo urgenti Parthenotimo, sub *Lamindi Pritanii* Anagrammatico nomine latere *Antonium Lampridium*. Quod quum revelo, habebit nihilominus in *Lampridio* Theologus Siculus hominem obscurum, & *vix notum de nomine*, uti is *Pritanium* pag. 75. appellavit: neque opus erit, Panormitanos iratis redarguere verbis, quasi nimium deferant auctoritati Lamindi Pritanii, uti jam fecit idem Parthenotimus pag. 101. ubi in hæc fulmina erumpit: *Erras, quisquis es, Lamindi addictus jurare in verba Magistri, si umquam credis, quod Orbi Catholico Lamindus sit ille bonus vir Horatii,*

Quo multæ, magnæque secantur Judice lites.

Bono sit animo Parthenotimus: sive cum Pritanio antiquo, sive cum nupero *Lampridio* manus conferat, ei certamen erit cum homine vix noto de nomine, & qui rationibus tantum, non vero sui nominis majestate pugnet. Sed jam itineri nos committamus.

Dixi, offerre heic se nobis rem non levis momenti; immo maximi dicendum mihi fuit: id quod nullo negotio unusquisque, dum tantillum consideret, vel me tacente deprehendet. Non agitur heic de privata cujusquam hominis Opinione, in latebris conclusa, & paucis nota: quanquam & in istam exerere arma cuicumque liceret, quoties eam adversarii rectæ doctrinæ persuasum haberet. Agitur de Opinione, quæ jam in editis Libris disseminata est, quæ Populis integris ingenii co-

natu

natu e sacris suggestis suadetur, inculcatur, tamquam eximium Christianæ Pietatis experimentum, & quam propagare nonnulli quantis possunt viribus adhuc pergunt. Mutinæ auditus est mihi sacer quidam Orator, e Campania ad nos profectus, Populo sublime ejusmodi (ut is putabat) sacrificium pluribus commendans. Suasit quidem, at non persuasit: doctis interea mirantibus atque improbantibus informem illius zelum atque sententiam. Nunc tibi aliquantisper finge, sanguinariam hanc Opinionem pugnare cum Dogmatis Catholicæ Ecclesiæ: teterrimum jam sentis monstrum in Italiam invectum, & fieri posse, ut plura hominum millia ad mortem sine ratione incitentur, & horreant cunctorum animi illud incautam hanc & temere quæsitam mortalium carnificinam. Nam quod nullus nunc timor instat cædium; ac nondum natum credere fas est Tyrannum quemquam hac de caussa in Catholicam gentem debacchaturum, propterea innoxiam atque ferendam hujusmodi Opinionem immerito quisquam censeat. Si imprudens, si temeraria est, continuo abjicienda, ac ejuranda est, ne altas radices agat, quas comprimere, ac evellere, quum velis, non liceat; & ne probare nunc videaris, quod aliquando sis abominaturus. At enim, inquies, & nunc, & futuris quibusque temporibus stat ac stabit hæc Opinio, utpote solidis fundamentis nixa. Ita censes, & bona fide, ut arbitror. An ita judicaturi sint alii, sitque deinceps omnibus judicandum, investigatum nunc pergo. Interea ne tu quidem inficias ire potes, quin gravissimi ponderis sit hoc argumentum, maximique referre, non perfunctorie, sed attenta meditatione, in illud aciem intellectus converti, ut qui hactenus a Voto isto effundendi Sanguinem sibi caverunt, si forte illud temeritate nequaquam carere perspiciant, eo diligentius in posterum ab eo sibi caveant; & contra qui incaute illud concepere, prudenter suæ conscientiæ consulere possint. Grandis flagitii reus esset Theologus, qui vel unum e Fidelibus sua doctrina impelleret ad Mortem temere subeundam. Quid postea, si integrum Populum?

IN-

INDEX CAPITUM.

CAP.

CAP.

cuſari

CA-

CAPUT PRIMUM.

Decreta Romanorum Pontificum, & Concilii Tridentini servanda in Quæstione de Immaculata Deiparæ Conceptione. In quo sita Controversia inter Pritanium & Parthenotimum. Votum de tutanda, voce & calamo, sententia favente Immunitati Marianæ laudatum. Improbatum Votum Sanguinarium pro illius tutela.

ED antequam in argumentum ipsum invadam, præoccupanda difficultas est, quæ instituenti disputationem de *Voto Sanguinario* e vestigio occurrit. Nempe fieri non posse, ut sententia de Conceptione Immaculata Sanctissimæ Virginis sæpe non recurrat, quum super ipsa sententia innitatur Votum, de quo sermo nobis futurus est. Delicata profecto materies, pluribus Romanorum Pontificum edictis, pœnisque non unius generis circumsepta: quæ omnia heic innuere tum ad meam, tum ad legentium cautelam necessarium duxi. Primus Sixtus IV. Papa anno 1483. edita Constitutione, *Grave nimis*, anathema statim incurrendum indixit cuicumque *præsumenti affirmare, eos, qui crederent, aut tenerent Dei Genitricem ab Originalis peccati macula, sua Conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus Hæresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare*. Deinde Pontifex idem *simili pœnæ ac censuræ subjicit eos, qui ausi fuerint asserere, contrariam Opinionem tenentes, videlicet gloriosam Virginem Mariam cum Originali peccato fuisse conceptam, Hæresis crimen, vel peccatum incurrere mortale, cum NONDUM sit a Romana Ecclesia, & Apostolica Sede decisum*. Subinde sacrum Concilium Tridentinum Sessione V. Constitutionem Sixti confirmavit, inquiens: *Declarat tamen hæc ipsa Sancta Synodus, non esse suæ intentionis, comprehendere in hoc Decreto, ubi de Peccato Originali agitur, Beatam & Immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem; sed observandas esse Constitutiones felicis recordationis Sixti Papæ Quarti sub pœnis in eis Constitutionibus contentis, quas innovat*. Præeunte potissimum Sancto Pio V. & Cardinali Pallavicino in Historia Concilii Tridentini novimus, ne tunc quidem definitum aliquid fuisse de celebri ista Quæstione, sed eam in illo statu relictam fuisse, in quo jacuit sub Sixto IV. Successit idem San-

ctus Pius V. Pontifex Maximus, qui anno 1570. edicta Constitutione *Super speculam*, ut cohiberet contentiones & scandala in Populo, quæ hujus quæstionis occasione quotidie oriebantur, edixit, *Quatenus nemo cujuscumque ordinis, gradus, conditionis, vel dignitatis existat, in popularibus Concionibus, vel ubi promiscua virorum & mulierum multitudo convenire solet, de hujus controversiæ alterutra parte disputare, rationibus, vel Doctorum auctoritate, asserendo propriam sententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipsa quæstione, cujusvis pietatis aut necessitatis prætextu, vulgari sermone scribere vel dictare præsumat. Qui contra fecerit, Suspensionis pœnam a divinis absque nova declaratione ipso facto incurrat* &c. Infra addit: *Ceterum QUAMDIU per Apostolicam Sedem altera pars definita non fuerit, oppositaque sententia condemnata, liceat viris doctis, in publicis Academiæ disputationibus* &c. *ubi scandali nulla subest occasio, de illa quæstione disserere, & argumentis utramlibet partem vel asserere, vel impugnare; dum tamen neutra velùti erronea prædicetur, serventurque illa omnia, quæ a dicto Sixto prædecessore nostro statuta sunt* &c. Præterea perstringit ibi Sanctus Pontifex illos, qui, *cum de gloriosæ Virginis Mariæ Conceptione sermo inciderit, tam pertinaciter pro alterutra parte contendunt, ac si de illis Dogmatibus esset, quæ corde credere ad justitiam, & ore confiteri ad salutem necessarium est. Quibus illud[1] Prophetæ convenire videtur: Dicunt, ait Dominus, cum ego non sim locutus; cum Sancta Romana Ecclesia omnium Ecclesiarum Magistra, & doctrix disciplinæ, de ea hucusque non definierit, nemo ABSQUE TEMERITATE præjudicare, vel alterius partis sententiam damnare potest; & quasi desint præclarissima Inventricis gratiæ* (hoc est Virginis Deiparæ, quam hoc titulo Sanctus Bernardus, ac alii donant, utpote quæ invenit ineffabilem gratiam apud Deum, qualem nulla filiarum Adam unquam consequuta est, aut consequetur) *merita, quæ nec Angelica quidem Lingua satis digne referri possunt; & cum* (an potius *quasi?*) *ex illo uberrimo fonte, puteoque aquarum viventium non* (aut *non* heic expungendum) *possint saluberrimas haurire aquas, quibus Populus magna cum utilitate, atque dulcedine reficeretur: ad dissipatas cisternas occurrunt, stultas videlicet, & sine disciplina quæstiones, quæ generant lites, quas nec frequens multitudo intelligere, nec viri sapientes, qui capiunt, utiliter percipere valeant. Præsertim, quoniam, ut experimento didicimus, ipsorum Concionatorum, qui ad quæstiones hujusmodi proponendas facilius erumpere solent, major numerus materiæ difficultatem prorsus Ignorantes, neque intelligentes, quæ loquuntur, aut de quibus affirmant, simplicium animos Indiscretæ Devotionis obtentu, vel potius loquacitatis & ostentationis affectu, ad tumultus & simultates concitant*

tant &c. Hæc Sanctus Pius V. cujus Constitutio in Bullario Romano legitur.

Verum quum rixæ nihilominus & scandala in dies graviora hac de caussa fervérent, Paulus V. Pontifex Maximus anno *1616.* edita Constitutione *Regis pacifici*, tenorem Bullarum Sixti IV. & Pii V. referens, atque confirmans, pœnis jam propositis addidit contra inobedientes *privationem facultatis concionandi*, *publice legendi*, *seu docendi & interpretandi*, *& vocis activæ & passivæ in quibuscumque electionibus*. At quia ne sic quidem serpenti morbo satis efficax medicina parata fuerat, Gregorius XV. Pontifex Maximus anno *1622.* Decretum edidit, numero *29.* in Bullario Romano, in quo perspectis *scandalis*, *jurgiis*, *& dissensionibus*, quæ manabant ex unicuique relicta *libera facultate tenendi*, *atque etiam asserendi utramque partem*; *propterea volens hujusmodi scandalis ex debito sui muneris providere*, *decrevit ac præcepit omnibus & singulis* &c. *ut in posterum*, *DONEC articulus hujusmodi a Sancta Sede Apostolica fuerit decisus*, *vel per Sanctitatem suam*, *& Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum*, *non audeant in publicis concionibus*, *lectionibus*, *conclusionibus*, *& aliis quibuscumque actibus publicis asserere*, *quod eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum Peccato Originali*. *Contrafacientes autem eadem Sanctitas sua voluit & declaravit subjacere debere*, *& subjecit Censuris & pœnis contentis in supradictis Constitutionibus suorum prædecessorum*, *& sua*, *ipso facto incurrendis*. *Per hujusmodi tamen provisionem Sanctitas sua non intendit reprobare alteram Opinionem*, *nec ei ullum prorsus præjudicium inferre*, *eam relinquens in eisdem statu & terminis*, *in quibus de præsenti reperitur* &c. *Ulterius sub eisdem Censuris & pœnis mandans*, *quod negantium Opinionem*, *videlicet quod non fuerit concepta cum Originali Peccato*, *in prædictis publicis actibus asserentes aliam Opinionem*, *non impugnent*, *nec de ea aliquo modo agant*, *vel tractent*. Sed nulla favorabilior Constitutio pro sententia affirmante Deiparam immunem a Culpa Originali adferri potest, quam quæ ab Alexandro VII. Pontifice Maximo anno *1661.* promulgata fuit. Cujus exordium est: *Solicitudo omnium Ecclesiarum*. Ibi summus Pontifex hæc habet: *Sane vetus est Christi fidelium erga ejus Beatissimam Matrem Virginem Mariam Pietas*, *sentientium*, *ejus animam in primo instanti creationis*, *atque infusionis in corpus fuisse speciali Dei gratia & privilegio*, *intuitu meritorum Jesu Christi ejus Filii*, *humani generis Redemptoris*, *a macula Peccati Originalis præservatam immunem*: *atque in hoc sensu ejus Conceptionis Festivitatem solemni ritu colentium et celebrantium*. *Crevitque horum numerus*, *atque hujusmodi cultus*, *post editas a felicis recordationis Sixto Papa IV. prædecessore*

nostro in ejus commendationem Apostolicas Constitutiones, quas sacrum Concilium Tridentinum innovavit, atque observari mandavit. Aucta rursus & propagata fuit Pietas hæc & cultus erga Deiparam, post erecta hoc nomine, approbantibus Romanis Pontificibus, Monasteria Religiosorum Ordinum, & Confraternitates, ac concessas ab iisdem Indulgentias, ita ut accedentibus quoque plerisque celebrioribus Academiis ad hanc sententiam, jam fere omnes Catholici eam complectantur. At quia non obstantibus Prædecessorum edictis, pergebant in Hispania *aliqui contrariæ illius Opinionis assertores tum privatim, tum publice præfatam sententiam aut impugnare, aut vellicare, & favorem a Romanis Pontificibus cultui & Festo secundum illam præstitum ita interpretari, ut frustrentur; immo Ecclesiam Romanam huic sententiæ & cultui, juxta illam Beatæ Virgini exhibito, favere negant*: propterea Pontifex offensionibus, jurgiis, & scandalis, quæ inde timebantur, obviare volens, subdit: *Nos considerantes, quod Sancta Romana Ecclesia de intemeratæ semper Virginis Mariæ Conceptione Festum solemniter celebrat, ac speciale ac proprium super hoc Officium olim ordinavit juxta piam, devotam, & laudabilem institutionem, quæ a Sixto IV. Prædecessore nostro tunc emanavit; volentesque laudabili huic pietati, & devotioni, & Festo, ac culti secundum illam exhibito in Ecclesia Romana* &c. *favere, nec non tueri Pietatem & Devotionem hanc colendi & celebrandi Beatissimam Virginem, præveniente scilicet Spiritus Sancti gratia a Peccato Originali præservatam* &c. *Decreta a Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, & præcipue a Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XV. edita in favorem sententiæ asserentis, animam Beatæ Mariæ Virginis in sui creatione, & in corpus infusione, Spiritus Sancti gratia donatam, & a Peccato Originali præservatam fuisse, nec non in favorem Festi & cultus Conceptioni ejusdem Virginis Deiparæ secundum* PIAM ISTAM SENTENTIAM, *ut præfertur, exhibiti innovamus, & sub Censuris & Pœnis in eisdem Constitutionibus contentis observari mandamus. Et insuper omnes & singulos, qui præfatas Constitutiones & Decreta ita pergent interpretari, ut favores per illas dictæ sententiæ, & Festo, seu cultui secundum illam exhibito frustrentur, vel qui hanc eamdem sententiam, Festum, vel cultum in disputationem revocare, aut contra ea quoquo modo, directe vel indirecte, aut quovis prætextu, etiam Definibilitatis ejus examinandæ, sive Sacram Scripturam, aut Sanctos Patres, sive Doctores glossandi, vel interpretandi, denique alio quovis prætextu, seu occasione, scripto, seu voce, loqui, concionari, tractare disputare, contra eam quicquam determinando, aut asserendo, vel argumenta contra ea asserendo, & insoluta relinquendo, aut alio quovis excogitabili modo dis-*

feren-

ferendo, ausi fuerint; præter pœnas & Censuras in Constitutionibus Sixti IV. contentas, quibus illos subjiciendos volumus, & per præsentes subjicimus, etiam concionandi, publice legendi, seu docendi, & interpretandi facultate, ac voce activa & passiva in quibuscumque electionibus privatos esse volumus &c. Denique addit: *Vetamus autem, Sixti IV. Constitutionibus inhærentes, quempiam asserere, quod propter hoc contrariam Opinionem tenentes, videlicet gloriosam Virginem Mariam cum Originali Peccato fuisse conceptam, Hæresis crimen, aut mortale peccatum incurrant, cum a Romana Ecclesia, & ab Apostolica Sede nondum fuerit hoc decisum, pro ut Nos nunc* MINIME DECIDERE *volumus aut intendimus. Quin potius contrariam illam Opinionem Hæresis, aut Peccati Mortalis, aut Impietatis damnare audentes, præter pœnas, quibus eos subjecit Sixtus IV. aliique prædecessores nostri Romani Pontifices, gravioribus aliis pœnis subjicimus, quas in contrafacientes huic nostræ Constitutioni superius inflximus.*

Hæc fusius fortasse quam opus esset a me repetita hoc in loco videri cuiquam possint. At ego illa cum sub meis, tum sub Lectorum oculis volui; nihil enim enixius cupio, quam ea, qua par est, veneratione omnia intacta servare in ejusmodi disputatione Romanorum Pontificum præcepta, eorumque menti ac imperio demisse me in omnibus conformare. Non ergo heic disputatio erit, fuerit ne concepta, an secus, sine labe Originali gloriosissima Dei Mater Maria. Una inter me, ac Parthenotimum controversia est ac erit, utrum amplectenti sententiam de Immunitate Virginis ab Originali peccato liceat Vovere ac jurare, se pro hujus sententiæ patrocinio Sanguinem quoque & Vitam, quoties occasio ferat, daturum. Quæstionem hanc nemo Romanorum Pontificum attigit, liberumque propterea cuicumque futurum est in ejus examen ferri; immo utile, ac necessarium Christianæ Reipublicæ nemo non sentiat, ne forte sub specie Pietatis temere Christi fideles Vitæ discrimen subeant. Quamobrem, uti jam fassus fueram in Libro *de Ingeniorum Moderatione*, iterum lubentissime fateor, sententiam patrocinantem Immaculatæ Conceptioni Virginis non solum *Piam*, sed *summe Piam* in Ecclesia Dei esse. Rectissime faciunt, qui eam Populo in publicis Concionibus, aut editis Libris deprædicant, atque commendant. Neque adversus illam quoquomodo dimicare amplius licet, quamquam liceat aliter sentire in intimis cordibus. Parendum est Pontificibus, Christiani Populi Magistris, qui non aliam potiorem viam hactenus invenere ad avertendas simultates, & ad arcenda scandala, quæ olim crebro inter Theologos Catholicos ob ejusmodi controversiam fluebant. Ab eorum Decretis ne latum quidem unguem discedere mihi quoque ani-

animus, ac firma voluntas est. Hoc unum ergo mihi propositum est, videlicet ostendere, ab iis Decretis reapse deflexisse ac deflectere, qui pro Sanguinario Voto, aut olim, aut nunc propugnant; quippe abutentes silentio, contrariæ parti indicto, licere fortasse sibi putant quidquid volunt, quasi Romani Pontifices, dum piæ sententiæ favent, licentiam quoque tribuerint quidlibet superaddendi, neminique futurum fas sit contra hæc superaddita hiscere, vel quum a veritate & rectitudine doctrinæ Catholicæ aberrare creduntur. Exemplum dabo, qnod postea fusius infra recurret. Theologis quibusdam parum visum fuit docere, Virginem Sanctissimam *ab Originali Culpa*, singulari inter filios Adam privilegio, præservatam fuisse, quod sane laudandum est: illam etiam *a Debito ejusdem Culpæ* immunem fuisse contenderunt, quod hanc sententiam gloriosiorem Virgini censerent. At gravior, meliorque Theologorum chorus adversus Opinionem istam incaluit, eamque nonnulli gravi etiam nota inusserunt. Ita superadditum est sententiæ de Immaculata Virginis Conceptione Votum de ipsa tuenda, vel Sanguine effuso, quod hisce verbis ego antea indicaram Libro Secundo, Capite Sexto, de Ingeniorum Moderatione. *Satis quibusdam non fuit, calamo & rationibus Immaculatam Deiparæ Conceptionem tueri: quod procul dubio cum vera Pietate consonat. Nescio quid etiam illustrius invenisse sibi sunt visi, quo suum in Virginem testaventur obsequium. Sacramento videlicet se se obstrinxerunt, atque voverunt, se pro hujusmodi Opinione tuenda Sanguinem, & Vitam daturos, quoties occasio posceret.*

Heic mihi se obvium e vestigio facit Pathenotimus pag. 10. scribens, non legi *in Academiarum formulis, quas fere omnes refert Latius de Conceptione a §. 1412. particulam illam Usque ad Sanguinem.* Egregie sane. Multas ego illi gratias habeo, quod minime rogatus, rem fassus sit peropportunam ad controversiam hanc dirimendam; idque Lectores animadvertant velim diligentissime, neque excidere e memoria sinant. Si Academiæ, in quibus Thelogorum, ac Literatorum hominum potior pars numerari solet, a Voto Sanguinario abstinuere, legitime inde argumentari licet, non alia de causa ab eo abhorruisse doctissimos illos viros, nisi quod illius deformitatem ac temeritatem probe sentirent. Quin devotione erga Virginem excellant omnes ii Sapientum cœtus, nemo neget, nemo sibi non persuadeat. Attamen voverunt ii quidem se tutaturos piam sententiam. Dum autem Sanguine testari illam fugerunt, jam satis indicarunt, ultra germanæ Pietatis metas sibi videri, Vitam quoque velle pro illa ponere. Proinde vel ex hoc ipso intelligat Lector, me in acie non stare contra Opinionem per Catholicorum Regna

gna & Academias placide exceptam, sed contra paucorum persuasionem, cui si forte adversetur Catholicæ Ecclesiæ doctrina, obsistendum est, ne morbus propagetur. Quod autem Parthenotimus de tot Academiis liberalissime confessus est, ne ipsum, rogo, pigeat idem perpendere in tot celeberrimi & Sanctissimi Instituti sui Sociis per Italiam, Galliam, Hispaniam, & Germaniam diffusis. Non is, ut reor, credat, aut dictitet, tot viros doctissimos (ut alios aliorum Ordinum Theologos summe pios prætercam) Pietate erga Deiparam paucis Siculis suis concedere. Tuentur & illi concordi studio sententiam Immaculatæ Conceptioni Virginis faventem, & quantum possunt Devotionem erga ipsam Dei Matrem tum in se, tum in aliis alunt & augent. Cur vero non & ii *Magnanimum Votum* emittunt, quo glorioso nomine suum Votum Siculus Theologus exornat? Ita me Deus amet, non quod minori affectu in Mariam Sanctissimam ferantur, sed quod majori cura saniorem doctrinam scrutentur, ejusque Voti minime sibi ignoti consectaria perversa agnoscant, & abominentur. Addit Parthenotimus, non deesse, qui Votum de Vita danda concipiant; Equites enim de Calatrava hoc pacto vovent. *In qua CERTISSIMA VERITATE tuenda ad honorem tantæ Virginis usque ad Mortem decertabimus.* Ita Equites Sancti Jacobi Votum edunt *Defendendi hanc VERITATEM non solum intra privatos nostros parietes, sed etiam publicitus animo & ore, Vita & Morte, juxta uniuscujusque sexum & conditionem.* Hæc ille, e certis, ut puto, monumentis deprompta adfert. Auctor Histor. Controvers. Conception. nullam de Sanguine effundendo ab iis Equitibus mentionem habet, & fortasse verba illa *Vita & Morte* tantum significant *in vita & in Morte.* Præterea die 16. Novembris anno 1624. ut constat e Lib. 1. Cap. 8. Libri, cui titulus *Palermo Divoto*, Auctore Canonico Antonio Mongitore, Viro ex aliis etiam Libris notissimo, *Illustrissimus Senatus Panormitanus Immaculatam Conceptionem vel ipso Sanguine defensurus, ejusque pervigilium jejunio celebrandum suscepit.* Neque segnius, addit Parthenotimus, *hanc animi constantiam professa est pietas Capituli Primariæ Metropolitanæ Ecclesiæ Panormitanæ anno* 1698. in hæc verba vovendo *Ac etiam si opus fuerit, usque ad Sanguinis & Animæ effusionem, Dei gratia cooperante, defensuros spondemus.* Præterea pergit Parthenotimus: usque ad *Sanguinis effusionem, post emissam professionem Fidei, vovent, jurantque, quotquot in Canonicorum ejusdem Metropolitanæ Ecclesiæ numerum referuntur.* An ita se res habeat, videat nobile illud Canonicorum Collegium. Equidem apud prælaudatum Mongitorem hoc unum reperio additum Formulæ Fidei apud eos & reliquos consuetæ. *Insuper ego idem N. sponte profiteor, & affir-*

affirmo, Beatissimam Virginem Mariam Dei Genitricem absque Originalis peccati macula in primo instanti conceptam. Et hanc VERITATEM me non modo numquam impugnaturum sed in privatis etiam colloquiis, & publice, dum spirabo, opportune docturum esse & propugnaturum, juxta Decreta Summorum Pontificum jam edita, aut deinceps edenda. Denique subdit Parthenotimus. *Ad Sanguinem usque, vel ipso Sanguine, se primævum Virginis candorem millies defensaturos promiserunt Episcopus Cephaletanus, Siciliæ Regni Præses; Dominus Franciscus Gisulfo, & post ipsum Frater Dominus Martinus de Rhedin Siciliæ Prorex.* Expectabam ego gravissimorum Theologorum nimbum, qui suo calculo, ac professione, Sanguinarium Votum probassent, suaque auctoritate me ac ceteros ab eo alienos absterrerent. At videant recti rerum æstimatores, quibus Theologis, quibus exemplis nitatur Votum tanti ponderis, quale est profundendæ Vitæ. Immo quando Equestris Ordinis Viri heic memorantur, qui se se hujusmodi Voto obligant, agiturque de militaribus viris, inquirendum foret, num ita vovendo eorum animus sit tolerandæ dumtaxat mortis pro pia sententia, an etiam inferendæ aliis, & in arma ruendi, si quis contra sentiret. Postremum enim hoc quantopere a recta ratione absonum foret, nemo monitore me indiget, ut illico perspiciat. Interea mihi rogandus est Siculus Theologus, ut edicat, quare Johanettinus Doria S. R. E. Cardinalis, Archiepiscopus Panormitanus, & Prorex Siciliæ, anno 1624. & Dux de Infantado Siciliæ Prorex anno 1655. & Martinus de Leon, & Cardenas Archiepiscopus Panormitanus, & Dux de Ossuna anno 1656. & Dux de Ascalona anno 1701. & Franciscus de Judice S. R. E. Cardinalis anno 1702. & Marchio de Bedmar anno 1705. & Dux Sexti anno 1707. Siciliæ Proreges, quum Votum tuendæ Scotisticæ Sententiæ nuncuparunt, quod eorum verbis conceptum refert ante memoratus Mongitor, nullam de fundendo Sanguine pro illa mentionem fecerint. E Pietatis tepore si quisquam reponat, vix credendum. Verisimilius est, ab eo illos abstinuisse, quod paucorum prædecessorum neque exemplis, neque Opinione moverentur. Unum proinde illi præstitere Votum de tuenda sententia: quod & Academiæ præstant; at Sanguinem pro Fidei dumtaxat articulis, si oporteret, fundendum servarunt.

Duplex ergo Votum concipi potest pro tutela Immaculatæ Conceptionis Mariæ: alterum tenendi ac defendendi sententiam illi faventem, neque contrariam amplectendi aut docendi; alterum impendendæ etiam Vitæ in hujus ipsius sententiæ patrocinium. Audi nunc Parthenotimum numero X. *Hanc*, ait, *Votorum distinctionem Lamin-*

du

dus omisit. Ejusmodi omissio muneri Moderatoris Ingeniorum nescio an congruere possit. At hinc mature discere Lector poterit, an rectum e Theologo nostro sit sperandum judicium, quando in ipsius quæstionis vestibulo cæcutientem se prodit. Hæc mea prima verba Libro II. Cap. VI. de Ingenior. Moderation. quæ repetere juvat, atque opus est. *Satis quibusdam non fuit, calamo & rationibus Immaculatam Deiparæ Conceptionem tueri: quod procul dubio cum vera pietate consonat. Nescio quid etiam illustrius invenisse sibi sunt visi, quo suum in Virginem testarentur obsequium: Sacramento videlicet se se obstrinxerunt, atque voverunt, se pro bujusmodi Opinione tuenda Sanguinem & Vitam daturos, quoties occasio posceret. Novitium certe Martyrum genus* &c. Quid est ergo quod Parthenotimus ait, me non *distinguere*, me *non explicare mentem meam, an pium sit defendendæ Virgineæ Immunitatis Votum extra mortis periculum?* Si calamo & rationibus tuentes Immaculatam Virginis Conceptionem laudo; si unice verba mea feruntur in illos, qui *Sanguinem* se daturos pro eadem Sententia pollicentur, quis continuo non perspiciat, mihi primum Votum minime improbari, alterum vero neque mihi, neque aliis probandum credi? At morem geramus homini quærenti nodum in scirpo. Itaque dico, Prudenter agere, qui voce & scriptis propugnaturos se vovent sententiam eximentem a Peccato Originali Deiparam; Prudentius agere, qui eamdem sententiam tuentur, sed Voto omisso; Prudentissime denique agere Academias, si pacis caussa tutelæ ejusdem sententiæ Votum adjungunt. Primi commendandi, quod Piæ, atque admodum Probabili Opinioni studium suum addicunt, in cujus Probabilitate asserenda non falluntur. Secundi, ut reor, Prudentiores, quod eamdem protegentes sententiam, libertatem ingenii sibi servant, quam multis aut imperium Principum, aut aliæ humanæ caussæ ademerunt. Videlicet nescii, quo inclinaturum aliquando sit judicium definitivum Apostolicæ Sedis, & Veritatis super omnia cupidi, quam post acrius & sincerius studium deprehendere aliquando possent in opposita sententia, Probabili & ipsa, nolunt ita se se obligare ad patrocinium unius Opinionis, ut integrum sibi non sit, infirmioribus perspectis rationibus in contrariam (quod faciunt meliora edocti Sapientes) deflectere. Demum laudanda maxime Academiarum Prudentia, quod ad Scotisticam sententiam amplectendam ac profitendam se se obstrinxerint, ut ita e Scholis removerentur jurgia & scandala, olim e conflictu utriusque Opinionis progenita: quæ caussa etiam Romanæ Sedis prudentiam adduxit olim ad eripiendam vocem Thomisticæ Sententiæ, eamque uni relinquendam Scotisticæ. Hæc autem nil rei habent cum *Voto Sanguinario*, quod unum & Lamindo Pritanio, & præsenti Opusculo argumentum scribendi præbuit.

Ceterum majoris eruditionis copiam optassem in Theologo Siculo, dum tamquam certum propinat Lectoribus suis, Academiam Parisiensem anno 1346. tam tenaciter triumphis ac sententiæ Johannis Duns Scoti Doctoris subtilissimi adhæsisse, ut se se *Voto ac Sacramento* obstrinxerit, ad eam in posterum tuendam, atque docendam. *Academiam*, inquit, *vovisse, ferunt antiquæ tabulæ, quas integras refert Raynaudus Tom. VIII. pag. 280. anno* 1346. Atqui in Decreto, quod idem Raynaudus adfert, disertis verbis scriptum est, *quæstionem hanc paucos post annos in sacro Basileensi Plenario Concilio agitatam* fuisse. Qui ergo ad annum 1346. aut 1396. spectare potuit Facultatis Parisiensis Decretum? Errorem hunc etiam erravit Wadingus in Annalibus Minorum, quem propterea falsi postulavit Natalis Alexander, ejusdem Facultatis Doctor in Histor. Ecclesiastic. Tom. VII. pag. 150. ubi ostendit, anno dumtaxat 1497. Academiam Parisiensem primum imperasse alumnis suis Juramentum de tuenda sententia Immaculatæ Conceptionis; neque solidis fundamentis niti decantatam illam disputationem ac triumphum Johannis Scoti, qui etiam non ea, quam Vulgus credit, confidentia sententiam suam proposuit, ac tutatus est, sed eximia moderatione, scribens: *Si auctoritati Ecclesiæ, vel auctoritati Scripturæ non repugnet, videtur Probabile, quod excellentius est attribuere Mariæ*. Paria habet Du-Pinius Doctor & ipse ejusdem Facultatis, in Biblioth. Scriptor. Ecclesiastic. Tom. XI. ubi de Johanne Scoto loquitur.

CAPUT II.

Pietatis nomine propugnatum frustra a Parthenotimo Votum Sanguinarium. Vera Pietas cum ceteris Virtutibus jungenda. Inter Defectum & Excessum posita. Vitii utriusque exempla.

UNicum ergo Votum de Sanguine fundendo pro tutela sententiæ statuentis Virginem sine labe conceptam, hisce ego verbis aggressus fueram Lib. II. Cap. VI. de Ingenior. Moderatione: *Novitium certe Martyrum genus, quod nusquam Majores nostri somniarunt, numquam posteri nostri, si quidquam sapiunt, probent. Neque Evangelium, neque ratio recta nos docent, adeo levibus de caussis animam prodigere. Non pro Opinionibus nostris, sed pro divinitus revelatis, legibusque sanctissimis, profundendus est Sanguis. Hominum enim Opiniones tam falsum quam verum complecti possunt, & hominis parum prudentis est pro incerta Opinione (quæ falsa esse potest, & certe necessario defendenda non est) ultro jugulum offerre carnifici*. Ad ista respondet Parthenotimus pag. 18.

Quis

Quis unquam somniavit, pro incerta Opinione fas esse jugulum offerre Carnifici? At mori pro Pietate, quæ certo inest Actui Opinativo, ut se morituros spondent pie voventes, & Majores nostri docuere, & Posteri nostri, dummodo dociles, discent. Infra addit. *Non Martyr esset pie vovens, quia assentitur Immaculatæ Beatæ Virginis Conceptioni, nec pro ejusdem directa Certitudine, quæ nondum est de Fide, mortem oppeteret: sed pro defensione Sanctitatis Marianæ, quæ Virtutem Religionis sapit: & hæc est illa Veritas, pro qua moreretur.* Subdit etiam. *Virtutis opus est, Virginem ut a labe immunem venerari, quia pium est, ipso fatente Pritanio. Virtutis opus est, vovere actum Virtutis, & Votum servare.* Vovete & reddite. *Quid ergo impedimento esse potest, ut pro his Virtutis actibus mortem quis subeat, & MARTYR nuncupetur? Vel ipse Pritanius non negat, pro legibus sanctissimis fundendum esse Sanguinem. Numquid inter leges sanctissimas non est, Virginem venerari? Virginem venerari ut Sanctam? & exequi Deo promissam venerationem erga ejus Matrem?* Hæc Parthenotimus. Grandia hercle nomina, & quæ mentem oculosque feriunt Lectorum. *Mori pro defensione Sanctitatis Marianæ*: mori *pro Pietate*: mori pro *Virtutis actibus*; nemo istis neget gloriosum *Martyris* nomen. Ita Parthenotimus edicit. Qui leviter doctrinis Theologicis imbutus est, immo & qui iis operam diutissime dedit, nisi consistat, nisi hæc singula meditatione intenta perpendat, minime intelliget, quam tenebrosa, quam inania sint ista: fortassis etiam, quamquam ab hisce novis Martyribus admittendis interna se sentiat formidine absterreri, dubitare tamen primum incipiet, an excipiendi potius sint, quam repellendi. Curabo ego, quantum meæ vires ferent, ut nemini fucum faciant meræ voces; & an jure ad quæstionem nostram dirimendam magnifica hæc verba adhibeantur, ut spero, ostendam.

Et primo *Pietatis* nobilissimum nomen, quando illud in hanc rem Parthenotimus usurpavit, ne ego quidem refugio; atque illud accipio pro Virtute docente ac reddente cultum debitum Deo, nostro omnium parenti, ejusque beatis Servis. Nam etsi eum cultum præscribere, atque exercere spectet ad Virtutem *Religionis*, teste tamen Sancto Thoma (post Sanctum Augustinum) 2.2. Quæstion. 101. Artic. 3. *Pietas*, magistra cultus debiti parentibus & patriæ, *transfertur excellentius ad Deum, quia Deus excellenter dicitur Pater noster*. Promiscue ergo liceat heic mihi nominibus *Religionis* & *Pietatis* uti; sed ita ut præcipue *Pietatis* vocabulo significare velim eam devoti ac bene affecti animi propensionem, quam vulgaris Lingua appellat *Divozione*. Animadvertendum autem est, *Pietatem*, reliquarum Virtutum more, in medio consistere debere; quippe circum obsident illam quoque duo ex-

trema vitiosa, nimirum *Defectus* & *Excessus*. Ad hæc, ut Pietas dicenda sit germana Catholici hominis Virtus, necesse est, ut cum *Veritate*, cum ceteris *Virtutibus*, cum *Præceptis Dei et Ecclesiæ*, arctissimum fœdus ineat, uno verbo, cum doctrina, quam Catholica Romana Ecelesia, errandi nescia, tradit. Necesse vero super omnia est, ut eam *Prudentia* ducat, omnium Virtutum futura comes. Si ex his aliquid desideretur, grandibus quidem buccis nonnulli *Pietatem* sonabunt, suisque Ritibus aut Opinionibus sanctum hoc nomen obtendent; & nihil minus quam Pietas vera ac laudanda in iis occurret. Nam datur etiam *Pietas falsa*, *Pietas imprudens*, *Pietas superficialis*, & non solida; & quæ interdum *Pietas* creditur, *Error* est, *Temeritas* est, *Superstitio* est, *Fanaticismus* ac *Deliramentum* est, sub specie videlicet Pietatis pestis aliqua in Mundum invecta. Hæc autem monstra modo ex Ignorantia ac simplicitate nimia prodeunt, modo ex æstu ultra fines exuberante Ingenii, sive Devotionis. Utrumque sane extremum sollicite cavendum vitandumque homini Christiano. Præstabit tamen exemplo aliquo meliori in lumine collocare materiem, alioquin utilissimam, atque ampliorem, quam primo aspectu videatur, & dignam præ multis aliis, quæ justo aliquo Tractatu exhauriatur.

Devotus erga *Christum Dominum* animi affectus, ejusque Amor, ac in illum spes, & ad eum preces, quanti sint ponderis, neque utilitatis tantum, sed & necessitatis homini ad cœlestia, atque ad perennem in ejus Regno vitam adspiranti, vel tirones Catholicæ Religionis norunt. Atque utinam nos, ac totus exardesceret Orbis *Amore Jesu*. Ipse via nobis ad Cœlum, ipse propitiatio pro peccatis nostris: per ipsum nobis datur quidquid in Regno Dei habemus, quidquid speramus; & sine ipso nihil boni salutaris, nihil salutis. Quamobrem, qui in hujus amore proficit, præcipuo Christianæ Religionis officio fungitur, & per tramitem rectum, ad divina ac sublimia contendit. Ac propterea in paucorum mentem suspicio subeat, posse cum hoc beatissimo ac necessario Amore, & cum tanto Pietatis dogmate commisceri aliquem ex Defectu errorem. Attamen & heic error occurrere potest (atque utinam inter possibilia tantum numeretur) non quod satis amari, satis coli, satis exorari a nobis possit divinus iste Redemptor, sed quod solus a nonnullis ametur interdum atque invocetur. Profecto rarum inter Catholicos invenies, qui Deum Unum & in personis Trinum non fateatur, seque ejus sacro nomine sæpe non signet, & *Gloria Patri* &c. quotidie etiam non recitet; hæc enim ab ineunte ætate aut a parentibus, aut in Catechismi schola didicere. Verum sive quod excelsum divinæ Trinitatis Mysterium

rium pueri nihil intelligentes ebiberint, & doctrinam hancce ad majores annos deducti numquam amplius explicari audiant; sive quod unum Christum in Eucharistia, sacrisque Imaginibus passim spectent, Deum vero invisibilem excogitare, aut retinere nesciant; sive etiam quod interdum audiant nonnullos ex iis, qui sacra tradunt, in Concionibus, aut in Pœnitentiæ foro unum fere semper alloqui Christum, & ab eo culparum veniam, & beneficia petere: fieri potest, ut rudis minervæ homines, aut sagaces etiam in Seculi rebus, sed incuriosi in divinis, etsi millies quoque Deum aut memorent, aut ab animarum Pastoribus memorari audiant, sub hoc tamen nomine Christum tantummodo concipiant, & de ipso uno omnia dici arbitrentur. Consequenter etiam fieri potest, ut aliqui unam tantummodo adorent ineffabilis Triadis personam, ad illam unam amore ac precibus ferantur, neque unquam cogitent de ejus divino Patre, & Spiritu Sancto, hoc est de Trinitate necessario nobis credenda, atque adoranda. At quis non intelligat, quam informis & manca, atque aliena a principiis Christianæ Religionis esset ejusmodi Pietas? Si de salute æterna hominis Theologi dubitant, aut actum putant, cujus Fides aperte integram Triadem non amplectitur: quid de eo dicendum, qui non integram etiam veneraretur & amaret? qui Filium Dei, consubstantialem quidem, ejusdemque naturæ cum Patre & Spiritu Sancto, adoraret, æternum vero illius Patrem, divinitatis principium, & omnium conditorem & rectorem, minime agnosceret, aut numquam recogitaret, numquam coleret, numquam invocaret? *Hæc est vita æterna* (inquit de patre suo ipse Dominus, Johannis Cap. XVII. vers. 3.) *ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum*. Atque in hunc finem potissimum Filius Dei missus est, ut Patrem suum clarificaret, atque ut Mysterio sacræ Triadis aperto, humanum genus excitaretur ad agnitionem, amorem, & adorationem non Geniti tantum, sed & Ingeniti, & Procedentis. Proinde rite faciunt, qui tum suo exemplo, tum prædicatione ita Populum ad amorem sanctissimum Domini nostri Jesu Christi veri Dei, verique Hominis, sollicitant, atque accendunt, ut simul doceant, quam impense amandus quoque & invocandus sit illius ineffabilis Pater; ne Christianus, dum unum curat, sibi desit in altero præcipuo sanctæ Religionis nostræ officio. Deprædicanda quoque indesinenter spes in divinum Mediatorem Dei & hominum Christum Jesum, a quo omnia, per quem omnia, in quo omnia. Sed ea cautela, ut Populus sibi numquam persuadeat, ignorari ac negligi posse amorem, spem, & confugium ad cœlestem ejus Patrem, ad quem nos eruditura plerasque suas orationes Ecclesia conver-

vertit, adjecta in fine efficacissima clausula illa, se petere ac sperare quæ petit *Per Dominum nostrum Jesum Christum*; & ad quem ipse divinus Magister noster nos docuit dirigendam esse cælestem illam, ac omnium sanctissimam Orationem *Pater Noster* &c. Solemni hoc ritu edocti intelligimus, fundendas sæpissime esse preces ad immaculatum illum Agnum, qui peccata Mundi tollit, ac præcipue quum ad ejus Mensam venerabundi accedimus. Sed simul sæpissime etiam genua esse flectenda, ac preces deducendas ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, patrem misericordiarum, qui amore unigeniti & consubstantialis Filii sui, hominis pro nobis facti, nos adoptavit in sortem filiorum Dei, illiusque meritis gratiam omnem in nos est effusurus. Sæpissime etiam adorandum atque invocandum omnipotentem Deum, quo nomine tres beatissimæ Triadis personas intelligemus. Heic neminem e doctis peccare in Pietatem ex Defectu puto; at potest Populus non satis eruditus.

Contra, obnoxia quoque Excessibus est ipsa *Pietas*, nisi doctrinam Ecclesiæ Catholicæ diligenter vestiget, & præ oculis habeat. Dogma Catholicum est, justum & laudabilem esse honorem Sanctis exhibitum, & quum fert occasio, cultum eis impendere jubemur, & negare crimen foret; cultum, inquam, Duliæ Beatis illis Dei Servis, & Hyperduliæ sanctissimæ Virgini parenti Salvatoris nostri. Eorum quoque pro nobis implorare opem ac intercessionem apud Deum, & *bonum*, & *utile* est, ut decrevit sacrosancta Synodus Tridentina. Quapropter laudanda Devotio & Pietas erga illos, suadenda quoque omnibus eorum invocatio; nam si vel piorum viventium precibus nos commendare & licet & prodest; quanto plus licebit ac proderit præsidium apud Deum petere ab iis, qui ad illius aulam jam adsciti, ejus gratia ac beneficentia mirum in modum fruuntur, & quam Caritatem in terris coluerunt, longe uberius in cœlis exercent? Maxime vero & amore & veneratione digna beatissima Redemptoris nostri Mater, quam *gratia* novimus *plenam*, & cui *magna fecit Qui Potens est*, ut divina Scriptura testatur. Mater Dei est: quale majus elogium proferas? & in amanda & honoranda illa quis e Christi Fidelibus non certet? Eam quoque orare filiali affectu, ut pro nobis Deum exoret, utilissimum & decentissimum est, quum plura per ejus intercessionem ac merita, Filii sui meritis conjuncta, nobis beneficia a Deo speranda sint, quam e reliquorum Sanctorum precibus. Anathema sit cuicumque, Devotionem ac Pietatem veram erga Deiparam & Sanctos improbanti sive minuenti. Veram dixi; potest enim & hæc ipsa Devotio erga illam ceterosque Sanctos excedere fines ab Ecclesia statutos, & in Superstitionem etiam dilabi.

Ea

Ea de caussa *Honor Reginæ judicium diligit*, ajebat Sanctus Bernardus Epistola 174. significaturus judicio utendum esse ac modo vel in ipsa Virgine honoranda; & celebratum illud antiquorum *Ne Quid Nimis*, locum in ejus quoque cultu esse habiturum. Certe Bernardum in honore ac amore Virginis sanctissimæ frigidum ac segnem nemo appellabit. Atque huc respiciens Theophylus Raynaudus vir doctissimus (Diptych. Marian. Caut. 2.) in nonnullis damnavit *aliquem Deiparæ amorem intemperatum, ac minime probandum*. Subdit; *Hanc erga Sanctos intemperantiam amoris et honoris, vigere maxime erga Deiparam in iis, qui illam non secundum Scientiam diligunt et colunt.* Quam sententiam atque censuram ille confirmat auctoritate Petri Cellensis, Sanctorum Anselmi, Bernardi, Epiphanii, ac aliorum, quorum verba repetere in præsentia nihil attinet. Itaque cum Ecclesia dicimus, colendos esse Sanctos, potissimum vero peculiari honore & amore prosequendam Deiparam, singulari Dei privilegio supra reliquos Sanctos, & supra Angelos ipsos exaltatam tum dignitate tum sanctitate. Sed & ipsa Ecclesia cavendum docet, ne huc se ingerat error, sive ex ignorantia, sive ex intemperanti Devotionis ardore, sive e novitatis desiderio, ne alias pejores caussas commemorem. Si quis enim sibi, aut aliis, exempli caussa, persuaderet, devotionem solam erga Sanctum aliquem, ac præcipue erga Christi Matrem, tanti futuram vigoris, ut de evitanda subitanea morte, aut morte in peccatis, aut de Infernis pœnis minime subeundis, firmam cautionem præbeat: errabit profecto, & ultra limites Pietas temeraria excurret. Gravius etiam a vera Pietate deflecteret, si hanc fiduciam in superficiali quadam devotione constitueret, qualis esset diurna aliquot precum recitatio, labiis tantum persoluta, dum interim in flagitiis vivit, certamque nihilo secius sibi sponderet in cœlis sedem. Errabit etiam, quotiescumque honores, Deo debitos, improvide Sanctis, ipsique Deiparæ impendat; errabit, qui nulla posse nisi per eos, & in primis per Virginem Sanctissimam impetrari a Deo beneficia doceat, aut credat; errabit, qui laudibus immodicis Sanctos oneret, eosque Deo pares facere videatur. Plura alia prætereo. At hæc improbat, hæc damnat Catholica Ecclesia. Habemus, quid illa statuerit de Sanctorum Invocatione. Ad hanc normam exigenda nostra devotio, & invocatio, & laudes eorum; neque sinendum, ut affectus pius exorbitet, aut opiniones ab ea discordes invehantur, sive nutriantur. Certe sacrum Tridentinum Concilium Sessione XXV. postquam mandavit, ut Fideles diligenter instruantur *de Sanctorum intercessione, invocatione, Reliquiarum honore, et legitimo Imaginum usu*, quorum omnium germanam proponit atque

atque explicat doctrinam, hæc subdit: *In has autem sanctas & salutares observationes si qui abusus irrepserint, eos prorsus aboleri Sancta Synodus vehementer cupit, ita ut nullæ falsi dogmatis imagines, & rudibus periculosi erroris occasionem præbentes, statuantur*. Hæc regula Fidei, expressa e divinis Scripturis, & Traditione Patrum; atque huc si recentiores Hæretici sincera voluntate oculos converterent, a tot calumniis temperarent, quibus in Catholicorum Ecclesiam utuntur, non alia de caussa, quam quod interdum deprehendant aut in rudi popello, aut in parum castigatis nonnullorum Libris, quasdam Pietatis anomalias & excessus, quos plenis buccis crepant, in concionibus aut Libris editis, ludicrum ex his genti suæ spectaculum facientes. Quo in genere impiæ ac ridendæ eruditionis excelluit nostris temporibus Missonius quidam Calvini Sectator, dum iter per Italiam a se susceptum descripsit, ne quid dicam de nupero falsæ Reformationis Apologista Jacobo Picenino, sive quisquis sit ille impius Catholicæ Ecclesiæ hostis & accusator. Plumbea hæc tela sunt; nosse quippe & fateri coguntur vel ipsi Heterodoxi, non e privatorum ritibus ac opinionibus, sed ex ipsa Ecclesiæ doctrina, in Conciliis potissimum & Catechismis firmata, deducendum esse, quid eadem Ecclesia tradat, ac sentiat. Nemo tamen e nostris neget, quin cederet in singularem Ecclesiæ utilitatem, si universam hanc æruginem detersam e regionibus nostris cerneremus; semperque optandum esse, ut docti ea heic severitate & circumspectione utantur, quam prælaudata sacra Synodus exigit, ne ulla falsi dogmatis, ullave Superstitionis & periculosi erroris occasio rudibus præbeatur.

Fuit mihi olim amica contentio cum Viro non minus Pietate quam Doctrina spectatissimo. Laudabam ego in illo animum effusum in obsequium & affectum erga Deiparam. Quis enim in Ecclesia Catholica non laudet & amet colentem & amantem illam, cujus encomium Angelus in Evangelio contexere cœpit, & quam Sancti Patres ornare laudibus non cessant? Ejus cultus, amor, & honor, ad Fidem Catholicam spectat. Verum minime, mihi in illo probabatur, ita extollere Devotionem erga Mariam, ut sine ista speranda salus æterna non foret, & cum ista Cœlum e manibus Fidelium elabi nequiret. Afferebat ille in hanc rem Sancti Anselmi verba: *Sicut, o Beatissima Virgo, omnis a te aversus, & a te despectus, necesse est, ut intereat: ita omnis ad te conversus, & a te respectus, impossibile est, ut intereat*. Similia sunt & alia ejusdem Sancti verba e Libro de quatuor Virtutibus Beatæ Mariæ deprompta: *Impossibile est, ut aliquis homo ad eam conversus, & ab ea respe-*

ctus

ctus damnetur. A Sancto quoque Augustino (ita ille addebat) eadem Beatissima Virgo in Sermone XVIII. de Sanctis appellatur *Spes unica peccatorum*. Ac de ipsa dicitur Eccli. XXIV. vers. 31. *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt*; & alia, quæ commemorare superfluum foret. Quibus ex verbis ultra quam par esset, ut mihi videbatur, auditoribus suis fiduciam Regni cœlestis adipiscendi faciebat, dum ejusmodi devotioni ac laudibus Virginis quisque insisteret. Contra ego ajebam, componenda hæc esse cum vera sanctissimæ Ecclesiæ nostræ doctrina, atque ita explicanda, ut adversus eam nulla ex parte pugnent. Non ignorasse Sanctum Anselmum, quæ hac de re sententia Ecclesiæ foret, neque censendum ab ea discedere voluisse. Si quid crudum nimiumque exciderit Sanctis viris, sive devotionis fervore, sive Oratoria licentia in laudandis Sanctis, emolliendum esse ad canonem Orthodoxæ doctrinæ, & nihil verbis iis insistendum, sed eorum intentioni, ut scite monuit Cardinalis Bellarminus Lib. I. de Sanct. Beatit. Cap. XVII. aliique Theologi Polemici. Neque omnes Sanctos in Sanctorum Patrum cœtum esse inferendos; & quamquam eum honorem Sancto Anselmo deferre malimus, illius tamen verba sano illo sensu accipienda & explicanda esse, quem supralaudatus Theophylus Raynaudus, hæc ipsa Anselmi, aliorumque similia loca expendens, sapienter, & secundum Ecclesiæ mentem iis tribuit in Diptych. Marian. Punct. X. num. 37. pag. 237. Quod est ad Sancti Augustini locum, etsi prodesse multum nobis possit apud Deum patrocinium Sanctorum, ac præsertim Deiparæ: Fidei tamen dogma esse, præcipuum & maximum Christianæ Spei fundamentum in misericordia & clementia Dei, ac in meritis divini Redemptoris nostris esse collocandum; usque adeo ut quidquid ii nobis impetrant a Deo, impetrent per Christum Dominum nostrum. πᾶσα γὰρ ἡμῶν ἐλπίς ἐν χριςῷ: *omnis namque spes nostra sita est in Christo*, ajebat Sanctus Cyrillus Alexandrinus in Concilio Ephesino Cap. V. pag. 313. Editionis Labbeanæ; atque ad Fidei Dogma spectat apellare *Jesum Christum Spem nostram*, uti jamdiu Apostolus in 1. ad Tim. 1. 1. ipsum appellavit. Hæc doctrina Catholicæ Ecclesiæ, cujus verba sunt in Concilio Tridentino Session. XIV. Cap. VIII. *Omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre*. Quare illud de Maria dictum *Spes Unica Peccatorum*, si cum rigore acciperetur, sententiam complecteretur a Fide omnino absonam, quippe quæ in injuriam divini ipsius Mediatoris evidenter vergeret. Ad hæc minime tribuendus est, uti neque a do-

ctis Viris tribuitur, Sancto Augustino Sermo ille, uti ex editione Patrum Benedictinorum constat. Denique illud ipsum verbum *Unica* mitiori illic significatione accipiendum, ut non *Unum* seu *Solum* significet, sed ut *Grande*. Suis nimirum precibus Deipara Virgo præ omnibus aliis Sanctis spem nobis uberiorem facit veniæ a Deo per Jesum Christum impetrandæ. Ita Natalis Alexander Ordin. Prædicator. in Appeud. Tom. II. Theolog. Dogmat. Epist. 49. *operæ pretium duxit exponere*, quid significent in *Salve*, *Regina*, verba illa *Spes nostra salve*; *ne in Errorem Fideles inducantur*, & *ne vera Devotio in Superstitionem degeneret*. Præterea nihil confici posse ex iis divinarum Literarum verbis. *Qui me elucidant, vitam æternam habebunt*. In illo enim Ecclesiastici loco ad literam sumpto, de *Virtute Sapientiæ* agitur, non de Maria; de *Sapientia Dei*, aut de *Verbo Dei*, increata *Sapientia*, non de Christi Matre. Quod si Ecclesia Capitulum illud, ut & alia e veteris Testamenti Libris hausta, legit in Virginis beatissimæ festis diebus, id ob eam caussam facit, quod Mysticus & Symbolicus sensus interdum insignes & incomparabiles Virtutes, prærogativas, ac merita Virginis jam aliunde nota, adumbrare potest, uti complures e Catholicis jamdiu ostenderunt. Ceterum si quisquam insistere, & superædificare vellet Mystico sensui verborum illorum, quasi literaliter ea de Virgine pronunciata fuissent, ibique fundare prærogativam non aliunde notam Ecclesiæ ac certam, is profecto in nubibus ædificaret; immo divinis Libris abuteretur, in quibus non quod nos pie optamus, sed quod litera sonat, ac Traditio Patrum agnoscit, Deus edocere nos voluit. Propterea etsi complures ad Deiparam secundum Mysticum sensum referant verba illa Cant. IV. 7. *Tota pulcra es amica mea*, & *macula non est in te*. Ecclesia tamen hisce numquam usa fuit, aut utetur ad fundandum Dogma aliquod; quippe constans Ecclesiæ Catholicæ regula est, e literali Scripturæ sensu, non vero e Mystico & Symbolico petendas esse Veritates divinitus revelatas. Denique recte nos agere, si devotionem erga Sanctos, & præsertim erga Sanctorum Reginam, Populo suadeamus & commendemus; sed hoc non sine prudentia ac moderatione faciendum, ne incertam aut periculosam doctrinam disseminemus; aut ne indocti heic statuant præcipuum suæ Pietatis negotium; negligantque amorem & obsequium, quod debemus ante omnia, & super omnia, & ex præcepto, Creatori & Conservatori nostro Deo, ac Mediatori Dei & Hominum Christo Jesu. Hæc & alia amice disputata sunt; atque ut in altero profunda Humilitas ac Docilitas cum ceteris Virtutibus certabat, ita gratias mihi amice monenti habuit, &

egit,

egit, ac in meam ſententiam conceſſit, idque opere deinde confirmavit.

C A P U T III.

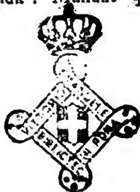
Vita hominum quam pretioſum Dei donum. De illa cuſtodienda ac minime prodigenda, naturale ac divinum præceptum. Quando mors potius eligenda. Joannis Baptiſtæ, aliorumque exempla commendata. An Carthuſiano in diſcrimine vitæ comedendæ ſint carnes. Sancti Elphegi, aliorumque exempla in examen adducta.

NIhil eſt ergo quod Parthenotimus *Votum Sangunarium* magnifico *Pietatis* titulo tueri ſe poſſe putet, niſi prius certum habeat ac faciat, *Pietatem* hanc cuncta germanæ Pietatis lineamenta complecti; quippe datur etiam Pietas imprudens, temeraria, fanatica, a qua cavendum nobis, Theologiæ Catholicæ documenta concordia clamant. Atque hæc eadem conſideratio cadit in Theologorum ipſorum varias Opiniones. Pietatem præferre poſſunt, piaſque appellare primo aſpectu liceat; ſi vero componantur cum aliis inconcuſſis Theologiæ Catholicæ dogmatis, iiſque adverſari deprehenduntur, tunc fruſtra adhibeas *Pietatis* nomen ad avertendam ab ejuſmodi Opinionibus notam erroris, fabulæ, imprudentiæ, ſuperſtitionis. Multum hac de cauſſa debet Literatorum ac Fidelium Reſpublica Cl. V. Theophilo Raynaudo e Societ. Jeſu, quem ſupra laudavi, & qui mihi non ſemel laudandus occurret. Is enim imperterrito calamo duobus Tomis, quibus titulus eſt *Heteroclita ſpiritualia ac terreſtria*, aggreſſus Opiniones non Vulgi tantum, ſed & eorum, quorum munus eſt alios doctrina cœleſti imbuere, plurima ſomnia, falſas, aut periculoſas ſententias; actuſque ſuperſtitioſos, aut certe minime laudabiles deprehendit, atque repreſſit. Addidit inſuper & alium Tomum, *Diptycha* videlicet *Mariana*, quibus exorbitantem nonnullorum Pietatem, ac Opiniones non ferendas de prærogativis ſanctiſſimæ Virginis exagitavit, quamquam nemini is concederet Devotione & Pietate in Deiparam ipſam. Hæc ille edidit non ſine utilitate & plauſu totius Eccleſiæ; quæ qui diligenter evolvat, temporis profecto prodigus non erit; intelligetque, nullo negotio in *Anomalias Pietatis* (quo nomine recte utitur idem Raynaudus) Chriſtianorum Devotionem ac Zelum ſine ſcientia abripi poſſe. Quare

re antequam Siculus Theologus obtenderet Voto suo venerandum *Pietatis* nomen, dispiciendum ei fuit, num inter Anomalias Pietatis numerandum quoque ejusmodi Votum foret. At, inquit ille, Pritanius ipse cum reliquis Catholicis, quin sententia de Immaculata Conceptione Virginis, *summe pia* sit, non negat, immo diserte fatetur. Qui ergo mortem oppetat pro illa tuenda, Sanguinem prudenter ac legitime dabit, quippe dabit pro caussa pia; atque adeo pro *Pietate*, quæ procul dubio Virtus est, occumbet. Hæc illius argumentatio, splendidis terminis, & eo aspectu veritatis concepta, ut mirum non sit, si in illa conquiescat is Scriptor, & postquam illudi ab ea se passus est, illusionem forte eamdem in alios quoque parum attentos transfuderit. Verum quanta lateat in ejus argumentatione æquivocatio & falsitas, meum erit aperire, & suo loco prodere, quid *Pietas* in sententiis significet, & quam inani effugio Parthenotimus declinare censuram sui Voti contendat. Statuamus interea Quæstionem, quæ revera ipsum contra me ad arma excitavit: Nempe, *An liceat homini Christiano vovere se daturum Sanguinem & Vitam pro tuenda Sententia Scotistica de Conceptione*. Affirmat Parthenotimus, Pritanius negat. Quæ rationes Pritanium ad negandum impellant, nunc Judicibus æquis perpendendas offero. Atque ante omnia statuendum est, eam esse mentem voventium mortem pro tutela sententiæ hujus, scilicet se ita credere *Veram ac Certam* eamdem sententiam, ut prompti sint ad eam suo Sanguine testandam. Germanum hoc & verum est Voti illius objectum, non vero sententiam hujusmodi tantummodo esse *Piam* ipsæ voventium formulæ evincunt. Supra vidimus Vota ab Equitibus Calatravæ, & sancti Jacobi concepta, atque ab ipso Parthenotimo adducta, videlicet *de Certissima Veritate tuenda; Defendendi hanc Veritatem*. Neque alia mens est reliquis voventibus, se illam sententiam numquam dimissuros, & semper defensuros, quamquam sine *Sanguinis* mentione: nam & isti ad illud Votum feruntur, persuasione ducti, se propugnaturos *Veritatem*, quam inesse ei sententiæ credunt, sive eam putent *Certam*, sive *Probabilem* tantummodo ac *Piam*: quod faciunt quicumque circumspecto judicio in Veritatis inquisitione procedunt. Quantum vero a Catholicæ doctrinæ luce atque ab Ecclesiæ mente ejusmodi Votum Sanguinarium absit, luculentius perspiciemus, si aliqua prius præmittantur.

Primo igitur statuo, maximum bonorum temporalium omnium esse *Vitam* naturalem hominis, sive maximum appetibilium inter bona corporalia; & contra omnium terribilissimum inter mala temporalia esse *Mortem* naturalem. Proinde Vita nostra pretiosior est quam honor & fama, & res exteriores, uti docet Sanctus Thomas 2. 2. Quæst.

Quæst. 73. Art. 3. Secundo, Vitam nobis adimere semper gravissimum crimen est, semper Malum; adimere vero aliis, regulariter est crimen, idque gravissimum. Homicidium quippe a Deo atque Natura vetitum est, primumque locum tenet inter Peccata in proximum commissa. Tertio, a legibus ipsius Naturæ ac Dei homo jubetur non solum sibi manus numquam inferre ad mortem sibi consciscendam, sed etiam caute servare propriam Vitam, neque eam scienter periculis exponere, neque arbitrio suo aliis tollendam offerre. Postremæ hujus conclusionis ratio manifesta est; nam, ut ait idem Angelicus Magister 2. 2. Quæst. 64. Art. V. *Vita est quoddam donum divinitus homini attributum, & ejus potestati subjectum, qui occidit, & vivere facit. Et ideo qui se ipsum Vita privat, in Deum peccat: sicut qui alienum servum interficit, peccat in dominum, cujus est servus; & sicut peccat ille, qui usurpat sibi judicium de re sibi non commissa. Ad solum enim Deum pertinet judicium Mortis & Vitæ.* Hæc ille de interimente semetipsum, sed ratione, quæ etiam militat contra subeuntes arbitratu suo necem ab aliis, immo & exponentes se sine justa caussa periculo evidenti necis. Donum enim grande sibi a Deo collatum custodire debent, neque illud sine injuria veri Domini, idest Dei, in manifestum discrimen, aut in mortem certam adducere possunt. Quippe contra Virtutem Justitiæ peccant; peccant & in Virtutem Caritatis, qua quilibet se ipsum diligere debet. Quid enim differt ab interimente se suis manibus, eligens mortem ab alienis sine necessitate, sine legitima caussa? Quid, qui se ultro in flumen aut in incendium præcipitat, ab eo differt, qui ab alio præcipitari se vult & curat? Illud est se physice, ac immediate necare, hoc se necare moraliter & mediate. Quarto, quum tamen præceptum custodiendæ Vitæ affirmativum sit, legitimæ caussæ occurrere possunt, cur interdum liceat non servare Vitam, immo & Mortem eligere ab aliis intentatam sit opus. Hasces leges doctrina Ecclesiæ suppeditare debet. Sunt autem hujusmodi. Si agitur de cavendo *Malo Certo*, quod in comparatione Mortis corporalis longe majus sit; tunc non solum licet, sed necesse est Vitæ præsentis jacturam subire. Quare quum peccare in Deum, ejusque in nos iram provocare, sit omnium Malorum maximum: potius offerre caput securibus jubemur, quam Vitam servare, si servanda est cum aperta Dei offensione. Veniat impius mortem nobis comminando, nisi Catholicam Fidem, aut unum ex ejus articulis ejuremus, nisi Idolis sacrificemus, aut falsum testimonium dicamus, aut alia patremus, quæ Lege Dei certa prohibentur: Minime obtemperandum est: fortiter Vita est danda. Mandat quippe Dominus, Mat-

Matthæi X. verſ. 28. ut nolimus *timere eos*, *qui occidunt Corpus*, *Animam autem non poſſunt occidere*; ſed potius timeamus *eum*, *qui poteſt & Animam & Corpus perdere in gehennam*. Sunt etiam quædam graviſſimæ & ſanctiſſimæ leges Eccleſiæ, pro quibus ſervandis Vitæ minime parcendum eſt: qualis eſt obligatio non revelandi Confeſſionem Sacramentalem, aliæque Leges, pro quarum tutela glorioſam mortem oppetiere Sanctus Thomas Cantuarienſis, Sanctus Johannes Nepomucenus, & alii. Conſtat enim, Eccleſiæ mentem eſſe, ut harum graviſſimarum legum cuſtodia, quoties neceſſitas exigat, amori vitæ noſtræ anteponatur. Certiſſimæ ſunt nobis ac notiſſimæ hujuſmodi leges; etiam cum vitæ periculo ſunt obſervandæ. Ad hæc dantur Opera quædam Virtutis, ſpectantia ad Religionem, aut ad Caritatem erga proximum, ad quæ etſi divina aut Eccleſiaſtica lex Chriſtianum minime obliget, certum tamen eſt e doctrina Eccleſiæ, hæc adeo placere Altiſſimo, ut liceat pro iis exponere ſe ſe periculo Mortis, immo ipſam mortem ſubire, æternamque a Deo mercedem inde ſperare; aut ſaltem ejus ſunt generis Opera iſta, ut ex conſenſu Theologorum mors æterna prudenter eadem facientem nequaquam maneat. Exempli cauſſa eligere potius mortem ab impio inferendam, pro Virginitate amore Dei ſervanda; aut mortis diſcrimini ſe ſe exponere, Caritate impellente pro juvandis peſte infectis, pro prædicanda Fide Chriſti inter Infideles, aliaque id genus. Univerſi autem conatus Parthenotimi eo collineant, ut ad hanc ipſam regulam deducatur *Votum Sanguinarium*, & ſub ejus umbra defendatur. Is quidem fatetur, ſententiam de Immunitate Mariana non eſſe de Fide, ac propterea neminem ad eam Sanguine propugnandam adigi: quum tamen *opus Virtutis*, *Pietatis*, *Caritatis*, *Honeſtatis* ſit eam tueri, propterea contendit, licere in ejus defenſione Vitam quoque impendere, atque ob egregium hoc facinus præmium eſſe ſperandum in cœlis. At quantopere hæc Opinio a Veritate atque a Doctrina Eccleſiæ abhorreat, an oſtendere nunc poſſim, ſenſim Lectores, nullo partium ſtudio corrupti, judicabunt.

Ad hoc enim ut Vita noſtra objici periculis gravibus ultro ac licite poſſit, eoque magis, ut certæ morti deſtinetur in caſibus, in quibus neque ab ulla Divina, neque ab Eccleſiaſtica lege id facere jubemur: neceſſe eſt, ut legitima ratio id faciendum ſuadeat, & *Prudentiæ* leges in re tanta exactiſſime obſerventur. Scilicet *Bonum*, quod effuſione Sanguinis & Vitæ quærimus, futurum eſt *Bonum Certum* ac *Majus* ipſa noſtra temporali Vita. *Prudentia* quippe Virtus eſt, quam ducem & comitem ceteræ Virtutes habere debent, ejuſque lumine cuncta ſapientis Chriſtiani opera regenda ſunt. Hanc

Pru-

Prudentiam Deus ipse nobis præscribit, & Ecclesia summopere custodiendam jubet. Christo Domino præcipiente curandum est, ut simus *Prudentes sicut serpentes*; & Apostolus ad Roman. XVI. vers. 19. ait: *Volo vos sapientes esse in bono, & simplices in malo*. Et quid, quæso, Consilia, Opera, Opinionesque hominum erunt, si sine Prudentia ineantur, quæ ab Augustino definitur *appetendarum rerum & vitandarum scientia*, & Virtus, *qua dignoscimus inter Bonum & Malum*? Si ergo dat homo Vitam suam corporalem pro consequendo Bono Certo, simulque Præstantiore: tunc prudenter agit, legitimamque caussam habet incurrendæ Mortis, quum Prudentis sit commutare, si velit, minus Bonum cum majori, dum utrumque sit certum. Contra ubi Vitæ nostræ conservatio majus Bonum sit, quam alterum, quod quærimus; aut Incertum sit ipsum Bonum, quod quærimus; tunc Sapientiæ ac Prudentiæ legibus injurius est, ac se ipsum inconsulte lædit, immo aperte Deo displicet ac peccat, qui Certo Bono, hoc est Vitæ, renuntiat, pro Incerto Bono; aut minus, inferiusve Bonum eligit, dimisso majori. Ad hosce Canones componere se debet cura Vitæ nostræ, simulque Pietas, quæ nisi legibus istis regatur, in vitium & ipsa degenerabit; atque evadet, uti supra innuimus, Pietas imprudens ac temeraria; interdum quoque a Superstitione ac Fanaticismo non aberit. Ad hæc Prudentiæ munus atque obligatio est, non tantum eligere Bonum Certum, atque comparatione Majus, sed etiam circumspicere circumstantias agendi, hoc est Tempus, Locum, Modum &c. Fieri enim potest, ut ratione ejusmodi circumstantiarum Bonum illud aut desinat esse Certum, aut non retineat majoris pretii prærogativam, quæ primo occurrerat. Utique Pium opus est Orationi insistere, atque in sacris Templis incruento Sacrificio devote interesse. Nemo neget, quin hoc sit Certum Bonum, & Majus quam secularibus negotiis operam dare. Verum ubi agatur de viro, qui labore manuum suarum alimenta filiis præstare debet; aut de femina, cui onus custodiendi parvulos filios, aut nubiles filias, incumbit; aut de Magistratu, cujus est Populo solicite ac indesinenter ministrare justitiam: si tempus immoderate in Templo sive in Oratione impendent, Pium erit quidem illorum Opus, sed simul imprudens, & culpabilis dicenda erit eorum Pietas. Ratione nimirum circumstantiarum Certum ac Majus Bonum, quoſt est ad illos, erit quærere victum liberis, curamque habere diligentiorem familiæ aut muneris sui, quam piis illis occupationibus tantum temporis dare. Illud, non istud, exigit ab iis Deus; ac propterea Pietatis nomine ii frustra methodum suam excusarent.

Con-

Congerit heic Parthenotimus exempla, quibus ostendat, non solum licere, sed laudabile esse mortem oppetere pro Virtute, pro Pietate, pro Honestate operis alicujus. Hæc libenter accipimus, visuri nunc, an ex his subsidium rite possit peti ad dealbandum Sanguinarium Votum. Primum est Sancti *Joannis Baptistæ*, *qui non Martyr est, quia fassus est, Herodem esse adulterum; nec pro certitudine adulterii mortem subiit; sed pro illius reprehensione, quæ Virtus est. Et hæc est illa Veritas, pro qua occisus est Joannes, ut loquitur Divus Gregorius*. Hæc Theologus Siculus pag. 19. Utique Martyr Præcursor, utique pro reprehensione Herodis is vita exutus; ut nihil in ejus Martyrio desideratum sit Veritatis, Justitiæ, atque Prudentiæ. Circumstantias respice. Pro reprehensione occisus est; sed addendum pro reprehensione criminis certi, & scandali certi inde manantis; & quod præcipue animadvertendum, pro reprehensione, quam uti Propheta, atque homo *missus a Deo*, facere potuit ac debuit. Iis quippe non secus ac Hieremias, destinatus a Deo, ut evelleret, destrueret, & disperderet, & ædificaret, atque plantaret. Proinde impellente Deo, suo munereri est functus, ac *pro lege Veritatis*, *pro æquitate*, *pro justitia* occisus, ut ait Sanctus Augustinus Enarrat. in Psalm. CXL. Nunc etiam si quisquam Episcoporum, quibus animarum cura divinitus commissa est, Regem adulterum aut homicidam redargueret (quod Sanctus Ambrosius ac alii fecere) si ob id interficeretur, gloriosa morte periret, dum tamen Prudentiæ legibus satisfecisset, circumstantiis bene perspectis, propter quas reprehendendi obligatio cessare potest, aut ipse reprehensor imprudens videri. Contra, si quis privatus homo, nulla fultus auctoritate, Regem adulterii aut homicidii argueret, præcipueque si palam, atque in se iram illius propterea provocaret: nemo sapiens illum laudaret, immo temeritatem ac zelum sine prudentia in illo quisque deprehenderet. Secundo, quoties Christianus mallet vitam dare, ut Virginitatem amore Dei servaret, ejusque custodiam Matrimonio, ne dicam fornicationi, anteponeret, laudabile opus Fortitudinis, Religionis, ac Prudentiæ exerceret. Virginitatis amor ex amore Dei procedens, testante Apostolo, & concinente Ecclesia, præstantius Bonum est quam Nuptiæ; & quidem Bonum Certum, ita ut pro illo conservando recte Vita impendatur. Tertio, inquit Parthenotimus pag. 63. *Carthusianus dum non pro Veritate, sed pro custodia veteris religiosæ consuetudinis a carnibus abstinet, & mavult mori, quam carnibus vesci*, ex Theologorum consensu laudandus est, ac Numini placebit. Hæc ille, sed nulla distinctione adhibita, & quasi nulla inter Theologos sit de hujusmodi casu disputatio. Nam ubi ægritudine vexe-

tur Carthusianus, censeatque Medicus, eum moriturum, nisi carnibus vescatur, prudentissime religiosus vir faciet, si abstinere ab iis pergat, dummodo alii adsint cibi, quibus pasci possit. Falsum quippe est, homini mortem obventuram, nisi carnibus vescatur; quum tanta non sit virtus solis carnibus, ut ægrotantem a morte eximere possint, quando, ut suppono, ad vitam sustentandam alii cibi præter carnes tunc non desint. Deinde statuendum prius est, sitne apud Carthusianos abstinentia a carnibus Votum ab Apostolica Sede probatum, an religiosa tantum Consuetudo; quæ inspectio diversitatem sententiæ secum feret. Verum sub alio aspectu casus hic est exhibendus.

Et præstat imprimis audire Thomam Tamburinum Siculum Soc. Jesu, ita scribentem Lib. VI. Explicat. Decalog. Cap. 11. §. 1. ubi Homicidium sui damnat. *Neque*, ait, *opponas, Carthusianos, vel in periculo mortis laudabiliter, sive ex Voto, sive ex pia Consuetudine a carnibus abstinentes. Ita Fagund. Lib. V. in Decalogum Cap. XI. num. 19. & 20. citans Sayrum, aliosque. Azor. part. II. Cap. III. quæst. 13. & 14. Ne hos, inquam, opponas. Nam pari modo affirmo cum Thoma Sanchez in Consil. Lib. V. Cap. I. Dub.* 34. (cui addi potest Fillicujus Tractat. XXIX. Cap. V. in Decalogum) *eos debere in periculo mortis carnes comedere, si alius aptus cibus absit, ut si essent in deserto, ubi nonnisi carnes haberi ex venatione possint* &c. *Scio, Joannem Sanchez Dist. 3. num. 7. Gerson. Tract. de tempor. Carthus. Probabiliter sentire, etiamsi nulli alii sint cibi, atque adeo in necessitate extrema, posse, immo & teneri suum Votum (si tamen Votum est, ut sentit Lessius Lib. IV. Cap. 3. D. 2. n. 12. Nam si sit mera regula, ut putat Gerson. loco citato, & Thom. loc. cit. num. 2. certum est non teneri) a carnibus abstinendo custodire: quia sæpe licitum est ob justam caussam (ut esset heic ob conservandam religiosam disciplinam, publicumque bonum ac fervorem suæ Religionis) non conservare vitam: quod non est occidere se (ajunt) directe vel indirecte. Verum prior sententia mihi magis placet.* Adde & Cardinalis Bellarmini votum, qui Lib. II. Cap. XXXII. de Monachis hæc habet. *Dices, si jejunii lex, aut Votum, corporis valetudini vehementer noceat, potest, ac debet non servari: cur igitur non idem dicatur de Voto Continentiæ? Respondeo non esse eamdem rationem Jejunii & Continentiæ: nam cibus ordinatur per se ad salutem individui; idcirco illo non uti, cum necesse est ad salutem conservandam, Vitium est, non Virtus, proinde nec Voti materia.* Et Lessius Lib. IV. Cap. III. Dubit. 2. testatur, *a multis Doctoribus censeri Invalidum & Illicitum vovere, se nullo eventu, etiamsi mors impenderet, carnes esurum.*

Videat ergo Pathenotimus, an rem certam nobis propinet, dum licere putat Carthusiano, vel in casu certi & extremi periculi vitæ, abstinere a carnibus. Quod plus est, Gersonius ipse, qui in calce Opusculi *De non esu carnium apud Carthusienses* Tom. II. Oper. pag. 717. inclinare videtur in sententiam affirmativam, in Libello tamen Regular. Moral. Tom. III. pag. 94. diserte scribit. *Votum Carthusiense de non esu carnium; Votum insuper aliorum Religiosorum de multis observationibus duris, alias licitis; Votum denique particularium personarum de certis cibis non edendis in æternum, in certis casibus necessitatis extremæ, probabiliter, si Vota hæc teneventur, imminentis,* DEBENT IMMUTARI. *Non enim licet alium contra Dei Præceptum occidere; quanto minus se ipsum? Secludimus tamen in omnibus scandalum pusillorum.* Immo Auctor idem in prælaudato ipso Opusculo *De non esu*, Conclusionem secundam ita efformat, ut licere neget Carthusiano in extrema cibi necessitate posito, a carnibus abstinere, si nihil aliud sibi offeratur ad vescendum, quam carnes. Quare in hanc ille sententiam concesserit, referre juvat, Lectoresque rogo, ut attente hoc animadvertant. *Si diceret aliquis* (ita is subdit) *quod potius eligere habebit mori fame; dicere eumdem oportebit ex consequenti, quod in se ipsum manus injiciet, & suimet erit occisor; juxta illud vulgatum Augustini: Pasce fame morientem, Si non pavisti, occidisti. Nec ad se minus, quam ad alios Præceptum hoc extenditur. Præterea Consuetudo aut Constitutio generalis Ecclesiæ de non comedendo carnes in die Veneris, non obligaret ad sui observationem in casibus prioribus extremæ necessitatis; immo nec excusaret aliquem ab homicidio, qui quum posset salvare vitam per esum carnium, se, vel alium mori spontanee permitteret abstinendo: secludendo tamen semper casum grandis scandali in Fide, de quo dicetur postea. Porro de Votis idem est argumentum. Est autem fundamentum radicale præfatæ rationis in hoc, quoniam a Lege Divina nulla Lex aut Obligatio pure humana potest absolvere, aut excipere, vel instituere, quod non observetur. Sed hæc est Lex Divina, Non occiddes, Deuteron. XX. 13. a qua Lege non legitur per aliquod aliud divinum Jus facta exceptio, ita ut pro observatione Constitutionis aut Consuetudinis pure humanæ supervenientis, eam transgredi liceret, & se mori sinere fas esset.* Alia addit Gersonius, apud eum legenda, quæ prætereo, quum hæc satis sint ad infirmandam eorum Opinionem, qui contrarium sentiunt. Atque hæc diligenter adnotanda, utpote magni ponderis ad controversiam dirimendam, quæ inter Parthenotimum & me agitur. Eo in loco Gersonius objectionem sibi opponit, nec solvit; curabo ego pro viribus infra, ut ei faciam satis.

Quar-

Quarto addit Parthenotimus pag. 81. *Captus a Barbaris Elphegus Cantuariæ Episcopus noluit, appenso ingenti litro, vitam redimere. Cæsus a Barbaris est. Hinc suborta dubitatio, an Elphegus Martyr esset. Martyrem non esse, contendit* Lanfrancus (Cantuariensis & ipse postea Archiepiscopus, & vir doctissimus) *eo quidem nomine, quod immoderatum litrum negasset. E contrario Martyrem eam ob caussam esse, tuitus est Divus Anselmus, quia pro justitia Elphegus dicitur occubuisse: dum, ne latrones ditaret, suas deglubere noluit oves. Nec ullus comparuit Pritanius, qui Divi Anselmi Opinionem superstitionis accusaret.* Nullus sane prodiit, neque prodibit Pritanius, qui Sancto Elphego Martyrii gloriam neget, aut Sancti Anselmi justæ sententiæ adversetur. Sed prodibit quidem contra Parthenotimum, undique conradentem laudanda & sancta exempla, ut Opinionem suam minime laudandam incautis gratam efficiat. Accipe Eadmeri verba in Vita Sancti Anselmi Lib. I. Ajebat Beatus Lanfrancus, *ab inimicis Dei Paganis factam Elphego potestatem se redimendi; at immensam pro hac ab eo pecuniam expetiisse, quam quia nullo pacto poterat habere, nisi homines suos eorum pecunia spoliaret, & nonnullos forsitan invisæ mendicitati subjugaret, elegit vitam perdere, quam eam tali modo custodire.* Tum Anselmus *ita respondit. Palam est, quod is, qui ne leve quidem contra Deum peccatum admittat, mori non dubitat; multo maxime mori non dubitaret, priusquam aliquo gravi peccato Deum exacerbaret. Et revera gravius peccatum videtur esse, Christum negare, quam quemlibet terrenum Dominum, pro redemptione vitæ suæ, homines suos per ablationem pecuniæ illorum ad modicum gravare. Sed hoc, quod minus est, Elphegus noluit facere: Multo igitur minus Christum negaret, si vesana manus eum ad hoc mortem intentando constringeret. Unde datur intelligi, miram pectus ejus justitiam possedisse, quando vitam suam maluit dare, quam spreta Caritate proximos suos scandalizare. Nec immerito, ut reor, inter Martyres computatur, qui pro tanta justitia mortem sponte sustinuisse veraciter prædicatur.* Addit Eadmerus, *causam necis Beati Elfegi non illam solam, sed aliam fuisse ista antiquiorem. Nam non ideo tantum quia se pecunia redimere noluit, sed etiam, quia Paganis persecutoribus suis, Civitatem Cantuariam, & Ecclesiam Christi in ea sitam concremantibus, Civesque suos atroci morte necantibus, Christiana libertate obsistere, eosque a sua infidelitate convertere nisus est, ab eis captus, & crudeli exanimatione est occisus.* Et profecto hæc potior caussa, immo germana, referendi inter veros Martyres Elphegi. Sed consistamus in unica Sancti Anselmi ratiocinatione. Supponit ac præmittit, Elphegum *Peccati* reum fuisse futurum, si redemptionem suam

tam gravi suorum hominum incommodo procurasset; neque *Scandalum* absuturum, si tam caro emisset sui corporis liberationem. Hoc autem etsi non tam grave Peccatum fuisset, quam Christum negare, Peccatum tamen esse non desiisset. Atqui Christianæ Legis dogma est, mortem potius subeundam, quam *Peccato* vel levi in Deum consentire: Ergo recte inferebat Anselmus, Elphegum sancte elegisse mortem, & *pro tanta justitia* sanctissime vitam sibi eripi passum fuisse. Accedat nunc Parthenotimus, & quæso dicat, num *Peccatum* sit non credere immunem ab omni macula Conceptionem Mariæ? Exploratum est, inquiet, ut puto, inter Catholicos, nullum heic occurrere *Peccatum*. Immo si quisquam forte contenderet, locum heic esse Peccato, sciat se anathemate constrictum, quo Romani pontifices percellunt quemcumque affirmantem, *Hæresis aut Peccati* reos esse, qui Mariam credunt cum Labe Originali conceptam. Frustra igitur hujusmodi exemplo Sanguinarium Votum, nimium ab eo diversum, cohonestari posse confidit.

Quinto, Parthenotimus pag. 98. ait. *Velit nolit Lamindus, cum Theologis necesse est consentiat, quod extra Fidei aleam licitum sit sinere, se occidi, ni velit damnare Militem, qui ne a statione discedat, ab hostium manipulo perimatur. Ni velit christianum strenuumque pectus criminari, quod ut peste affectis inserviat, ipsa contagione necetur*. Infra addit. *Fidei perfusa lumine Christiana Thelogia statuit, quod in carcerem, maxime justum, redeat, qui juravit, se illuc rediturum, quamquam esset ibi occidendus*. Quod est ad inservientes amore Dei pestilentia infectis, immo quod est ad quoscumque alios, qui eadem Caritate ducti, Proximo aut ægrotanti aut periclitanti opem ferunt, ut ei salutem Animæ procurent, immo interdum & Corporis, uti in Nosocomiis accidit. Dogma Fidei est, eis in tam laudabili Christianæ Caritatis exercitio morientibus ingens in Cœlis paratum esse præmium. Rectissime quippe Minus Bonum, idest corporalis Vita nostra impenditur, ut Proximo nostro inde Certum ac Majus Bonum obveniat. Quo tamen in ministerio summe pio Prudentia quoque est adhibenda; scilicet tam generosis Christianis Caritate ferventibus, solicite & quantum fieri potest, custodienda est propria vita ac salus, tum ut Caritati, quam quisque habere debet erga se ipsum, satisfiat, tum etiam ut reliquis indigentibus idem subsidium conferrri diutius possit. Ad Militem vero quod attinet, eligentem in excubiis sibi demandatis mori, non ille tantum, sed & ceteri milites in bello regulariter se licite exponunt certo vitæ discrimini, immo quoties occasio se exhibet, se se exponere debent, sive ex pacto licite inito cum Prin-

Principe legitimo, ſive quia id exigit conſervatio Reipublicæ, quæ Certum ac Præſtantius Bonum eſt, quam Vita privati hominis. Exemplum vero carcerem repetentis, in quem ſe rediturum juramento pollicitus fuerat, etiamſi eſſet ibi occidendus, ad regulam ſupra notatam referendum eſt: nempe eligendam eſſe mortem, ne in Deum peccemus. Jusjurandum quippe juſte interpoſitum fraudari ſine injuria Dei in illo caſu non poteſt. Publica fides præterea humani commercii Certiſſimum Bonum eſt, immo ejus pretii, ut anteponenda ſit illius conſervatio conſervationi Vitæ. Quare non ſolum redire in carcerem tunc licet, ſed opus eſt ei, qui rediturum ſe juravit; ipſumque redire, & mortem tolerare, ſi ita caſus ferat, Virtutis opus eſt appellandum. Atque hactenus exempla a Parthenotimo adhibita, quibus honeſtari Votum Sanguinarium poſſe, ille ſibi perſuadebat. Verum quam inani ſucceſſu, jam partim intelleximus, & partim infra intelligemus.

C A P U T IV.

Ut Vita prudenter detur, pro Bono Majori, & æque Certo danda eſt. Exempla mortis imprudenter electæ. Tenuitas pii operis conſideranda, ne contra leges Prudentiæ quiſquam in mortem incurrat.

Regulam poſuimus, videlicet ad hoc ut Prudenter homo pretioſum Vitæ corporalis depoſitum ſibi eripiendum aliis offerat, cum laude apud homines, & merito apud Deum, aut ſaltem ſine Peccato, duo concurrere debere. Alterum, ut Bonum, quod per mortem Corporis appetimus, ſive ſervatum volumus, ſit *æque Certum* atque ipſius Vitæ noſtræ conſervatio. Alterum, ut ſit *Majus ac Præſtantius Bonum*, quam conſervatio ejuſdem Vitæ. Si enim agitur de Bono dumtaxat pari, cujuſmodi foret, Vitam ſuam dare, ne alter propria privetur, tunc diſputationes multæ incurrere poſſunt, quas delibare nihil in præſentia refert. Ex hac autem Regula fluit conſequenter altera: Videlicet, tunc Temere ac Imprudenter, ideſt ſine laude ac merito, immo non ſine Peccato, exponi Vitam noſtram certæ neci, quoties Bonum per eam expetitum, ſive ſervandum, ſit leve ac Minus, quam Bonum ipſius Vitæ, aut non ſit æque Certum, atque eſt ejuſdem Vitæ conſervatio. Tanti enim ex inſtitutione Naturæ, atque ex ipſius Dei præcepto, facienda eſt Vita noſtra (ingens ſane Bonum nobis a Deo commodatum) ut illam abjicere, noſque ultro mortem ſubire pro leviori ac Minori Bono, aut error non ferendus, aut crimen etiam

etiam ſit. Idque in operibus ipſis *Pietatis* ac *Religionis* locum habet, in quorum conſideratione conſtrictam nunc volo orationem meam. Nimirum opera dantur, quæ certiſſime ad Pietatem ſpectant, & nihilominus ejus non ſunt ponderis, ut fas ſit, aut laudabile ſit, Vitam potius exponere gladio, quam illa omittere, dummodo tamen contemptus Religionis, & grave Scandalum inde abſit. Nulla dubitatio eſt, quin ſancta ſit Oratio Angelica, ſive *Ave Maria*, & ſancta precandi formula *Roſarium* ſanctiſſimæ Virginis; certiſſimum quoque eſt, piam & ſanctam rem eſſe Orationis illius, atque Roſarii recitationem ex devotione factam. Finge tibi Tyrannum, aut furioſum quemquam, comminantem enſe exerto mortem recitanti, ni ceſſet, & ceſſare nolentem interfici. Prudens ne exiſtimabitur, qui ſine ulla neceſſitate pium illud opus peragens, mortem potius elegerit, quam ſilere? Neutiquam ſane. Exigebat Prudentia, ut ille ea occaſione ab opere quamquam pio deſiſteret, quum in aliud tempus & locum differri poſſet pium illud opus; neque tanti ſit ipſum, ut profuſione Vitæ, quam nobis Deus ſervandam mandavit, ſit peragendum. Dixi, dum ſecludatur contemptus Religionis & grave Scandalum. Si enim conſtet, Tyrannum recitationem illam ideo vetare, quod impiam rem putet Orationem Angelicam, ſive Roſarium; tunc non licebit ſolum, ſed opus erit pati potius ſe trucidari, quam a pia illa recitatione deſiſtere; nam in iis, quæ ad doctrinam Fidei ſpectant, non datur parvitas materiæ. At ſecluſo ejuſmodi contemptu, & ex alio fine interdicta recitatione illius Orationis, Prudenti homini deſiſtendum tunc eſt, & Vita ſervanda; quum nihil detrimenti in Religionem, nihil Scandali in Populum inde ſit obventurum, atque alia ratione commode poſſit eidem Devotionis operi ſatisfieri. Ita viſitare ſacras Ædes, uti ibi preces ad Deum fundantur, Pium opus procul dubio eſt. Si quis igitur ſtatuat viſitare Templum, & quamquam monitus latrones latere in itinere, qui ſine miſericordia certiſſime viatores ſpolient, ac trucident, obfirmato tamen animo proficiſci velit, mortemque incurrat; Imprudens erit illius Pietas, ac temere is mortem ſubibit. Quod plus eſt, etiamſi Votum in ejuſmodi piis non magni momenti operibus intercedat; tunc obligatio Voti ceſſat; ut ſi quis voverit inviſere verno tempore Lauretanum Templum, & non fallax nuntius habeatur, infeſtari quotidie a Turcis, aut a ſævis prædonibus viam, ita ut aut captivitas, aut mors certa proficiſcenti juſte ſit formidanda: complendum minime tunc erit Votum, atque ad tempora pacatiora reſervanda erit illius ſolutio, aut illius petenda commutatio. Quod ſi quis Votum conciperet peregrinationis ſacræ, quamquam certo prænoſſet, ſe in certum libertatis

aut

aut vitæ discrimen adducendum : Votum illud erit nullum, utpote Prudentia repugnante emissum. Ratio est, quam supra Gersonius attulit, nempe nullam obligationem pure humanam posse nos absolvere a Lege divina. Est autem divina Lex, nos Vitam nostram debere ab imminenti certoque periculo arcere; & tunc solum opus esse eam ultro dare, ne peccemus; aut licere eam dare, si commutanda sit cum Certo ac Majori Bono. Atqui visitare illam sacram Ædem non est opus pium tanti ponderis, ut sit captivitas aut mors eligenda, ne ab illo desistamus, quum Pietati nostræ erga Beatam Virginem in alia sacra Æde consuli prudenter tunc possit, aut ad meliora tempora differri pium illud opus. Quæ hactenus dixi, auctoritate firmantur Martini Magistri in Tractat. de Fortitud. Quæst. V. ubi & is agnoscit quædam opera Virtutis ac Pietatis tam parvæ necessitatis & utilitatis, ut non liceat secundum dictamen rationis pro iis se exponere morti, & ratio ipsa nos doceat, esse omittenda. Cardinalis autem Cajetanus in 2. 2. quæst. 124. art. V. idem fusius confirmat, scribens, *opera Bona ex suo genere tantum non esse universaliter opera Virtutis, nisi sint etiam Bona ex circumstantiis, quoniam bonum consurgit ex integra caussa. Immo si absque debitis circumstantiis fiant, Mala moraliter sunt, quoniam saltem sunt contra Prudentiam, quæ forma est Virtutum Moralium* &c. Proinde & is statuit, non opus Virtutis tunc fieri, sed Peccatum, moriendo pro illo opere, quod e circumstantiis desinit esse opus Virtutis.

Atque ad hanc ipsam regulam referendum puto, quod Gersonius idem sibi objiciebat, dum quæreret, an Carthusiano liceat eligere potius mortem, quam carnibus vesci in extrema necessitate cibi: *Quum etiam non vovens*, ait, *possit licite pati mortem pro conservatione Castitatis perpetuæ, quamvis hoc pati nequaquam obligetur, vellem, ut nobis darent diversitatem rationis in Castitate & Sobrietate, quare non utrobique erit similis hujus divini Præcepti transgressio : Non occides*. Hæc mihi ratio diversitatis creditur : nimirum esse quidem pium, & sanctum opus tam Virginitatis & Castitatis conservationem pro Dei amore, quam abstinere a carnibus intuitu ipsius Dei; non idem tamen esse pretium utriusque operis. Præstantissimum enim Bonum est, teste Apostolo, Conciliis, ac Patribus, Castitatem Deo dicare, unde uberes fructus spiritualis vitæ emanare solent; at quamquam abstinentia a carnibus sit Bonum ac laudandum opus, longe tamen altero inferius est, neque in genere abstinentiæ tanti est, ut cum Castitate perpetua sit æquiparandum. Idque patet ex ipsius Ecclesiæ ritu; nam etsi illa præcipiat abstinere a carnibus Feria Sexta, & Sabbato, atque in Vigiliis, si tamen iis diebus Mortis periculum immineat ho-

homini, nullum alium cibum præter carnem habenti; tunc ei non solum licet, sed opus est ab interitu Vitam suam eripere comedendo carnes. Aliter faciendo peccaret, si monitus in electione mortis pervicaciter persisteret. Contra semper laudabit Ecclesia quoscumque vitam ponentes pro Castitate Deo dicata, hoc est eximium illud spirituale Bonum præferentes Vitæ suæ corporalis conservationi. Ad hæc renuntiari Castitati non potest, nisi peccando, aut nubendo. Primum nullo pacto licet; alterum per usum debiti matrimonialis custodiam Castitatis plenæ perpetuo tollere potest; Castitatis inquam, omnem actum venereum propter amorem Dei aversantis. Verum etsi Carthusianus, in extrema necessitate positus, carnes comedat, ut mortem tunc evitet, poterit necessitate sublata reliquum vitæ agere sancte ab iisdem carnibus abstinendo.

Exempla hæc pauca, quibus alia id genus adjicere nullo negotio unusquisque possit, jam satis sunt ad agnoscendum, quam dubio ac fragili scuto Sanguinarium Votum Parthenotimus tuendum susceperit, dum inquit, licere, ac laudabile esse *pro Pietate mori*. Quod pium sit aliquod Opus, non continuo sequitur, prudenter aut licite pro illo Vitam posse impendi, & potissimum si alteram conditionem repetamus, Christiano homini necessariam, ut secundum Prudentiam, neque temere, aliis occidendum se præbeat. Nimirum necesse est, ut Bonum, pro quo subeunda mors est, non solum pretio superet Bonum Vitæ nostræ, sed etiam sit æque ac illud Certum. Si enim Incertum ac dubium Bonum sit, quocum commutanda est Vita, quis rogo non Imprudentem, aut Fanaticum, aut Dementem eum appellet, qui Bonum tam pretiosum & Certum, & cujus possessio manu tenetur, quale est Vita nostra, deponere sponte velit, ut Bonum consequatur, de quo dubitatio est, an existat, & fieri potest, ut numquam existat? Ad hæc Certissimum est divinum Præceptum servandæ, & non projiciendæ Vitæ nostræ, quum nos domini illius non simus sed Deus; ita ut in Deum peccet, qui sine certa & legitima caussa a Deo probata jacturam illius facere velit. Quomodo ergo non injustitiæ, non temeritatis, ac imprudentiæ arguendus erit, quicumque Mortem eligat pro re, quæ Incertum est an placeat Deo, quum nullum Dei Præceptum aut Consilium adsit de præferendo objecto illo conservationi Vitæ nostræ? Certum est divinum Præceptum de non sacrificando Idolis, de non neganda Fide Christi, de non fornicando, uno verbo de non peccando. Certum est divinum Consilium de Castitate Deo dicanda, laudante Domino illos, qui se castraverunt propter Regnum cœlorum, & præferente Apostolo eamdem conjugio. Certum Consilium, interdum & Præceptum

ptum Caritatis de procuranda Vita spirituali Proximo nostro. In hisce casibus veri ac prudentis Christiani est Vitam impendere, si occasio id postulet, quia Certum quidem Vitæ nostræ Bonum datur, sed datur pro altero Bono æque Certo, ac insuper majori ac præstantiori, quam Vita nostra; aut evitatur Morte nostra Malum Certum, simulque longe majus, quale est Peccatum. Constat etiam, ita agentibus paratam esse in cœlis ingentem a Deo remuneratore mercedem. Hæc certa. Attamen plerumque in Prudentiam peccaret, qui palam prædicare Christi Fidem inter Turcas vellet. Cur quæso? nisi quia esset incertum, an quidquam spiritualis fructus inde consequeretur, & contra esset certa illius mors, certoque discrimini exponerentur reliqui Fideles in Turcarum ditione degentes. Et quamquam norit unusquisque Fidelium, confiteri Christum coram hominibus, Vitamque dare pro ejus nomine esse gloriosum opus Amoris Dei & Fortitudinis, cui non deerit æternum ac ingens a Deo præmium: attamen ne arbitrio quidem nostro dare Vitam pro Christo licet, sed tum solum quum certum est, Deum exposcere a nobis, aut gratum habiturum esse hujusmodi sacrificium. Olim minime laudati, immo improbati fuere Christiani, atque e Martyrum Diptychis nonnumquam exclusi, qui sponte, ac sine necessitate, se se Tyrannis necandos offerebant; & contra ii tantum commendati, qui mortem non improvide quæsitam, & quam evitare alia ratione non poterant, nisi peccando in Deum, forti, invictoque animo pro Deo tolerabant. Sunt in hanc rem Clementis Alexandrini, Origenis, Athanasii, Nazianzeni, aliorumque Patrum verba diserta.

C A P U T V.

Ad leges sanctissimas minime spectat effusio Sanguinis pro tuenda Immunitate Virginis. Neque ad tutelam Sanctitatis Marianæ. Aliud Pietas Intrinseca, aliud Opinativa. Ad quamnam ex his referenda sententia Scotistica de Conceptione Virginis.

Accedamus nunc tandem ad Quæstionem, quæ huic Opusculo caussam dedit. Censet Parthenotimus, non solum licere, sed laudabile esse, jugulum carnifici offerre pro tuenda Veritate sententiæ, excludentis a Deipara maculam Originalis peccati; immo tanti pretii ac meriti futurum hoc opus, ut Martyris nomen negandum non sit pugili tam generoso. Contra sentio ego, non solum laude indignum, eoque magis Martyrii corona atque

appellatione, sed ne licere quidem. Cum legibus hactenus propositis conferantur illius rationes. Hoc est perpendatur, num tutela sententiæ Scotisticæ sit Bonum Majus ac præstantius Vita nostra, ac insuper Bonum æque Certum ac eadem Vita. *Vel ipse Pritanius* (repeto Parthenotimi verba pag. 18.) *non negat pro legibus sanctissimis fundendum esse sanguinem. Numquid inter leges sanctissimas non est Virginem venerari? Virginem venerari ut sanctam?* Ita ille, ejusque paralogismum facile quisque sentiat. Nam ubinam quæso sunt *sanctissimæ leges*, Christiano Populo mandantes, ut credant Virginem sine labe fuisse conceptam? Conscius sibi est vel ipse Parthenotimus, nullam heic legem occurrere. Liberum est Catholicis e duabus Opinionibus contrariis illam amplecti, quam magis piam ac Veritati propiorem arbitrentur. At, inquit, *numquid inter leges sanctissimas non est Virginem venerari?* Procul dubio. Consequentiam nunc infer: Ergo credere ac tueri sententiam Scotisticam lex est Ecclesiæ Catholicæ. Quis non intelligat, quam claudo seu nullo pede argumentum procedat? Venerari Virginem lex profecto sanctissima est. At nulla lege jubentur Catholici eam quoque credere sine originali culpa conceptam. Nam & qui contra sentiunt, Virginem venerantur, & cultui erga illam debito nulla ex parte desunt. Ad hæc: quando Parthenotimi ratiocinatio vim habitura heic esset, & lex universalis ab eo producta complecti deberet hunc etiam casum singularem venerandæ Virginis, eam credendo in Conceptione immaculatam: nonne is videt, non sibi tantum, sed omnibus Catholicis eligendam esse mortem pro tuenda eadem sententia, ne venerationi erga Deiparam desit? At istud ab omni veritate alienum est, neque id Parthenotimus ipse diffitetur. Ergo prima ejus ratio extra officinam rectæ ratiocinationis fabricata est.

Addit ille eadem pagina 18. *Non Martyr esset pie vovens, quia assentitur Immaculatæ Beatæ Virginis Conceptioni, nec pro ejusdem directa Certitudine, quæ nondum est de Fide, mortem oppeteret, sed pro defensione Sanctitatis Marianæ, quæ Virtutem Religionis sapit: & hæc est illa Veritas, pro qua moreretur.* Alterum paralogismum habemus. En ejus argumentatio. Defendere Sanctitatem Mariæ spectat sine dubitatione ad Virtutem Religionis; & qui Sanctitatem Mariæ suo sanguine testatur, recte facit, & Martyr certissime fuerit. Atqui tueri suo Sanguine sententiam faventem Immunitati Marianæ, idem est ac tueri Sanctitatem Mariæ. Ergo hanc sententiam suo Sanguine propugnans, recte facit, atque inter Martyres numerabitur. Hæc, puto, Thelogi Siculi mens & argumentatio, neque alia esse potest. Et sane si syllogismus veritate nititur, longe Majus Bonum est pro-

pu-

pugnare Sanctitatem Virginis, quam parcere Vitæ nostræ. Verum falsitate omnino laborat Minor. Ecquando enim Catholica Ecclesia sensit, pendere Sanctitatem Mariæ ex illius exemptione ab Originali peccato? Sancta & Sanctissima semper fuit, est, & erit supra omnes mulieres, supra omnes Sanctos, & Angelos, Beatissima parens Salvatoris nostri, sive fuerit, sive non fuerit concepta sine originali peccato. Tot quoque in cœlis cum Christo regnantes ut Sanctos colimus, quorum Sanctitati nihil detraxit, aut detrahit, incurrisse culpam primi parentis. Neque sine temeritate dices, derogari Sanctitati Virginis ab iis, qui contrariæ sententiæ de illius Conceptione adhærent. Nam & isti nemini concedunt in fovenda ac promovenda veneratione erga Reginam Sanctorum; eosque non Apostolica tantum Sedes, sed & Ecclesia universa ut pios & orthodoxos Catholicos habet, amat, atque honorat: secus actura, si Mariæ Sanctitati contraria illa opinione aliqua ex parte officeretur. Accedit, quod si Deiparæ Sanctitas cum Scotistica sententia connexa reapse foret, uti opinari videtur Theologus noster, inde rursus consequeretur, non Parthenotimo tantum, sed & Catholicis omnibus dandam esse Vitam pro tuenda eadem sententia Scotistica, quippe jubemur cuncti Sanctitatem præcelsæ Genitricis Dei capite etiam nostro tueri. Quis autem hoc umquam somniavit? Sophismate igitur laborat altera hæc etiam argumentatio Siculi Scriptoris; immo si intime expendatur, in gravem injuriam vergit Apostolicæ Sedis, perinde quasi non satis ei curæ sit de Virginis honore, ejusque Sanctitatem minui, aut lædi sinat a tot Catholicis, qui Thomisticam sententiam Scotisticæ præferunt in ejusmodi Quæstione. Plura non addo; infra enim hæc eadem consideratio recurret.

Tertio Parthenotimus idem pag. 18. nobis edicit, mortem oppetere pro tutela sententiæ a se propugnatæ, non aliud esse, quam *mori pro Pietate, quæ certo inest actui Opinativo, ut se morituros spondent pie voventes pro* Immaculata Conceptione. Verum & heic latet ingens æquivocatio, quam necessaria distinctio prodet! Non enim idem est *Pietas*, quæ inest Dogmati Fidei, & actui Intellectus, credentis illud certum de Fide; ac *Pietas*, quæ inest objecto tantum Probabili & actui Opinativo de re illa probabili. Prima est *Pietas intrinseca*, absoluta, & quæ connexa ita est cum objecto, ut istud numquam possit esse non Pium, & actus credentis non Pius. Altera vero *Pietas Opinativa* est, & quodammodo conditionata, sive *extrinseca*, & quæ cum objecto ita conjungitur, ut separari ac tolli etiam possit. Vim enim suam sive firmam, sive infirmam recipit prædicatum *Pietatis* a *Veritate*, quæ aut certa, aut incerta in-

inest rebus sacris sive motivis affirmandi sive negandi aliquid de iis rebus. Numquam non *Pium* erit credere, Mariam fuisse semper Virginem, Mariam fuisse Matrem Dei, quia id *Verum* semper fuit, neque *Falsum* unquam id esse potest. At quæ in Opinione adhuc versantur, sæpe quidem *Pia* credere possumus, & vere Pia sunt non ratione certæ ac stabilis Veritatis, sed unius tantum Probabilitatis, quæ sane potest Veritatem complecti, exempta tamen non est a formidine Falsitatis. Postremi hujus generis est sententia de Immaculata Virginis Conceptione, quæ certe *Pia* est, sed conclusa intra limites Probabilitatis, hoc est innixa motivis Veritatis probabilibus, non ita consequenter firmis ac evidentibus, ut omnis formido absit, ne aliquando possit apparere non Vera, atque adeo non Pia. Quod accideret, si forte Apostolica Sedes, quæ judicium de hac re hactenus suspendit, sibique reservavit, contrariam sententiam cum divinis Scripturis ac Traditione concordi Patrum aliquando consentientem inveniens, eam inter Dogmata Fidei referret. Proinde recte quidem *Piam* appellamus Scotisticam de Conceptione sententiam; minime tamen *Pietas* hæc æquiparanda est *Pietati*, quæ inhæret objectis ad Fidem spectantibus, atque intrinsеca Veritate nixis; & præsertim quum nemo Fidelium vetetur *Piam* quoque credere oppositam sententiam, immo diserte sub anathematis pœna illam prohibeamur appellare *Impiam* sive *Hæreticam*. Adde, nos animadvertisse, dari *Opera* quædam Intrinsece etiam & non Opinative *Pia*, non tanti tamen momenti, ut pro iis faciendis morti Vitam nostram exponere liceat. Quanto ergo minus licebit pro *Pietate Opinativa*?

Nam Pietas ista opinione innixa, Probabilibus quidem fulcitur motivis, & sufficientibus, ut Pium nos facere opus credamus, ei sententiæ adhærendo. At neutiquam immutabili Certitudine constat, quum Certum non sit objectum, in quod illa fertur. Proinde non arbitretur Parthenotimus, se per hanc rimam evadere posse; hoc est non putet, sub specioso nomine *moriendi* pro *Pietate*, Sanguinarium a se posse Votum honestari. Ita moriens, adhuc pro Opinione quidam Pia, sed semper pro Opinione Vitam profunderet. Interea animadvertant velim Parthenotimi clientes, jam confessum fuisse illorum Magistrum, non licere Sanguine asserere sententiam Scotisticam *tamquam Veram & Certam*: Nam & ipse agnoscit, nondum illam excessisse e finibus humanarum Opinionum, atque errori propterea obnoxiam esse posse, quando consentit, haberi de ea posse *actum* dumtaxat *Opinativum*. Animadvertant etiam, quo effugio ille declinandam curaverit sui Voti censuram, contendendo videlicet, voveri Sanguinem non *pro Veritate ac Certitudine* ipsius Sententiæ, sed *pro Pietate*,

quæ

quæ ineſt Actui Opinativo : quod tamen diſcipuli ejus ignotum plane ſibi fatebuntur, ut puto, quum formulæ voventium rotundis verbis exprimant tutelam non *Pietatis*, ſed *Veritatis*, quæ ineſſe certo creditur eidem ſententiæ. Hæc ſigna labantis cauſſæ quis neget? Et præcipue quum ipſa Pietas hujus ſententiæ *Opinativa* ſit, neque ejus vigoris, ut pro ea tuenda fas ſit commutare Bonum Certiſſimum humanæ Vitæ. Quod ſtuporem augeat, verba tantum dare Theologus noſter videtur, quandoquidem veluti oblitus *actus* ſui *Opinativi*, alibi contendit, nobis perſuaſum eſſe poſſe, Scotiſticam ſententiam Certam eſſe, idque a Voti Sanguinarii ſectatoribus neceſſe eſſe ut credatur, ſi mortem ſine Peccato, offerente ſe occaſione, tolerare velint. Accedit, quod ipſe ex aliorum opinione alio in loco inſinuat, poſſe etiam *divina Fide* credi Certam ejuſmodi ſententiam. Quare duas ego Concluſiones hanc in rem præmittendas cenſui.

CAPUT VI.

Minime immunis a crimine, qui vitam daret pro tuenda ſententia Scotiſtica, ac ſi Fidei Dogma foret. Caſtrenſis & Vaſquii in hanc rem auctoritas. Temere quoque agat, qui pro ejus tutela, quando nihil aliud ſit niſi Opinio, in mortem incurrere velit.

PRimo igitur ſtatuo: *Temere quoque acturum, & graviter peccaturum, qui Mortem vellet ſubire pro tuenda ſententia de Immunitate Mariana, ac ſi ea eſſet Fidei Dogma*. Non heic multum immorabor; nam vel me tacente quiſquis Chriſtianæ eruditionis rudimenta hauſit, probe etiam novit, numquam ſpectaſſe, neque ſpectare ad Dogmata Fide ſupranaturali credenda ſententiam eamdem. Proinde fallaci motivo, fallaci perſuaſione ductus, imprudenter vitam proiiceret, qui eam ob cauſſam ſive fiduciam ultro in agone periret. Noſtrum non eſt, Articulos Fidei, & Dogmata Eccleſiæ procudere; ſed quidem id munus eſt Eccleſiæ, quæ falli non poteſt. Et quoniam nemo ignorare poteſt, aut debet, in cenſum Dogmatum Fidei ſententiam hanc poſt tantas ac tot diſputationes numquam fuiſſe invectam, intolerandæ propterea temeritatis ac ſuperbiæ, & conſequenter Peccati reus eſſet, qui eam pervicaciter eſſe vellet, qualis non eſt, ſuumque judicium præferret Prudentiæ ac Scientiæ ſummorum Pontificum & Eccleſiæ. Graviori etiam cenſura tantam audaciam perculerunt celebres

bres duo inter Theologos viri, atque ambo nihilominus Scotisticæ sententiæ propugnatores. Horum verba referre non inutile erit ad præsentem quæstionem; eaque ipsis Auctorum verbis accipere Lectorem non tædebit. Primus est Alphonsus de Castro Ordinis Minorum, qui anno 1547. suum Librum *de justa punitione Hæreticorum* scripsit, & Carolo V. Imperatori dicavit. Quærit ille Lib. I. Cap. VIII. *An ille sit dicendus Hæreticus, qui alicujus hominis Opinionem tam firmiter tenet & docet, ac si esset Articulus Fidei; & ita pro illius Opinionis defensione est Mori paratus, sicut faceret pro illis, quæ ad Fidem pertinere noscuntur.* En quæ sit illius sententia. *Ego quidem non dubitarem, talem dicere Hæreticum, propterea quod ille talis errat in Fide, & Pertinaciter. Omnis autem, qui post susceptum Baptismum Partinaciter circa Fidem errat; concordi omnium recte sapientium sententia censetur Hæreticus. At, quod iste talis erret in Fide, quia forte aliquis dubitabit, dubitationis caussam tollam testimonio Augustini, qui Errorem definiens in Enchiridio ad Laurentium Cap. XVII. sic ait: „ Nihil aliud est errare, quam Verum „ putare, quod Falsum est; Falsumque quod Verum est: vel Certum „ habere pro Incerto, Incertumque pro Certo, sive Falsum sit, sive „ Verum. „ Hæc ille. Iste, qui alicujus Opinionem putat esse Catholicam Fidem, & tam firmo animo illam Opinionem ac Fidem Catholicam tuetur, Incerta tenet pro Certis. Ergo juxta Augustini sententiam errat. Præterea iste sic sentiens, eo ipso Ecclesiæ Catholicæ contumeliam facit, & illam in Fide errare putat; quia illa, quæ juxta istius sententiam sunt Certissima, Ecclesia tenet pro Incertis. Errat ergo judicio istius Ecclesia: quia, ut Augustinus dixit, errare est, Certum habere pro Incerto. Hæc autem de Ecclesia, quæ divino semper illustratur spiritu, quisquis putaverit, Hæreticus ab omnibus Catholicis censebitur: Merito igitur ille dicetur Hæreticus, qui alicujus hominis Opinionem tam obstinato animo, ac Fidem Catholicam tuetur.* Ita de Castro. At si quis forte minus intelligat, quid sit *Opinio hominis*, dubitetque, an veniat sub ejusmodi appellatione comprehendenda Opinio de Immaculata Virginis Conceptione, rursus idem Theologus loquatur. Is enim veluti futurorum præscius, homines nondum natos præsensisse videtur, qui pro eadem Opinione Sanguinem se daturos voverent, eosque propterea his aliis verbis, seu telis, mature deterruit. *Ut autem* (ita ille) *clarius ostendamus exemplo, aliquod ob oculos proponere decrevi. Ecclesia nihil de Conceptione Deiparæ Virginis hactenus definivit, an fuerit cum Peccato Originali, aut sine illo, concepta; sed libere cuique dimittit, ut, quam voluerit de hac re, teneat Opinionem. Sic enim definivit Sixtus Pon-*

Pontifex bujus nominis Quartus in Extravaganti, quæ incipit Grave nimis: *quam Decretalem Extravagantem Concilium Tridentinum Seſſ. IV. confirmavit. Si quis ſtante bac Eccleſiæ definitione, alterutram Opinionem tam firmo animo tueretur, ut illam putaret eſſe Fidem Catbolicam, & admonitus de bac re, in eadem nibilominus ſententia tam pertinaciter perſeveret, ut pro illa ſit Mortem Subire Paratus: bic talis ABSQUE ULLA DUBITATIONE erit cenſendus HÆRETICUS: quia Eccleſiæ definitioni ſic parere refugit, ut illam errare pertinaciter credat, quum ea, quæ iſtius judicio ſunt Certa, illa* (ideſt Eccleſia) *pro Incertis teneat* &c.

Commentario meo non indigent tam perſpicua Alphonſi de Caſtro verba. Iis adtexo nunc & quæ hanc in rem ſcripſit graviſſimus alter Theologus e Societate Jeſu, quem indicaſſe, laudaſſe eſt. Nimirum Gabriel Vaſquex in 3. p. S. Thomæ Quæſt. 27. Artic. 2. Diſput. 117. Cap. 14. eamdem Caſtrii ſententiam ſub compendio ſibi proponit, poſt pertractatam ſumma cum moderatione Quæſtionem de Virginis Conceptione, atque in hæc verba loquitur: *Mibi MAXIME probatur ſententia Alphonſi. Quis enim neget, eum errare contra Fidem Manifeſte, qui affirmat, a Deo eſſe Revelatum, & divina Fide credendum, quod judicat Eccleſia, nondum ſufficienter declaratum eſſe, ut tamquam Revelatum ad Fidem Catbolicam pertinere poſſit? Certe Eccleſia non definivit in præſenti Controvorſia,* (ideſt de Conceptione Deiparæ) *Revelatum eſſe a Deo, aut de Fide eſſe, quod neutra pars ſit a Deo ullo modo Revelata, aut quod utraque Incerta ſit, neque divinæ Revelationi ſubeſſe poſſit, ut aliquando definiri queat. Sed judicavit, nondum eſſe ſufficienter declaratum per Eccleſiam, ut tamquam Dogma Fidei a Deo vere Revelatum a Fidelibus credatur. Ad Eccleſiam autem, tamquam ad infallibilem Regulam Veritatis pertinet, unum ab altero ſecernere, bcc eſt credendum divina Fide, an non credendum divina Fide. Ac proinde qui dicit, aliquid eſſe credendum divina Fide, quod Eccleſia definit nondum eſſe credendum bac Fide, contra Regulam Veritatis & Fidei noſtræ. opinatur; ac proinde ſi ſcienter ita opinetur, HÆRETICUS EST. Quum autem Eccleſia definit, nondum ſatis explicatum eſſe aliquid, ut credatur divina Fide, Revelationem babet a Deo. Nam Deus per Eccleſiam utroque modo nobis revelat Veritatem, nempe id, quod ſufficienter declaratum eſt, & definitum, ut credatur, & id, quod nondum ſufficienter declaratum, & definitum eſt, ut tamquam Dogma Fidei a Fidelibus babeatur: ſed libere de illo opinari licet.* Caſtrenſis, & Vaſquii ſententiam probat etiam contra Suarium Theophilus Raynaudus in Diptychis Marianis.

Con-

Consisto heic, & e vestigio fateor, non semel Parthenotimum protestatum fuisse, sibi loco Dogmatis divina Fide credendi non esse sententiam, propugnatricem Immaculatæ Conceptionis. Is etiam negat, Votum Sanguinarium ideo conceptum, quod ejusmodi sententia Certa de Fide a voventibus credatur. Mihi contra non videtur, & ne aliis quidem videbitur, esse hæc mens ejusmodi Votum concipientibus. Ut infra patebit, non aliunde originem traxit hoc Votum, nisi e quorumdam Theologorum Hispanorum persuasione, quibus Scotistica sententia ad tantam Certitudinem visa est deducta, ut laudandus foret, immo *Martyr* esset dicendus, qui pro ejus Veritate mortem obiret. Nam & Granadus, & alii scripsere, posse Christianum divina Fide credere, sine labe Virginem fuisse conceptam, quoties sibi persuadeat, id fuisse a Deo revelatum. Et nostris temporibus Viva in Trut. Theol. ad Proposit. XXI. damnatam ab Innocentio XI. hæc ait: *Equidem censeo, posse Immaculatam Virginis Conceptionem Fide divina credi ab eo, cui moraliter constat, eam esse implicite in Scriptura revelatam*. Quippe, ut idem scribit, *hæc probabilissime, immo etiam cum morali Certitudine ex Scripturis eruitur, & est proxime definibilis a Pontifice, præsertim post decretum Alexandri VII. decernentis, cultum Conceptioni Virginis exhiberi ab Ecclesia secundum piam sententiam, quam fere omnes Catholici amplectuntur*. Arripe hanc præmissam: tum ei alteram adjunge e Cardenas in Crisi Theol. Tract. I. Disput. 9. num. 265. *Post Bullam Alexandri VII. quotquot de Conceptione scripserunt (præter Caramuelem, & Murciam) affirmarunt, Sententiam piam esse in statu Certitudinis, non Fidei* (scilicet manantis ex Dei revelatione, quæ sit ab Ecclesia Fidelibus proposita) *sed Moralis, Physicæ, & Metaphysicæ*. Ergo secundum ista principia inferre quisque poterit: Quicumque firmam Certitudinem de ea sententia habent (ii autem præcipui sunt, qui Votum Sanguinarium edunt pro ejus tutela) possunt credere, atque ut ego opinor, revera credunt Fide divina Virginem sine labe fuisse conceptam. Quod si ita est, videant illi, quei se subducere possint censuræ Castrii, Vasquii, & Raynaudi. Neque enim ad eam enervandam prodest afferre Constitutionem Alexandri VII. quum luce meridiana clarius sit, eum minime retulisse inter Fidei Dogmata sententiam Scotisticam; atque injurios esse Pontifici illi, quando contradictionem in ejus Bullam invehere videntur, quasi is controversiam hanc dirimendam Sanctæ Sedi reservarit, & nihilominus eam diremerit, favendo iis, qui sententiam Scotisticam tenent, & secundum illam celebrant Festum Conceptionis. Quoniam vero Parthenotimus agnoscit, non esse

esse hanc sententiam ex iis, quæ ad Fidei Dogmata pertinent, ac tacite etiam improbare illos videtur, qui morti se se offerrent pro sententia hujusmodi, contendendo eam esse de Fide; progrediamur.

Dico ergo secundo: *Temere itidem acturum, & peccaturum, qui Vitam suam impendere vellet pro defendenda eadem sententia, quando eam putet, minime Certam esse, neque spectare ad Fidei doctrinam.* Et ratio est, quia sententia Scotistica, etiam post Alexandri VII. Constitutionem, nondum supergressa est limites humanarum Opinionum; ac propterea ita Certa esse non potest, ut excludat omnem formidinem Erroris. Contra Certum de Fide est Præceptum servandæ Vitæ nostræ, & de hoc nemo dubitat. Quum vero Certum quoque sit, & extra controversiam positum, Imprudentiæ, Temeritatis, & Peccati Reum fore, qui pro Incerto Bono Certum commutet: necessario consequitur, Temere atque Illicite mortem eligi pro tutela ejusdem sententiæ. Rursus, ex quo aliquid intra limites humanarum Opinionum concluditur, numquam potest esse ejus pretii atque momenti, ut æquet pretium tanti faciendum Vitæ nostræ. Ex quo enim subesse potest Error Opinioni illi, quantamcumque speciem majestatis ac pulchritudinis objectum gerat, Minus semper erit Bonum istud (quandoquidem Certi nondum simus, aut esse interim nequimus, quin possit esse Falsum) præ Bono Certissimo, ac summe pretioso Vitæ nostræ, cujus curam novimus sollicite commendatam, immo sub pœna gravis Peccati mandatam nobis a Deo fuisse. Supra vidimus, frustra memorari a Parthenotimo exempla quædam laudatissima eligentium mortem, quamvis directe in iis de abjurandis Fidei Dogmatis non agatur. Illa nempe tunc jure laudata, quando pro æque Certo, simulque Majori Bono, Vita datur: quod in casu nostro nequaquam accidit. Atque heic Parthenotimus capitis sibi cari Conclusionem me addere sinat. Is est nuper mihi laudatus Theophilus Raynaudus e Societate Jesu, doctissimus & celebris Scriptor, quem fortassis ego pluris quam Parthenotimus ipse, facio. Itaque ille in Tractat. de Martyrio per Pestem, Part. II. Cap. 2. num. 18. quærens, quid dicendum sit de oppetente mortem *pro motivo non aperte idoneo, aut dubio*, hæc edicit. *Statuendum est, Vitam TEMERE, nec absque SCELERE, atque adeo sine Martyrii fructibus abjiciendam, pro assertione alicujus Propositionis, cujus Veritas non sit in Ecclesia prorsus rata, ita ut non sit exploratum, quod ejus assensus a FIDE edicatur.* Quum ergo exploratum sit, ipso Parthenotimo fatente, non edici a Fide assensum sententiæ de Immunitate Virginis; certumque sit, ejus Propositionis Veritatem in Ecclesia Dei ratam non esse, hoc est *Firmam & Certam*: quid aliud restat, nisi Temeritatis & Sceleris reum esse, qui pro ejusmodi sententia tutanda Sanguinem

& vitam fundere velit? Neque pluribus fortasse heic opus, quum in eamdem ferme Conclusionem universalem conveniat vel ipse Parthenotimus, scribens pag. 15. *Nullus Theologorum est, quod ego sciam, qui asserat, posse quempiam honeste* (hoc est licite) *mori ob caussam Immaculatæ Conceptionis, si hæc tantum sit Opinio, & pro mera ipsa Opinione Sanguinem profundere quis velit*. Idem ab eo infra pag. 18. repetitum videas, & quidem non sine animi commotione. *Quis*, ait, *unquam somniavit, pro incerta Opinione fas esse jugulum offerre carnifici?* Immo addit hæc præsertim nobis adnotanda: *At mori pro Pietate, quæ certo inest Actui Opinativo, ut se morituros spondent pie voventes* (Sanguinem pro Immaculata Conceptione) *& Majores nostri docuere, & Posteri nostri, dummodo dociles, discent*. Quibus verbis diserte fatetur, eos, qui Voto Sanguinario se se obstringunt, minime vitam dare velle pro *Actu Opinativo* de Immunitate Virginis, quem ne ipse quidem præstare potest nixum fundamento Certo, & in Ecclesia rato; sed quidem *pro Pietate, quæ certo inest Actui Opinativo*. Lectores rogo, ut confessionem hanc Parthenotimi e mente sua, suisque ex oculis elabi non sinant. Jam enim multum itineris progressi sumus, quando Theologus noster fassus est, non licere mori *pro Opinione*, neque revera suos Voventes *pro Actu Opinativo de Conceptione* Immaculata morti se se tradere.

CAPUT VII.

Quæ vera & germana Pietas sit. Pium est propugnare sententiam, quæ statuit expertem maculæ Deiparam. Impium pro ea sententia occumbere velle. Opiniones piæ laudandæ, laudanda earum tutela. Sed minime pro illis Sanguine suo pugnare. Persuasio Veritatis neutiquam idonea ad honestandum Votum Sanguinarium. Neque Probabilitas.

SEd quia sacrum nomen *Pietatis* exeruit Prothenotimus, ac sub ejus umbra confidit, ut vidimus, Sanguinarium suum Votum a censura se posse vindicare, jam res poscit, ut dilucidius explicem, quid hoc nomine significetur, ne fucum nobis faciant speciosæ quædam voces, quarum non bene perspecta significatio lites parit, & bene perspecta dirimit. *Pietas* ergo, quæ apud Græcos εὐσέβεια, *verum cultum* significat, atque a Sancto Augustino in Epistola CLV. olim LII. dicitur *verus Dei cultus*. Quidquid igitur pertinet ad verum Dei cultum, qui etiam complectitur honorem debitum Deipare, ceterisquæ

quæ Sanctis, & rebus sacris, *Pium* recte appellatur. *Pietas* autem, uti Virtus, seu uti donum Dei, *est habitualis dispositio animæ, qua prompte mobilis est a Spiritu Sancto ad habendum filialem affectum ad Deum, ut ad patrem, eumque colendum, & amandum, ea ratione, qua ipse vult a nobis coli & amari*. Additamentum feci verbis Angelici Doctoris 2. 2. Quæst. 121. Artic. 1. Pietatem definientis, utpote nobis nunc necessarium. Sed sollicite animadvertendum est, non tantummodo *Pium* dici, quidquid certo per Fidem credimus, sed etiam, quod probe & prudenter verisimilibus rationibus ducti opinamur placere Deo, sive sententiis, sive actionibus nostris. *Pietatis* etiam nomine intelligere possumus obsequium & affectum nostrum erga Deiparam, cujus *Veneratio* & *Cultus* revera ad ipsum Deum refertur, & inter munera Christianæ Religionis enumeratur, quum in sanctissima illa & benedicta supra omnes mulieres, dona Dei effusiora, quam in reliquos Sanctos, venerari nos jubeat Ecclesia, aut gratum habeat. Quum vero, ut supra monui, Parthenotimus præsenserit, temere Bonum Certum vitæ nostræ profundi, nisi hoc demus pro consequendo æque Certo ac Majori Bono; & rursus animadverterit, ejusmodi Certitudinem desiderari posse in Veritate Sententiæ Scotisticæ: eo tandem se recepit, ut diceret, *Pietatem* esse illud Bonum Certum, pro quo Voti Sanguinarii fautores putant licere sibi Vitam commutare. Quis enim neget, quin *Pia* sit Scoti sententia, quando *Piam* Alexander VII. ut alios omittam, eam appellavit? Ad hæc venerari Virginem, ejusque privilegia & gloriam deprædicare atque tueri, *Pietatis* opus est, illudque *Certum*. Ergo pro isto Certo Bono prudenter & cum laude jugulum Tyranno offeratur. *Certe*, inquit ille pag. 59. *facinus est Opiniones æquare Veritatibus Fidei. At Vovens, non pro Opinione, sed pro Deiparæ Cultu moreretur*. Et pag. 58. *Etiam Religio Virtus est: ad Religionem, aut ad Virtutem huic affinem* (idest ad Pietatem) *pertinet Virginis Cultus*. Et pag. 19. *Virtutis opus est, Virginem ut a labe immunem venerari, quia Pium est, ipso fatente Pritanio*. Ita ille, unicam denique rationem statuens honestandi Voti Sanguinarii in speciosissimo nomine *Religionis*, *Pietatis*, *Cultus Deiparæ*. Neque dubito, quin primo aspectu ejusmodi rationem complures acceperint, ut aureum, legitimumque numisma. Sed quid, si & hoc adulterinum, falsumque, ad lydium lapidem Logicæ veræ, ac veræ Theologiæ agnoscamus?

Et sane ad hoc ut hominum sententiæ ac opera sint actus veræ ac germanæ Pietatis atque Virtutis, debent, uti præfatus sum, versari in *Cultu vero* veri Dei, ejusque Sanctorum; hoc est exhibere Deo, ac Beatis civibus cæli Cultum illum atque honorem, qui a Deo ipso per Ecclesiam probetur, eique placeat. Si enim Deo aut, Cœlitibus, alium honorem, cultumque exhibemus, qui a Deo diser-

te, ſive ab Eccleſia improbetur : non amplius vera, ſed ſpuria eſt noſtra Pietas ; neque Virtus, ſed Vitium, & quandoque Peccatum & Impietas in Opinionibus, Operibuſque noſtris deprehendetur. Notiſſimum eſt facinus Collyridianorum, qui Mariæ ſacrificium offerebant. Nempe, ut ſcribit Sanctus Epiphanius Hæreſi LIX. ſive LXXIX. *mulieres quædam currum ſive ſellam quadratam adornantes, ac linteo deſuper extento, ſollenni tempore per aliquot dies panem proponunt, & in Mariæ nomen offerunt. Tum ad unam omnes illo veſcuntur*. Liquido non conſtat, in quo ſitum foret muliercularum illarum delirium ; attamen quum ex hujuſmodi actione aut conſtaret ; aut probe inferretur, illas uti Deum habere, ac adorare Mariam : propterea Epiphanius in eas invehitur, earumque ſtolidam aut impiam oblationem exſecratur, in hæc tandem verba deſinens : *Maria in bonore ſit ; Dominus adoretur*. Pium opus ſe peragere, ut puto, arbitrabantur mulieres illæ : at quia opus illud a Deo minime probabatur, etſi affectus bonus fortaſſis erat, actio tamen non Pia, ſed Impia evadebat. Quare omnes intelligunt, Parthenotimum nihil pro ſua cauſſa agere, quum licere ait, ac laude dignum eſſe, mortem oppetere pro tuenda ſententia Scotiſtica de Conceptione Virginis, quia illud eſt mori pro *Pietate* pro *Cultu*, *pro Veneratione* Deiparæ. Adhuc enim inquirendum atque oſtendendum reſtat, num pro illa ſententia mori ſit verus Cultus ac Veneratio Mariæ, hoc eſt, an Opus ſit a Deo per Eccleſiam probatum, ac Deo gratum. Heic rhodus, heic ſaltus. Certiſſimum quippe eſt, ſpectare ad Religionem Catholicam Cultum Beatiſſimæ Matris Dei ; at minime Certum eſt, quæcumque homines ſentiunt, aut agunt pro illius Cultu ac honore, placere Deo, ac Virgini ipſi ; quum multa quoque ſint, quæ Chriſtiani ſenſere, ſcripſere, aut egere, perſuadentes ſibi, ſe honorem deferre Virgini ; & nihilominus aut temeritate ac imprudentia, aut ſuperſtitione, aut impietate non caruerunt eorum Opiniones atque opera. Vide *Diptycha Mariana*, mihi ſemper laudanda, Theophili Raynaudi e Societate Jeſu. Felicia nimium forent deliramenta omnia in Religionis negotio, ſi eis per portam, quam nimis amplam Parthenotimus aperuit, in ſacrarium Pietatis ingredi liceret. At heic Siculus ingeminet : Nonne & tu fateris, *Pium* eſſe amplecti, docere, ac tueri ſententiam excludentem a Virgine labem Originalem ? Utique, & lubens repeto. Ergo ſubdet ille, Pium quoque, & Pietatis opus erit, Vitam pro ejus ſententiæ tutela impendere. Conſequentiam nego, & addo : Immo ſcelus erit, & a Pietate alienum, atque adeo imprudens facinus, ſimulque Peccatum, Sanguine ſuo eamdem propugnare ſententiam.

Ani-

Animadvertendum quippe eſt, occurrere heic duas Quæſtiones inter ſe plane diverſas. Prima, *an Pium ſit tueri voce & ſcriptis ſententiam de Immunitate Virginis*. Altera, *an Pium ſit, eamdem Sanguine etiam & Vita tueri*. Prima affirmative reſoluta, ſine dubitatione Certa eſt apud omnes Catholicos, firmata nimirum ſuffragio Apoſtolicæ Sedis, ea tamen conditione, ut eam tueamur, non uti Fide divina credendam, ſed uti Probabilem ac Piam. Altera negative reſolvenda eſt: non enim ullum Eccleſiæ ſuffragium pro ea adferri poteſt; neque hæc cum ſuperiore confundenda eſt; & perperam fluere iſta creditur ex altera. Nam in iſtam Propoſitionem novum ſubjectum, atque illud illicitum, confertur, per quod omnino immutatur innocens ac honeſta qualitas prioris Propoſitionis. Nimirum Pium & innoxium eſt, pugnare voce & ſcriptis pro ſententia Scotiſtica, quia teſte Romana Eccleſia nondum conſtat, an eadem adverſetur Scripturæ Sacræ, immo cohærere cum ea poſſe videtur: licitumque propterea eſt ac laudabile, tenere interea, ac docere (uti fit in tot aliis Quæſtionibus Theologicis) quod Veriſimilius ac Probabilius creditur, quando certa Veritas adhuc obtineri non poteſt. Nullum vero inde manat incommodum in Eccleſiæ doctrinam, nullum in Reipublicæ tranquillitatem ac regimen, ſicuti neque manat e tot aliis Quæſtionibus & Quodlibetis (ut appellant) quæ a multis Seculis agitantur in Scholis. At alterius plane generis eſt tutela Immaculatæ Conceptionis, quando eam vis Sanguine ac Morte tua propugnare. Etenim Pium non eſt, immo eſt Impium, prodigere Bonum Certum ac pretioſum Vitæ noſtræ pro Opinione, ſeu pro Bono Incerto ac Minori, quam ipſa Vita. Pium eſt, ac Virtutis opus, ut exemplo utar, e propriis fortunis Eleemoſynam propter Dei amorem pauperibus præbere. Contra deſinit eſſe Pietas, ac Scelus evadit, Eleemoſynam conferre inopi e bonis non noſtris, eorum domino minime conſentiente. Quia non ſunt facienda Mala, ut eveniant Bona; neque licet furari, ut Eleemoſynam faciamus. Pium eſt, ſacrarum Reliquiarum poſſeſſionem ſibi procurare. At eas dolo aut vi aliis eripere (quod olim in more fuit) crimine & Impietate non caret. Ita Pietatis ac Religionis opus eſt tueri rationibus ſententiam de Conceptione Scotiſticam; nefas contra eſt illam tueri Sanguine noſtro, quia Mandatum Dei *Non Occides* obſtat: & Suicidii reatum non effugit, qui alienis manibus occidendum ſe offert ſine neceſſitate, ſine Eccleſiæ ſuffragio, atque adeo ſuo tantum arbitrio, atque imprudenter, ut Opinionem videlicet propugnet, cujus eſt adhuc Veritas dubia. Quonam ergo abeat decantatum ſuum *Mori pro Pietate*, *Mori pro Cultu*, *ac Veneratione Virginis*, ex his intelligere poteſt Parthenotimus: intelliget

ſal-

ſaltem, qui ſine ullo amore ac odio iſta meditetur. Ille verus eſt Dei & Virginis Cultus, quem Eccleſia probat: Vitam vero dare pro Opinionibus, numquam probavit Eccleſia, Prudentiæ magiſtra. Quod ſi non eſt verus Deiparæ cultus, Vitam pro incerta adhuc ſententia Scotiſtica impendere, conſequenter neque erit vera Pietas, ſed quidem facinus imprudens, & in quo non immerito Superſtitionis vitium ſapientes timeant, aut intueantur.

Ut autem evidentius Lector perſpiciat, quam falſam Regulam Parthenotimus in ſententiæ ſuæ præſidium adſciverit, illius conſectaria perverſa perſcrutari pergamus. Innumera ſunt Miracula, & Acta Sanctorum, in divinis Libris minime comprehenſa; innumeræ ſunt eorum Reliquiæ; innumeræ Opiniones Theologicæ in Scholis, aliaque multa ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſpectantia. Quotieſcumque veriſimili ratione ſpectare iſta noſcantur ad cultum & gloriam Dei atque Sanctorum; neque appareat figmenta eſſe, aut repugnare doctrinæ Eccleſiæ: poſſunt hæc omnia in cenſum venire *Pietatis*. Et quamquam divina Fide credenda non ſint, *Opiniones* tamen *Piæ* ac laudabiles ſunt; eaſque Eccleſia aut laudat, & gratas habet, favoreque & Indulgentiis interdum proſequitur; aut ſaltem tolerat, quia etſi materialis aliquis populi Error ſe ſe iis immiſcere poſſit, nihil tamen iſte orthodoxiæ Religionis officere poteſt. Si legitima foret producta a Parthenotimo Regula, jugulum pro his omnibus offerre liceret. Et quidni? Eſſet hoc *Mori pro Pietate*, *quæ certo ineſt actui Opinativo*, ut is ait pag. 18. Eſſet actus *Virtutis*, *Religionis*, *Cultus Dei*, aut *Sanctorum*, ut is alibi ſcribit. Verum abeat ac abſit e Chriſti Fidelium mentibus enormis hæc Regula, & fallaciſſima doctrina, quæ aut ſtoliditatis, aut Superſtitionis, aut Fanaticiſmi dedecus ac reatum, aut ſaltem Imprudentiæ culpam ſæpe in nos derivare poſſet. Habemus enim Opiniones non paucas de una re contrarias in Scholis, quales ſunt, exempli cauſſa, de Quæſtione illa: ***An etiamſi Adam non peccaſſet, Verbum Divinum ſumpturus carnem humanam fuiſſet:*** & quales peperit celebris controverſia *de Auxiliis*, ſive *de Gratia*, & *Libero Arbitrio*. Contrariæ autem Opiniones iſtæ, quia ad cultum Dei pertinent, atque ad ſacram doctrinam, neque in Fidei Dogmata ulla ex iis impingere cenſetur, *Probabiles* propterea ac *Piæ* appellari non injuria poſſunt ac debent. Quid ergo Catholici, eoque magis quid Heterodoxi dicerent, ſi quos cernerent pro hiſce oppoſitis ſententiis tuendis Vitam vovere, aut reapſe Mortem ſubire? Omnium animos, ut puto, horror invaderet. Ad hæc inter tot objecta *Pietatis Opinativæ* fieri non poteſt quin multa, aut ſaltem aliqua ex iis Errori ſint obnoxia, & Falſitatem contineant. Vaſtum ac inſigne Opus percurre, hoc

eſt,

eſt, Acta Sanctorum a Patribus Antuerpienſibus Societatis Jeſu collecta ac illuſtrata. Ibi occurrent non una unius Sancti Corpora,& multiplicatæ per varios Populos eædem ſacræ Reliquiæ, quibuſque contendentibus legitima ac vera eſſe ſacra illa Cœlitum pignora, quæ ipſi poſſident. Et ſane unicuique licet habere ſuis honorem, veteremque de iis Opinionem Piam tueri. Immo Apoſtolica ipſa Sedes Indulgentias, alioſque favores non raro eam ob cauſſam diverſis iis Populis atque Reliquiis elargitur. Da nunc mihi homines, qui pro tuenda Pia ac Probabili Opinione, quam fovent de Sanctorum ſuorum Lipſanis, mori etiam eligant: nonne meridiano Sole clarius eſt, ex illis aliquos pro Errore ac Falſitate Vitam daturos? Unum tantummodo ex iis ſacris Corporibus aut pignoribus Verum ſit, cetera Falſa, neceſſe eſt. Fortaſſis etiam interdum ne unum quidem e controverſis præſtare Verum ac Certum poterimus. Eorum ergo, qui pro hiſce Opinionibus prodigi forent Vitæ, quis non argueret Zelum ſine ſcientia, Pietatem ſine Prudentia? Aut depravatæ imaginationis, aut temerariæ pervicaciæ facinus eſſet mors eorum ſpontanea. Et niſi invincibilis ignorantia illos excuſaret, reos ſe proderent male cuſtoditi Depoſiti,& quidem pretioſi, ſibi a Deo crediti, quando illud pro Errore perderent.

Uſus autem & hoc ipſo argumento fuerat Pritanius, quum contra Votum Sanguinarium ſcripſit, in hæc verba loquens Lib.II. Cap.VI.pag. 256. Editionis Pariſienſis. *Et tamen ſi hoc ferendum eſt, non video, quei in immenſum protendere non liceat novum hoc Martyrii genus. Nam & alii vitam vovebunt, atque exponent, quo exempli cauſſa Lauretanam Ædem ſuſtineant Servatoris Conceptione illuſtratam revera fuiſſe; & Franciſco Aſſiſſinati, atque Catharinæ Senenſi, Stigmata fuiſſe divinitus impreſſa, & ab aliis Sanctis viris miracula quædam procul dubio fuiſſe patrata. Quod certe in Eccleſia Dei numquam tolerandum, ne idem divinis atque humanis habeatur honor, neve temere, & pro Mendacio interdum projiciatur pretioſa hominum Vita.* Heic inſurgit Parthenotimus, atque inter cetera reſpondet pag. 79. *In primis homo, qui non moderati ingenii tantum, ſed Moderator ingeniorum videri vult, caſtigatius, reverentiuſque hoc loco loqui debuit; & non Mendacii nomine ſugillare directam ipſam ſententiam de Virginis Immunitate, etiamſi permitteremus eſſe meram Opinionem.* Sed parcat Parthenotimus mihi verenti, ne docti Panormitani, immo & reliqui Litterarum cultores, ad hunc locum continuo exclament: Quei Theologum iſtum idoneum ad hoſce nodos extricandos, & Veritatem in quæſtione iſta detegendam arbitremur, quando is ſibi videre viſus eſt, Pritanium *Mendacii nomine ſuggillantem directam ipſam Sententiam*

tiam de Virginis Immunitate? Prostant ejus verba. Cæcutiat oportet, qui Pritanii verba non videt cadere in Opiniones Pias, a Scotistica de Conceptione omnino diversas. Harum infinitus est numerus; & quum inter eas aliquæ saltem Falso niti possint motivo, etiamsi Piæ dicantur, quicumque pro iis tuendis occumberet, *pro Mendacio* occumberet. Hæc in omnium oculos incurrunt, præterquam unius Parthenotimi, qui quum calumniam heic dedita opera struere voluisse credendus non sit, fateatur saltem, se non ea tranquillitate animi & ingenii ad controversiam istam accessisse, quæ ad Verum e Falso discernendum necessaria est. Ego interea perpendam, quæ is habet de Lauretana Æde; inquit enim pag. 76. *Si cui persuasum sit, Deiparæ honorificum esse tueri, quod Lauretana Domus fuerit servatoris Conceptione illustrata, esset item honestum hanc ob caussam mori. Lauretana Domus exemplum, quo Lamindus adversus pie Voventes utitur, in Lamindum pie Voventes hoc pacto remittunt. Honestæ mortis periculum subiret, ut barbarum arceret militem, qui Lauretanæ Domui minaretur excidium: & nedum quia dulce & decorum pro patria mori, Horat. Od. 2. verum etiam, quia pro servanda ab excidio Domo, quæ fertur Servatoris Conceptione illustrata, moreretur. Cur ergo honestum non erit mortis subire periculum, immo & mori, ut ab omni labe defendatur Immunitas Virginis?* Disparitatem exempli nemo non videat. Licitum est, omnium Theologorum consensu, non Lauretanam tantum, sed & reliquas sacratas Ædes, & patriam, & vitam propriam, immo & fortunas suas tueri cum periculo etiam vitæ propriæ, si eis injustus aggressor excidium inferre velit. Parum dixi: licet etiam injustum ipsum aggressorem removere, inferendo ei mortem, dum fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, & de re maximi momenti agatur. At qui in Lauretana Domo tuenda mortem incurreret, Vitam non daret pro tutela piæ Opinionis suæ, sed pro defendendo celebri illo Christianæ Pietatis loco, ejusque sacra Imagine, atque thesauro: quæ omnia quum Certa sint ac pretiosa bona, propterea pro iis exponere periculo Vitam licet. Contra, si tutor iste Lauretanæ Ædis, sine armis, sine spe ac animo pugnandi, se se objiceret Turcarum turmæ, sacrum illum locum invadenti, barbaris indicens, prius se trucidandum, quam fores intrent; Vitam temere ac imprudenter projiceret. Excusandus fortasse foret, non certe laudandus, quippe neque ad tutelam sacratissimæ Ædis, neque ad tutelam piæ Opinionis suæ, se trucidandum offerret impiis, sed ut improvido Zelo suo sine ulla necessitate aut utilitate satisfaceret.

Verum nihil est quod ad emendicatum atque inopportunum exemplum Parthenotimus heic recurrat. Teneat germanum, quod Lamindus

dus proposuit. Si Tyrannus (quod Deus avertat) Panormi Parthenotimum ipsum ad suum tribunal deductum interrogaret, an credat quæ de origine Lauretanæ Domus feruntur, mortem minatus, si credat. Satis ille jam prodidit, quænam futura foret responsio sua; nempe se nihil horum pro certo habere, officiose recusaturum dulce donum mortis sibi a Tyranno oblatæ pro tutela tam Piæ Opinionis. At inquiat ille: mihi persuasum non est, sive propugnetur, sive non propugnetur hæc Opinio, crescere quidquam posse, aut minui Virginis honorificentiam. Ceterum *si cui persuasum sit, Deiparæ honorificum esse, tueri Opinionem de origine illius sacri loci, esset honestum banc ob caussam mori*. Animadvertant heic Lectores, in quo Theologus noster statuat caussam, cur honesta ac laudanda foret hominis mors, videlicet in *Persuasione* de re grata Deo ac Virgini. Principium utique fallacissimum, quia sine ulla restrictione propositum. Si enim *Persuasio* sufficit, quam in cerebro suo procudere quisque potest, pro adducenda prudenter in discrimen Vita sua; jam nulla erit anilis fabula, nulla Superstitiosa Devotio, nullus in Pietate excessus, quem quilibet non censeat se posse legitime vel moriendo tueri. Circumcelliones ipsi non amplius damnandi, sed commendandi forent, uti & qui Idola Ethnicorum sine ulla necessitate frangerent, aut Turcarum Meschitas incenderent. Videat Parthenotimus, quot e principiis suis absurda consequantur, & saniora quæso nos doceat. Atqui prudentem *Persuasionem*, reponet ille, volui heic designare. Ut lubet. Attamen sapientes iterum ei instabunt his verbis: Etsi *Persuasio* prudens, quod aliquid placeat, sive honorificum sit Deo & Sanctis, sufficiat, ut Opinionem unam alteri præferamus, ac voce & scriptis tutemur: numquam tamen sufficiet, ut pro nostra illa Opinione defendenda in necem nostram conspiremus. Hoc enim pacto pro tuendis contrariis de una eademque re Opinionibus, Christi Fidelibus Vitam suam vovere fas esset, quum persuasum tam istis, quam illis esse possit, sententiam suam honorificam esse, aut placere Deo & Sanctis. At quis hoc ferat in sanctissima ac prudentissima Religione, quam profitemur? Ad hæc: si sufficit ista *Persuasio*, jam in manu privatorum hominum jus propriæ Vitæ relinquitur; atque ut sunt fere omnium superba, simulque levia multorum ingenia, plerique contendent, se prudenter opinari, sibique *prudentem* esse *Persuasionem*, atque adeo licere sibi pro illa in mortem ruere. Anne hæc toleranda, quum tam facile Vita possit hac ratione pro *Errore* profundi? Nusquam gentium sane. Parthenotimo ipsi, ut reor, Fanatici, Imprudentes saltem, viderentur Colonienses, qui freti spisso Opere P. Crombachii, ac Opinione Majorum, pro tuenda Historia

Undecim millium Virginum, aut pro trium Regum Magorum Corporibus ad se advectis, carnifici collum offerrent: aut Hispani, qui pro tuendis tot Sanctis, nulli veterum notis, & nihilominus in eorum Martyrologium a Tamayo intrusis, & a Cardoso in Lusitanicum, ex auctoritate dumtaxat quorumdam Chronicorum (bone Deus, qualium!) hoc est Flavii Dextri, Liutprandi, Juliani Toletani &c. fortiter, sed temere occumberent. Non ergo deducendum jus voluntariæ cladis nostræ per aliorum manus e *Persuasione* nostra, quum Sapientia Proverb. III. edicat nobis: *Ne innitaris Prudentiæ tuæ*; neque judicio proprio in re tanti momenti fidendum sit; sed tantummodo petendum istud jus e voce Ecclesiæ, falli nesciæ, quæ Dogmata & casus statuit prudentissime impendendi Vitam nostram, si occasio ferat. At hæc numquam profecto decrevit, neque decernet, licere pro Opinionibus jugulo nostro pugnare, quantumcumque persuasum sit nobis placere illas, atque honorificas Deo & Sanctis esse. Prudentiæ quippe & rectæ Rationi adversabitur, pro sententiis, de quarum Certitudine certos nos Ecclesia non fecerit, Certum & pretiosum pignus Vitæ profundere.

Attamen heic Voti Sanguinarii patronus aurem mihi vellit, inquiens pag. 60. *Quod si Lamindus Prudentiam inde impugnet, quod in Re Incerta hic versamur: egregie fallitur. In primis meminerit fas est, ad prudenter operandum non requiri perfectam. Certitudinem.* „ Materia moralis (*quæ plerumque est materia Prudentiæ*)„ talis est, quod non est ei conveniens perfecta Certitudo„, *docuerat D. Thomas Sect. 3.* „ *in Lib. I. Ethic. Aristot. Subscribit Divo Thomæ Divus Antoninus* „ 1. *part. tit.* 3. *cap.* 10. §. 10.„ Certitudo, quæ requiritur in mate„ ria morali, non est Certitudo evidentiæ, sed probabilis conjectu„ ræ„. Hæc Parthenotimus. Fuissem hercle miratus, si Theologus noster clypeum quoque non arripuisset e ditissimo Probabilismi armamentario. Nimirum, si illum audimus, etsi Certitudinem evidentiæ non habeat sententia de Immaculata Virginis Conceptione, *Probabilitas* tamen in ea neutiquam desideratur. Atqui Prudenter operatur, qui in materia morali, deficiente Certitudine evidentiæ, Probabili conjectura se regit: Ergo Prudenter Vita dabitur pro tuenda Probabili hac sententia. An ita argumentari velit Parthenotimus, perspicax Lector dignoscet. At nobis Theologus iste doctrinam heic propinat, quam ne ipsi quidem laxiores Probabilistæ docere sunt ausi. Repetendum quippe est, Probabile esse, Virginem fuisse sine labe conceptam, quum ad conciliandam huic Opinioni justam ac solidam Probabilitatem prudentes conjecturæ concurrant, ita ut merito liceat ei intellectu & affectu adhærere, quamvis contraria altera Opinio vigeat, cui ne

sua

ſua quidem Probabilitas deeſt. Sed hoc minime eſt, quod nunc quæritur. Altera nos controverſia exercet, nempe: An Probabile ſit, licere mori pro tuenda hac, aliiſque id genus Opinionibus Probabilibus. In propoſito autem argumento Parthenotimus ſupponit nunc, nos *in re Incerta* verſari. Hoc & ego contendo, quod eſt ad Veritatem ſententiæ Scotiſticæ; tum nego, Probabile unquam fuiſſe, aut eſſe poſſe, licere ſubire certum diſcrimen Vitæ noſtræ pro Opinionibus Incertis; neque enim intrinſecæ rationes, neque extrinſeca auctoritas a temeritate abſolvit, qui Certo & Maximo Bono ſciens ſe ſe Certo privat pro conſectando Incerto Bono. Addo, etiamſi Probabilitas aliqua extrinſeca adeſſet Voti Sanguinarii patronis ex improvida aſſertione alicujus Theologi, non poſſe tamen Speculativam hanc Opinionem in Praxim ſine peccato deduci. Et ratio eſt, quia agitur de periculo, immo de Certitudine gravis damni, ſequendo heic Opinionem Probabilem, relicta tutiori. Quippe ex una parte Certum Malum, illudque ſummi momenti, ſine neceſſitate incurritur, quum quis ultro animam ponit pro tuenda Opinione Probabili; at ex altera parte Bonum, quod moriendo quæritur; Probabile tantummodo eſt, & minime Certum. In Voto Sanguinario nequaquam Vita impenditur pro Certo ac evidenti honore Virginis: nondum enim Eccleſia nos docuit, Deum revera voluiſſe Mariam maculæ Originalis expertem. Damnavit Innocentius XI. in Propoſit. I. affirmantes: *Licitum eſſe in Sacramentis conferendis ſequi Opinionem Probabilem*. Statuunt & ipſi Probabiliſtæ, peccare *Judicem* ſequentem in judicando ſententiam Probabilem, contempta tutiore ac probabiliore: uti & *Medicum* exhibentem ægro Pharmacum Probabile, quando alterum novit, ac præſto habet, Probabilius & tutius ad ſalutem ægrotanti adferendam. Quæ rationes militant, cur damnetur in hiſce caſibus tum Sacerdos, tum Judex, & Medicus, æque ſaltem militant contra eligentes pro re Incerta jacturam propriæ Vitæ, hoc eſt maximi Boni a Deo nobis collati, cujus domini non ſumus, & cujus cura & conſervatio ſub gravi præcepto nobis ab ipſo Deo mandatur. Quare quicumque ſub Probabiliſmi umbra aditum hominibus aperit ad projiciendam temere Vitam ſuam, neſcio quei effugere poſſit ac debeat fulmina Apoſtolicæ Sedis. Agitur-ne de re exigui momenti, quum de Vita hominum agitur?

CAPUT VIII.

An Certa sit sententia Scotistica de illibata Virginis Conceptione. Non ferenda opinio de Certitudine hujusmodi sententiæ, ubi de Vita hominum agitur. Nondum ista excessit fines humanarum Opinionum. Aliud Certitudo Objectiva, aliud Persuasio Certitudinis.

QUam infirmo ac inani patrocinio suam hactenus caussam tutatus fuerit Parthenotimus, vidimus. Plures ille vias, nunc istam, nunc illam tentavit, ut a Sanguinario suo Voto censuram, si quo posset pacto, averteret; at nondum, quantum quidem mihi videtur, ullam aptam invenit. Quod potissimum Lector animadvertat velim, curavit ille hucusque perquam sedule, ne quisquam sibi persuaderet, Votum illud emitti pro *Veritate* ac *Certitudine* Sententiæ Scotisticæ, diserte scribens, voventes tantummodo Sanguinem & Vitam polliceri *pro Pietate*, *pro Honore*, *pro Veneratione*, *& Cultu Virginis*. Idem ab illo repetitur pag. *61*. iis verbis: *Deinde non semel jam diximus*, *rem*, *pro qua vovens*, *de quo loquimur*, *vitam profunderet*, *videlicet Honestatem tuendi Piam Sententiam*. Numquam est ausus dicere pro *Veritate*, pro *Certitudine*, pro *Evidentia* piæ sententiæ. Sed Proteum nunc intuere in omnes formas se se vertentem, ne quid prætermittat, ex quo speretur nutantis sui Voti ac doctrinæ tutela. Is ergo probe præsentiens, quamdiu intra fines Opinionum consistat Pia sententia, neque ea Certa sit voventibus, avolare leves in auras, quidquid ipse hactenus excogitavt pro honestando suo Voto: non uno in loco clientibus suis insinuat, Sententiam de Immaculatæ Deiparæ Conceptione, non amplius Probabilem, sed *Certam* esse. Negaveram ego hanc Certitudinem. Is vero pag. 20. eam nos assequi posse ait *per Theologos*, inter cetera scribens. *Numquid homo suadet sibi Certam esse Immaculatæ Virginis Assertionem*, *quia ipse fallax Certam sibi esse dicit? Nequaquam*, *sed quia id insinuant Patres*, *docent Theologi*, *fert communis sensus*, *suadent alia id genus argumenta: quæ ea sunt*, *ut faciant*, *ne creatura fallacissima*, *seu quæ falli maxime potest*, *in præsenti fallatur*. Tum distinguit triplicem Certitudinem: primam, quæ sit *ex divina Revelatione jam per Ecclesiam proposita*. Hanc sententiæ Scotisticæ non adesse fatetur. Secunda oriri potest e divina Revelatione, sed quæ non sit Fidelibus per Ecclesiam proposita; atque hanc etsi Parthenotimus amplecti non videatur, ita tamen proponit, & auctorita-

te

te Gersonii & Granadi fulcit, ut sibi libertatem retineat eamdem amplectendi, hoc est *divina Fide credendi, sine labe Virginem fuisse conceptam, cum sibi persuadeat id fuisse a Deo revelatum*. Tertiam denique Certitudinem sententiæ Scotisticæ tribuit, quam *Plerique*, ait, *adstruunt;* videlicet *non ortam ex pura Dei Revelatione in Scripturis contenta, & clare sibi nota, sed ex consensu Academiarum, ex universalibus Patrum locutionibus, aliisque non paucis, quæ hic referre, non est præsentis instituti*. Multos enumerat ita sentientes, usque adeo *ut scribere Veritus non sit Johannes de Cardenas in Crisi Theolog. Tract. I. Disput. 9 num. 2. 5. Post Bullam Alexandri VII. quotquot de Conceptione scripserunt (præter Caramuelem & Murciam) affirmarunt, sententiam piam esse in statu Certitudinis, non Fidei, sed Moralis, Physicæ*, & *Metaphysicæ*. Ita Parthenotimus, qui in tertia ista Opinione conquiescit. Et ne quis dubitet, quid hac in re sentiant, qui Voto Sanguinario se se obstringunt, ait pag. 54. *Existimat Lamindus, quod pie voventes, & Voti Pietatem commendantes solummodo opinentur, Virginem ab Originali labe fuisse præservatam. Sed in eruditione Theologica hospes est, aut videri vult. Nam Theologorum plerique Certum id putant & tuentur*. Addit pag. *62. Pie voventes, ac jurantes jam sibi non ut Probabilem, sed Certam persuadent primævam Virginis Immunitatem*. Denique pag. 78. hæc habet: *Qui vovet Virginis Immunitatem tueri, necesse est, ut persuadeat sibi, quod re ipsa Virgo immunis fuerit a macula*. Gratiæ sint Parthenotimo, qui disertis tandem verbis significat, quæ sit sua, & quæ sit Voventium mens in emittendo Voto de fundendo Sanguine pro Immunitate Virginis.

Profecto neque illi, neque cuicumque alii Scotisticam sententiam veluti Certam tuenti, ac voventi etiam illius tutelam, quidquam obsistere mihi animus est, dum in ore & scriptis ejusmodi tutela consistat. Hanc sententiam laudavi, iterum laudo, non uti *Certam*, sed uti *Probabilem* ac *Piam*. Non enim desunt graves conjecturæ & congruentiæ ad eam persuadendam; & quamvis explicite non habeatur in Scripturis sacris, neque in Sanctorum Patrum scriptis, implicite tamen contineri posse in iis videtur. Neque contrariam sententiam explicite habent divini Libri. Quod si Patrum sententiæ Immunitatem hanc a Deipara excludere videntur, curant ejusdem patroni, ut illorum dicta explicent, sibique minime contraria ostendant. Denique piæ huic Sententiæ favent Romani Pontifices. Quare etsi Certa reputaretur a multis, immo ab innumeris, nullum ex hac persuasione in Ecclesiam, nullum in ejus doctrinam, uti neque in Rempublicam incommodum flueret. Nam ut ait Ephræm Antio-

tiochenus apud Photium Codice 228. *Disputatio illa de quæstionibus ad Fidem minime spectantibus, recte quidem se habeat, si optatum finem veritatis assequantur. Sin autem ab eo excidant, id quidem non bene successerit: non tamen in exitium animæ vergit.* At quando nonnulli super istam Opinionem, & illius, ut sibi videtur (qualiscumque ea sit) Certitudinem superædificare volunt, ejusque firmitatem adeo extollere, ut pro ea, non secus ac pro Veritatibus ad Fidem pertinentibus, animam ponere decernant, aliosque ad idem faciendum sollicitant: novum hoc additamentum ingentis, immo maximi momenti res est, in quam intentus sit quilibet oportet, ejusque examen suscipere, tum Ecclesiæ, tum Reipublicæ plurimi interest, ne detrimentum grave aut nunc, aut aliquando in Ecclesiam ipsam & Populum ex hujusmodi doctrina emanet. Etenim si Opinionum fines nondum excessit Sententia Scotistica, & nihilominus Christi Fideles vident, non deesse Theologos, qui sentiant ac suadeant, posse licite pro illa Vitam impendi, dum sibi homo persuadeat, Certam eamdem esse: jam ad credendum induci possent, licere Christiano etiam pro *Opinionibus* tutandis animam ponere (quod falsum omnino ac imprudens est) aut sufficere *Persuasionem*, ut Certum sit, quod adhuc *Dubium* est, atque in linea Opinionis adhuc conclusum; simulque eamdem Persuasionem satis esse, ut Christianus eligat mori, ac inde speret laudem ac præmium a Deo, immo & nomen *Martyris*. At hoc sane, ut vidimus, minime in Ecclesia Dei tolerandum, quum *Persuasio* ista in rebus ac sententiis ad Fidem minime spectantibus ducere possit incautos ad propugnandum non minus Verum, quam Falsum, Vitamque fundendam æque pro Errore ac Veritate. Beatissima profecto nunc est pax Ecclesiæ, abestque a temporibus & oculis nostris ferale spectaculum illud, quo Fideles, uti olim, pro doctrina Fidei animas generose & prudenter ponebant, ita nunc pro sententia Scotistica de Conceptione atrocissimis tormentis & gladiis Vitam imprudenter exponant. Sed quid, si aliquando id contingeret, neque a temeritate excusari possent sponte pro caussa ista ruentes in mortem? Nonne probris onerandus esset, qui non unum hominem sed integros Populos ad supplicium contra mentem Dei & Ecclesiæ adduxisset? Nonne reliqua Christicolarum gens rectius edocta, & a Sanguinario Voto abstinens, hosce tam improvide occumbentes miraretur ac doleret, veluti mentis inopes, aut ab imprudenti Devotionis æstu miserrime extra orbitam abreptos? Quare & Ecclesiæ Catholicæ decus, & Reipublicæ ab omnibus curanda utilitas, poscit, ut ejusmodi doctrina sine mora adamussim Veritatis exigatur, ac potissimum postquam Parthenotimi studio eam palam protectam, ac longe late-

lateque jam disseminatam sentimus. Quod mihi majores etiam animos facit, Apostolica Sedes numquam agnovit *Certam* eorum sententiam, qui pro incontaminata Virginis Conceptione pugnant;eoque minus quidquam protulit, quo tolerare, nedum probare censenda sit novum hoc, atque ut ego reor, novitium ac falsum Martyrii genus. Probat Ecclesia uti *Piam* sententiam Opinionem de Immunitate Mariana, probo & ego. Vetat eamdem impugnari, non impugno. Id unum mihi sumo, illam ostendere minime Certam, aut saltem non ita Certam, ut prudenter, ac sine temeritate & peccato pro ea Sanguis effundi possit. Hoc minime vetuit Sancta Sedes; immo si ex hoc ipso examine tandem constabit, Sanguinarii Voti patronos abuti favore, quem Ecclesia piæ sententiæ impertitur, illudque Votum cedere in ipsius Ecclesiæ injuriam, atque in perniciem publicam: spes mihi est, non solum æquo animo, sed etiam grato excipiendum hunc meum, qualiscumque sit, pro ipsius Ecclesiæ doctrina & gloria laborem.

Itaque præmitto duo certissima in Quæstione de Conceptione Virginis. Alterum est, potuisse Deum eximere a Peccati Originalis macula Matrem futuram divini Filii sui. Qui negare hoc auderet, omnipotentiæ Dei contumeliam inferret. Alterum est, æque potuisse Deum sinere, ut Virgo non diversa a reliquis Adami filiis conditione conciperetur, eam mox sanctificaturus. Quod ubi sivisset, & contigisse pateret, summa adhuc esset Mariæ Sanctitas, summa & dignitas; neque ulli, nisi impudenti ac impio in mentem veniret, minoris facere Deiparam, quam hactenus universa Christianorum Respublica fecerit, aut æquitatem desiderare in Deo. Non enim consilia Dei, consilia hominis: quod & ipse per Isaiam Cap. LV. vers. 8. denuntiavit, inquens: *Non enim cogitationes meæ, cogitationes vestræ: neque viæ vestræ, viæ meæ, dicit Dominus.* Utra vero ex hisce viis Deo placuerit in Conceptione Deiparæ, & quid revera tunc operatus fuerit omnium conditor Deus, non e ratiunculis ingenii nostri est eruendum, sed ex ipsius Dei Revelatione, sive scripta in sacratissimis Libris, sive per Traditionem Patrum ad nos transmissa. Et quidem revelaverit ne Deus, an non, jam per quinque vel sex Secula disputatur, & adhuc sub Judice lis est. Porro neque ignota Ecclesiæ hæc disputatio, neque ab ea neglecta; immo notissima, quando tot jam Bullæ Pontificum hac de re prodierunt, ipsumque Tridentinum Concilium quæstionem sub oculis habuit. Quid tamen inde? Sixtus ipse IV. Pontifex, Ordinis Minorum, qui primus legitimum de celebri hujusmodi controversia decretum emisit, quamquam ante Pontificatum pro Scoti sententia Librum scripsisse feratur, nihil tamen aliud decrevit, nisi ut nemini liceret eam Sententiam Hæresis aut Im-

Impietatis arcessere; idemque de contraria constituit. Exploratum pariter est, subsequutos quoque Pontifices incertam reliquisse utramque Sententiam, quamvis ad evitanda contentionis scandala Thomisticæ patronis silentium prudentissime indixerint. Hinc autem duo principia fluunt inconcussa. Primum est, tam sententiam faventem Immunitati Virginis, quam adversantem, tenebris adhuc circumsederi in Ecclesia, & versari adhuc utramque in Incertitudine apud Apostolicam Sedem, quæ veri, falsi, ac dubii constituta a Deo fuit index & judex, falli nescia. Secundum est, in incerto esse, ac futurum esse, quamnam in partem inclinatura erit Ecclesia, si quando maturius examen quæstionis hujus suscipere velit, ac definitivam proferre sententiam.

Quamobrem ubi quempiam audimus, cui Certa sit alterutra ex hisce sententiis, animadvertendum e vestigio est, triplicem dari Certitudinem. Prima est *Fidei Divinæ*, quum nempe sine ulla dubitatione credimus aliquid a Deo revelatum, testimonio Ecclesiæ, quæ columna est & firmamentum Veritatis, innixi. Secunda est Evidentiæ, quam Philosophi *Objectivam* appellant, videlicet quum objectum adeo clara ac certa demonstratione & cognitione ab Intellectu apprehenditur, ut aliter esse non possit, neque aliter excogitari. Ejusmodi Certitudinem in compluribus, immo & innumeris tam Physicis & Metaphysicis, quam Moralibus notionibus reperimus; atque hæc evidentia Intellectum tanta efficacia determinat, ut pariat cognitionem certam atque infallibilem, excludatque omnem merito suspicionem Erroris. Tertia est Certitudo *Persuasionis*, que *Subjectiva* in Scholis nuncupatur, hoc est, quum Evidentia & Certitudine objectiva deficiente, Probabilibus propositionibus nihilominus firmum præstamus assensum, non quod evidenter intrinsecam Veritatem objecti intueamur, sed quod rationes pro illa propositione tam fortes, debiles vero pro contradictoria aut contraria propositione, sese nobis offerunt, ut Intellectus noster in illa non Veritate certa, sed apparentia Veritatis, conquiescat, ac se falli vix posse putet. Postrema hæc Certitudo locum item habet in plurimis, immo innumerabilibus notionibus tum speculativis, tum practicis, Scientiarum, & Artium, humanique commercii. Veritatem enim nudam, sive Certitudinem Evidentiæ, sæpissime assequi possibile non est; ac propterea satis est Intellectui arripere Verisimile ac Probabile, sive Probabilius, quando ipsam certam ac evidentem Veritatem non potest. Et quidem ultra quam vulgo credatur, vastissimum est regnum Opinionis. Hæc autem *Certitudo Persuasionis*, quæ aliud denique non est, nisi *Persuasio Certitudinis*, trepidationem saltem ali-

aliquam, ne Error idem Persuasioni subsit, secum semper adducat oportet, quum Evidentia absit, ac propterea objectum possit esse aliud ab eo, quod nobis apparet, ac nobis persuademus. Tot hominum Judicia, sive in Theologicis, sive in Physicis, atque in actibus humanis, perpende. Præter illa, quæ ex Evidentia cognoscimus, aut Fide Divina infallibiter credimus, innumera sunt alia, de quibus judicamus, & quæ multis, non satis circumspecte Veritatem inquirentibus, Certa etiam videntur. At in postremis hisce quanta Incertitudo! quanta Erroris facilitas! Immo non desunt, qui scribant, ipsam Evidentiam ac Certitudinem Moralem compossibilem, ut ajunt, esse cum Falsitate. Proinde Sapiens istis numquam tam firmum præbet assensum, ut certissimam Veritatem, sive *Certitudinem Objectivam* assequutum se credat, deponatque omnem errandi metum. Qui vero improvide & inconsulte agit, pro Certis quotidie plurima immerito habet, minime animadvertens, judicium suum ex ignorantia proficisci, aut ex neglecto maturiori examine, aut ex animi affectibus Intellectum fascinantibus, aut denique ex præsumptione ac superbia: quum contra alii cautius, ac majori sinceritate & diligentia agentes, eadem aut Falsa credant, aut saltem Dubia ac Incerta agnoscant.

Venio nunc ad geminas de Conceptione Virginis oppositas sententias; ac puto mecum me habiturum concordem Parthenotimum, asserentem, neutram posse sibi tribuere Certitudinem Fidei aut Evidentiæ. Ergo superest, ut quam ipse Certitudinem de Scotistica Sententia profert, non aliam appellare possimus, nisi *Certitudinem Persuasionis*. At hæc ipsa sine formidine saltem aliqua Erroris esse non potest, ut diximus; & consequenter verbis quidem ea sententia veluti *Certa* a nonnullis appellatur, at re ipsa nihil aliud est, quam *Opinio*, quæ formidinem Erroris semper conjunctam habet, aut habere debet. Parthenotimus ipse pag. 18. *Actum Opinativum* habere se fatetur de Immaculata Conceptione, contendens, tantummodo, *Pietatem*, *Veritatem illam esse*, *pro qua morerentur* Voto Sanguinario addicti, & *quæ certo inest Actui Opinativo* de ipsa Conceptione. Tum pag. 62. scribit: *Pie Voventes ac jurantes*, *jam sibi non ut Probabilem*, *sed Certam Persuadent primævam Virginis Immunitatem*. Ac proinde apud Voventes sita est in *Persuasione* Certitudo illa, non vero in objecti Evidentia, ejusque cognitione; & per consequens Erroris metum excludere non potest, nec debet, prout fatebitur quicumque prudens ac sapiens est. Ita tot aliis Propositionibus Scholasticæ & Moralis Theologiæ, Physicæ, Metaphysicæ, Historiæ &c. adhæret Intellectus, servata tamen prudenti-

denti aliqua dubitatione, nunc majori, nunc minori, Verum ne; an Falsum sibi persuaserit. Quare nihil est, quod Theologus noster clientibus suis deprædicet, *plerisque Certam* videri Scotisticam Sententiam. Certam quippe ii ipsi ita habere credendi sunt, ut non abjiciant omnem Erroris ac Falsi metum. Et quidni? quum ne ipse quidem Parthenotimus alibi audeat asserere, se illam habere pro *Certa*. Ei tantummodo sufficit dicere pag. 28. *Non est igitur adeo clarum, ut sibimet Pritanius blanditur, quod pia sententia sit Opinio, & mera Opinio, cui subesse possit Falsum*. Sed quando is etiam Joannem de Cardenas adduxit, scribentem, *sententiam piam esse in statu Certitudinis, non Fidei, sed Moralis, Physicæ, & Metaphysicæ*, uti jam asseruerant tres Hispanici Scriptores ab ipso de Cardenas commemorati; atque hæc a Parthenotimo adducuntur, ut animus addatur voventibus Sanguinem & Vitam pro ejusmodi sententia: non hæc sane toleranda, utpote semina doctrinæ, quæ in apertum abusum vergunt decretorum Apostolicæ Sedis, & credulitatem falsam, & Martyres antea ignotos invehere in Catholicorum Rempublicam possunt. Neque enim Summi Pontifices vetando, ne Scotistica sententia impugnetur, vetuerunt etiam, ne impugnaretur quicumque contra Ecclesiæ Romanæ mentem Decreta Apostolica interpretatur, atque iis abutitur, ad impellendum temere in mortem nimis credulos Christi Fideles.

CAPUT IX.

Sententiæ Scotisticæ minime tribuenda Certitudo formidinem quamvis excludens. Quæ Romanæ Ecclesiæ intentio sit in statuendo Festo Conceptionis. Quantum a Falsitate quavis abhorreat Ecclesia. Vincibilis Ignorantia ac Error tribuentium Certitudinem Intrinsecam Scotisticæ Opinioni. Non hæc hausta e Sanctis Patribus. Ecclesia Romana tantummodo ut Probabilem & Piam eamdem Sententiam agnoscit.

DIco ergo, deliria esse piæ Phantasiæ asserta hæc Cardenæ, neque eum de temeritatis culpa excusari posse, dum Scotisticæ

cæ ſententiæ Certitudinem tribuit *Moralem*, *Phyſicam*, *Metaphyſicam*, ubi is ſuadere velit, aut Evidentiam cum iſta Certitudine conjungi, aut nullam amplius ſupereſſe dubitationem de Veritate ejuſmodi ſententiæ; noſque ita certos de ea eſſe, uti certi ſumus, Alexandrum Magnum, ac Julium Cæſarem Romanorum Imperatorem olim vixiſſe, & cras Solem oriturum; & unum cum duobus junctum facere tria. Univerſa enim Catholicorum Reſpublica evidenter novit, ejuſmodi *Evidentiam* ac *Certitudinem* deſiderari in ſententia Scotiſtica; immo novit, ipſam evidenter in *Incertitudine* poſitam, poſtquam Eccleſia, diſputationis conſcia, ita ſententiam illam probavit, ut ſuam vim & credibilitatem contrariæ numquam ademerit. Et quidem obteſtor ego Proceres in primis omnes Eccleſiæ Romanæ, tum doctos quoslibet viros, ut edicant, an quiſquam Romanorum Pontificum litem iſtam hactenus diremerit. Negabunt omnes, & Cardenam aut ridebunt, aut audaciæ damnabunt, quod ex inſtitutione Feſti Conceptionis (cujus tum ipſe, tum Parthenotimus pag. 41. ajunt, *obejectum eſſe præſervationem Virginis ab omni macula* ex Alexandri VII. Bulla) contenderit, aſcendiſſe Scotiſticam ſententiam ad ſtatum *Certitudinis Moralis*, *Phyſicæ*, *& Metaphyſicæ*. Immo e præmiſſis ſuis plus quam ille intendit potuiſſet inferre, videlicet Feſto Conceptionis a Romana Sede probato, ſententiæ quoque eidem acceſſiſſe Fidei divinæ Certitudinem: quod tamen minime factum omnes agnoſcunt, neque ipſe Cardenas diffitetur. Quod ergo hac in re verum eſt, Feſtus dies Conceptionis ante aliquot Secula inſtitutus a Singularibus quibuſdam Eccleſiis, a Sixto IV. deinde probatus fuit, & peculiari etiam Officio ornatus; demum vero a Sancto Pio V. ad univerſam Eccleſiam propagatus. Verum ſub Innocentio X. ex occaſione cujuſdam Decreti ſacræ Inquiſitionis Romanæ, interdicentis appellari *Feſtum Immaculatæ Conceptionis*, acris diſputatio renovata eſt, contendentibus quibuſdam, ſub nomine *Conceptionis* nihil aliud ab Eccleſia celebrari poſſe ac debere, quam *Sanctificationem* Virginis, non vero *Præſervationem*. Hiſpanicorum querelis ac precibus fatigatus Alexander VII. anno 1661. controverſiam hac ratione ſuſtulit. Nimirum de mente Eccleſiæ, quod eſt ad illud Feſtum, nihil ſtatuit; ſed quidem eorum Fidelium *Pietatem* commendavit, qui *ſecundum piam ſententiam*, tribuentem Deiparæ in primo inſtanti Immunitatem a macula peccati Originalis, & *in hoc ſenſu* ejus Conceptionis Feſtivitatem ſolemni ritu colunt & celebrant; & volens *laudabili huic Pietati, & devotioni, & Feſto, & cultui ſecundum illam exhibito favere*, licitum decernit Feſtum celebrare, cultumque Conceptioni e-

jusdem Deiparæ *secundum piam istam sententiam* exhiberi; præcipiens, ne quisquam audeat illorum Pietati ac intentioni adversari. Sed ne unum quidem verbum addidit Pontifex, quo alios improbaret, qui secundum alteram sententiam sub diversa consideratione *Sanctificationis* solenne habent Festum illud. Quare etsi aliquando Decretum Apostolicæ Sedis Emanaret (hoc autem possibile nemo neget) quo Thomistica sententia de Conceptione Virginis ad Fidem spectare statueretur; attamen ita res composita est, ut adhuc illud Festum in suo vigore una cum suo Officio, ac Indulgentiis conservandum foret. Interea quid de hoc Festo, cujus caussa nobis insultarunt olim ac nuper Heterodoxi, quasi sibi Ecclesia contradicat, dum Festum celebrat, & nihilominus pro Incerta sententiam habet, responderint insigne duo S. R. E. Cardinales, de Polemica Theologia optime meriti, juvat heic repetere. Primus est celeberrimus Cardinalis Bellarminus, Societatis Jesu, (cujus verba etsi Cardenas temere falsitatis arguit, supposito falso ipse innixus) ita loquitur Lib. III. de Cultu Sanctor. Cap. XVI. *Dico secundo, fundamentum bujus Festi præcipuum non esse Conceptionem Immaculatam, sed simpliciter Conceptionem Matris Dei futuræ. Qualiscumque enim fuerit illa Conceptio, eo ipso quod Conceptio fuit Matris Dei, singulare gaudium affert Mundo ejus memoria; tunc enim primum babuimus pignus certum Redemptionis.* Alter vero est Clarissimus S.R.E. Cardinalis Vincentius Ludovicus Gotti, Ordinis Prædicatorum, nunc vivens, purpurati Senatus ornamentum, qui in Libris de vera Christi Ecclesia contra Piceninum Hæreticum Part. II. Tom. II. Art. XIV. §. V. post Bellarmini verba hæc addit: *Huc respexit Clemens XI. in sua Constitutione pro ipso Festo die VI. Decembris* 1708. *Cujus Conceptio gaudium annuntiavit universo Mundo. Atque ut nemo in animum inducat, voluisse illum boc facto dirimere controversiam, non illud appellat Festum Immaculatæ Conceptionis Beatæ Virginis Mariæ, sed Festum Conceptionis ipsius Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ* Certum porro est, & ab aliis præcedentibus Pontificibus *Immaculatæ* titulum detractum fuisse e Conceptionis Festo. Neque exemplo caret ejusmodi genus Festi; nam Græci, ut erudite monuit idem Cardinalis Bellarminus, celebrant a multis Seculis Festum *Conceptionis Sancti Joannis Baptistæ*, quem tamen nemo credit a contagione culpæ originalis præservatum. Ac proinde etsi Græci ipsi Festum quoque celebrant Conceptionis Sanctæ Annæ, quam nos Conceptionem Virginis appellamus, nihil ad rem facit exemplum hujusmodi, quum & hoc factum videamus de Joanne Baptista. Adde & a Latinis omnibus idem Præcursoris Festum per plurima Secula celebratum fuisse die

die XXIV. Septembris; nam ut Cl. V. Daniel Papebrochius e Soc. Jesu adnotavit ad diem XXIV. Junii in Act. Sanctor. Cap. 2. §. 2. Festum *Conceptionis* Joannis Prodromi, diversum ab ejus Nativitate, *inscriptum est vetustis omnibus Latinis Martyrologiis, Hieronymi, Bedæ, Adonis, Usuardi, Notkeri, Rabani. Nec invenio, qui Festum illud omiserit notare ad diem XXIV. Septembris, ante Bellinum de Padua*, hoc est usque ad annum 1498. Vide etiam Kalendarium ad calcem Agnelli Ravennatis editum Part. I. Tom. II. Rer. Italicar. pag. 218. ubi idem Festum commemoratur. Quamobrem recte quidem faciunt, qui secundum piam Scoti sententiam Festum celebrant Conceptionis Deiparæ; sed nihil ibi insistendum, ut Certitudo aliqua sententiæ ipsi concilietur. Hac de re vide præsertim, quæ differuntur a celebri Scriptore Societatis Jesu, mihi jam non semel laudato, & sæpius infra laudando, qui in *Corona Aurea* Roman. Pontif. Veritat. VIII. pag. 153. inter alia scribit de Conceptione immaculata Beatæ Virginis: *Quamvis certum sit, eam non esse de Fide; quia tamen pium est, & admodum probabile, autem etiam moraliter certum, Beatæ Virginis Conceptionem fuisse expertem originariæ noxæ: merito Ecclesiæ Rectores religiosum ejus cultum omnibus Fidelibus præscripserunt*. Quippe, ut is ait, cultus ejusmodi *ex prudenti judicio* defertur. Addendum præterea est, ne unum quidem verbum in Missa & Officio Conceptionis haberi, unde immunitas Virginis ab Originali peccato deduci firmiter possit; immo illic haberi, quod secus suadere videatur. Nam inter Lectiones Octavæ fragmentum legitur Epistolæ S. Leonis Magni Papæ, hisce verbis ad Pulcheriam Augustam: *Nisi enim novus Homo, factus in similitudinem carnis peccati, nostram susciperet vetustatem, consubstantialis esse dignaretur & Matri, Naturamque sibi nostram, SOLUS A PECCATO LIBER, uniret &c.*

Neque tamen heic stetit quorumdam confidentia: nam uti nuper memoratus Cardenas scripsit (quod repetere necesse est) *Theologi præcipue Hispani, iamdiu ostendunt, etiam ante Bullam Alexandri VII. hanc sententiam non esse in gradu Probabilitatis, sed ascendisse ad omnimodam Certitudinem, non Fidei, sed Moralem, Physicam, & Metaphysicam: post Bullam autem Alexandri VII. sententiam piam esse multo evidentiorem*. Immo inter paucos suos Scriptores Bellarminum quoque recenset, qui tamen disertis verbis Lib. IV. Cap. XV. de amiss. Gratiæ statuit: *Non haberi apud Catholicos pro re Certa & explorata, ac Fide Catholica tenenda, Beatam Virginem sine peccato fuisse conceptam*. Tum id solum contendit, *Non esse hanc ipsam Opinionem temerariam, sed Piam admodum ac Probabilem, atque adeo*

con-

contraria sententia Probabiliorem. Quæ plena modestia ac moderatione nemo non videt. Atque hoc unum sufficere posset ad prodendum, quam caute in reliquis adjungenda sit iis fides, qui tanta confidentia *Certitudinem Moralem*, *Physicam*, & *Metaphysicam* de sententia Scotistica, nimis incaute genti, & contra Ecclesiæ mentem, olim venditarunt, & quidem ante ipsam Alexandri VII. Bullam. Sed undenam nata ejusmodi Certitudinis persuasio? Libere dicam, e fraudibus, quas nonnulli contexuerunt olim, ea spe fortasse ducti, sibi fas esse quidquid vellent etiam temere comminisci, ac inepte effutire, quum obstructa essent ora contra sentientibus. Sed basilice falluntur, qui ita Summorum Pontificum Bullas, ac mentem interpretantur, ut putent, ne licere quidem ulli hiscere, si quando figmenta & commenta exeruntur in patrocinium caussæ alioqui bonæ atque laudabilis: ac præcipue si quisquam iis abutatur, ut Populum Fidelem in mortem inconsultam miserrime impellat. Felices nimium imposturæ forent, si palam prodire possent, revelari, & argui palam a nemine possent. Quis non videat, gravem injuriam sanctissimæ Sedi Apostolicæ inlatum iri ab eo, qui in animum induceret, atque contenderet, silentio indicto uni factioni per Ecclesiam, alteri relictam fuisse licentiam quidlibet audendi, hoc est fingendi atque mentiendi? sublatumque omnibus etiam jus hæc ipsa detegendi atque accusandi? Nemo quippe ignorat, quantopere Ecclesia ipsa exsecretur quæcumque in Religione figmenta. Neque illa Veritatis custos unquam patrocinata est, aut patrocinabitur Falsariis, eorumque fœtibus abominandis. Præcipue vero quum agitur de Dogmate persuadendo atque statuendo (re videlicet omnium gravissima & delicatissima) uti horrendum facinus est heic aliquid falsi adhibere aviditate victoriæ referendæ, ita in summum dedecus ac opprobrium Catholici Populi cederet, si pacificus & liber cursus hisce ludibriis apud nos permitteretur, & nemini liceret adversus illa insurgere. Atque hoc ipsum accidisse in Conceptionis Quæstione, & in Hispania præsertim, brevi ostendemus.

Ne quis tamen heic fallatur, neve ego minus videar morigerus erga Summorum Pontificum Bullas, quibus venerationem ac obedientiam deberi ab omnibus, atque a me in primis, agnosco: antequam ultra procedam, monitum hæc pauca Lectorem volo. Nempe adesse tanti ponderis rationes, congruentias, & conjecturas pro Immunitate Virginis (*Probabiles tantum*, *congruentesque rationes* eas appellat loco nuper laudato celebratissimus Cardinalis Bellarminus) ut *Probabilem* eam innumerorum mentibus reddiderint; Certitudinem vero illam, quam per vetustiora Secula sententia contraria sibi tribuere vi-

videbatur, & ipſam ad *Probabilitatis* limites deduxerint. Quare non immerito, donec accuratius perpendantur utriuſque Opinionis momenta, Romani Pontifices decrevere, neutram ex iis inhoneſta aliqua gravique cenſura eſſe configendam. Has ego rationes veneror, has intactas volo, utpote quas Sixtus IV. aliique Pontifices impugnari noluerunt. At ſi quis Probabilitate iſta, quam etiam majorem contraria credere ac appellare cuique licet, minime contentus, alia fabricat non probata ab iiſdem Pontificibus, & præter, immo contra eorum mentem, audet adeo Certam, exploratam, indubitatamque deprædicare ejuſmodi ſententiam, ut pro ejus tutela morituris vitam æternam, immo & coronam Martyrii polliceatur: inſurgendum quibuſque doctis eſt, & ſerio examine novæ hujus doctrinæ, ejuſque confectariorum ſuſcepto, ſuccurrendum eſt Populo in omnem credulitatem prono, ne imprudenter ferali carnificinæ ſe tradat, & ne incaute Incertum pro Certo aſſumens, & ſomniata Certitudine fretus, Veriſſimum, Certiſſimum, ac Evidens bonum Vitæ ſuæ profundat. Itaque ajo, ſi quiſquam in eum finem, ut Chriſti Fideles pertrahat ad aſſerendam Sanguine ſuo Scotiſticam ſententiam, eam *Moraliter*, aut *Phyſice*, aut *Metaphyſice* Certam eſſe contendit, in *Errore* verſari, eoque *vincibili*; & *Ignorantia* laborare, eaque *vincibili*. Quod aliquis rerum Chriſtianorum minus peritus, atque in Theologia hoſpes credere poſſit, pertinere aliquid ad Fidem, quod revera non pertineat, ac pro tali ſententia, quam is Invincibiliter Veram credat, mortem ſubire cum laude poſſit ac debeat, ſi occaſio poſcit, & ego concedo. At ejus Error ac Ignorantia tum ſolum Invincibilis dicenda, ac proinde excuſanda erit, quum diligentiam, quam poteſt, ante adhibuerit, ut erudiatur a doctis de vera Eccleſiæ doctrina. Hanc enim omittens, temere is ac imprudenter morti ſe tradet. Verum quod Viri docti putent, aliiſque perſuadeant, tam exploratam eſſe Veritatem Immunitatis Marianæ, ut non ſolum liceat, ſed opus ſummæ Virtutis ſit pro ea tuenda gladiis impiorum ſe offerre, *Vincibilis* eſt, atque inexcuſabilis hic error, ipſique jubentur prius diligenter, ac depoſito omni privato affectu inveſtigare, num revera ſubſiſtat in Objecto, an tantummodo in Perſuaſione ſua ejuſmodi Certitudo. Theologi quippe ignorare non poſſunt, aut non debent, præter *Firmitatem Intellectualem* provenientem e clara ac evidenti cognitione objecti, dari etiam *Firmitatem Affectivam*, hoc eſt quum Voluntas aliquo rapta affectu imperat aſſenſum Intellectui, & vult ut credat, quæ ſibi proponit: cujuſmodi Firmitatem paſſim in Hæreticis deprehendimus, qui pertinaciter credunt vera falſiſſima Sectæ ſuæ Dogmata. Nullo autem negotio Error hic atque Ignorantia

tia deponetur in quæstione de Immunitate Deiparæ, si debitæ non parcatur diligentiæ. Nam quis, rogo, Certitudinem hanc hauriat e *decretis Romanæ Ecclesiæ*, quando evidens est, Incertam adhuc esse apud illam utramque de Conceptione sententiam? Neque hæc Certitudo e *divinis Scripturis* peti potest, quum ex ipsorum hujus sententiæ tutorum confessione nullus divinarum Literarum locus adferatur, unde saltem explicite doceamur, Virginem originalis maculæ expertem fuisse. Mysticus vero, Allegoricus, & Typicus sensus numquam aptus fuit ad fundandum Dogma de divina Revelatione, non aliunde nota.

Neque Certitudo hæc e *Patribus* exspectanda, uti Parthenotimus censuit, postquam Petavius Vir Cl. e Societate Jesu, quantacumque diligentia usus in deducenda ex iis Catholicæ Ecclesiæ doctrina, ubi de Conceptione Virginis agit, hoc est Lib. XIV. Cap. II. de Incarnat. nullum ex antiquis Patribus adducendum pro ea sententia novit; immo quos ipse deprompsit, in contraria sententia fuisse aut fatetur, aut suspicatur. Et quandoquidem Ferdinandus Quirinus de Salazar anno 1618. vel 1622. spissum Opus edidit pro Defensione Immaculatæ Conceptionis, in quo multa congessit Sanctorum Patrum loca pro eadem sententia, idque & alii postea præstitere, quid de illorum labore sentiat Doctissimus Theologiæ Dogmaticæ restaurator, aut parens, non est omittendum. *In eorum vero plerisque* (ita ille scribit) *uti Pietatem, & ornandæ sanctissimæ Dei Matris conatum & studium probare soleo: sic in illa quæstione tractanda, diligentiam & Criticam sagacitatem requiro. Nam nec in citandis Auctoribus FIDEM, ac delectum adhibent, qui omnium maxime necessarius est; & quos ex antiquitate idoneos arcessunt, eorum dicta FALSIS interpretationibus, & alienis ab eorum mente detorquent. Non est necesse de singulis hoc loco dicere.* Porro neque ex universalibus Patrum assertionibus ea Certitudo manare potest, quum idem Petavius animadverterit, inferri nihil posse e Latinorum Patrum dictis, aut e Græcorum versionibus, *Intemeratam* aut *Immaculatam* appellantibus Deiparam, quum ejusmodi Voces aut ejus inviolatam Virginitatem, aut ab omni inquinatione peccati actualis, etiam levissimi, immunitatem significare possint. En ejus verba: *Etenim si quid apud veteres, Græcos præsertim, increpuit, quod Beatam Virginem ἄχραντον, ἄφθαρτον, ἀμίαντον, idest illibatam, incorruptam, impollutam, & id genus alia sonare videtur: in hoc tamquam secundo Mercurio sibi oblatum involant, & ad rem suam accommodant; sed non est consequens. Siquidem illi etiam, quibus placuit, originali contactam labe fuisse Virginem, partim in utero ipso, antequam nasceretur, partim sub ipsum Redempto-*

ptoris conceptum, tanta gratiæ sanctitatisque copia superfusam esse putant, ut omnes originalis morbi reliquiæ, cum ipso, qui dicitur, fomite Concupiscentiæ, sanatæ, vel in perpetuum compressæ fuerint &c. Frustra igitur sunt, qui iis & similibus ex vocabulis, quæ summam in Beata Virgine munditiam, integritatemque significant, confectum sibi negotium putant, ut apud quos ista repererint, eos sibi in testimonium ascifcant illius, quem probare volunt, intacti, immaculatique Conceptus.

Demum ad eam Certitudinem persuadendam frustra commemoratur *Academiarum & Populorum Consensus*; etenim postquam e prudenti Ecclesiæ decreto sublata est contrariæ sententiæ fautoribus loquendi & scribendi facultas, campusque liber unis Scotisticæ patronis est relictus: incertum est, quid Viri docti revera de hujusmodi Quæstione sentiant. Nam quod pleræque Academiæ hanc amplectantur, id factum, quia aut hanc Probabiliorem altera, aut magis Piam arbitrantur: quo more tot alia in Scholis propugnantur, quæ Probabilia tantum esse, non Certa creduntur. Et sane referri huc possunt Caramuelis verba in Theolog. fundament. num. 312. fund.V. latiori significatione ab eo concepta, sed a me restricta ad solam quæstionem de persuasione Certitudinis. *Hodie, cujus opinionis sint Doctores, nescimus. Nam si qui contrariam tenent, præcipiuntur tacere, aut loqui nobiscum, qui piam defendimus. Ego quam opinionem habeam, scio; quam habeas, nescio. Nec ex verbis eam colligere possum; nam si forte severam teneas, nec licite, nec impune illam prodes. Et si prudens sis, malles in materia Probabili (damnare enim hæreseos piam sententiam, delirare est) & te accommodare Superiorum dictamini, quam coram Deo in conscientia, coram Mundo in honore & commoditate pati jacturas & censuras.* Quamquam hæc sunt superflua, quum fateatur Parthenotimus ipse pag. 77. *dissensionis compescendæ caussa* nuncupata fuisse. Vota ac juramenta Academiarum, *quemadmodum in Hispaniis pro Immaculatæ Conceptionis defensione accepimus nuncupata*. Ac proinde non quod Certum sine formidine Erroris eam sententiam putent, Academiæ censendæ sunt ei adhærere, sed quod unam illam tradi posse in Scholis, Apostolicæ Sedi obsequentes animadvertunt. Facultas ipsa Parisiensis, quæ Seculo XV. ac præcipue vigente Basileensi Concilio, adeo fervida fuit in tuenda Scoti sententia, ac deinde Maldonato Viro Cl. e Societate Jesu neganti hujus sententiæ Certitudinem, negotium non leve facessivit, æstum illum jamdiu deposuit, agnovitque & in ista controversia, quantum præstet non tantum auctoritas, sed & sapientia Romanæ Ecclesiæ, quæ decre-

tum Concilii Basileensis de Conceptione Virginis expunxit, & pro nihilo habuit. Ita vero ab eo fervore declinavit celebris illa Academia, ut nullam crearit Joanni Launojo molestiam, qui circiter annum 1675. Librum edidit mihi minime visum, sed ut ajunt, temerarium adversus eamdem sententiam: quam Parisiensium Theologorum indolentiam dolet Auctor Historiæ de Controversia Conceptionis. Denique etiamsi daretur recentiorum consensus in istam sententiam, inde tamen inferri illius Certitudo nequit, quum vel ipsi Scotisticæ Opinionis Sectatores Probabilem & Piam agnoscant etiam Opinionem oppositam, eamque apud antiquiores *Communem* fuisse non negent, quamquam nunc suam magis Piam ac Probabiliorem, quam altera, arbitrentur.

Quod tamen omnium maxime considerandum est, semper ineluctabile illud argumentum recurrit, numquam tribui posse sententiæ Scoticæ Certitudinem *Moralem*, neque *Physicam*, neque *Metaphysicam*, quoties ab ista Certitudine exclusam velis omnem Erroris formidinem, ex quo Ecclesia Romana Veritatis magistra pergit adhuc eam considerare uti Incertam ac Dubiam, eamque dumtaxat habet, ut Probabilem ac Piam. Quo posito, Incertum quoque sit oportet, si quando dirimere velint controversiam istam Summi Pontifices, utram e duabus sententiis decreturi sint ad Fidei doctrinam pertinere: quod sibi ipsis reservarunt statuendum. Gregorius etiam XV. anno 1622. hisce verbis scripsit ad Regem Catholicum, instantem & urgentem, ut Immaculatam Conceptionem definire dignaretur: *Cum nondum æterna Sapientia Ecclesiæ suæ tanti mysterii penetralia patefecerit, in Dei, Romanorumque Pontificum auctoritate debent fideles Populi conquiescere*. Quid est ergo, quod nonnulli acquiescere nolentes Pontificum auctoritati, incauto Populo tanta confidentia annuntiant, Revelatam implicite fuisse in divinis Libris & Patrum scriptis Immunitatem Marianam, idque jam *ascendisse ad omnimodam Certitudinem, Moralem, Physicam, & Metaphysicam?* Nonne hoc est, apud domesticos, eoque magis apud hostes, arguere, aut traducere veluti cæcos & obstinatos non solum adversæ sententiæ sectatores, sed & socios ipsos, qui eam tantummodo Probabilem censent? Nonne hoc est, Romanam Ecclesiam exponere probris, quasi ipsa aut præ ignorantia illud non videat, quod tamen in oculos audacium ejusmodi Doctorum incurrit; aut defectu Pietatis erga Deiparam, post tot Secula, post tot Populorum, & Regum preces, uti Incertam adhuc & Dubiam vigere sinat adeo celebrem controversiam? Abeat ergo somniata ista Certitudo, &

firma

firma ſtet illa tantum pia Probabilitas, quam in ſententia Scotiſtica agnovere Summi Pontifices, omneſque Catholici agnoſcunt. Et ubi Parthenotimus veritatem hanc diſcere a me nolit, diſcat ſaltem a ſemetipſo, dum pag. 55. ſcribit: *Exiſtimat Lamindus, quod pie voventes, ſi ſolum opinarentur, Virginem ab orignali labe præſervatam, voverent defendere ut veram certamque Virginis præſervationem. Etiam hic decipitur; quandoquidem dumtaxat iidem putarent, quod dum falſitas ignota eſt, & apparentia pro Veritate ſtat præſervationis, licitum & honeſtum ſit illam defendere. Iſthuc autem neque periculoſum neque falſum eſt; etenim ſi deprehenderetur Veritas, & hæc eſſet in ſententia Piæ contraria, Votum deſineret: cum ad mentem & decreta Summorum Pontificum mos ſit vovendi ac jurandi.* Heic quæſo Lector conſiſtat, atque animadvertat, conſequi ex hujus Theologi doctrina, *neque periculoſum*, *neque falſum* eſſe vovere etiam Sanguinem & Vitam pro tuenda Immunitate Mariana, tametſi dumtaxat apprehendatur ut Opinio: nam, ut is ait, *dum Falſitas ignota eſt, & apparentia pro Veritate ſtat præſervationis, licitum & honeſtum eſt illam defendere*. Dixi, iſtud conſequi ex ejus doctrina; ſed reapſe id ipſe directe docere mihi videtur; nomine enim *Voventium* ſignificat eos, qui animam pro pia ſententia tuenda ſe poſituros jurant. At erit eorum, qui e ſpecula vigilant, ne periculoſa & falſa dogmata venditentur in Eccleſia Dei, conſiderare, an tolerandus ſit qui doceat: *licitum eſſe ac honeſtum pro Opinionibus tuendis ultro mortem ſubire;* idque ea ratione firmet, quod *dum Falſitas ignota eſt*, ſatis eſt *Apparentia Veritatis* ad legitime ruendum in gladios. Quis ſapiens non videat, quam periculoſa & falſa ſit hujuſmodi doctrina? Quantum vero ad illos attinet, quos Parthenotimus ait, vovere Vitam pro pia Sententia, quia *Certam ii ipſi putant & tuentur*, potuiſſet ac debuiſſet ipſemet fallaciam deprehendere ritus hujus ac voti. Nonne fatetur ipſe hoc in loco, fore ut Votum continuo evaneſceret, ſi *deprehenderetur Veritas, & hæc eſſet in ſententia Piæ contraria, cum ad mentem et decreta Summorum Pontificum mos ſit vovendi ac jurandi?* Nonne idem repetit pag. 71. voventes non aliter nuncupare Vota, quam ſub hac, quam paſſim exprimunt, formula: *Juxta Summorum Pontificum Decreta jam edita, aut deinceps edenda?* Ut omnes intelligunt, nihil aliud ſignificat ejuſmodi proteſtatio, niſi ſe tamdiu tutaturos eam ſententiam, quamdiu illam tueri ſinet Romana Eccleſia; atque ab ea ſe illico receſſuros, ubi ſecus ab ipſa Eccleſia decerneretur. Veniat ergo Parthenotimus, aut quiſquam alius, *Certitudinem* ſine formidine tribuens defenſoribus Scotiſticæ Sententiæ. Ipſa eorum Vota ac

juramenta oppositum clamant. Fieri non potest, quin sit Opinio sententia illa, cujus adhuc Veritas aut Falsitas ignota est: quod & fateri coactus est illius tutor Parthenotimus, agnoscens, definitionem hanc judicio Sanctæ Sedis esse reservatam, & posse per novum ejusdem Sedis decretum constare, *Veritatem esse in sententia Piæ contraria*. Iterim vero, dum pendet ejusmodi judicium, si quis e Voventibus Sanguinem funderet pro tuenda Scotistica sententia: nonne patet, ipsum pro *Opinione* Vitam profusurum, idest imprudenter, temere, & peccando, ut supra ostendimus, atque ut Parthenotimus pag. 18. sentire & ipse videtur, scribens: *Quis umquam somniavit, pro Incerta Opinione fas esse jugulum offerre Carnifici?* Discant ergo Sanguinarii Voti clientes a præceptore suo, abesse a Voto suo *Certitudinem* Intrinsecam, Objectivam, Moralem, Physicam, & Metaphysicam, quando cras potest a Romanis Pontificibus deprehendi Veritas in contraria Thomistarum sententia; ac proinde Votum suum tantummodo fuisse ædificatum super *Apparentiam Veritatis*, cui subesse etiam potest Falsum; eaque de caussa se tradere tortoribus & lictoribus protuenda Opinione hac, idest Apparentia illius Veritatis, a temeritate ac peccato excusari non posse.

CAPUT X.

Unde persuasum multis, dubitationem omnem de veritate sententiæ Scotisticæ sublatam fuisse. E confictis in Hispania quibusdam Historicis. Ex aliis itidem monumentis commenticiis.

SEd quei, denique postules, factum est, ut tam firmo assensu Scotisticæ de Conceptione sententiæ adhæserint nonnulli, atque inter eos non pauci doctrina Theologica exculti? Ad Populum quod attinet, non est heic numerandum illius suffragium; is enim credit quod audit, neque contrariæ sententiæ adhuc vigentis rationes umquam audit. De unis ergo doctis est interrogatio. Iterum repeto, quod Eruditi omnes in Italia, Germania, & Gallia norunt, sed Parthenotimo, & aliis sub alio cœlo viventibus adhuc ignotum videtur: repeto, inquam, ut Siculorum, quos magni facio, multumque diligo, necessitati succurram: Fraudes, figmenta, falsæque interpretationes, quæ se se in istam intrusere controversiam, rationibusque legitimis, quas Theologi melioris notæ pro Immunitate Virginis at-

attulere; & quas non solum Probabiles ac Pias agnovit, sed etiam intuitu pacis impugnandas vetuit Apostolica Sedes, se se addiderunt: in caussa fuere, cur Certitudinem, ignotam adhuc Romanæ Ecclesiæ, omnibusque rite Eruditis, nonnulli sibi persuaserint se intueri in eadem sententia. Non est una auri sacra fames, quæ mortalia pectora ad infanda pertrahat. Interdum & hoc facit immoderata gloriæ & existimationis cupiditas. Atque utinam nullum hujus veritatis exemplum in Pietatis regno haberemus. In *Pietatis*; inquam, *Opinativæ*; non in *Fidei*, ac *solidæ* sive *Intrinsecæ Pietatis*; postremum enim hoc firmum semper fuit, firmumque semper erit ex promissione Dei, neque portæ Inferi adversus illud prævalebunt. Itaque dico, non defuisse olim in Hispania homines, qui hac aviditate gloriæ mirum in modum succensi, & potissimum cupientes videri apud Populum tum doctrina, tum Pietate erga Sanctissimam Dei Genitricem præstare contrariæ sententiæ fautoribus, nihil intentatum reliquere, ut victores evaderent in controversia de ejusdem Conceptione. Fieri id non posse recte illi perspiciebant solis rationibus Probabilibus, quas ad ea usque tempora docti viri adhibuerant, & Ecclesia uti verisimiles ac pias exceperat, atque probarat. Quare ad aliam vincendi rationem se contulerunt: congessere quippe e veterum monumentis multa, additisque falsis interpretationibus, eadem in rem suam pertraxere. Multa etiam confinxere; neque enim nova sunt eorum detestanda exempla, qui mentiri pro gloria suæ patriæ, immo & pro Pietate, non erubuerunt, fortassis etiam licere putarunt. Et quidem tanto successu progressu temporis peracta res est, ut non Populo tantum, sed & piissimis Regibus Catholicis persuasum plane fuerit, nihil dubitandum amplius de Veritate Scotisticæ sententiæ; immo ejus tutelam ac propagationem esse peculiare officium ac debitum (*Impegno* nos appellamus) generosæ Hispaniæ gentis, quum Veritatem & Cultum istius Mysterii Hispania, prima omnium, peculiari privilegio ab Apostolis acceperit. Notum est, quantum regionum illarum Populi, quibus & Lusitanos jungo, amore gloriæ ferveant, ac potissimum ad hanc inhiare in Pietatis rebus, & recta Fide Catholica in sinu suo conservanda. Sed simul notum est, felicissimam illam gentem, quæ acutissimi ingenii viros parit, totque insignes Theologos, duobus præcipue postremis Seculis, Ecclesiæ dedit, non adeo felicem semper fuisse in melioris Criticæ, solidæque Eruditionis cultura. Itaque illuc interdum non difficilis aditus ipsi imposturæ fuit, dum Pietatis faciem hæc præseferret. Neque vero ibi desiderati umquam fuere gravissimi viri, subacto judicio, & Eruditione præclari; sed non sem-

semper eis licuit nimium præcipiti minus doctorum torrenti obsistere ubi res erat de augenda aut minuenda gloria Nationis. Satius propterea illi duxerunt sibi sapere, & publica odia vitare, aut etiam silere sunt jussi.

Et ne quis putet, me temere heic loqui, uno exemplo rem confirmabo. Anno 1594. cura Hieronymi Romani de la Higuera famosi Impostoris, cœpit se ostendere apud Hispanos Chronicon *Flavii Dextri*, cujus Historici mentio est apud Sanctum Hieronymum; idemque post aliquot annos etiam publici juris factum fuit. Successere deinde alia veterum Chronica aut Opuscula felicissime reperta, atque e tenebris eruta, *Marci Maximi*, *Braulionis*, *Liutprandi*, *Juliani Toletani*, *Auberti Hispalensis*, & *Helecæ*. Nihil gloriosius visum fuit magnanimæ genti, quam tot patriæ suæ antiquitates, tot Sanctos antea ignotos e pretiosis hisce promptuariis accipere. At scripta hæc nil aliud erant, quam solemnes male feriatorum hominum imposturæ; atque adversus illa non unus in Hispania ipsa insurrexit. Sed nihil profuit. Adeo afflatus gloriæ animos reliquorum invasit, ut meliores diutius stare in acie, immo aliquid contra hiscere periculosum deprehenderint. Rem accipe ab egregio Scriptore Hispanico, qui extra Hispaniam suæ gentis honori consuluit, hoc est a Nicolao Antonio, cujus Bibliothecam veterem Hispanicam edidit Romæ insignis vir Joseph Cardinalis de Aguirre, qui & ipse ejusmodi figmenta Tomo II. Concil. Hispan. Dissertat. III. libera sinceritate sugillavit. Inquit autem Nicolaus Antonius Hispalensis Canonicus, & Sancti Jacobi Eques, Lib. II. Cap. VIII. *Visa in publica hominum luce illustrium horum virorum, alias celebrium, tam propria secundaque rebus Hispaniæ nostræ monumenta, veluti ex orci faucibus erepta, mirum quantum exsultare, subsultare omnes, qui aliquo honoris sensu, Pietatisque tangerentur, statim fecere; provincias, urbes, Ecclesiarum Collegia sacra; Religiosorum hominum cœtus efferre se, ac nova sibi delata in gremium, clarissimorum civium, sodalium, tutelarium, inclytarum actionum gestorumque olim famæ celebris ornamenta jactare, conferreque invicem & gratulari: tamquam si Pyrenæi saltus igne iterum correpti, Hispaniæ, quanta est, fines omnium metallorum liquefactorum torrentibus inundavissent*. Addit infra: *At quamvis huic facilitati res tam novas credendi, non unus aut alter ex nostris, cui dextra in parte mamillæ cor saliret, indignatus, continere intra prudentiæ limites Civium nostrorum Philautiam, quæ vere Judicii omnes faciebat partes tam verbis præsentes, quam scripto per litteras diu procuravissent: victi demum, suppressique, & quasi tacere compulsi sunt, prævalente suffragiorum nu-*

numero, ac lenocinante cæco Patriæ amori novæ mercis cupiditate. Nisi quod ante aliquot annos re penitus considerata, casuque repertis non quidem levibus suspicionis argumentis, negotium pœne jam apud nos confectum retractari cœpit, advocata ad partes libere sentiendi, qua rationis compotes sumus, ac dicimur, facultate; fereque jam eo res processit, ut admoneri se nostri Cives non ægre patiantur, a novis his Chronologis Historiæ nostræ non lætas vires, sed tumorem inditum; & quæ turgida & inflata sit, habitiorem falso apparere. Hæc Nicolaus Antonius: quem *excessisse limites moderatæ Censuræ* quum ait Auctor Historiæ de Conceptione, vereor ne risum Eruditorum commoverit, quibus nemini adulari mos est, sed unam Veritatem scrutari, eamque intrepide annuntiare. Si verum est, Hispanos haud ægre nunc pati, se de spuria origine hujusmodi Chronicorum moneri, sperandum est fore, ut æquo etiam animo patiantur se admoneri de falsis monumentis, quæ in quæstionem de Conceptione Virginis irrepsere. Vereor tamen, ut hoc omnibus persuadeam. Nam etsi adulterinos illos fœtus aut abjecerint, aut impugnarint Joannes Baptista Perez, & multi e Societate Jesu doctissimi Viri, Petrus Ribadeneyra, Joannes Mariana, Ferdinandus de Salazar, Cornelius a Lapide, Melchior Inchofer, Philippus Labbe, atque in primis Clarissimi Patres ex eadem Societate, Bollandus, Henschenius, Papebrochius, ceterique, qui Antuerpiæ Acta Sanctorum a tot annis illustrant; & licet Marchio de Mondexar in suis Dissertation Ecclesiast. imposturam meridiano sole clarius prodiderit; attamen teste prælaudato Cardinali Aguirrio, *imperitorum hominum, aut semidoctorum vulgus, immo etiam alias doctorum nonnulli, in oppositum clamant, voluntque, ea scripta esse cedro digna & veneranda*. Et clamabunt, dum severiori Criticæ diligentiorem operam navent, discantque Veritatis amorem Patriæ suæ amori præponere. Et revera prodiit anno 1727. Tomus I. Historiæ Academiæ Regiæ Lusitanæ, atque ibi pag. 100. quæritur, quis futurus sit usus ejusmodi Scriptorum, *Dextri*, *Liutprandi* &c. Multis statuitur eorum pretium. *Et quid refert*, ajunt, *quod Scriptores nonnulli eorum Historias impugnarint? Alii Auctores æque bonæ notæ easdem probarunt, ac propugnarunt*. Et numquid non pro illis pugnarunt, ut ii memorant (sed meliorum judicio pro dealbando Æthiope) Bivarius, Carius, Tamayus, Higuera, Ramirez de Prado, Morenus de Vargas, Joannes Marques in Defensorio Augustiniano, Quintanadvegnas in Sanctis Hispalensibus, & uudecim docti Viri in Martyrologio Lusitano efformando? En quid faciat immodica gloriæ sitis, & quo pascantur interdum homines etiam ingenii subli-

limis, qui non decus Literaturæ, sed dedecus, tanto ardore sibi mercantur.

Age vero paucis innuamus nonnulla, quæ aut adulterinæ originis producta fuere, aut falsis interpretationibus depravata, per vim pertracta fuere in subsidium Hispanicæ potius, pœne dixi, quam Scotisticæ sententiæ. Nam etsi ea sint Eruditis notissima, fortasse tamen alicui minus perito supervacanea non erit brevis illorum commemoratio. Primo itaque venditarunt *Concilium Apostolorum*, in quo definita fuit Immunitas Deiparæ ab Originali Peccato. Sosa, Velasquez, & Messias de la Cerda referunt Apostolorum in hanc rem effata, e Granatensibus Laminis, de quibus infra sermo erit, ut puto, excerpta. Sanctus Andreas dixit: *Quando totum humanum genus damnatum fuerat, totum perierat, totum privatum fuerat hereditate: tu sola Virgo a communi omnium damnatione præservata fuisti*. Sancto Matthæo hæc verba tribuuntur: *O Maria Immaculata, scyrpus es nodo carens. Multiplicabuntur festivitates tuæ, augebuntur festa tua*. Sanctus item Thomas hæc addidit. *Et Adæ peccato prævifo non fuisti cum aliis omnibus condemnata*. Denique Sanctus Mathias ait: *In peccato concepta non fuit; omni gratia, & omni sapientia fuit impleta; neque ullum donum creaturæ conveniens fuit illi denegatum*. Ineptissimas habes imposturas, quas exsecretur quicumque honorem Ecclesiæ vere amat. Et nemo sane e doctis, nisi desipiendo, fidem adiunxit Concilio, apertissime in gratiam Conceptionis confiicto. Nam quod apud Surium in Actis Sancti Andreæ ad diem 30. Novembris Sanctus idem Apostolus dixisse traditur, nempe: *Quomodo de Immaculata terra factus fuerat homo primus, qui per lignum prævaricationis mortem intulerat: necessarium fuit, ut de Immaculata Virgine natus Christus perfectus homo, qui est Dei Filius, vitam æternam, quam perdiderant omnes, repararet*: præterquam quod Acta illa sunt dubiæ fidei, nihil ea verba ad Conceptionem Beatæ Mariæ faciunt, quam *Virginem Immaculatam, Virginem Inviolatam*, non nos tantum, sed antiqui etiam omnes agnovere, hoc est Virginem ante partum, in partu, & post partum.

Secundo, ut in Hispanorum corda altius infigeretur Immaculatæ Conceptionis tutela, quasi peculiare decus illius gentis, persuasum est Regibus piissimis ac Populo, institutum fuisse vel ab ipsis Apostolis in Hispania Festum ejusdem Conceptionis, & a Sancto Jacobo præcipue deprædicatam fuisse præservationem Deiparæ. *Flavius* Dexter, Sancto Hieronymo synchronus, de quo nuper sermo fuit, in suo Chronico, ad annum 308. hæc scripsit: *A Jacobi prædicatione celebratur in Hispania Festum Immaculatæ & Illibatæ Conceptionis Dei*

Dei Genitricis Mariæ. Cujus pretii ſit Chronicon Dextri, nihil attinet ultra monere. Alter Scriptor, qui Seculo VI. floruiſſe fingitur, in ſcenam prodiit, nempe *Marcus Maximus Epiſcopus Cæſaraugustanus*, cujus hæc verba ex Hymno quodam referuntur. *Hæc*, ideſt Deipara Virgo, *jam Jacobo Apoſtolo*, *&* *ſuo conſanguineo*, *Ædem jubet conficere cunctis manentem Seculis. Oſtendit ille ſe hilarem*, *ſuoque natalitio Conceptionis aureæ templo manent encomia. Conceptionis hinc diem Jacobus Hiſpanos docet*, *&* *prædicat*, *ceu ceteri*, *ab omni labe liberam. Hinc mos habet principium*, *hunc celebrandi jugiter Populis Iberis diem*, *qui perdurat uſque hodie*. Et iſte putidiſſimus eſt Scriptor, in officina tantum Higueræ natus Seculo XVI. Profertur & Charta, ſi Superis placet, vetuſtiſſima, exarata videlicet Seculo VII. in qua Wamba Hiſpaniæ Rex donat Abbati Sancti Salvatoris Villam & Eccleſiam Libiæ ea conditione, *ut quotannis celebret Feſtum Conceptionis Beatæ Mariæ*, *Hiſpanis prædicatæ a Sanctiſſimis viris*, *Jacobo*, *Petro*, *&* *Paulo*, *Apoſtolis Domini*. Quis, rogo, impudentem impoſturam & heic non ſentit? Præterea e Chronico edito ab Hiſpanis *Liutprandi*, qui Seculo X. floruiſſe dicitur, ad annum *676.* inſigne hoc teſtimonium profertur: *Beatiſſima ſedes de Columna* (del Pilar) *in Urbe Cæſaraugustana*, *quæ conſtructa eſt juſſu Virginis a Beato Jacobo*, *cum in Hiſpania prædicavit Anno XXXVII. a Nativitate Domini*, *&* *conſecrata ejuſdem Immaculatæ Conceptioni* (*quam omnes Apoſtoli prædicaverunt ubique*) *hoc tempore celeberrima*, *multorum peregrinorum contubernio viſitatur*. Delirum tantummodo caput hæc in hominum commercium attuliſſe potuit; & ſane Pſeudo Liutprandi iſtius Chronicon jam ab omnibus Eruditis, præterquam ab Hiſpanis, exſibilatum eſt. Additur & *Julianus Toletanus*, qui anno 1037. vixiſſe fertur. Ita ille in Chronico jam edito anno 1618. *Erat Bernardus Archiepiſcopus Toletanus*, *Beatæ Virginis devotiſſimus*, *qui faciebat celebrare Feſtum ejuſdem Dominæ cum magna devotione*, *&* *fecit celebrare devotius Feſtum Immaculatæ Conceptionis ejus*, *quod prædicavit in Hiſpania Sanctus Jacobus*, *&* *incœpit ab Apoſtolis in Concilio decernentibus*. Idem quoque in Adverſ. num. 395. ait: *Traditio ab Apoſtolis in Concilium congregatis*, *Beatam Virginem Mariam Pecccato Originali incontactam eſſe*. Sed & iſte Scriptor, ejuſque Chronicon, ab Eruditis omnibus, ſi paucos Hiſpanos excipias, jamdiu ſententiam damnationis ſubiere, & inter manifeſta commenta exulant.

Tertio, Segovienſis Eccleſia anno 1621. publico juramento & voto teſtata eſt, ſe a temporibus Apoſtolorum per hereditatem accepiſ-

se *Traditionem publici Cultus Immaculatæ Conceptionis*; seque didicisse a *Beato Hierotheo discipulo Sancti Pauli, & primo Episcopo Segoviensi*, tueri, ac celebrare *Illibatam Conceptionem Deiparæ*. Paria testata est iisdem temporibus Ecclesia Abulensis, principium hujus *Traditionis* referens ad *Sanctum Secundum discipulum Apostolorum*. Tolosanam quoque Ecclesiam antiquissimis temporibus idem Festum celebrasse ajunt, ejusque festivitatis mentionem occurrere in *Missali Mozarabico*, & in Martyrologiis *Sancti Hieronymi*, *Bedæ*, & *Usuardi* atque in vetustissimo *Kalendario Capuano*: quæ omnia meræ fabulæ ab Eruditis dignoscuntur. Si ejusmodi Traditionibus fidit piissima gens Hispanica, quis non videt, aereo plane fundamento suam fidem niti? Ad hæc, magno plausu in ea regione excepta est Visio quædam, quæ Eliæ Prophetæ de *Nubecula orta e mari* facta traditur, qua significabatur Deipara infantula, *quæ jam in suo ortu esset munda ab omni peccatorum sorde. Licet namque Nubecula illa esset originaliter ejusdem naturæ cum mari; alterius tamen fuit qualitatis. Nam quamvis in quolibet alio homine natura humana instar maris sit in sua origine ita amaritudine peccatorum & vitiorum pondere pressa, ut fateri cogatur: Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum; Beata tamen Maria de hoc mari, idest natura humana, aliter fuit orta, quia in suo ortu non fuit onerata amaritudine delictorum*. Legitur hæc Visio in Libro de Institut. Monachor. Cap. 32. qui Ioanni Hierosolymitano Patriarchæ quadragesimo quarto tribuitur. Floruisse autem iste creditur iisdem temporibus, quibus Sanctus Hieronymus & Augustinus. Sed hæc somnia esse, jam Eruditi omnes consentiunt; & Liber ille recentiorum Seculorum fœtus est, ab aliquo Carmelita compactus, fabulisque, visionibus, ac somniis de Elia Propheta ad saturitatem repletus, quo tempore jam disputabatur de Conceptione Virginis. Quamquam negari etiam possit de ipsa Conceptione illic agi, quum tantummodo Auctor loquatur de *ortu*. Hisce addidere *Pauli Orosii* celebris Scriptoris Hispanici, qui Seculo V. floruit, luculentum testimonium. Is enim hæc habet in Epistola ad Eustochium, sive ad Heliodorum: *Coram Deo novi, & in veritate comperi, quod nulla mulier in partu periclitatur, supra quam devote Mariæ gratia imploratur, & dies Conceptionis ejus celebratur*. Sed & hæc Epistola nihil aliud est, quam purum putum figmentum eorum, qui pravis artibus in suæ sententiæ subsidium uti non sunt veriti. Quid? Quod & Lezana & Velasquez in confirmationem puritatis originalis Deiparæ adducunt *Concilium Ephesinum Tertium*, & *Constantinopolitanum Sextum*, & *Nicænum Septimum*, ubi Maria *Immaculata* dicitur. Quo titulo etiam alii Græci Patres Deiparam exornant.

nant. Verum nuper auctoritate Petavii vidimus, nihil hæc facere ad Virginis Conceptionem. Sancti quoque *Ambrosii*, *Cyrilli Alexandrini*, aliorumque Patrum adulterina & conficta loca adferunt, quæ commemorare nihil attinet, uti neque privatas Revelationes, quibus notum est, Ecclesiam non uti ad firmanda Dogmata, non aliunde nota, sanctissimæ nostræ Religionis.

CAPUT XI.

Basileensis Concilii auctoritas perperam heic adhibita. Uti & Tridentini & Gersonii. Adulterinæ Laminæ Granatenses quam acriter propugnatæ, & ab Apostolica Sede tandem damnatæ.

ET ecce qualia vincendi æstus aut procudit, aut ab aliis procusa accepit, ut quæ sententia e germanis Theologorum placitis, & quorumdam Patrum locis, ac summorum Pontificum decretis, Probabilis erat, ac est, Certa etiam, & Antiquorum Traditione confirmata videatur. Dolendum sane, inclytam gentem Hispanicam, tam prudentem, tam doctam, sivisse diu, ac sinere, se ludificari hisce fabulis. Dolendum, ejusmodi commenta, ex Hispaniis ad nos commigrasse nonnullorum consilio, ut post suam nostram quoque gentem, si possent, volentem nolentemque ad credendum adducerent, nullam amplius dubitationem superesse de Certitudiue Scotisticæ sententiæ. Est mihi Liber anno 1673. Mediolani typis æreis clandestine impressus, cui titulus: *Epilogo de' fondamenti, e delle ragioni, che soda & efficacemente persuadono l' Immaculata Concezione della Vergine, e la di Lei prossima Deffinibilità*. Ejus Auctor dicitur P. Andreas Mendo, Catholicorum Regum Philippi IV. & Caroli II. Concionator, qui & in Libro *Statera Opinionum*, a Romana Congregatione prohibito, hoc argumentum pertractasse affirmatur: Ibi potissimum locum suum invenere fabellæ, hactenus superiori Capitulo recensitæ. Quæ quum ego improbo, & quisque cordatus mecum profecto improbabit, jam omnes intelligere possunt, me nihil mussitare adversus doctrinam illibatæ Conceptioni Virginis faventem, quæ non imposturis nititur, sed rationibus ab ipsa Sancta Sede probatis; immo pro illa me dimicare. Nam si titulis confictis atque mendaciis

quisquam sibi sumat eamdem tueri, næ ille Populum seducit, atque id unum tandem lucrari potest, ut ab ea credenda vel ipsos antea credentes imprudentia sua ac mala fide avertat. Gnaviter ergo, quantum lubet, pro Virginalis Privilegii Opinione piorum ingenia pugnent. Bonam caussam protegunt, quum stant pro gloria, quamquam Opinativa, illius, cui *fecit magna qui Potens est*. At fraudibus & fabulis in caussa Pietatis uti, quo Falsum credatur Verum, aut Incertum jam Certum, non leve tantum crimen est, sed ingens Impietas. Et præsertim si id agatur, ut doctrina Fidei reputetur, quod tale nequaquam est: nam huc, uti infra videbimus, nonnullorum conatus collineant. Porro eadem ratione arguendus erit, quicumque traditur adulterasse loca Patrum in contrariæ sententiæ patrocinium, aut Revelationes confinxisse Conceptioni Immaculatæ adversantes. Hæc omnia exsecrantur probi viri, Veritatis unius, non gloriæ propriæ amantes; & præsertim exsecratur Apostolica Sedes, quotidie vigil & sollicita, ne falsitati aditus sit, & perosa illos, qui secundum quod prædixerat Apostolus II. Timoth. IV. vers. 3. *sanam doctrinam non sustinent, sed ad sua desideria coacervant sibi magistros, prurientes auribus. Et a Veritate quidem auditum avertunt, ad Fabulas autem convertuntur*. Quod etiam æquo animo minime ferendum est, quidam sunt, qui existimationis propriæ cauti custodes, commenta ejusmodi non jam impudenter adhibent, sed ita pro sua sententia adferunt, ut illorum nolint præstare veritatem; simul tamen ipsa congerunt, Lectorique propinant, rati non defuturam bonam gentem, quæ hisce etiam imposturis ac ineptiis adhibeat fidem. Atque hæc præter alias non paucas ratio fuisse videtur, cur sacra Romana Congregatio hominum oculis ereptam voluerit Historiam controversiæ de Conceptione Virginis, anno 1700. Panormi editam, hisce fabulosis aut falsis monumentis minime destitutam. Neque multa laude dignus Parthenotimus noster, qui pag. 47. *Ut autem, ait, dicamus, quod in Revelatione, aut scripta aut tradita, pia contineatur sententia, tot Doctorum consensio sat esse videtur. Consensere Patres Concilii Basiliensis, qui rem hanc jussu Eugenii IV. vocarunt ad trutinam; & hoc tulere decretum: Doctrinam de Immaculata Conceptione tamquam piam & consonam cultui Ecclesiastico, Fidei Catholicæ, ac rectæ rationi, & sacræ Scripturæ ab omnibus Catholicis approbandam fore, tenendam, & amplectendam. Et quamquam hæc non habenda sit tamquam Fidei definitio, quippe Basiliense Concilium evasit in Acephalum & Schismaticum, nihilominus illorum Patrum auctoritati, quo ad punctum præsens nedum defert Natalis ab Alexandro plus ceteris, verum etiam deferunt plerique Theologorum, & Concilium Avenionense anno* 1457. *Consen-*

senſere aliquot Epiſcoporum decades in Concilio Tridentino, ſolum quinque diſſentientibus, teſte Nicolao Lancitio Tom. 2. Opuſcul II. Cap. 13. qui legit acta ejuſdem Concilii, quæ aſſervantur in Caſtro Sancti Angeli; & ex eiſdem colligitur, quod parum abſuit, quin communi Patrum calculo definiretur.

Diligentius quæſo ſtudeat Parthenotimus iis, quæ ſibi affirmanda ſunt, ne fucum faciat clientibus ſuis. Falſum omnino eſt, quod is ſcribit, videlicet Baſileenſe Concilium rem hanc *juſſu Eugenii IV.* vocaſſe ad trutinam. Quo tempore Baſileenſis cœtus decretum illud confecit, hoc eſt XV. Kal. Octobris anno 1439. ad paucos contra Eugenium Papam contumaces redactus fuerat; & non ſolum nullam ipſi Papæ obedientiam præſtabat; ſed eumdem exauctorare, Hæreticumque declarare auſus jam fuerat. Eugenius vero tunc Generale Concilium, Baſileenſi irritato, Florentiæ agebat. Vide Odoricum Raynaldum in Annalibus Eccleſiaſt. ad annum 1439. Quare tunc revera decretum Baſileenſium de Conceptione emanavit, quum ii magis alieni ab Eugenio IV. erant, atque is in illos iratus. Secundo, cum veritate pugnat, *Natalem ab Alexandro illorum Patrum auctoritati, quo ad punctum præſens, detuliſſe plus ceteris*. Tantum abeſt, ut Natalis Alexander multum hac in re Baſileenſibus deferat, ut diſerte ſcribat, ab iis minime definitam quæſtionem, ſed tantummodo *tamquam Piam* ab iis pronuntiatam fuiſſe. Et commemoratis decretis in hanc rem ſummorum Pontificum, non aliam ait eſſe *ſacræ Facultatis Pariſienſis* ſententiam, quam quæ Concilii Tridentini, & Romanæ Eccleſiæ; neque ab ea haberi uti Fidei Dogma Conceptionem Immaculatam Deiparæ. Tertio, itidem contra Veritatem pugnat, *pleroſque Theologorum* deferre hac in re *Concilii Baſileenſis auctoritati*. Nam quicumque injurii eſſe nolunt veris Summis Pontificibus, pro Schiſmatico habent Concilium Baſileæ temporibus iis congregatum, atque a definitionibus tunc ab eo promulgatis recedentes, conquieſcunt in Pontificiis Decretis, quibus univerſæ Eccleſiæ hac in re, etiam & Gallicæ, religioſe obſequuntur. Quarto, *Avenionenſe Concilium*, quod anno 1457. celebratum dicitur, a Labbeo viro diligentiſſimo, cui magna Conciliorum Collectionem acceptam referimus, fruſtra conquiſitum fuit; ejuſque mentionem tantummodo habemus in Hippolythi Maraccii Libris pro Immaculata Conceptione editis, quos proſcripſit ſacra Congregatio Romana. Et quamvis etiam germanus ſit fœtus, non pluris in cauſſa iſta faciendus eſt, quam ipſa Baſileenſis Synodus, cujus decretum Eccleſia Romana abjecit, aut correxit. Quinto, neque fidem merentur, quæ Parthenotimus, teſtimonio tantum fretus Lancitii, refert de Tridentino Concilio,

quaſi

quali *parum abfuerit*, *quin communi Patrum calculo* sententia Scotistica *definiretur*, & *solum quinque dissensisse*. Certe major fides Cardinali Pallavicino, immortalis nominis Historico, debetur, qui Libro VII. Cap. VII. Histor. Concil. Tridentin. tradit, nequaquam fuisse disputationem de celebri hac Quæstione tunc dirimenda, sed tantummodo de Formula, qua e decreto *de Peccato Originali* excipienda esset Deipara, intactis de illius Conceptione contrariis sententiis. Quum propositum fuisset *Pie credi*, *Virginem sine Peccato Originali conceptam*, ne hoc quidem tulere *i Vescovi*, *e gli altri che intervenivano dell' Ordine Dominicano*, *ed ebbero de' seguaci*. Addit, ex ipsis tribus Legatis Pontificis, *Cardinalem de Monte* addictum fuisse sententiæ Scotisticæ de Conceptione; secundum, idest *Cardinalem Cervinum*, Thomisticæ adhæsisse: quæ vero tertii sententia foret, sibi incompertum esse.

Denique Parthenotimo pag. 37. tantopere urgendum non erat, quod Gersonius scribit, videlicet: *Beatam Mariam non fuisse conceptam in peccato Originali*, *de his veritatibus est*, *quæ noviter sunt revelatæ*, *vel declaratæ tam per miracula*, *quæ leguntur*, *quam per majorem partem Ecclesiæ*, *quæ hoc modo tenet*. Hæc Gersonius in Sermon. de Conceptione. Irascitur autem Theologus noster Du Pinio affirmanti, Gersonium tantummodo censuisse *Probabilem & Piam Immaculatæ Conceptionis sententiam*. Vellet, ut opinor, Theologus noster, persuadere clientibus suis, a Gersonio habitam tamquam Articulum Fidei sententiam de Immunitate originali Deiparæ. Etiamsi id credidisset Gersonius, num, rogo, nostris temporibus idem sentire licebit contra Ecclesiæ Romanæ decreta, e quibus evidenter deducimus, a tam sublimi loco abesse ejusmodi sententiam? Sed neque istud credidit Gersonius, qui in eodem Sermone post pauca addit: *Securius est sic tenere*, *quam oppositum*, *contra hoc quod voluerunt dicere aliqui*, *quod esset hæresis expressa*, *vel peccatum mortale*, *contra quos Universitas Parisiensis determinavit*. Idem etiam in Lib. de suscept. human. Christi Verit. XI. tribuit Virgini Conceptionem ab omni labe puram, additque: *Veritas hæc Probabilis est & Pia*. Idem repetit in Epistola ad Joannem Bassandi Tom. I. pag. 451. Quid ergo in Du-Pinium hac de caussa invehitur Siculus noster? quum is pura puta Gersonii verba laudarit, atque addiderit & ista ex ejus Conclusionibus impressis Tomi II. Part. II. pag. 187. *Ad Episcopos non spectat propositionem aliquam hæreticare*, *quæ ex se*, *& de jure PENITUS DUBIA EST*, *an ad Fidem pertineat repugnanter*, *neque est scandalosa*, *& potest sine periculo ejus veritas vel falsitas ignorari*. *Exemplum de istis*. *Virgo Maria fuit concepta*

cepta in peccato Originali, & de similibus, quæ apud maximos Doctores in Theologia, non corruptos in affectu, vel intellectu, judicantur Probabiles, neque scandalizant, neque oportet eas scire ad bene vivendum, vel credendum. Quare nullam heic in Du-Pinio *hallucinationem* invenient Lectores, sed quidem in Theologo nostro, cujus invectivam & rationes contra Editorem Operum Gersonii, atque abusum Gersonianæ ipsius sententiæ, nihil est quod ultra expendamus.

Atque hisce aut fabulis, aut contortis in alienum sensum Veterum sententiis antea pædicarunt nonnulli, & adhuc, ut vidimus, deprædicant, sententiam præservationis Virgineæ a labe Originali de Probabili, qualem Ecclesia agnoscit, evasisse Certam. Addiderunt & nonnulla Sanctorum Patrum loca, nullo sane delectu, utpote e supposititiis scriptis petita, aut e veris pessime explicatis, scilicet Sanctorum Cypriani, Hieronymi, Ambrosii, Augustini, Bernardi &c. Exemplum unum dabo. E Libro contra quinque Hæreses, quem Augustino multi tribuunt, sed recentiori, antiquissimo tamen, Scriptori tribuendum norunt Eruditi, hæc verba desumunt: *Hanc, quam despicis, Manichæe, mater mea est, sed manu fabricata est mea. Si potui inquinari* (Codex Colbertinus *fatigari*) *cum eam facerem, potui inquinari, cum ex ea nascerer. Sicut transitu meo illius non est corrupta Virginitas, sic mea ibi non est maculata majestas. Stulte, unde sordes in Virgine matre, ubi non est concubitus cum homine patre? Unde sordes in ea, quæ nec concipiendo libidinem, nec pariendo est passa dolorem?* &c. *Sicut ille natus est Solus inter mortuos liber, sic istius, ex qua natus est, matris pudor Solus est integer.* Quid virium in oculos internos & externos hominis habeat affectuum æstus, numquam evidentius, quam ex hoc loco deprehendas. Pro Immaculata Virginis *Conceptione* adfertur, atque heic evidentissime de *Conceptione Christi* sermo est, qui in purissimo Mariæ utero conceptus, neque ab ea inquinamenti quidquam retulit, neque ei intulit. Immo contra ipsam Scoti sententiam militat heic locus, dum ratio, quare neque Maria, neque Christus sordes contraxere, quum in utero ejusdem Virginis Verbum Dei caro factum est, illa est toties a Patribus inculcata, quia *nulla libido* interfuit, & nullus cum homine patre *concubitus*, Spiritu Sancto immaculatum illum præparante fœtum: quod de Sancta Anna concipiente Mariam verificari non potest. Et quid quæso significant verba illa: *Sicut Christus natus est SOLUS inter Mortuos liber, sic Mariæ pudor SOLUS est integer?* Habes heic vim vocis *Solus*. Attamen unum superest magni momenti, quo olim nisi sunt non timentes pro Pieta-

te

te mentiri, ut absolutam Piæ ac Probabili sententiæ Certitudinem procurarent. Anno, ut vidimus, 1594. emergere cœpit Pseudo-Dextri Chronicon. Anno insequenti 1595. effossa sunt in Hispania in Granatensi agro in Monte, quem deinde Sanctum appellarunt, Corpora, quæ dicebantur esse Sanctorum Cæcilii primi Granatensium Episcopi, Iscii Tarisensis, ac Thesiphontis Beriensis, discipulorum Sancti Jacobi & Martyrum. Ibi quoque *Laminæ* quædam *plumbeæ* effossæ, *Arabicis literis exaratæ*. Interpretes conquisiti retulere, spectare *Laminas* ad tempora Apostolica, miraque *Mysteria* continere, ibique in primis legi disertam mentionem *Deiparæ sine labe Conceptæ*. Fatetur Auctor Historiæ Cenceptionis, universam Hispaniam incredibili lætitia perfusam ex effossione tanti thesauri, & inusitata pompa tunc cœptum celebrari ejusdem Conceptionis Festum. Nimirum vix unus fuit e populo, cui persuasum tandem non fuerit, jam definitam esse controversiam de Virginis Conceptione, certamque jam stare victoriam fautoribus Scotisticæ sententiæ. Quoniam vero Hispali mussare ausi sunt quidam e Prædicatorum familia contra veritatem ac legitimitatem ejusmodi Laminarum, adversa factio in illos Populum concitavit, aliisque in locis tumultus ac jurgia invaluere. Graviora subsequuta sunt post Annum 1614. nam *eo perducta res est (quod vix postera credant secula) ut sacra Doctoris Angelici imago, per ludibrium vili jumento superposita, per vicos, per fora, per compita, circumducta fuerit, dementi lymphatoque insequente Populo, ac per subsannationem clamitante: Sin peccado Original: sin peccado Original*. Hæc Augustinus Le Blanc in Histor. Congregat. de Auxiliis, Lib. 4. cap. 27. qui & fatetur, si plusquam civilia bella, tunc eam ob caussam in Hispania adversus Ordinem Prædicatorum commota, quisquam describenda sumeret, Librum non unum impleret. Atque hæc ipsa jurgia & scandala, ut in posterum averterentur, suæ prudentiæ putavit Gregorius XV. Papa Anno 1622. Prædicatoribus ora prorsus obstruere, uti supra animadvertimus. Redeo ad Laminas Granatenses. Clemens autem VIII. Summus Pontifex certior de hisce factus, liberum quidem fecit Archiepiscopo Granatensi judicare de Corporibus creditis sacris, quod rationi consonum crederet secundum sacros Canones, & decreta Concilii Tridentini; at sibi & Sanctæ Sedi judicium reservavit de *Laminis plumbeis*. Nihil hoc obstitit, quominus rem protegente Philippo III. Rege, Laminarum interpretatio evulgata fuerit. Præcipue vero animos bonæ & credulæ gentis rapuit Concilium Apostolorum (idem puto, quod supra innui) de quo fidem faciebant Laminæ, & in quo *Conceptio sine macula* diserte tribuebatur Virgini Deiparæ. Proinde non secus ac monumenta Canonica, atque e Cœlo demissa, haberi cœptæ sunt

apud

apud Hiſpanos admirabiles iſtæ Laminæ. Et quia clam nonnulli earum fidem in dubium revocabant, *Conſalvus Sanchez* palam cum aliis patrocinium illarum ſuſcepit. O quantis erroribus ac inſultibus obnoxia foret & ipſa Pietas, niſi nobis dediſſet Deus Summos Pontifices & Paſtores, quorum ſapientia & vigilantia impoſturis praviſque doctrinis quotidie occurreret! Et reapſe anno 1642. Urbanus VIII. inſipientem hunc æſtum Hiſpanicæ gentis diutius non ferendum ratus, Bulla promulgata in ipſas Laminas inſurrexit, fidemque eis ademit, donec judicium de illis Apoſtolica Sedes pronuntiaſſet. Adhibitis denique multis arietibus, deductæ Romam fuere famoſæ Laminæ, quæ acribus ac diuturnis diſputationibus aditum aperuerunt, præfracte pro eis pugnante credulitate Hiſpanorum; ac tamdiu protracta lis eſt, poſitique tot obices, ut uſque ad Pontificatum Innocentii XI. penderit judicium Romanæ Eccleſiæ. Hic ergo Pontifex, invicti animi vir, & nullius faciem reſpiciens, Laminas eaſdem tamquam adulterinas merces, & monumenta malitioſe conficta, proſcripſit, atque æternum damnavit: quæ ſententia incredibilem univerſæ Hiſpaniæ mœrorem attulit, quum in Laminis iis triumphum Scotiſticæ ſententiæ, & gloriam non modicam ſuæ gentis, antea ſtatuiſſet. Sed neque his deterritus Carolus II. Rex Archiepiſcopum Tranenſem Romam ad Pontificem miſit, ſententiæ reviſionem implorans; ſed conſtantia ac ſapientia Romana hac in re exaudiendum Regem minime cenſuit.

Erunt, qui hæc a me commemorari arbitrabuntur, ut Scotiſticæ ſententiæ, ejuſque tutoribus invidiam creem. Quibus reſponſum volo, toties me confeſſum fuiſſe, iterumque fateri, ſententiam hanc non e Commentis hactenus recenſitis, ſed e Rationibus, ante eas fraudes per viros doctos excogitatis, Probabilitatem ſuam, quam & Romani Pontifices agnoſcunt, accepiſſe. Hæc autem in medium afferre neceſſe mihi fuit, quia, ut facile conſtabit, inde potiſſimum apud Hiſpanicam gentem, ac ſenſim ad Siculos, Hiſpanis tunc ſubjectos, manavit perſuaſio, Certam demum evaſiſſe prærogativam Immunitatis Marianæ, ac licere pro ejus tutela occurrere morti, immo & gloriam Martyrii pro ea occumbentibus eſſe ſperandam. Et ſane novimus, ineunte Seculo XVII. quo ſcilicet tempore animos Hiſpanorum pervaſit credulitas, ſuum peculiare decus eſſe, ſuſcipere patrocinium Scotiſticæ Opinionis, quum & Chronica Dextri, Liutprandi, Juliani, aliorumque, de quibus ſupra fuit ſermo, ac Laminæ Granatenſes hoc præcipue teſtarentur; tunc, inquam, commotione incredibili animorum non tantum gentem illam, Pie-

tatis cultricem indefessam, simulque gloriæ propriæ avidissimam, nihil non tentasse, ut sibi ac aliis persuaderet, in meridiana luce positam jam fuisse hujusmodi controversiam; sed etiam Catholicos Reges pia hac persuasione imbutos, importune apud Romanos Pontifices egisse imposterum, ut Quæstio de Conceptione dirimeretur, & sententiæ Scotisticæ tandem decerneretur victoria. Quod quum impetrare a Prudentia Romanæ Ecclesiæ nequiverint, saltem a Paulo V. Gregorio XV. & Alexandro VII. decreta & Bullas retulere, silentium omnino Thomisticæ Opinioni, pacis servandæ, & scandali vitandi caussa, præcipientes. Iis ergo temporibus, hoc est anno 1615. cœperunt Hispanicæ Academiæ, fortassis etiam urgente Rege (nam & interdum extorta juramenta testatur Caramuel Theolog. fundament. Tom. I. Fundam. V.) Votum concipere de tuenda sententia, favente Immunitati Virginis, conditione tamen adjecta, decretis Sedis Apostolicæ editis ac edendis se se semper conformandi. Tunc etiam auditi in Hispania, qui dicerent, sententiam suam e Probabilitatis finibus transiisse in *Certitudinis*, & quidem *Fidei* regnum. Tunc etiam alii sunt ausi *Martyrii* laureolam polliceri occumbentibus pro ejusdem sententiæ tutela. Iisdem quoque temporibus prodiit Liber *Ferdinandi de Salazar*, qui tanta confidentia hoc argumentum pertractavit, ut contortis in suam sententiam Liturgiis & Patribus Græcis ac Latinis, minus eruditæ genti non solum propinaverit Certitudinem Conceptionis Immaculatæ, sed etiam Virginem a *Debito Peccati Originalis* exemerit; quod facinus infra recurret. Nemo in Hispania tanto torrenti adversari audebat; successit & Decretum Gregorii XV. ora obstruens Thomisticæ sententiæ propugnatoribus: quare nil mirum, si anno 1624. Panormi quoque, & in aliis Siciliæ Urbibus Catholicorum Regum cura, ejusque Ministris adnitentibus, cœpta sint emitti Vota pro tutela Scotisticæ sententiæ, Vitæque etiam impendendæ pro illa. Et ut quisque intelligat, quibus rationibus permoveretur pia gens ad ejusmodi Votum, animum advertant ad verba, quibus est usus Joannes Tellez, Dux Ossunæ, Siciliæ Prorex, anno 1656. Leguntur ista in Panormo devoto Canonici Mongitoris. Nimirum is vovet ac jurat, se propugnaturum Immaculatam Conceptionem Deiparæ, *per essere questo Mistero fondato in più luoghi della Sacra Scrittura, ed autorizzato con la dottrina degli Apostoli, con l'attestazione di quattro Concilj Generali, e di molti altri Provinciali: con l' autorità della Chiesa Universale, che ne celebra la Festa: con Decreti de' Sommi Pontefici, che concedono Indulgenze e Grazie speziali a quei, che celebrano e favoriscono questa sì Pia Opinione: co' testimonj de' Padri della Chiesa fin dal tempo degli Apostoli: con particola-*

tolari Revelazioni, e certe &c. Si revera Apostoli, & Concilia Generalia, & Patres &c. Virginem nobis exhibent Macula Originali carentem: cur dubius quisquam amplius est in amplectenda tam aperta Ecclesiæ doctrina? Verum hæc quidem sibi videre visi sunt quidam, in Critica arte, ac in Eruditione non satis periti, simulque immoderato affectu huic Sententiæ addicti; at nondum vidit Ecclesia Romana, neutri factioni dedita, & in unam Veritatem intenta, melioribusque oculis in Veri ac Falsi, in Certi ac Incerti cognitione semper usa. Cuinam quæso credendum?

CAPUT XII.

Communis olim Theologorum sententia contraria Scotisticæ, Gabrielis Saavedræ temerariæ quædam Conclusiones.

At quid faceret aliquibus in locis Populus, Pietate ac devotione erga Deiparam, uti par est, fervens, quum sibi proponi audiebat Votum dandæ ipsius Vitæ pro tuenda Scoti sententia, quam ab Apostolis ipsis, a tot Conciliis vel Oecumenicis, a Patribus, ab Ecclesia Universali confirmatam audiebant? Non consuevit Populus, quæ Pietatis sunt, in examen adducere, neque ad hoc aptus plerumque est, sed credit, quæ sibi a doctis nuntiantur. Præterea, quando nonnulli e Siculis Sanguinarium Votum emittere cœperunt, jam contrariæ sententiæ tutoribus indictum fuerat silentium, & obsistere nemo audebat Scotisticæ patronis, sub Regio patrocinio quidquid lubebat audentibus, ac præcipue in Regno Hispaniæ subjecto, & Regni moderatoribus pro ipsa sententia ad imitationem Regis pugnantibus. Accessit ad ista mirabilis aliorum confidentia, qui nihil veriti sunt, firmissime asseverare, ac edicere Populis, eamdem sententiam canonizatam ab Apostolica Sede jam fuisse: uti constat e Libris Francisci a Sancto Joseph, & Ægidii a Præsentatione. Alii proximam ac imminentem definitionem a Sancta Sede pollicebantur. Videndus hac de re Joannes Antonius Velasquez, qui multos numerat *proximæ definibilitatis tutores*. Eos quoque post Salazarium enumerat Parthenotimus pag. 43. Sed an sint inter eos recensendi Suarez, Valentia, & Vasquez, aliorum erit perpendere. Hoc quidem dicam ego, post tot supposititia in hanc rem monumenta, quæ nuper innuimus, caute procedendum in habenda fide epistolæ celeberrimi Theologi Francisci Suarez, quæ post ejus mortem prodiisse dicitur. Alte-

ram quoque Joannis Caramuelis Episcopi Viglevanensis Parthenotimus ipse pag. 27. commemorat, in qua is, licet in editis scriptis alienus a Certitudine sententiæ Scotisticæ, dixisse fertur: *in defensionem Immaculatæ Conceptionis Sanguinem se libenter fusurum, & quamquam ad id sustinendum sibi deficeret Pietas, adigeret tamen naturalis amor in Matrem sui Dei*. Quæ postrema verba inter se conciliare nondum potui. Illud contra certum est, si quando Ecclesia absolutum examen suscipere velit celeberrimæ hujus Quæstionis, subeundum illi esse non levem laborem in discernendo, quæ fuerit mens, non dicam Sanctorum Patrum, sed veterum Theologorum, quum tot tenebras in hanc rem disputatores advexerint, ut quid eligere parum periti debeant aut possint, jam nesciant. Nam unius sententiæ pugiles arguunt alterius fautores, quasi textus antiquorum corruperint; ac nobis complures ex iisdem vetustis Theologis nunc exhibentur veluti contraria sibi docuisse; ac præcipue Sanctus Thomas, quem Petrus de Alva, & Joannes Ludovicus Schonleben, pro Immaculata Conceptione stetisse enixe contendunt, quum præteritis Seculis semper Theologi crediderint, & adhuc meliores credant, ipsum apertissime in contraria sententia fuisse. Quod etiam omnium admirationem poscit: usque ad tempora Scoti nemo negavit, quin *sententia Communis* Scholarum *Sanctificationem* quidem Virginis in utero admitteret, *Conceptionem* vero *sine labe* negaret. Sanctus Bonaventura, quem nemo nisi in meridie cæcutiens inficias ierit, quin Immaculatæ Conceptionis sententiæ fuerit adversatus, in 3. Dist. 3. art. 1. quæst. 2. scripsit: *Omnes fere illud tenent, quod Beata Virgo habuerit Originale*. Et infra: *Nullus invenitur dixisse de his, quos audivimus auribus nostris, Virginem Mariam a Peccato Originali fuisse immunem*. Hæc Sanctus Doctor, Sancto Thomæ Aquinati Synchronus. Immo & ipse Scotus circiter annum 1305. in 3. Dist. 3. *Communem* fassus est usque ad ea tempora sententiam Immunitati Marianæ contrariam. Quam veritatem etiam agnovere ex antiquis Alvarus Pelagius Episcopus Silvensis, Philippus Faber, & Franciscus Pitignanus, omnes Minoritæ, Baptista Mantuanus Carmelita, & ex recentioribus Franciscus Suarez, Gabriel Vasquez, Salmanticenses Theologi, Cordova, a Paramo, Salmeron, Palacius, & Marsilius, ut alios omittam, *Communem* appellantes Thomisticam de Conceptione Opinionem. Et nihilo minus emersere Seculo XVII. qui ita paginas miscuerunt, ut persuadere Orbi voluerint, eosdem veteres Theologos, ipsosque Sanctos Anselmum, Bonaventuram, Thomam &c. oppositam plane docuisse sententiam. Jam vidimns, non defuisse in Hispania (melioribus certe repugnantibus) qui se non adversari, sed fa-

vere Religioni temere censuerunt, quum tot Concilia, Historias, aliaque monumenta confinxere, quibus Populo persuaderetur tamquam certa eorum Opinio. Nil mirum foret, si Suaresio quoque jam vita functo supposita fuisset Epistola, ut eximium Theologum in censum suorum pugilum ii aliqua ratione pertraherent. Alia certe opinio fuit, ut Eruditi norunt, alteri ejusdem Societatis Theologo, & quidem emunctioris naris, neque minoris nominis viro, *Joanni* scilicet *Maldonato*. Mihi temperare non possum, quin aliquot ejus verba adferam, a Richardo Simone memorata Tom. I. Epist. 27. *Quisquis* (ajebat Maldonatus) *composuit Breviarium illud brevissimum Quignoni* (Cardinalis Hispani), *fecit Lectionem unam conflatam ex testimoniis veterum Auctorum, ut persuaderet, omnes sensisse, Beatam Virginem fuisse conceptam sine Peccato Originali. Quod profecto fuit hominis impudentissimi, quum nemo eorum Auctorum, quos citat, ita senserit; & quod amplius est, non poterat ignorare, D. Thomam esse in contraria sententia; tamen voluit nobis persuadere, etiam illum ita sensisse: quod non est bonam caussam bene agere, sed prodere.*

En quibus commoti fuerint multi ad credendam Scoti de Conceptione Opinionem, non tantummodo Probabilem & Piam, qualem nunc quisque agnoscit, aut magis Piam ac Probabilem Thomistica, quod & eximii viri credunt; sed etiam Certam, quum non deessent audaces Theologi, qui Scotisticæ tribuerent Certitudinem, si Superis placet, *Physicam*, *Metaphysicam*, & *Moralem*. Quousque tamen progressa fuerit in hocce negotio nonnullorum licentia, ne dicam temeritas, satis nondum perspexere Lectores. Juvabit ergo Libellum *Andreæ Mendo*, Mediolani anno 1673. impressum, de quo supra mihi fuit sermo, rursus in scenam adducere. Ibi Cap. IX. pag. 66. Auctor ille, ut animos adhuc reluctantium gravissimo ariete prosternat, eorum oculos ferit Conclusionibus quibusdam a *Gabrielle Saavedra*, Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede, ut is ait, editis in Libro, cui titulus *Sacra Deipara*, Disput. 17. num. 312. Iste Saavedra unus est e Theologis, quos Theologus noster Siculus pag. 44. laudat, uti plaudentes imaginario *Martyrio* occumbentium pro Immaculata Conceptione: quod Lectoribus animadvertendum est, ut discant, quam egregiis Scriptoribus Parthenotimus caussam vitæ nostræ commendet. Prima Saavedræ Conclusio est: *Asseruimus, de potentia absoluta sacram Deiparam maculari non posse Originali Peccato*. Ita ille, cujus sententiam horreat quisquis vel rudimenta Theologiæ delibavit. Si enim, ut verba sonant, de absoluta Dei potentia heic agitur, blasphemiam habes, aut certe Conclusionem temeritate scatentem; quam non miror excidisse homini illi præ devotione furenti; miror ab aliis pla-

placide exceptam, & in sinu Ecclesiæ, nemine contradicente, rursus typis in Italia editam ac propagatam. Alteram Conclusionem accipe: *Immaculata sacræ Deiparæ Conceptio evidenter est credibilis (tametsi remote) Fide Divina*. Cerebrum sane hominis supra modum audacis, qui adversus notissimas Summorum Pontificum Bullas novum Dogma Fidei obtrudere nobis molitur; atque uno *tametsi remote* sperat audaciam suam ereptum iri censuræ. At pejora continet Tertia Conclusio hisce verbis expressa: *Piissima sententia ab Originali Macula Virginem purissimam præservans, his nostris temporibus ita est vera, ut nullo modo a parte rei possit esse falsa*. Ad ista fremat oportet, quicumque Romanæ Ecclesiæ jura intuetur heic impudentissime conculcata. Sibi judicium de Quæstione Conceptionis Marianæ Pontifices Maximi reservarunt, exploratumque est, illos judicare posse tam pro una, quam pro altera sententia, pro ut eorum sapientia, eruditio, ac unius Veritatis studium exiget. Qui vovent tutelam Scotisticæ sententiæ, ut vidimus, conditionem semper apponunt, seu subintelligunt, salvam nempe semper se velle auctoritatem Ecclesiæ Romanæ, & decreta per eam edenda. Neque diffitetur Parthenotimus possibilem sententiam ejusdem Sanctæ Sedis pro Thomistica Opinione. At ecce nunc Theologastrum, qui ita *Piissimam* Scoti Opinionem esse *Veram* edicit, ut *nullo modo* possit in se ipsa *esse falsa*, libertatemque Ecclesiæ in judicando de hac re impugnat. Et quid, quæso, (ut hoc ipsum innuam) est illud *his nostris temporibus ita est vera*, quasi in Ecclesia Dei aliquid nunc verum esse possit ad Fidei doctrinam pertinens, quod elapsis quoque Seculis verum non fuerit? Profecto illud Verum ac Certum de Conceptione Virginis erit aliquando nobis, quod Romanus Pontifex e Cathedra Petri credendum docebit, non quod nunc e Cathedra sua privati homines temere statuunt.

Quarta Saavedræ Conclusio: *Probabile est, Ecclesiam jam determinasse, piam sententiam ita esse veram, ut a parte rei falsa esse non possit, idque implicite, & virtualiter saltem*. Non probabile tantum est, sed certum, Scriptorem hunc sibi atque auditoribus suis nimium illudere. Nam vel puer intelligat, Ecclesiam ab hujusmodi determinatione abstinuisse, ac voluisse abstinere, quando Romani Pontifices a Sixto IV. usque ad Alexandrum VII. non *implicite*, neque *virtualiter*, sed disertis verbis judicium sibi reservant de Veritate utriusque sententiæ, ac utramque argui falsitatis ac erroris vetant. Quinta Saavedræ Conclusio hæc habet: *Dicendum igitur est, piissimam sententiam per Sedem Apostolicam posse definiri, declarari, & proponi Ecclesiæ Fide Divina credendam*. Id hercle

cle certissimum, si tamen eadem Sancta Sedes deprehendet; Scotisticam sententiam aut niti auctoritate divinæ Scripturæ, sive quod ibi sit expressa, sive quod ex ipsa fluat per ineluctabilem argumentationem; aut e divina Revelatione nobis in Traditione Sanctorum Patrum servata descendere. Nam ubi utrumque desit, rem indecisam, incertamque relinquet, uti relinquit tot alias Theologicas Quæstiones & Scholasticis jamdiu agitatas. Immo si Litteras sacras, aut unanimem Traditionem Patrum militare pro opposita sententia agnosceret, pro ista & non pro illa judicaret. Sexta Saavedræ Conclusio: *Asserendum omnino est, ex eo quod veritas aliqua sit Proxime definibilis ab Ecclesia, Necessario inferri, tum illam jam esse Revelatam a Deo, tum esse de Fide priori modo ex illis, quos explicuimus*; idest esse objectum Fidei divinæ iis, quibus sufficienter videatur Revelata a Deo, etsi nondum ut talis proposita ab Ecclesia. Nemo sapiens non doleat, per temeraria hæc somnia a vigilantibus somniata fucum fieri nimium incautæ & credulæ genti. Quis enim Scriptori huic revelavit, veritatem Immaculatæ Conceptionis esse *proxime definibilem ab Ecclesia?* Jam fluxere centum & ultra anni, ex quo confidentia aliquot Hispanicorum sibi ac aliis ejusmodi definitionem pollicebatur, in Laminis nimirum Granatensibus, in Flaviis Dextris, Liutprandis, aliisque id genus monumentis spuriis, aut potius in omnipotentia Regum suorum sua spe collocata. Verum sapientia Romanorum Pontificum id semper respondit, quod in Epistola Gregorii XV. anno 1622. hac de re ad Catholicum Regem scripta legimus: *Magnum sane pondus apud nos habuere preces Majestatis vestræ: sæpe etiam ac sæpe accurate perpendimus rem tanti momenti, desiderio ducti gratum aliquid faciendi vobis ac Regnis vestris.* Tum addit: *Cum nondum æterna Sapientia Ecclesiæ suæ tanti Mysterii penetralia patefecerit, in Dei, Romanorumque Pontificum auctoritate debent Fideles conquiescere.* Nos serius nati jam vidimus, quo abierit tantopere illa promissa a divinatoribus Hispanis *proxima definitio*. Et nihilominus e tam ruinoso supposito secundum illos, *Necessario* consequebatur, Scotisticam Sententiam esse jam *Revelatam a Deo*, ac posse ab ejus propugnatoribus credi illam *esse de Fide*. Quare quisnam in Saavedra, ut mitissime loquar, Prudentiam non desideret, sine qua Theologum agere res plena periculi semper fuit ac erit?

Septima illius Conclusio: *Piissima sententia probabiliter jam Ecclesiæ est revelata.* Mitto inscitiam hominis, qui sibi ac aliis persuadere videtur, aliquid novi ad Dogma pertinens nunc a Deo revelari. Notum est, aliam esse Theologorum, immo totius Ecclesiæ Catholi-

cæ sententiam. Id tantum Ecclesia nobis credendum proponit, quod olim Deus Prophetis ac Apostolis revelavit, & ad nos usque sive per divinas Scripturas, sive per Traditionem & scripta Patrum pervenit. Quod si in neutro ex hisce Libris revelatum aliquid apparet, nequaquam Ecclesia petit a Deo, ut quæ olim non revelavit, nunc revelet; sed humili tantum fronte agnoscit, Deum sibi reservasse scientiam illius Veritatis, neque illam esse e Veritatibus, quæ necessarium aut utile sit Fidelibus certo tenere ac credere. Ceterum Conclusio ista in manifestam Apostolicæ Sedis contumeliam vergit. Si enim *piissima sententia jam revelata est Ecclesiæ*, eamque Fidelibus proponere Ecclesia negat, quamvis tot Regum & Populorum in Hispania degentium precibus fatigata: quid aliud hinc inferat Populus, nisi Romanos Pontifices aut ex incuria, aut ex Pietatis defectu, aut alio aliquo parum laudabili consilio, distulisse hactenus proponere Revelationem, quam eis notam audaces ii Theologi arbitrantur? Temere etiam hoc pronuntiari intelligas, quum nuper viderimus, Gregorium XV. disertis verbis scripsisse, *nondum æternam Sapientiam Ecclesiæ suæ tanti Mysterii penetralia patefecisse*. Et quid quæso deinde aut rationum, aut monumentorum attulere Theologi, ut eadem penetralia referata tandem Ecclesia agnoverit? Octava Conclusio: *Probabile est, in sensu literali Immaculatam Conceptionem contineri in sacra Sriptura*. Nona: *Non desunt in Novo Testamento testimonia, quæ videntur probabiliter in sensu literali Immaculatam Conceptionem sacræ Deiparæ continere*. An ita se res habeat, tum certo sciemus, quum de Quæstione hac definitivum Apostolicæ Sedis judicium prodibit. Decima Saavedræ Conclusio: *Dicendum est, si pia sententia est jam Revelata, non esse improbabile asserere, quod etiamsi Immaculatæ Virginis Conceptio neque sit ab Ecclesia definita, neque sufficienter Fidelibus ad credendum cum obligatione inducente assensum supernaturalem Fidei proposita, & explicata, formaliter loquendo est fidei objectum*. Utique sapientes mirari non poterunt hominem adeo intrepide superædificantem super præmissis patentissime falsis. Ecquando enim *pia sententia est jam Revelata*, ut *Fidei objectum* evasisse potuerit? Atque hæc ingenia sunt, qui Certitudinem Scotisticæ sententiæ confirmandam ac deprædicandam sumpsere. Undecima: *Dicendum existimo, quod si Angelicus Doctor, fulgentissimus Sol, vivens nunc lampade phœbea cunctas illustraret Ecclesias, PROCUL DUBIO amplecteretur ultroneus sententiam piissimam*. At quis tantam huic confidentiam fecit, ut *procul dubio* hoc futurum affirmet? Tot millia doctorum hominum nunc vivunt, qui Thomæ Aquinatis se discipulos profitentur, iique nondum Scotisticæ adhæsere sen-

sen-

tentiæ. Et numquid *fulgentissimus* ille *Sol* eclipsim patiebatur, quum oppositam sententiam tenuit & docuit? Sed hæc somnia missa faciamus, ut culmen Saavedranæ doctrinæ attingamus: Duodecima illius Conclusio est: *Dico primo, qui Sanguinem & Vitam profunderet, ut assereret, Ecclesiam Catbolicam pie & religiose servare, & celebrare Festum Conceptionis Immaculatæ, & nullo falso cultu illud Fidelibus celebrandum proponere; piumque esse, & Catbolicum, & sacris Litteris, & Sanctorum testimoniis nullatenus dissonum; sed potius consentaneum valde & conforme, illam prædicare & defendere: vere esset Martyr*. Nemo Catholicorum non amplectatur Conclusionem istam; & ego in primis amplector. Attamen quia immixta sunt nonnulla, quæ lucem poscunt, hanc ego adjiciam. Qui Sanguinem daret pro asserenda auctoritate Ecclesiæ in Festis diebus indicendis, & obligatione Fidelium de iis observandis, quæ sub præcepto indicuntur, Martyr foret, quia pro Dogmate Ecclesiæ tuendo mortem subiret. Verum quod est ad objectum Festorum, cum distinctione procedendum est. Festi dies, quibus aliquod Mysterium, aut factum, revelatum a Deo in Scripturis divinis, aut in Traditione Patrum, a nobis celebratur, objectum habet divina Fide credendum: exempli gratia dies Resurrectionis, Natalis, Ascensionis, Corporis Domini &c. aut dies Annuntiationis, Nativitatis, Purificationis, Desponsationis &c. Beatissimæ Virginis, aut dies Apostolorum, Angelorum &c. At quod est ad dies Festos Sanctorum, quos veneramur non e Revelatione Dei, sed ex Constitutione Ecclesiæ, earum quidem objectum Summe Pium, ac Religiosum est, & ad disciplinam Ecclesiæ pertinet, quam violare Peccatum est, non tamen ad Fidei Dogma spectat, neque divina Fide credendum est. Non enim divina Fide credere jubemur, tot Sanctos a singularium Ecclesiarum Pietate cultos, quorum festum ac Officium Ecclesia probat, singulos in cœlis regnare cum Christo. Et ii concluduntur in amplissimo Regno Pietatis Opinativæ: multumque falleretur, qui ex quo eorum festivitas celebratur, Fide supernaturali credendum putaret, eos in Cœlum receptos, non secus ac Sancti, nobis e Sacris Litteris noti. Numquam vero in his Festis præscribendis aut probandis Ecclesia fallitur, quia Sanctorum cultus terminatur in Deum, ac propterea quum affectus noster in Deum & tunc feratur, falsus esse non potest. Porro ad Festum Conceptionis Marianæ quod attinet, jam diximus, ex eo nihil evinci posse ad dignoscendum, fuerit ne, an non, Virgo exempta ab originali peccato, quum *apud nos etiam*, uti inquit Cardinalis Bellarminus Lib. III. Cap. 16. de Cultu Sanctorum, *non sit Certum, an Beata Virgo sine peccato Originali concepta fuerit: Ecclesia enim u-*

tramque Opinionem permittit; & fundamentum hujus festi præcipuum non est Conceptio Immaculata, sed simpliciter Conceptio Matris Dei futuræ : & hoc Festum etiam illi celebrant, qui putant Virginem in peccato conceptam. Denique si licet, sub nomine hujus Festi *Præservationem* Virginis celebrare ex Pietate Opinativa; licet etiam aliis *Sanctificationem* Virginis sub eodem nomine celebrare; neque enim hoc interdixit Bulla Alexandri VII. Illudit tamen Saavedra in Conclusione ista Lectoribus suis, venditando, *servari ac celebrari a nobis Festum Conceptionis Immaculatæ*, quum e decretis Romanorum Pontificum nihil aliud celebremus nisi *Festum Conceptionis Mariæ*. Quare Conclusio hæc circumspecte accipienda, & certe non ad omnia, quæ is persuadere nobis voluit, extenditur spes & nomen *Martyrii* in tuendo Festo ejusdem Conceptionis.

Ultima Saavedræ Conclusio superest, hisce concepta verbis: *Dico Secundo : Qui mortem occumberet pro asserenda Immaculata Conceptione, sumta solum ut est VERITAS SPECULATIVA, & ut præscindit a praxi, quam prima Conclusione explicuimus, vere esset Martyr*. Intactam liceat mihi relinquere Conclusionem istam. In eam quippe infra conferta acie invadam. Interea animadvertisse juverit, unde apud quosdam Hispanos, & apud alios Hispanis fidentes processerit Opinio, sive Persuasio *Certitudinis* Scotisticæ de Conceptione sententiæ, quam Piam tantum ac Probabilem cum Romana Ecclesia ceteri agnoscunt, & ego in primis : Hoc est, e suppositiciis monumentis, quorum fidem diu in Hispania pervicacissime tutati sunt, qui suæ factionis & patriæ gloriam amori Veritatis præferebant; e Patrum locis, quæ *falsis interpretationibus, & alienis ab eorum mente*, uti Petavius animadvertit, in suam rem detorserunt; denique a mirabili nonnullorum confidentia, venditantium incauto Populo eam sententiam veluti doctrinam Fidei, *& proxime definibilem*, contempta interim auctoritate Ecclesiæ Romanæ, quæ secus hactenus judicavit, contempto qunque exemplo Academiarum, voventium quidem tutelam ejusdem sententiæ, sed *secundum decreta Summorum Pontificum edita, atque edenda* : quæ formula aperte significarunt debitam Fidelium promptitudinem ad deponendam ejusmodi sententiam, illiusque tutelam, si pro opposita aliquando staret Apostolicæ Sedis judicium. Quid plura? Teste ipso Parthenotimo pag. 5. Viennensis Academia coacta a Ferdinando III. Romanorum Imperatore vovere tutelam Immunitatis Marianæ, vovit ac juravit, *Donec aliter a Sancta Sede Apostolica definitum fuerit*. Quamobrem nil ultra requiri puto, ut demum intelligamus, Intrinsecam, veramque *Certitudinem* in Scotistica sententia desiderari, neque *Persuasionem* istius *Certitudinis* niti bonis tabulis;

lis;

lis; ac propterea nihil a Parthenotimo hactenus adductum fuisse, quo temeritas morientium pro tuenda Immaculata Virginis Conceptione excusari queat. Quod si Parthenotimus auctoritatem heic adhibet eximii Theologi Francisci Suarez asserentis sufficientia motiva haberi ad definiendam de Fide Scotisticam sententiam: norit Lector, magnum illum quoque Virum non satis heic sibi cavisse aut ab exuberantia affectus, aut a nimia credulitate. Nam eo ipso in loco, quem Parthenotimus laudat, scribit de eadem sententia referenda in album Dogmatum: *Quia sæpe in Scriptura indicata est, ut vidimus, deinde ab antiquissimis Patribus, & (ut credimus) etiam ab Apostolis* (hoc est a falsissimis Laminis Granatensibus, a Pseudo-Dextro, aliisque commentis Hispanicæ eruditionis) *est tradita*. Supra etiam vidimus, Parthenotimum objecisse nobis auctoritatem Joannis de Cardenas, tribuentis Scotisticæ sententiæ *Certitudinem Moralem*, *Physicam*, & *Metaphysicam*. At Cardenas & ipse ex illis est, quibus fucum fecere famosæ eædem Laminæ Granatenses, & tot Pseudo-Chronica in Hispaniis edita: quod evincunt illius verba. Quum enim Caramuel hæc de controversia Marianæ Conceptionis scripsisset: *Videtur non fuisse tacta a Patribus ante quingentos annos*: Cardenas respondet: *Hæc periodus multa continet certo falsa. Ex Apologia enim Petri de Hojeda, & ex P. Nierembergio in Tractat. de objecto Festi Conceptionis, & ex P. Granado Tractat. de Conceptione, & ex multis aliis satis clare constat, fere ab INITIO NASCENTIS ECCLESIÆ, non Controversiam, sed pacificam Assertionem in sinu veterum Patrum natam esse*. Quære nunc monumenta, e quibus haurias, vel *ab initio Ecclesiæ* Immaculatæ Conceptionis sententiam pacificum cursum inter Christianos obtinuisse. NULLUM aliud occurret, nisi Granatenses imposturæ, & suppositicia Dextri, Liutprandi, aliorumque ejusdem furfuris scripta. His autem positis, ad crisim tandem veniamus Voti Sanguinarii, quod *magnanimum Votum* a Parthenotimo appellatur, mihi vero Votum a Ratione Absonum, Temerarium, ac Intolerandum creditur.

CAPUT XIII.

Votum Sanguinarium contra leges Prudentiæ susceptum : Neque ei Probabilitas suffragatur. Neque Pietas Opinativa, quæ ipsi inest. Quid Pie aliquid credere significet.

DIco primo: *Imprudenter ac temere emitti Votum de Sanguine fundendo pro tuenda Sententia, asserente sine labe originali Sanctissimam Virginem. Et qui pro tuenda Veritate hujus sententiæ ultro moreretur, a Peccato immunem minime futurum*. Et manifesta ratio est, quia adversus Prudentiæ leges homo operatur, qui Bonum Certum, & quidem maximi pretii, quale est Vita hominis, commutare vult cum Bono Incerto, quale est Opinio Scotistica. Ex quo enim, ut vidimus, sententia hæc nemini ita Certa esse potest, ut omnem formidinem Erroris ac Falsi prudenter excludat, quum adhuc Incertum dubiumque sit, quale futurum de ea sit judicium Ecclesiæ; quumque Parthenotimus ipse agnoscat pag. 55. posse contingere, ut definiente summo Pontifice, *deprehendatur Veritas, & hæc sit in sententia Piæ contraria*: Scotistica eadem sententia consequenter adhuc constricta sit oportet inter limites *Opinionum*, pro quibus tuendis eligere mortem idem Parthenotimus nefas judicavit, scribens pag. 18. *Quis unquam somniavit pro incerta Opinione fas esse jugulum offerre carnifici*? Præterea fatetur idem Siculus pag. 71. consuetudinem Academiarum, & reliquorum voventium tutelam Immaculatæ Conceptionis, conditionatam semper esse, quum tacite aut expresse tutelam ejusmodi polliceantur, *juxta Summorum Pontificum Decreta, jam edita, aut deinceps edenda*. Et sane apud Mongitorem Tom. I. Cap. IX. Panormi devoti Votum Martini de Leon Archiepiscopi Panormitani Anno 1655. conceptum legitur, *salvis semper sanctæ Catholicæ Romanæ Ecclesiæ approbatione, censura, & judicio inerranti*. Ita Votum Francisci Osorii Episcopi Cephaludensis & Siciliæ Proregis hæc habet: *Per quanto mel permette la Santa Catolica Romana Chiesa*. Votum quoque Martini de Redin Proregis Siciliæ Anno 1656. conditionem istam apponit: *Suggettandolo però tutto alla censura e determinazione della Santa Chiesa*. Votum pariter Francisci Cardinalis de Judice Proregis Siciliæ Anno 1702. hæc

hæc addit : ***Conformando nos con las declarationes decretos, y constitutiones Apostolicas, que pudierem determinarse en este punto.*** Denique Votum Canonicorum Cathedralis Panormitanæ clausulam hanc præfert. ***Juxta decreta summorum Pontificum jam edita, aut deinceps edenda.*** Clausulæ istæ, quæ aut adduntur, aut subintelligi debent in omnium Votis pro tutela Scotisticæ Sententiæ susceptis, nemo non agnoscit quid significent. Scilicet agi de tuenda sententia, quæ Pie creditur Vera, sed minime Certum iis est, an re ipsa sit Vera, quum Voventium animus (uti decet ac necesse est) paratus sit ad mutandam Opinionem, quoties Sanctæ Sedis judicio decerneretur, Veritatem stare in Thomistica Opinione contraria. Num Certum ac Evidens a parte rei aliquid esse potest, quod cras Romana Ecclesia Falsum deprehendere poterit? Quare quantumcumque Certa alicui videri possit Immunitas Mariana, Certitudo illa aliud esse nequit, nisi *Certitudo Subjectiva & Persuasionis*, cui ex omnium consensu potest tam Verum subesse, quam Falsum. *Persuasio* autem ista vim quidem interdum habet excusandi hominem, & Deo etiam gratum faciendi, dum pro sententia, quæ non spectat ad Fidem, sed is Ignorantia aut Errore invincibili ductus, spectare ad Fidem certo sibi persuadet, mortem oppetit. At in casu nostro Ignorantia aut Error Invincibilis adferri non potest, sed quidem tantummodo vincibilis, ac proinde ineptus ad excusandam temeritatem & crimen. Quum nempe nulli e doctis viris ignotum sit, Ecclesiam, cui nostram mentem in omnibus conformare debemus, quamquam sit probe conscia rationum hinc inde militantium in Quæstione de Conceptione, nullam tamen hactenus *Certitudinem* agnovisse in sententia Scotistica, immo sibi judicium de ea reservasse, ita ut temere ageret, quicumque contenderet, pro hac una, & non etiam pro altera, Pontifices Maximos definitivum decretum pronuntiare posse.

Contra: Certum ac Evidens Bonum est hominis Vita idque eximium: qua de re nemo dubitat, aut dubitare potest. Est etiam inter leges non solum Religionis Christianæ, sed & Naturæ, ut quisque suam Vitam conservet; ac proinde gravissimum crimen est, eam sponte perfundere sine gravi ac legitima caussa. Peccatur nempe eo casu contra Caritatem, quæ præcipit amorem & conservationem individui nostri; peccatur contra Justitiam, quæ respicit Deum: Non enim nos Corporis ac Vitæ nostræ domini sumus, sed Deus. Ut quid ergo id quod nostrum non est, sed Dei, Deo minime præcipiente, neque Ecclesia, divinæ Mentis interprete, illud probante, perdere quisquam audeat arbitrio suo? Et fortassis pro Errore, hoc est pro tuenda sententia, quæ ut ut ille sibi persua-

suadeat continere Verum, potest tamen continere & Falsum? Neque heic ullus Probabilismi privilegiis locus, aut usus relinquitur. Nam Probabilis quidem est sententia Scotistica, eamque consequenter & licet, & laudabile est scriptis ac voce tueri. At minime Probabile est, licere mori ob tutelam ejusdem sententiæ. Hæc duo omnino diversa sunt, neque confundenda. Fingamus tamen, aliquam Probabilitatem Sanguinariæ huic Opinioni ab extrinseca paucorum auctoritate accedere; at tunc animadvertendum, etiamsi statuamus, licere sequi in praxi Opinionem minus Probabilem in concursu Probabilioris, & tutioris (quod alii negant): ubi tamen agitur de re magni momenti, & ex qua in Religionem, aut in Rempublicam, non levia incommoda sive pericula manare queunt, uti est in Sacramentis conferendis, in medendo ex officio ægris, in judicando ex officio de Vita ac fortunis hominum, in amplectenda Religione vera, in permittenda famulis occulta compensatione: tunc ab Ecclesia jubemur sequi Opinionem tutiorem ac Probabiliorem. At quis nescit, temporalium rerum gravissimam esse hominum Vitam? Exigit ergo cura ipsius, ut in praxi tutiorem ac Probabiliorem sententiam pro conservando pretioso hoc bono præferamus minus Probabili. Et si quis in oppositum nitatur, uti jam confixæ fuere a Romanis Pontificibus Propositiones, a quibus in magni ponderis negotia Probabilismi licentia ingerebatur, ita exspectandum erit & Opinioni Sanguinariæ nigrum theta ab eadem Apostolica Sede. Nam ubi moriaris caussa propugnandæ Scotisticæ Sententiæ, si forte hæc Errorem complecteretur, nemo non videt, mortem tuam nihil operaturam, ut sententia illa Vera fiat, Veritatemque, qua caret, per Sanguinem tuum accipiat. Cur ergo rem adeo pretiosam projicis, ut nihil consequare? Quod si aliquando, Sancta Sede decernente, *deprehenderetur stare Veritas in sententia Piæ opposita*, (quod uti possibile Parthenotimus ipse agnoscit pag. 55. quis imprudentiæ summæ ac temeritatis illos non arcesseret, qui nimium suo fidentes cerebro, atque inconsulto zelo pertracti, sententiam nolentes exspectare Ecclesiæ Romanæ, pro Opinione, quam sibi temere Certam persuaserant, tormenta ac mortem sustinuissent? Ergo occurendum mature improvido paucorum consilio, qui sine Dei aut Ecclesiæ commendatione præfracte volunt, ut credatur Verum ac Certum, quod ipsamet Ecclesia pro Incerto adhuc tenet, & cui Falsum subesse potest; & bene collocatum suæ Vitæ Bonum, illudque Certissimum putant pro ejusmodi adhuc Incerta sententia.

Secundo dico: *Imprudenter ac temere concipi Votum de Morte sub-*

subeunda pro Pietate, quæ ineſt actui Opinativo de Immaculata Virginis Conceptione; & qui hoc titulo moreretur, expertem peccati apud Deum minime futurum. Aſpectu primo vix intelligatur, cur Concluſionem iſtam poſuerim, quum ſtatim hæc menti occurrant. Teſte ipſo Alexandro VII. *Pia* eſt ſententia Scotiſtica; ergo Certa eſt *Pietas* huic ſententiæ inhærens, & conſequenter pro re *Certa* daret Vitam, qui non pro *Veritate*, ſed pro *Pietate* ejuſdem Mortem eligeret. At heic non levis æquivocatio latet. Neceſſarium autem, nedum utile eſt, diligentius repetere, quod ſupra innui, ſcilicet duplex genus *Pietatis* in Eccleſia dari. Primum complectitur *Pietatem Intrinſecam*, eam videlicet, quæ conjuncta eſt cum certo Revelatis a Deo, ſive univerſalibus, ſive ſingularibus, nobis a divina Scriptura, aut a Traditione Patrum per Eccleſiam notificatis. Ex quo Veriſſima ac Certiſſima *intrinſece*, atque ex parte rei hæc ſunt, *intrinſece* ſunt etiam *Pia*. Pietas enim in iis cum Veritate identificatur. Ita omnia Fidei dogmata, Sacramenta, Virtutum actus &c. *Pia*, atque ita *Pia* ſunt, ut nihil Erroris aut Falſi ſpectata in ſe, & cum debitis circumſtantiis, ſecundum teſtimonium Dei & Eccleſiæ continere poſſint. Alterum genus *Pietatem Opinativam* complectitur, eam nimirum, quæ in *Perſuaſione* hominum conſiſtit, eorum videlicet, qui prudenter credunt, aliquid ſpectare ad Dei cultum & honorem, ſive ad Veritates Religionis ſanctiſſimæ, minime interveniente Revelatione divina per Eccleſiam nobis propoſita, ſed rationibus tantum Veriſimilibus ac Probabilibus, quæ ſufficientes prudenti homini videantur, ut *Pia* illa res, ſive ſententia credatur, ac Deo grata & ab Eccleſia probata, aut ſaltem non improbata. Univerſale axioma eſt, colendos Sanctos, venerandas eorum Reliquias. Heic habes *Intrinſecam Pietatem*, quia dogma Fidei eſt. At quum ad ſingularia venimus, quæ neutiquam a Revelatione Dei pendent, ſuccedit *Pietas Opinativa*. Plurimi re ipſa Sancti numerantur, quorum Sanctitas neque ex Sacris Litteris, neque ex Apoſtolica Traditione, nobis innoteſcit, neque dici jure poteſt in univerſali propoſitione revelata; ſed tantummodo ad nos deſcendit ex antiquiſſimo Populi judicio, qui olim eos in Sanctorum catalogum invexit. Hos etiam venerari, hiſce etiam nos commendare, ut Deum pro nobis orent, æquum & laudabile eſt. Idque actus *Pietatis* merito dicitur, non *Intrinſecæ* quidem, quia objectum in caſu iſto ad Fidem non ſpectat, utpote nequaquam Revelatum a Deo; ſed *Opinativæ*, quum nobis non deſint motiva, prudentem animum moventia ad exiſtimandum, illorum animas in Cœlum receptas, idoneaſque ad exorandum Deum pro nobis. Idem dicas de

tot

tot Reliquiis, quas *Piæ*, hoc est *Probabiliter* pertinere credimus ad hos illosve Sanctos; de tot Miraculis, aliisque innumeris in Historia Ecclesiastica narratis; denique de tot sententiis etiam contrariis, quæ in Scholastica Theologia extra Dogmata Fidei quotidie agitantur. Quo plus aut minus Verisimilitudinis, sive Probabilitatis hæc præferunt, quo plus aut minus ad Evidentiam accedunt, aut inde recedunt, eo etiam major est gradus istius *Pietatis*. Ecclesia vero & huic *Opinativæ Pietati* locum facit in oeconomia Religionis. Et merito quidem. Nam etsi materialis aliquis Error in Persuasione hominum de hisce rebus aut sententiis accidere possit, dummodo eorum falsitas ignota sit, non fallitur affectus, qui in Dei cultum tendit. Taceo heic de *Pietate*, quæ nititur motivis nimium levibus, aut falsis; hæc enim, ut alibi dixi, non est legitima Pietas, sed Imprudentia, Superstitio, Impietas, Fanaticismus. Ut laudabilis *Opinativæ Pietatis* exemplum adferam, prudenter creditur, Sancti Jacobi Apostoli Corpus Compostellana in Ecclesia honorari; Marthæ, Magdalenæ, & Lazari apud Provinciales; & Bartholomæi Apostoli Beneventi, aut Romæ. Credere, sacra illa pignora spectare ad eosdem Sanctos, ibique eorum intercessionem apud Deum implorare, laudesque illorum celebrare, *Pietatis Opinativæ* actus est. Etiamsi non ea essent celeberrima ejusmodi Lipsana, quæ vulgo reputantur; immo etsi ne sacra quidem illa Corpora forent: devotio tamen Populi ad Deum secura pergit, quem in illis creditis Sanctorum Reliquiis honorat, & a quo uno, uti omnium bonorum largitore, beneficia poscit & sperat, dum ad sepulchra Sanctorum orat. Nullum hinc in Ecclesiæ doctrinam aut Rempublicam incommodum; immo ad alendam, aut augendam Populi devotionem conducere potest. Rursus in Scholis Quæstiones non paucæ fervent, his in unam, illis in aliam euntibus sententiam, quæ tamen singulæ *Pietatem Opinativam* sibi tribuere possunt. Dum istæ concertationes, Opinionesque variæ, prudentibus innitantur rationibus, & minime adversentur Revelatis a Deo, neque detrimento sint sanæ doctrinæ, atque in praxim deductæ nihil officiant recto regimini Ecclesiæ, aut quieti Reipublicæ, sive fortunis ac Vitæ hominum, disputent quantum velint docti, etiam ad raucedinem: in tuto est Ecclesia atque Respublica. Verum ac Certum assequi nequeunt? Verisimilia ac Probabilia eos sequi non dedecet, ac nemini nocet.

Ad hanc normam exige nunc sententiam speculativam de illibata Conceptione Virginis. *Pia*, est, & *Pia* ab omnibus habetur, atque habenda est, quippe Probabilibus ac prudentibus fulta rationibus, per-

pertinere creditur ad cultum Dei, atque ad honorem Virginis. Sed Pia est *Pietate Opinativa*, non *Intrinseca*, non *Objectiva*. Eam quoque in praxim deducere *Pium* est, nempe colendo Virginem uti conceptam sine macula in primo instanti; ejusque Festum ac Officium celebrando secundum istam sententiam. Nemini exploratum certe est, subsit ne Veritas huic sententiæ, an non; attamen dum pendet Ecclesiæ judicium, & apparentia Veritatis pro ea militat, nullum ex hujusmodi cultu ac persuasione detrimentum fluit in Ecclesiæ doctrinam ac disciplinam, quum sibi Romana Ecclesia reservarit, quando opportunitas aut necessitas exegerit, decernere, stetne revera pro illa sententia Certa Veritas, an pro opposita. Et quoniam conflictus duarum Opinionum istarum tranquillitatem Reipublicæ turbabat, in Hispania præsertim, sustulit prudentia Romanorum Pontificum hæc scandalorum ac tumultuum semina, indicto Thomisticæ sententiæ fautoribus silentio, sed inlæso jure ejusdem, si forte aliquando Veritatem in illa deprehenderet Apostolica Sedes. Neque enim & hæc altera desinit esse *Pia*, atque Probabilis; quod inde manifeste elucet, dum Ecclesia illius sectatores, æque ac alterius patronos, caros habet; neque solum non aversatur, nec damnat, sed honoribus auget, non secus atque ante eis indictum silentium. Profecto in alterutra ex hisce sententiis, sive Opinionibus, Error latet; sed hactenus est materialis Error, quem depellere, nunc nequimus, & tum solum perspicere licebit, quum Ecclesia Quæstionem dirimet, aut quum misericordia Dei faciente in conspectum supremæ Veritatis post mortem veniemus. Quamobrem perspicax Lector intelliget, quantum ponderis sit Parthenotimi nostri fiduciæ, dum pag. XIV. Præfation. scribit: *Quod sententia de Immaculata Virginis Conceptione jam pridem in Ecclesia nuncupata sit Pia, ipso Romano Pontifice hunc titulum approbante, spem maximam facit Propugnatoribus, fore ut ejus Veritas aliquando tamdem declaretur, & palam fiat*. Ita sane, ex quo Sixtus IV. vetuit, ne Scotistica sententia Hæresis aut Impietatis titulo, oneraretur, hæc probante Apostolica Sede justam possessionem *Pietatis* obtinere cœpit. At quid inde? Nihil Parthenotimus distinguit inter *Opinativam* atque *Intrinsecam Pietatem*. Id tantum consecuta est Scoti Opinio, ut negari *Pia* in posterum, dum pendet judicium, sine temeritate & culpa non possit. Sed *Pia* perrexit esse & altera Thomistarum Opinio, neque ei hunc titulum sine impudentia & peccato quisquam auferre potest. Proinde utraque sententia nunc versatur inter limites *Pietatis Opinativæ*, non vero *Intrinsecæ*. Quod etiam ediscimus ex usitata inter Theologos dicendi formula, hoc est quum dicimus: *Hoc Pie creditur*. Significat ista,

rem aut propositionem aliquam non spectare ad doctrinam divinæ Fidei; adduci tamen nos ad credendam eam Veram tum religioso quodam affectu, tum rationibus verisimilibus ac probabilibus pro ea militantibus. Quod quum dicimus, indicamus & sentimus, rem aut propositionem illam adhuc *Opinionis* naturam retinere, ac tantummodo e *Persuasione* atque affectu nostro efformari judicium illud, quod propterea *Opinativum* est, non vero e certa cognitione Veritatis inhærentis objecto. Interroga quemvis *Pie credentem aliquid*, an ita credat, ut omnem Erroris formidinem excludat. Negabit procul dubio, si sapit. At hoc ipsum est affirmare, *Opinionem* in illo judicio involvi, quum Opinionis proprium sit involvere metum saltem levissimum alicujus Erroris. Propterea quisquis moderate, & circumspecto judicio inter Catholicos loquitur, oculoque intento Magistram nostram consectatur Ecclesiam Romanam, sentit ac dicit, se *Pie credere* Immaculatam Virginis Conceptionem, hoc est se in ea sententia agnoscere *Pietatem* dumtaxat *Opinativam*, non vero *Pietatem Intrinsecam*, omni videlicet suspicione & formidine Erroris carentem. Atque ita sane loquuntur eximii viri, atque ornamenta Romanæ Ecclesiæ, e quibus duos tantum laudabo. Contra Picininum Hæreticum scribens Clarissimus S. R. E. Cardinalis Vincentius Gottus Ordinis Prædicatorum Tom. I. Cap. IX. §. 8. ait: *Ci deride egli, perchè Piamente crediamo la Vergine preservata dal Peccato Originale.* Alter S.R.E. itidem Cardinalis celeberrimus Franciscus Maria Casinus Ordinis Minorum Cappucinorum Tom. I. Serm. II. scribit: *Della sola Vergine c' insegna la Fede, che fu esente da ogni colpa attuale, e la Pietà ci persuade, che fu immune per singolar privilegio, ancora dall' originale*: quod idem est ac dicere, nos Pio affectu & religiosa Persuasione eam credimus, idest Opinamur, ab originali labe præservatam. Egregiis hisce viris adjungere liceat doctissimum quoque virum, & Polemicæ Theologiæ pugilem Clarissimum, Cajetanum Mariam Merati, Clericum Regularem, & Sacræ Congregationis Rituum Consultorem, qui in Libro de Veritat. Religion. Discurs. XVII. pag. 62. scribit: *Per un speziale privilegio Piamente si crede, che anche la Madre di Dio Santissima sia stata preservata dall' universale contagio della Colpa Originale.*

Licita ergo est, & laudabilis *Opinativa Pietas*, ejusque officia & exempla passim habemus in Oeconomia Christianæ Religionis, cum in Scholasticis & Speculativis Theologorum quæstionibus, tum in praxi devotionis erga Sanctos, eorumque Reliquias, atque in aliis ad Historiam ritusque sacros pertinentibus. Quo majoribus Probabilitatis fundamentis nititur ista Pietas, eo laudabilior est. Eaque ratione

ne tot Sanctos colimus Pie ac Prudenter, quos Populus sine Romana Canonizatione pro Sanctis ab antiquo habet; eorum Festum celebramus, de iis Officium recitamus, Reliquias deosculamur, Indulgentias quoque in illorum honorem summi Pontifices elargiuntur. At hujusmodi Pietas etsi rationabilis multum atque laudanda, multum tamen differt ab *Intrinseca*. *Opinativa* quippe ex Opinione nata, certum ac minime fallax judicium procreare non potest; atque ut paucis dicam, nihil aliud est, nisi *Opinio Pietatis*; & neutiquam *Certitudo objectiva Pietatis*; non enim sita est in indubitata Cognitione Veritatis existentis in objecto, sed in *Persuasione* tantum Intellectus nostri. Contra *Pietas Intrinseca* stabilitatem ac Certitudinem suam desumit ex objecto, quod est, quale nobis persuademus; ejusque Veritatem vere a Deo revelatam fuisse credimus, quia id nobis constat evidenter ex attestatione Ecclesiæ divinitus falli nesciæ. Atque ex his intelligere jam possumus, qua in æquivocatione versetur Siculus Theologus, quum scribit pag. 18. eos, qui Sanguinarium Votum emittunt pro tuenda Præservatione Virginis, morituros non pro *Veritate*, sed pro *Pietate*, *quæ Certo inest Actui Opinativo*. Non enim *Certo* atque *Intrinsece* inest Pietas actui illi Opinativo, ex quo is fatetur, & fateri cogitur, actum ipsum *Opinativum* esse. Nimirum quando objectum tale est, ut de eo certam cognitionem habere non possumus, quæ omnem depellat formidinem Erroris (uti habemus in propositionibus divina Fide creditis, quas sine metu Erroris veras credimus) in Intellectu nostro nihil aliud est nisi *Opinio*. Et rursus quum *Pietas* fundetur super ipsam *Opinionem*, nequit hæc *Intrinsece Certa* esse, neque sibi tribuere plus quam actus, cui inest, habeat in semetipso. Propterea Pietas, quam agnoscimus in Opinione Scotistica de Conceptione, *Opinativa* & ipsa dumtaxat est, sive *Opinio*, non vero *Certitudo Pietatis*. Porro his positis, quicumque moreretur *pro Pietate*, *quæ inest Actui Opinativo de Immaculata Conceptione*, adhuc pro tuenda *Opinione* vitam suam daret. Atqui, ut ipse Parthenotimus non uno in loco agnoscit, ac potissimum pag. 15. & 18. *nefas est*, *Peccatum est*, pro tutela *Opinionis* mortem oppetere. Ergo temere & contra Dei legem Votum concipitur de danda Vita pro defendenda Immunitate Mariana.

CAPUT XIV.

Alius Honor Intrinsecus, alius Opinativus. Alia Sanctitas Intrinseca, alia Opinativa. An statuendum fastigium devotionis erga Virginem in tuenda Scotistica sententia. Datur & Cultus Opinativus. Mendacii probrum ab ea Opinione eliminatum. Pia Credulitas, Pia Persuasio explicantur.

QUod de ***Pietate*** diximus, idem dicendum de *Honore* Virginis, de ***Sanctitate*** Virginis, quibus speciosis nominibus confidit Parthenotimus, se tutaturum voventes mortem pro Scotistica sententia. Latet ibi eadem æquivocatio. Nam alius est ***Honor Intrinsecus Deiparæ, ejusque Intrinseca Sanctitas;*** alius ***Honor Opinativus***, atque illius ***Sanctitas Opinativa***. Primus Honor, uti & Sanctitas Mariæ, situs est in incomparabili prærogativa Maternitatis Dei, in Virginitate perpetua, in Immunitate ab omni actuali peccato, in Humilitate eximia, in Caritate, ceterisque Virtutibus, quæ in eam mirabili consensu e singulari gratia Dei coaluere, ita ut in ea omnium Virtutum habeamus exemplar. Hæc novimus e divinis Scripturis, e Traditione Patrum, e definitionibus Conciliorum; eaque propterea divina Fide credimus; atque ob ista supra reliquos Sanctos eminet Sancta Dei Genitrix Maria. Præter istam vero ***Sanctitatem Objectivam***, de qua dubitatio ulla Christiano homini esse nequit, & cui consequenter singularis Honor ab unoquoque Fideli habetur, agnoscenda quoque est ***Sanctitas Opinativa***, seu ***Putativa***, quam eidem Deiparæ tribuimus, sita in variis ***Opinionibus***, quas pia gens habet de aliquibus privilegiis, actionibus, miraculis, ad ipsam Salvatoris nostri parentem spectantibus. Hæreticus foret, qui pertinaciter Sanctitati primæ se adversarium præberet. At altera, scilicet *Opinativa*, quum Sigillo Veritatis ac Certitudinis careat, nos minime obligat ad credendum, liberumque est cuique sentire heic, quod magis consentaneum rationi censebit. Et quoniam ejusmodi Sanctitas in Opinione sita est, immo nihil aliud est, nisi Opinio Sanctitatis, propterea qui pro illa tuenda ultro se trucidandum Tyranno præberet, imprudentiæ ac temeritatis damnandus foret. Simili ratione datur *Honor putativus*, seu *Opinativus*, Virgini, aliisque Sanctis delatus, probante, aut saltem non improbante Ecclesia,

clesia. Pie sibi persuadent nonnulli, se possidere *Annulum*, quo Beatam Virginem Sanctus Joseph desponsavit. Alii se habere putant *Vestes, Velamina, Capillos*, aliasque ejusdem Deiparæ Reliquias. Honorem Virgini habent in honorandis hisce Reliquiis, sed Honorem ab Opinione progenitum. Huic autem Opinioni, dum falsitas aliunde non appareat, eique possessio immemorabilis patrocinetur, Ecclesia nullam infert molestiam, immo etiam favorem impertitur. Cultus enim ille & Affectus in Virginem tendit, cui revera æquum est, Christi Fideles omnes maximum habere Honorem. Proinde si quis pro *Opinativo* isto *Honore* Mariæ impendere Vitam vellet, contendens videlicet, ad Honorem Virginis illum Annulum, Reliquias illas spectare, pro *Opinione Honoris* Virginei moreretur: quod jam statuimus nefas esse Homini Christiano.

Atque heic erit fortasse qui petat, cur in *Pietate Opinativa*, seu *Sanctitate Putativa* Virginis, quod est ad illius Conceptionem, nonnulli veluti Palladium & culmen eximiæ Devotionis erga Virginem constituant, quum tot alia Privilegia ac dona illi a Deo sine ulla dubitatione collata, & ad Intrinsecam illius Sanctitatem spectantia, habeamus, in quibus sat laudandis & honorandis nos sermo ac tempus deficiant? Nonne Maria vel sine prærogativa Conceptionis Sanctissima semper fuit, semperque erit? Et ne temere hoc sciscitari quisquam videatur, verba repetet, quæ Capitulo Primo attulimus e Bulla Pii V. ubi ait: *Quasi desint præclarissima Mariæ merita, quæ nec Angelica quidem lingua satis digne referri possunt; & quasi ex illo uberrimo fonte, puteoque aquarum viventium non possint saluberrimas haurire aquas, quibus Populus magna cum utilitate atque dulcedine reficeretur: ad dissipatas cisternas accurrunt* &c. Hæc Romanus Pontifex, & quidem Sanctus, & quidem doctissimus, & Deiparæ devotissimus. Cur ergo, instabit aliquis, heic fastigium Pietatis erga Virginem Sanctissimam collocemus, hoc est in re Incerta ac Dubia, potius quam in tot aliis indubitatis Intrinsecæ Sanctitatis Marianæ argumentis, quæ nobis Fides suppeditat? Quid solidæ responsionis ad interrogationem istam daretur, inquirere non juvat. Repetam ego potius, quæ Sanctus Bernardus habet in celebri Epistola 174. ad Canonicos Lugdunenses: *Virgo regia*, inquit, *falso non eget honore, veris cumulata honorum titulis, infulis dignitatum*. Ad cujus imitationem & ego Lib. II. Cap. VI. de Ingeniorum Moderatione dixeram: *Ut sit post Filium suum supra ceteras creaturas laudanda Maria, non indiget ipsa dubiis laudibus, neque imprudenti sacrificio*. Ad quæ verba Parthenotimus pag. 57. ita respondet: *Dei, & Virginis Filius se in eo honora-*

tum

tum fatetur, quem tu Probabiliter existimas esse inopem, eique stipem liberaliter impertis. Est quidem persolum Probabilis illius inopia; at certo honesta tua eleemosyna. Non inficior ergo, Beatam Virginem non indigere dubiis laudibus: Certa tamen est laus tueri, quod sine labe sit Concepta, etiamsi Certum non esset, quod fuerit ipsa Concepta sine labe. Hæc Theologi nostri mens: uti honestum est eleemosynam amore Dei conferre homini, quem Probabiliter existimas indigere, quamquam fortasse non indigeat; ita etiamsi Certum non sit, sed tantum Probabile, Virginem fuisse sine labe Conceptam, honestum tamen est, ac Certa laus eam tueri in ipsa Conceptione Immaculatam. At instio ego: si tu plures cernens sine dubitatione egenos, præcipuam gloriam tuæ Caritatis collocares in ferenda ope non istis, sed aliis, quos non Certo, sed Probabiliter indigere putares: num Prudentia tua multum laudis referret? Num ordinem Caritatis recte sectari diceteris? Quin laudabilius, Deoque gratius esset, illis potius, quam istis opitulari, nemo sapiens negabit. Ita recurrit petitio: cur tu prærogativam Conceptionis Immaculatæ, quæ Probabilis quidem est, sed simul Dubia, ac errori obnoxia, tam vehementi studio exornare, tueri, Regibus ac Populis uti sublime pignus Pietatis erga Deiparam commendare pergis? Cur huic Persuasioni peculiares ubique honores procurare non desinas, ita ut tot alia Virginis merita, & prærogativæ, longe majores, ac divina Fide certissimæ, tibi vilescere videantur, aut certe pari studio minime a te colantur? Num factionis tuæ amor, & victoriæ cupiditas, incauto tibi hunc æstum ministrat? Verum hæc alii considerent. Interea animadvertamus, quæ æquivocatio latet in iis Parthenotimi verbis: *Certa est laus tueri, quod sine Labe Virgo sit Concepta, etiamsi Certum non esset, quod fuerit ipsa Concepta sine labe.* Per me sane liceat, Parthenotimo, & cuicumque sententiam Scotisticam propugnanti, persuadere sibi, certam ex illius tutela laudem relaturum, dum tutela in verbis & scriptis consistat. Sub ista conditione cuiquam molestus esse nolo. Verum ubi Theologus noster Certam hanc laudem stabilire hoc in loco conetur, ut laudabile quoque venditet Sanguinarium Votum eidem superstructum, Caritas erga fratres reclamare me cogit, Laudem hanc sub Opinione adhuc constringi, non sub Certitudine; ipsamque Conditionatam esse, non Absolutam, quum ejus qualitas e qualitate objecti pendeat, ita ut Certa sit Laus, si Certa sit Veritas objecti; Probabilis vero dumtaxat, si objecti Veritas sit tantum Probabilis. Ergo in supposito, quod Parthenotimus ipse heic amplecti non detrectat, *Certum* videlicet *non esse, quod Maria fuerit*,

rit concepta sine labe, numquam poterit esse Certa Laus, ita velle tueri Incertam hanc Dubiamque sententiam, ut pro ea Certissimum, eximiumque Vitæ Bonum profundere liceat. Quippe statuimus, nefas esse in Opinionum tutela impendere Vitam.

Eamdem porro æquivocationem sub diversis nominibus refricatam videas a Theologo Siculo. Dixerat Lamindus: *Non indiget Maria imprudenti sacrificio & tu contra indiges Vita tua, ut eam in Fide tuenda ac Virtutibus exercendis justius impendas*. Quid reposuerit Parthenotimus pag. 57. accipe: Inquit, *ne ipsum quidem sacrificium improprie dictum Virgini offerri. Nemo pro Virginis Cultu moriens, se Virgini litaret, sed Deo. Non Ecclesiæ, pro Ecclesiæ juribus tuendis occumbens, sed Deo vitæ sacrificium obtulit Thomas Cantuariensis. Etiam Religio Virtus est. Ad Religionem, aut Virtutem huic affinem* (idest ad Pietatem) *pertinet Virginis Cultus. Posset ergo etiam ex mente Lamindi pro exercitio Cultus Mariani vitam impendere pie Vovens*. Ex mente mea? Apage. Neque ex mente mea, neque ex eorum mente, qui hæc non perfunctorie scrutentur licebit mori ob tutelam Immaculatæ Conceptionis. Hic enim *Cultus* est *Opinativus* dumtaxat, & cum Veritate minime certo conjunctus. Fortiter mortem toleravit Sanctus Thomas Cantuariensis, sed pro legibus gravissimis, quas evidenter sciebat justas, atque ab Ecclesia certissime promulgatas, & quas sibi custodiendas ex vi sui muneris agnoscebat. Peccasset, si vili timore ductus pessumdanti Regi jura Ecclesiæ concessisset. Ac proinde de eo Ecclesia canit: *Pro lege Dei sui certavit usque ad mortem*. Quidnam heic paritatis cum iis, qui Vitam offerrent caussa tuendæ Immunitatis Marianæ? Numquid ulla Dei, aut Ecclesiæ lex adferri potest de amplectenda ac tuenda Scoti sententia? Nulla, ut omnes norunt; immo liberum semper fuit, & adhuc est Fidelibus, oppositæ sententiæ adhærere. Neque Cultui Sanctitatis Marianæ necessarium fuit, aut est, ei tribuere expertem omnis maculæ Conceptionem; nam incomparabilis Mariæ Sanctitas, ab Apostolicis temporibus semper deprædicata, numquam indiguit Laude ista, & Cultu Opinativo, quem nunc adeo illi gratum, & supra ceteras prærogativas earum, nonnulli ex Opinione tantummodo arbitrantur. Per undecim profecto Secula, atque ultra etiam, tum Sancti Patres, tum ceteri Pietate ferventes Christi Fideles, nihil nobis concedebant in observantia ac devotione erga Deiparam; attamen nulla apud eos mentio erat Immaculatæ Conceptionis. Quare nulla jubente aut urgente lege Dei, & sine ulla necessitate, aut occasione vitandi peccati, ex arbitrio dumtaxat illo, quod vulgo *Capriccio* dici-

dicimus, occumberent Voto Sanguinario addicti, idest pro Opinione tuenda Vitam darent: quod, millies repetam, fieri sine crimine nequit. Hæc etiam Parthenotimus addit pag. 76. *In Deiparæ honorem cedit ejusmodi defensio, estque Deiparæ honor generatim a Deo revelatus.* Exploratum certe est, Honorem Virginis spectare ad leges divinitus promulgatas, atque ad doctrinam Fidei. Sed in mille ridenda, aut detestanda abripi posset Pietas, quæ posito hoc principio Virginem ad arbitrium nostrum honorari posse censeret. Idcirco singulares etiam Honoris hujus rationes Ecclesiæ suffragio probandæ sunt: alioquin facile homines imprudentia laborent, temeritate, superstitione, impietate. Indicet mihi quæso Theologus noster, ubinam & quando Ecclesia probarit sacrificium Vitæ nostræ oblatum Deo pro Scotistica Opinione. Immo non solum nova hæc honorandæ Virginis ratio profusione Sanguinis & Vitæ, nequaquam revelata a Deo fuit, neque continetur in generali Revelatione honoris deferendi Salvatoris nostri Matri, neque suffragio Ecclesiæ comprobata est; sed Revelatio contraria nobis ante oculos stat. Revelatum quippe a Deo fuit, ejusque præceptum nobis ab Ecclesia proponitur & commendatur: videlicet, curam habendam esse Vitæ nostræ, neque licere nobis arbitrio nostro eam prodigere, & præsertim nefas esse animam ponere pro tuendis Opinionibus nostris.

Dixeram ego, si ad vitam dandam pro tutela Opinionum nostrarum, quantumcumque Piarum, sive pro *Pietate Opinativa*, satis esset *Persuasio*, innumera esse, quæ Pie creduntur, & pro quibus, quamquam Falsis nonnumquam, Vita ipsa daretur, *quod certe in Ecclesia Dei numquam tolerandum, ne idem divinis atque humanis habeatur honor, neve temere, & pro Mendacio interdum projiciatur pretiosa hominum Vita.* Parthenotimi responsio est pag. 79. *Inprimis homo, qui non moderati Ingenii tantum, sed Moderator Ingeniorum videri vult, castigatius, reverentiusque hoc loco loqui debuit, & non Mendacii nomine sugillare directam ipsam sententiam de Virginis Immunitate, etiamsi permitteremus esse meram Opinionem.* Heic fidem hominum, Superumque appellare liceret. Placide tamen petam, quandonam ego *Mendacii* probrum conjecerim in sententiam de Virginis Immunitate? Unus Parthenotimus, aut immoderato animi æstu raptus, aut ad hæc pertractanda ineptus, hæc mihi patenti errore, ne dicam calumnia, affingit. Quicumque alius Latinas literas didicit, illaque verba mea legit, continuo intelligit, me non de Scotistica sententia (quam nemo nisi impudens inter *Mendacia* referat) illic agere, sed de aliis bene multis, quæ quidem *Pia* dicun-

cuntur & creduntur, atque in regno *Pietatis Opinativæ* continentur. Ex istis quis, rogo, neget, quin aliqua originem suam ab errore, falsitate, immo & ab impostura traxisse potuerint? Qui pro hisce moreretur, *pro Mendacio* vitam profunderet. Id autem liceret e Parthenotimi doctrina; at numquid istud in Ecclesia Dei umquam tolerandum? Alia heic Parthenotimus addit, scribens: *Deinde qui vovet Virginis Immunitatem tueri, necesse est, ut persuadeat sibi, quod re ipsa Virgo immunis fuerit a macula. Hæc persuasio, ipso non refragante Lamindo, nequit esse Mendax, ni dicere velimus, quod Pium possit esse Mendacium*. Ita ille, de sophismate in sophisma intrepido cursu delabens. Utique Pium non potest esse *Mendacium*, neque nobis Pium credere licet id, quod novimus & credimus Falsum; nam ad cultum Dei veri, ejusque servorum, spectare Mendacium, Falsitas, ac Error nequeunt. Potest tamen *Persuasio* esse *Mendax*, idest fallax, quum fieri possit, ut sit de objecto, quod nobis sine ulla culpa nostra persuadeamus esse Verum, & tamen a parte rei sit Falsum. Et sane ut *Pia* dicatur aliqua *Opinio*, sufficit Persuasio e rationabilibus motivis, etiam extrinsecis, nata, Verum esse ejus Opinionis objectum, prævalens motivis suadentibus falsitatem objecti ejusdem. At quod nos ita nobis persuadeamus, numquid propterea Verum erit Certumque illud objectum? Neutiquam profecto: potest & Falsum esse. Atque heic meminisse debuit Parthenotimus rem cunctis notam, nempe *Pie credere* aliquid, hoc ipsum significare, videlicet persuadere quidem nos nobis ex verisimilibus motivis, & religiosa affectione quadam, aliquid esse Verum, & spectare ad Religionem veram; sed simul ignorare, an illud Certo ac reapse sit Verum; quum formido Erroris ab ejusmodi Persuasione disjuncta non sit, nec esse possit in iis, quæ ad Opinionem pertinent. Multa Pie credimus de Sanctis, eorumque Miraculis, atque Reliquiis. *Persuasio* nostra *Pia* est, *Opinio* nostra *Pia* est; non enim liquet, nos credere Falsum; simulque Falsum non est (uti infra e Gersonio videbimus) nobis apparere illud objectum Probabile, quum nobis revera constet de Probabilitate, atque de apparentia Veritatis. Nihilo tamen secius in objecto potest esse Falsitas; neque enim *Pia Credulitas* sive *Persuasio* illa cadit super *Veritate* vel *Falsitate objecti*, sed super *apparentia* vel *probabilitate Veritatis*. Firmam Persuasionem Lucenses nutriunt, complurium Seculorum possessione firmatam, sibi esse veram Salvatoris e Cruce pendentis Imaginem, a Nicodemo, ut ajunt, effictam. Messanensibus itidem persuasum est, apud se servari Epistolam a Sanctissima Dei Genitrice conscriptam. Florentini quoque Imaginem ejusdem

Deiparæ ab Angelo, ut putant, depictam præferunt ; quemadmodum & alii Imagines a Sancto Luca depictas. Hæc illi Pie credunt. Dicat quæso Parthenotimus, num *Persuasio* ista efficere possit, ut Verum Certumque sit, quod ipsi sibi persuadent. Oppido falleretur, si id affirmaret. *Persuasio* ista nihil aliud demum est, nisi *Opinio*, quæ immunis a formidine Erroris esse non potest, quod est ad Veritatem ac Certitudinem objecti ; objectum quippe illud etsi Verum esse possit, potest tamen & esse Falsum. *Probabilitas* facit, ut Prudens ac *Pia* sit de objecto illo *Credulitas* ; neque fallitur Persuasio Probabilitatis, dum res revera Probabilis appareat, nec appareat Falsum. At fallax est hujusmodi *Persuasio*, quoties illud, quod tantummodo Probabile ac Verisimile est, ipsa habere velit pro Vero ac Certo. Et sane minime facere ipsa potest, ut Certum Verumque sit illud objectum, ita ut pro tuenda Persuasione seu Opinione illa fas sit jugulum offerre sponte carnifici, quum legibus Prudentiæ ac Religionis patentissime adversetur, Vitam dare Certissimum ingensque Bonum pro tuenda Opinione, hoc est pro re Incerta, ne dum putas te pro Veritate occumbere, pro Falsitate ac Errore occumbas ; quum in manu nostra non sit, neque in viribus Persuasionis nostræ, Veritatem ac Certitudinem conferre rebus, quæ ipsa careant. Equidem novi, fieri posse, ut ex pia affectione Voluntatis, vel e Passione aliqua, uti Amoris proprii, odii adversus alios, cupiditatis gloriæ &c. voluntas ita determinet Intellectum ad aliquas sibi caras Opiniones, ut formidinem Erroris ab eo eliminet. Id etiam Parthenotimus a clientibus suis exigebat, nuper scribens : *qui vovet Virgini Immunitatem, necesse est, ut Persuadeat sibi, quod re ipsa Virgo immunis fuerit a macula*, Sed commodam profecto artem is tradit excusandi & honestandi cujuscumque Erroris, Superstitionis, & Fanaticismi, si Persuasio nostra non a rationibus scientificis nata, sed a Voluntatis affectu in Intellectum ingesta, satis est, ut certissime honestum nobis ac licitum evadat, quod inhonestum atque illicitum esse possit. Inter duas dubias sententias alteri ex iis adhærere possumus, & in praxis necessitate debemus, ne peccemus. Ignorantia quoque Invincibilis vim habet excusandæ Persuasionis nostræ. At in casu nostro hanc Ignorantiam Theologo allegare opprobrium, & sub ea operari crimen foret, quum ignorare is non possit, nec debeat, adversus legem Dei ac Naturæ facere, qui pro Opinione tuenda Vitam suam carnifici offerret ; simulque sententiam de Virginis Immunitate intra Opinionum fines adhuc contineri, quum pendente judicio Apostolicæ Sedis, Certitudo vera & objectiva tribui illi non possit. Deinde exploratum habemus, abhorrere a prudentis Theolo-

gi

gi sapientia, immo ab Ecclesiæ doctrina, tantam vim statuere in Persuasione, quæ improvida ac temeraria esse facile possit, & potissimum ubi agitur de re gravissima, Vita nempe nostra sponte profundenda. Namque Prudentiæ Moralis leges præcipiunt, ut in arduis consiliis, quale certe est Mortis ultro eligendæ, sollicite caveamus, ne immoderata aliqua affectio fucum nobis faciat, & ne corrupta ab affectu Voluntas Intellectum determinet ad persuadendum sibi Verum pro Falso, aut Falsum pro Vero, aut Incertum pro Certo, aut Certum pro Incerto.

Atque ex hactenus positis habemus, ædificare adhuc in aere Siculum nostrum, quum subdit: *Rursus pie vovens certo tenet, quod Virgini perhonorificum sit Immunitas a macula & Immunitatis tuitio. Estne hoc Mendacium?* Reponendum est, nullum heic esse locum *Mendacii*, si is intelligit judicium falsum cum intentione fallendi proximum. Itaque abjecta *Mendacii* inopportuna voce, dicendum ei era: *Estne hæc Persuasio Fallax?* Continuo quippe tunc respondebitur: si Persuasio ista respicit dumtaxat *Probabilitatem* ac *Verisimilitudinem*, non fallitur, quum re ipsa Probabile sit, hunc Honorem, sive Honorificentiam minime negatam a Deo fuisse Mariæ. Sin respicit *Certitudinem* hujus sententiæ ac honorificentiæ, Fallax est, quum nulla authentica auctoritas, aut ineluctabilis ratio certos nos adhuc fecerit, privilegium hoc fuisse Virgini collatum. Proinde *Honorificentia* ista *Opinativa* tantum est, & sub conditione posita, adeo ut Immunitas Virgini sit honorifica, si Deus revera id fecerit: quod interim nobis innotescere, non e ratiunculis nostris, sed per vocem dumtaxat infallibilis Ecclesiæ poterit. Nam si oppositum voluisset Deus, idque ab Ecclesia judicante disceremus, desineret esse honorifica Virgini Scotistica Sententia, quum e Falso verus Honor progigni non possit. Tunc autem Intellectus noster sine ullo negotio rationes inveniret, quibus ostenderetur, nihil Honori Virginis detrahi per Thomisticam sententiam, quum Sanctissimam Christi Mater hacce prærogativa non indigeat, ut sit honore summo digna, eamque e tot aliis titulis supra reliquos Sanctos honoratam, ac honorandam, vel ab ipso sui exordio universa fateatur Ecclesia. Quamobrem illud *certo tenet*, quod nuper cecinit nobis Theologus Siculus, imprudens ac temerarium est, si de *Certitudine Objectiva* loquamnr; prudens, si de *Probabilitate Opinionis*, ita tamen ut Persuasioni istius Honorificentiæ possit quidem subesse Verum, sed negandum non sit, quin possit subesse & Falsum. Contra nos certo tenemus, quacumque ex parte versetur Votum Sanguinarium, sive homo moriatur pro *Veritate*, idest, *Persuasione Veritatis* sententiæ Scotisticæ de Conceptio-

O 2 ne,

ne, sive *pro Pietate*, *quæ inest actui Opinativo* (ut Parthenotimus ait) de eadem Conceptione, sive *pro Sanctitate*, *Cultu*, aut *Honore* Deiparæ, ipsum mortem subiturum dumtaxat pro *Opinione*. At hoc ipsum mori pro Opinione, grave foret Imprudentiæ facinus, & Peccatum, ac faciem gereret Superstitionis, ne dicam Fanaticismi, quando Parthenotimus ipse jam fassus est, nefas esse Vitam dare pro Opinione tuenda.

CAPUT XV.

Votum Sanguinarium non ferendum, quia hominum Opiniones æquat Veritatibus divina Fide credendis. Effugia Parthenotimi præoccupata. Idem Votum in Apostolicæ Sedis injuriam conceptum. Scandalo futurum hostibus Ecclesiæ Catholicæ. Neque ejus pondus voventibus satis perspectum. Præterea illusorium.

TErtio dico : *Imprudens*, *temerarium*, *ac minime ferendum esse Votum*, *quod Veritatibus divina Fide credendis hominum Opiniones æquat*. Indicet mihi quisquam, si potis est, quale omnium maximum honoris & amoris pignus habere, & exhibere homo Fidelis possit erga Revelata a Deo, hoc est erga Dogmata Fidei. Nullum profecto majus, quam Vitam nostram, maximum nempe ac pretiosissimum temporalium bonorum, pro eorum tutela dare, idest mori potius, quam ea abnegare . Luculentissimum heic nobis exemplum præbuit ipse Dei Filius; nam super alia divini sui erga nos amoris opera, quis non prædicat mortem, quam ipse pro nobis pati dignatus est? Propterea Apostolus Roman. V. vers. 8. ajebat : *Commendat autem Caritatem suam Deus in nobis*, *quoniam quum adhuc peccatores essemus*, *secundum tempus Christus pro nobis mortuus est*. Non dicit, natus est, prædicavit, oravit, &c. Inquit, *mortuus est*. Ultra facere non potuit amantissimus Deus. Atque hoc idem testatus est ipse inquiens Joan. XV. vers. 13. *Majorem hac dilectionem nemo habet*, *ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Pariter quoque Petrus amoris sui erga divinum Magistrum ostendendi causa ajebat, Joan. XIII. vers. 37. *Animam meam pro te ponam* . Et cur Martyres tanti Ecclesia facit, & reliquis Sanctis præfert? nisi quia sublime Fortitudinis & Caritatis experimentum dedere, mortem tolerando pro Christo, & pro Revelatis ab ipso. Plus homo præstare non potest, quam re-

nun-

nuntiando Vitæ suæ, ut acquirat, quod sperat, sed *non videt*, ut assequatur, quod credit, sed *non apparet*, uti Apostolus ait, Roman. VIII. & Hæbr. XI. Quum ergo Voto Sanguinario addicti Vitam se daturos voveant pro tuenda sententia sua, quæ tamen ex omnium, immo & ipsorum confessione ad divinam Fidem non pertinet, nec Fidei Dogma appellari sine crimine potest: consequenter *Veritatibus Fidei* humanam *Opinionem* arbitrio suo parem faciunt. Atqui hoc facinus intolerandum est, nempe temeritatis ac superbiæ, quod a peccato excusare non possis; tum quod Ecclesia a tot Seculis neminem novit, aut toleravit, qui simili de caussa Sanguinem suum fuderit, aut fundi licite posse censuerit; tum etiam quod Fidei Dogmata tuentes certi sumus, nos pro Veritate, sive pro certe Revelatis a Deo occumbere; occumbentes vero pro Opinionibus fieri posse, ut pro Errore ac Falsitate animam ponant. Neque censuram hanc, quam Lamindus antea indicarat, a clientibus suis Parthenotimus in posterum depellet, quando Veritatis vis hanc ab eo confessionem expressit pag. 59. ubi ait: *Certe facinus est Opiniones æquare Veritatibus Fidei*. Quum ergo ipse pag. 19. agnoverit, Scotisticam de Conceptione sententiam *nondum esse de Fide*, & pag. 21. *non oriri ex Dei Revelatione, quæ sit ab Ecclesia Fidelibus proposita*; neque ausus usquam fuerit illam referre inter Fidei Dogmata: petendum nunc est ab eo, cur *facinus* intolerandum clientibus suis suadere dicendus non sit, quando eos ad tolerandam mortem hortatur pro tuenda sententia, quæ nihil aliud est nisi *Opinio?* Nonne hoc est modo omnium efficacissimo prodere, apud te pari in æstimatione esse Veritates a Deo certissime revelatas, ac Opiniones hominum profecto non certas? Vide Castrensis, & Vasquii doctrinam, quam attuli supra

Quid respondeat Parthenotimus pag. 59. accipe: *At vovens, non pro Opinione, sed pro Deiparæ cultu moreretur. Affirmare autem, quod mori ob exercitium Virtutum æquetur Morti pro Fide confitenda, nullum est facinus, nec res moderationis indiga*. Hoc idem ante proposuerat pag. 19. scribens: *Non Martyr esset pie vovens, quia assentitur Immaculatæ Beatæ Virginis Conceptioni, nec pro ejus directa Certitudine, quæ nondum est de Fide* (& adhuc in Opinione consistit) *mortem oppeteret, sed pro defensione Sanctitatis Marianæ, quæ Virtutem Religionis sapit. Et hæc illa Veritas, pro qua moreretur*. Addit infra: *Virtutis opus est, Virginem ut a labe immunem venerari. Virtutis opus est, vovere actum Virtutis, & Votum servare*. Piget me toties cogi eamdem recoquere crambem, hoc est eamdem dissipare æquivocationem, sub diversis nominibus a Parthenotimo propositam. Sed minus

nus peritis, ut a fallacia tam periculosæ doctrinæ sibi caveant, est succurrendum. Primo Lectores animadvertant, ac fortiter teneant velim, fateri rursus Theologum nostrum, temeritatis & peccati expertem non futurum, qui *pro Opinione* mori eligeret. Quare is probe sentiens, sententiam Scotisticam post plura Secula nondum e finibus *Opinionum* migrasse in sacrarium Fidei aut Scientiæ, ad aliam anchoram confugit. Nempe excogitavit, Voto Sanguinario se se obligantes debere protestari, se morituros non pro sententiæ istius Veritate, quæ adhuc latet in tenebris Opinionis, sed *pro Deiparæ cultu, Sanctitate, bonore: quod opus Virtutis est, & exercitium Virtutis, & Virtutem Religionis* sive *Pietatis sapit*. Speciosum sane effugium, ac pulchra primo aspectu doctrina, qua irretiri possint rudes, ut in mortem ruant *alacriter* pro tuenda Immunitate Mariæ. Verum ubi in viscera doctrinæ hujusmodi penetremus, nihil nisi inane ac temerarium occurret. Secundo intelligimus, consequi ex ista doctrina, nullam dari *Opinionem*, dummodo *Pia* sit, pro qua tuenda non liceat secundum Parthenotimi placita mortem oppetere: quod tamen facere inter detestabilia *facinora* nuper ab ipso Theologo vidimus recensitum. Quislibet enim semper illius orationem repetet: *Non morior pro Opinione, sed pro cultu & bonore bujus Sancti: pro Pietate, quæ inest actui Opinativo; & ut faciam opus Virtutis, opus Religionis, atque Pietatis*. Hoc unum, etiamsi ultra non procedamus, sufficit, ut sentiatur absurdum, ac imprudentia Parthenotimanæ doctrinæ. Nullum enim amplius discrimen erit inter Dogmata Fidei certissima, & fallaces hominum Opiniones, quando æque pro utrisque Vitam dare *Virtutis opus est, Religionis*, atque *Pietatis*. Deinde nulla vel levis *Opinio* erit, pro qua, dum *Pia* videatur, honestum non sit ac laudabile Sanguinem profundere; immo & pro deliriis Pietatis idem præstare, commendatione non cariturum censebitur, modo sibi homo *persuadeat* (quod Parthenotimus supra docuit faciendum) se tueri certam sententiam. Miseram, exclamare cogor, Ecclesiæ ac Reipublicæ conditionem, si tam periculosæ ac improvidæ doctrinæ locus umquam relinqueretur. Sed intimum ejusdem doctrinæ vitium, non semel detectum, repetamus. *Veritas* illa una est, quæ rerum & actionum pretium intrinsecum constituit; idque potissimum in Religionis ac Pietatis œconomia animadvertendum. Si *Certa* est *Veritas* in aliqua propositione, aut opere, spectante ad Cultum Dei, & Sanctorum, *Certum* quoque est prædicatum *Pietatis*, quod illi tribuitur; & tunc *Virtutis Certæ*, sive *Religionis*, aut *Pietatis Certæ opus* illud dicendum est. Sin autem *Veritas Certa* objecti lateat, & de ea tantummodo *Probabilitas* habeatur, sive *apparentia Veritatis*: tunc

Pro-

Probabile dumtaxat eſt prædicatum ***Pietatis***; & opus illud dicendum eſt ***opus Virtutis***, ſeu ***Religionis***, ac ***Pietatis Probabilis***, non vero ***Certæ***; neque enim ex arbitrio noſtro Intellectus poteſt aut debet objecto conferre, quod ab eo abeſt, aut plus ei tribuere, quam in eo ſit. Dupliciter ergo habere poſſumus motiva credendi, aliquid ſpectare ad cultum Numinis, ejuſve ſervorum, aut agendi aliquid, quod Deo gratum nobis videatur. Si ***Probabilia*** tantum ſunt motiva, ***Probabile*** etiam eſt, ſed non ***Certum***, ſpectare propoſitionem aut actionem illam ad cultum Dei. Si ***Certa*** (ut in Dogmatis divina Fide credendis) tunc ***Certum*** quoque eſt, nos credere ***Verum*** & non ***Falſum***; nos agere opus Virtutis Certæ, ſive Religionis atque Pietatis, de quo nil dubitationis reliquum ſit. Ita poſſumus habere ſufficientia motiva ad ſuſpicandum aliquid de proximo noſtro; & quantum eſt ad ſuſpicandum, tunc non fallimur. Falleremur quidem, & judicium noſtrum temerarium foret, ſi quæ ſunt motiva Probabilia atque apta ad fundandam juſtam Suſpicionem (hæc autem idem ferme eſt atque Opinio) nos adhiberemus ad credendum Certum id, quod tantummodo Probabile eſt. Quum ergo a Scotiſtica de Conceptione ſententia, pendente judicio Eccleſiæ, non poſſit excludi formido Erroris, neceſſe propterea eſt, ut ſit adhuc ***Opinio***, non ***Certa Veritate*** nixa, ſed ***Probabilitate*** tantum, ac ***apparentia Veritatis***. Rurſus neceſſe eſt, ut ***Probabilis*** ac ***Opinativus*** tantummodo ſit, & ***non Certus***, ***Cultus & Honor Deiparæ***, a Veritate ſententiæ ipſius pendens; neque enim certi nos ſumus, quin Deus aliter fecerit, ac nos arbitremur, Scoti ſententiam ſequendo; & quin aliquando ſentiendum ſit cum Thomiſtis, ſi Eccleſia pro illis judicaret. Hoc poſito, tueatur Fidelis quilibet quantum vult verbis & rationibus Piam hanc Opinionem. Recte agit, uti recte agitur in tot aliis Opinionibus, ſive Probabilibus ſententiis, quas in Schola Theologi tuentur. At quando pro hac Opinione propugnanda Theologus noſter vult etiam Vitam impendere: non opus Pium facit, ſed Peccatum; non actum Virtutis exercet, ſed Temeritatis. Nam quod eſt tantum Probabile, atque is ſcire debet ac poteſt, non eſſe immune a formidine & periculo Erroris, ipſe ignorantia vincibili, aut intoleranda pervicacia Certum vult eſſe. Deinde pro Opinione Virtutis, Pietatis, Cultus, Honoris, aut Sanctitatis Marianæ occumbere vult; quum tamen ipſemet agnoverit, ***nefas eſſe pro Opinione Mori***. Tertio fatetur, ille deteſtabile ***Facinus eſſe Opiniones æquare Veritatibus Fidei***: atque ipſe ignorare non poteſt, nec debet, quantum interſit inter Honorem Opinativum Virginis, manantem e Scotiſtica de Conceptione ſententia, atque Ho-

no-

norem Certissimum Virgini debitum e Maternitate Dei, Virginitate perpetua, aliisque prærogativis divina Fide de ipsa credendis; & nihilominus pro Honore illo Opinativo mori non secus paratus est, ac sit pro Honore Certissimo secundum Dogmata Fidei Deiparæ debito. Nonne ergo damnandum se præbet Theologus noster ea de caussa, quod Opinionem æquet Veritatibus Fidei, atque (ut alibi ostendimus) Certissimum Vitæ Bonum pro Incerto commutari licite posse nos doceat?

Quarto dico: *Imprudens, temerarium, atque intolerandum esse Votum, quod in injuriam cedit Apostolicæ Sedis: immo & universæ Ecclesiæ.* Justis rationibus mota Romana Ecclesia, & Concilii Tridentini Patres, inter duas de Conceptione Virginis oppositas sententias, sive Opiniones, judicium suum adhuc continuere; ita vero unam commendarunt, eique faverunt Romani Pontifices, ut alterius tamen jura non læserint. Hoc etiam variis Decretis edixerunt, ab universa Catholicorum Republica præstandum. Quid autem aliud est Parthenotimi, illorumque, qui incaute Parthenotimo fidem habent, consilium, nisi persuadere velle Christiano Orbi, jam sententiam suam in Dogma Catholicæ Fidei evasisse, quando pro illa Vitam suam vovent, non secus atque pro doctrina Fidei agendum Christus præscripsit? Quid nisi jura Ecclesiæ usurpare, temereque edicere velle, repugnante nihilominus Ecclesia, non amplius dubitandum esse de Veritate ejusmodi sententiæ, quam tamen Summi Pontifices, toties in illam intenti, dubiam hactenus incertamque reliquere, solidisque rationibus ducti decernendam minime censuerunt? Certe nemo non agnoscat in hisce tanti momenti conatibus temeritatem atque superbiam; & in contumeliam Sanctæ Sedis recidere ista privatorum hominum consilia. Nam posteaquam viderunt hujus sententiæ patroni, & Principes, & Academias a se commotas frustra egisse apud prudentiam & constantiam Apostolicæ Sedis, ut inter Fidei articulos referretur Opinio de Immaculata Conceptione: aliam ipsi iniere viam, qua nimium credulis persuaderetur, jam tandem ita exploratam stabilemque esse ejusmodi sententiam, vel sine Romanæ Ecclesiæ sententia, ut eam Sanguine tueri non tantum liceat, sed & Martyrii genus Deo gratissimum futurum sit. Arbitrati quoque sunt, se hac ratione prorsus depressuros apud vulgus Opinionem adversariorum, quam tamen uti Erroris ac Impietatis expertem hactenus agnovit, atque agnoscendam decrevit Apostolica Sedes. Quæso interim, si aliquando Romana Ecclesia Fidei Dogmatis adjungeret Scotisticam sententiam, quid ultra,

quid

quid majus faciendum Parthenotimo restaret ad testandum, se divina Fide credere sententiam eamdem, postquam præoccupato judicio Ecclesiæ Sanguinem pro ipsa tuenda nunc vovet? Atque hactenus profecto universa Catholicorum Respublica sensit, quantum Cathedra Petri zelo & cura honoris Deiparæ ferveat, & simul quantum Doctrina & Prudentia excellat. Sed ecce homines, qui se plus scire ac sapere, quam Romana Ecclesia opinantur; quique uberiori zelo se incendi, quam Successores Petri & Concilia ipsa, hujus Opinionis probe conscia, persuadere se posse Populo arbitrantur. Hæc quis ferat? Hercle si in vivis ageret Clarevallensis Abbas Sanctus Bernardus, tonaret isto novitio facinore perculsus. Norunt Eruditi, quantopere is indignatus fuerit adversus Lugdunensium Canonicorum novitatem, qui Anno 1140. Festum Conceptionis Mariæ primi in Gallia instituerunt, inconsulta Apostolica Sede. *Nam si sic videbatur* (ait Epistola CLXXIV.) *consulenda erat prius Apostolicæ Sedis auctoritas, & non ita præcipitanter atque inconsulte paucorum sequenda simplicitas imperitorum*. Quid ergo nunc diceret Sanctus Abbas, audiens eo usque processisse nonnullorum licentiam, ut Romana Ecclesia minime consulta, immo noscentes ipsam in hujusmodi controversia non ita inclinare in unam sententiam, quin possit aliquando judicare pro opposita; præterea fatentes, nullam ferme esse Academiam, quæ hac in re non sequatur Romanæ Ecclesiæ prudentem circumspectionem, dum tutelam quidem vovent Scotisticæ sententiæ, sed *juxta Summorum Pontificum Decreta jam edita, aut deinceps edenda*: isti, inquam, nihilo secius uti rem Certam, atque omni dubitatione carentem, eamdem Scoti sententiam venditent; & quod pejus est, de Vita hominum decernant in ejus tutelam impendenda, dicentes: *Persuadete vobis, quod re ipsa Virgo immunis fuerit a macula*, ac deinde intrepidi pro ista persuasione morti occurrite, & nos *Martyrum* coronam vobis pollicemur in cœlis? De vitis hominum prodigendis nunc agitur, re utique pretii ingentis, & de honore *Martyrii* conferendo sectatoribus hujus inconsulti consilii, ac proinde de Sanctis antiquitati universæ ignotis in Cœlum inferendis. Si pro Thomistica Opinione post paucos dies Romana judicaret Ecclesia (quod ne Parthenotimus quidem negat, quin contingere possit) nihil deperiret conscientiæ, aut existimationi hominum, qui hactenus voce & calamo Scotisticam tutati sunt Opinionem, quum tamdiu se illam, uti opposita Probabiliorem, se tutari profiteantur, quamdiu quæstionem dirimat Romanus Pontifex, idque faciunt

P pro-

probante ipsa Apostolica Sede. At nequaquam desineremus insimulare temeritatis, qui eidem Scoti sententiæ adhærentes, sua tantum Prudentia innixi, ac pertinaci superbia usurpantes jura Ecclesiæ, Certum sibi finxere, quod Sancta Sedes Incertum adhuc habet, Vitamque suo arbitrio non amplius recipiendam profudere pro Errore. Neque eorum Imprudentiam excusaret Ignorantia invincibilis, quando facile possent ac deberent scire, hactenus Ecclesiam abstinuisse a credenda hujusmodi Certitudine, ita ut plus ipsi sapere voluerint, quam oporteret sapere.

Quinto dico: *Imprudens, temerarium, ac damnandum esse Votum, quod Doctrinam ac Prudentiam Catholicæ Ecclesiæ irridendam hostibus nostris præbere possit*. Fingamus nobis Tyrannum, dementiæ ac impietatis facibus succensum, qui tormenta ac mortem minetur assertoribus Immaculatæ Conceptionis, multosque e Voventibus ea de caussa in tormenta & mortem rapiat: quodnam quæso foret judicium Heterodoxorum de Ecclesia Catholica, si diram hanc ipsa toleraret carnificinam? Præstare ego non possum, quin inter Fanaticos recenserent hoc hominum genus, qui nulla commoti Evidentia rei, nulla infallibili Auctoritate fulti, suaque tantum privata Persuasione abrepti, jugulum ultro carnifici traderent. Et quidni miserabile istud macellum intuentes, aut audientes, cum Lucretio ingeminarent

Tantum Relligio potuit suadere malorum?

Ad hæc dignitati ac prudentiæ Apostolicæ Sedis, atque Ecclesiæ Catholicæ acerrime in posterum insultarent, quando, connivente saltem ipsa, apud nos inspicerent, eadem firmitate credi, eadem constantia propugnari, tam quod Certo Revelatum a Deo credimus, quam quod Incertum adhuc est, an fuerit Revelatum; tam quæ Ecclesia infallibilis credenda nobis absque Erroris metu proponit, quam quæ adhuc formidinem Erroris includunt, immo uti dubia atque Incerta ab Ecclesia ipsa proponuntur. Adderent, ruere jam apud nos principia solidissima, quibus hactenus contra illos fuimus usi: hoc est Auctoritatem Ecclesiæ eam demum esse, quæ certos nos facit de Veritate credendorum, sive de Revelatione divina. Si enim satis est *Persuasio*, quam quisque privatus habere potest, & Parthenotimus sufficientem deprædicat, ut Certum aliquid sit nobis in rebus a Revelatione Dei pendentibus, atque ut legitime ac honeste Sanguis pro Sententia Scotistica fundatur: ipsi etiam Sectarii *Persuasione* ista tutos in sua doctrina credere se deinceps poterunt, ac nobis irridebunt tanta de necessitate Auctoritatis Ecclesiæ adversus eosdem proferentibus. Tum pergerent insultare nobis, & conten-

tendere, negari amplius non posse (quod hactenus quisque Catholicus, atque ipse Parthenotimus negavit) quin ad *Fidem divinam* spectet sententia Scotistica, quando vidente ac tacente Ecclesia, pro ea non secus ac pro Dogmatis Fidei Sanguis effunditur. Quod si Parthenotimus quisquam reponeret, non fundi Sanguinem pro *Veritate* istius sententiæ, quæ nondum Certa de Fide est, sed quidem *pro Pietate, quæ Certo inest Actui Opinativo de Immaculata Conceptione, sive pro Cultu, pro Honore, pro Sanctitate Virginis*: acrius illi instarent, petentes, sitne de Fide Certitudo istius Pietatis, Cultus, Honoris &c. an non. Affirmante Parthenotimo, pertinere hæc ad Fidem, ergo, inquient, Catholicis omnibus toleranda mors erit pro Immunitatis Marianæ sententia: quod tamen nemo nisi desipiens e Catholicis dixit, aut dicere potest. Addent, monstrum plane esse, Certum appellari *Cultum* & *Honorem Virginis* in Scotistica sententia, quando *Veritatem* ipsius sententiæ adhuc fatemur Probabilem quidem, sed minime Certam, ita ut formidinem Erroris neutiquam excludat, quum Certitudo Cultus, Honoris, Pietatis, Sanctitatis fluere tantummodo possit e Certitudine Veritatis, quæ eidem sententiæ insit. Finge nunc, Parthenotimum fateri, non spectare ad Fidei Dogmata Pietatem istam, Cultum &c. Urgebunt vehementius imprudentiam, temeritatem, Fanaticismum morientium pro sententia, quæ nihil aliud demum sit nisi *Opinio*; & a qua cerebellum nostrum jure excludere nequit metum Erroris, quando Parthenotimus ipse negare non potuit, quin judicante Ecclesia Veritas deprehendi possit aliquando in *sententia Piæ opposita*. Reponente autem Parthenotimo, dari aliam Certitudinem, quæ ut is ait pag. 24. non *a Revelatione Dei clare sibi nota, sed ex consensu Theologorum, Academiarum, ex universalibus Patrum locutionibus oriatur*, Parthenotimum nullo negotio obruent, contendendo, non sufficere hæc ad invehendam Certitudinem, pro qua Certum Vitæ bonum commutare liceat, quum sigillo Veritatis, quod Ecclesia una apponere potest, careat ejusmodi Certitudo; immo quum Ecclesia, quæstionis probe conscia, uti Incertam illius Veritatem hucusque agnoverit. Adjicient, falso venditari *consensum hunc Theologorum, & Academiarum*; nam Theologi & Academiæ *Piam* quidem, hoc est *Probabilem*, agnoscunt sententiam Scotisticam, nequaquam vero *Certam*; immo illam ita tuentur, ut paratos se fateantur ad concedendum in oppositam, si quando Sedes Petri Veritatem in Thomistica potius, quam in Scotistica sententia detegeret. Insuper falso jactari ejusmodi *consensum* cuntenderent, prolatis veterum Theologorum placitis, apud quos per tot Sæcula *Communis* fuit

Thomistica sententia. Denique objicerent nobis non jam paucos, ut Parthenotimus dictitat, sed plerosque ex antiquis Patribus, qui ***unum Jesum Christum*** a culpa primi parentis immunem fuisse concordi voce tradiderunt; unus quippe sine Concupiscentia, & non virili e semine, sed opere Spiritus Sancti, procreatus in utero Virginis fuit. Hæc, ut puto, adversus nos Heterodoxi aliquando jaculari possent; nisi mature obviam iretur perversis consectariis, quæ e pervicaci tutela Voti Sanguinarii effluere possent. Utrum mihi, an Parthenotimo, heic Veritas & Ratio militent, Ecclesiæ, aut saltem Prudentiorum judicium decernet.

Sexto dico: *Imprudenter ac temere Votum Sanguinarium concipi, quum grave illius pondus minime a voventibus satis perpendatur*. Peto enim ego, num qui se se novitio hoc Voto obstringunt, serio prius animadverterint, quid polliceantur, quidve sperent. Non enim agitur de ictu tantum securis, celerique morte; sed etiam de tormentis quibuslibet perferendis, qualia fortissimi Athletæ nominis Christiani olim sustinuere. Profecto non consuevere Tyranni sibi contradicentium Vitas ictu uno amputare. Immo exquisitis tormentorum generibus student, ut in suam sententiam reluctantes trahant, antequam in illorum caput postremo supplicio animadvertant. Horremus nos, quamquam a barbaris iis spectaculis remotissimi, lanienam Martyrum legentes, & numquam lassas in iis excruciandis & dilaniandis satellitum manus. Et hæc tamen e tutissimo loco mente dumtaxat metimur. Aut ergo Votum tolerandæ mortis tam facile zelatores nostri concipiunt, quia ignorant, quam duro, tremendoque discrimini se se offerant; aut si omnia probe tenent, ideo tam placido, serenoque vultu vovent, quia sibi pollicentur, numquam promissi implendi occasionem esse adfuturam, dum inter Catholicos pacatissime vivunt, & Barbarorum persequutio hanc ob rem numquam pertimescenda videtur: quod sane Thrasonum potius piorum est, quam fortium Christianæ Religionis pugilum. Ut ut tamen sit, si serio agunt, rursus peto ego, qua spe agantur, tormenta acerbissima devorandi, & mortem denique fortissime tolerandi? Ad ineundum Martyrium pro Catholica Fide, nemo neget, Sancto Augustino variis in locis id tradente, quin speciali Gratia & auxilio Dei sit opus. Et istud sane divinus Magister spopondit cuicumque, non temere ad testandam Veritatem cœlestis suæ doctrinæ pergenti. At quibus, quæso, tabulis Parthenotimus singulare istud auxilium clientibus suis spondeat? Nimirum absque ullo divinarum Litterarum aut Ecclesiæ suffragio, immo saltem tacite contradicente Ecclesia, Sanguinarium Votum pro Conceptione Virginis procusum fuit; illudque suo tantum fidentes ingenio non-

nonnulli efformant, aut deprædicant, & quidem pro Opinione tuenda, quæ dubitationem omnem Erroris minime excludit. Atqui non ab hominum ingenio ac arbitrio, sed a promissionibus Christi, sperandum expectandumque est peculiare divinæ gratiæ auxilium; neque Temeritas absit ab exponente se se immanibus tormentis, nisi eum Ecclesia certum faciat, illius lateri adfuturum, qui in veris Martyribus certare ac vincere consuevit & potest. Quare ad *Tentationem Dei* referri potest hujusmodi audax consilium, quum nulla necessitas nobis adsit, a lege Dei aut Ecclesiæ imposita, fundendi Sanguinis pro tuenda Scotistica sententia, neque utilitas in Ecclesiam manare possit e Sanguine pro illa fuso; non enim propterea evasura Vera ac Certa eadem Sententia. Quod si *Martyrio se se offerre temere, & absque juxta caussa*, vel quum agitur de Veritatibus Fidei propugnandis, *Tentatio Dei* est, uti Th. Sanchez ostendit in Decalog. Lib. 2. Cap. 34. quanto minus mortem eligere licebit pro sententia seu Opinione dumtaxat Pia, quæ certe exclusa est e catalogo Veritatum Fidei? Origenis verba audiamus Tom. 31. in Joannem: *Honestum quidem est*, ait, *si inciderit certamen pro confitendo Jesum, confessionem non differre, neque tardare mortem pro Veritate oppetere. At non minus quam hoc honestum est, tali tantæque tentationi Occasionem non dare, sed omnimodo vitare eam: non solum quia tantæ rei exitus incertus sit nobis, verum etiam ne nos occasio simus, ut magis Peccatores, magisque Impii evadant illi, qui nondum Sanguinem nostrum re ipsa effudisse rei sunt facti; si quæ in nobis sunt facientes, declinaverimus eos, qui insidias nobis vel ad mortem usque moliuntur; sed puniendi alioquin majori graviorique pœna nostri caussa, si nostri amantes, rebus illorum postbabitis, exposuerimus nos ipsos interficiendos, nulla nos necessitate urgente*. Paria habet Clemens Alexandrinus, Gregorius Nyssenus, Petrus Alexandrinus, Gregorius Nazianzenus, ac alii Patres. Si illi improbati, qui nulla necessitate urgente ad tormenta & mortem currebant pro Fide, Deum quippe quodammodo tentabant, caussamque præbebant impiis, ut peccata peccatis adderent: num probandi, qui mortis subeundæ necessitatem, quam nemini Ecclesia imponit pro tuenda Scotistica sententia, ipsi arbitrio suo sibi faciunt ac imponunt? Neque *Cultum* ac *Honorem Deiparæ* obtendere juvabit. Non nostrum est, sed Ecclesiæ, præscribere rationem veram colendæ ac honorandæ Virginis. Laudat Ecclesia tuentes voce & scriptis Immaculatam Conceptionem; at numquam laudavit aut probavit, Sanguinem etiam dare pro illius sententiæ tutela, quia numquam probavit mortem oppetere pro Opinionibus, licet Piis, qualis adhuc est in Ecclesia Dei Scotistica sententia.

Se-

Septimo dico : *Minime ferendum Votum Sanguinarium, quia Votum tantummodo officiosum est, ac potius irrisorium*. Tormentorum ac necis crudelissimæ terrores nuper ego ingerebam paucis Siculis ; Vitam suam sacrantibus tutelæ Immunitatis Marianæ. Verum ex altera parte insurgit Parthenotimus, animosque addit clientibus suis, ut Votum intrepide concipiant, ac nullo eculeorum & patibulorum metu se concuti patiantur. Scribit enim pag. 100. *Theologos ut vitæ prodigos, moderari prius cogitet Lamindus, quam moderetur, tamquam vitæ projectionem, Pium Votum, ac Juramentum. Quippe plures in carcere, quem Jurans repetere debet, sunt enecti ; nec Unus Conceptionis defensor Vitam amisit ; imo nec periculum subiit illam amittendi*. Hæc rogo perpendant, & mihi explicent sapientes. Ad me quod attinet, hic eorum sensus mihi videtur. Bono animo estote, Siculi mei, qui me Magistro utimini; atque hilares vovete Votum cruentum de tuenda Scotistica sententia : nil funesti inde vobis continget. Pacificos dies usque ad senectam ducetis; neque vel unus capillus ob Votum istud e capite vestro peribit. Aliorum exemplum respicite, qui par Votum antea concepere : nec unus Vitam amisit, immo ne periculum quidem subiit illam amittendi. Si hæc non immerito tribuenda sunt Theologo nostro, jam habet Lector, quid demum sentiendum sit de Voto Sanguinario. Nimirum illud esse Votum irrisorium ; ac suaderi hominibus, ut ipsum emittant, sed simul adjecta, ut ita dicam, cautione, ne guttam quidem sanguinis umquam ipsos ea de causa esse profusuros. Ubinam ergo *Votum* illud *magnanimum*, quod Parthenotimus tantopere in Præfatione extollebat, quando insinuat, nullum, ne leve quidem, periculum subesse incommodi, nedum mortis, illud voventibus? Atque ecce, quo desinat mori *pro Pietate*, *pro Cultu*, *pro Honore Virginis*. Immo, tacite ait Parthenotimus, nullus vestrum morietur, semperque aberit Vitæ discrimen ab hujusmodi Voto, quod non concipitur in eum finem, ut Sanguis reapse sit fundendus, sed ut sensim Populo persuadeatur, sententiam, quam nos deprædicamus, evasisse tam Certam, uti sunt Articuli Fidei ; atque ut volentem, nolentemque Ecclesiam cogamus ad hanc Opinionem Articulum Fidei decernendam. Quod si Tyrannus (nondum natus, & numquam fortasse nasciturus) aliquando mortem, horrendamve membrorum lacerationem minaretur, tunc Vitæ nostræ consulemus aut commutatione Voti, aut alia quapiam commoda ratione, quæ non deerit. An Parthenotimi mentem assequutus ego heic fuerim, prudentum erit judicare. Ubi vero ita se res habeat, nemo neget, quin conspectum etiam ex hac facie Votum Sanguinarium, mini-

me

me ferendum appareat, quum ludibrium sit Pietatis, & sub speciosa magnanimitatis larva alio collineet.

C A P U T XVI.

Martyrii Spes Voti Sanguinarii amatoribus perperam facta. Sancti Thomæ, & Cardinalis Capisucci in hanc rem doctrina. Pro Veritate sententiæ Scotisticæ revera Voventes se Vitam daturos pollicentur. An Theophili Raynaudi sententia de Vita danda pro eadem sententia improbata Romæ fuerit.

OCtavo denique loco dicendum est: *Intolerandum esse Votum Sanguinarium, quod suis patronis nomen Martyris, & coronam Martyrii polliceatur*. Longe antequam Alexander VII. postremam Bullam de Controversia Conceptionis promulgarit, hoc est ineunte jam Seculo XVII. audiri cœpta est in Hispania Opinio nonnullorum, affirmantium, tolerare mortem ad testificandam gratiam originalem Virginis, fore *verum Martyrium*. Scilicet Anno 1615. quum confictæ Laminæ Granatenses, Pseudo-Dextri Chronicon, aliaque piorum Impostorum monumenta, veluti ancilia e Cœlo dimissa, omnem dubitationem de Veritate Immaculatæ Conceptionis e piissimæ gentis Hispanicæ cordibus amovisset, religioso æstu excitati nonnulli, fractis frænis quibusque, nihil non sunt ausi. Atque illi quidem imperterrito animo deprædicare cœperunt veluti Dogma Fidei sententiam Scotisticam: quo posito consequens erat, gloriosum *Martyris* nomen iis esse deferendum, qui pro ipsa tuenda in certamine animam suam exponerent. Tunc ergo Thesis erupit, *Martyrii* laudem pollicita morientibus pro ejusmodi caussa; atque hæc illæsa dicitur evasisse e supremi Tribunalis Inquisitionis Hispanicæ examine. Eam proinde, flantibus tam propitiis ventis, tutati sunt *Alvarus de Palacios* in Disc. pro Immac. Concept. *Ægidius de Præsentatione* in Lib. de Præservat. Virginis, *Jacobus Granado* in Lib. de Conceptione, & *Christophorus de Vega* in Theolog. Mariana, *Saavedram* quoque supra vidimus pro eadem Martyrii sponsione pugnantem. Immo idem Granado refert (credat qui velit) in eam opinionem inclinasse eximium Theologum *Franciscum Suarez*, cujus Epistolam laudat. Hisce Parthenotimus addit *Ludovicum Turrianum*, *Thomam Frances de Urrotigoiti*, & *Franciscum Castillo*

stillo Velasco; addendus & ipse tandem aciei tantorum commilitonum. Quamvis enim Theologus noster, incertus quem eventum habitura sit pugna, præfracte non deferat nomen & aureolam Martyrii pro caussa ista occumbentibus: satis tamen significat, sibi eamdem opinionem probari, immo & ipsam clientibus suis artificiose insinuat. Hac præcipue de caussa Lamindus Sanguinario Voto obsistendum credidit, quod audisset hominem Populo suadentem mori, si occasio ferret, pro tuenda Virginis Conceptione sine macula; gloriosam enim hanc mortem subsequeretur præmium ac nomen illustre *Martyris*. Quid porro Siculus Theologus in hanc rem habeat iterum audi: *Virtutis opus est*, ait pag. 19. *Virginem ut a labe Immunem venerari, quia Pium est, ipso fatente Pritanio. Virtutis opus est, vovere actum Virtutis, & Votum servare: Vovete & Reddite. Quid ergo impedimento esse potest, ut pro his Virtutis actibus mortem quis subeat, & Martyr nuncupetur?* Pag. 59. addit: *Vovens non pro Opinione* (scilicet Scotistica de Conceptione Virginis) *sed pro Deiparæ Cultu moreretur. Affirmare autem quod Mori ob exercitium Virtutum æquetur morti pro Fide confitenda, nullum est facinus, nec res est moderationis indiga*. Tum pag. 74. ostendere conatur, non esse hoc *Martyrii novum genus*; quo nomine Lamindus illud confixerat; nam Sancto Thoma docente, *Omnium Virtutum opera, secundum quod referuntur in Deum, sunt quædam protestationes Fidei*. Parthenotimus autem in ea sententia est, mortem oppetere pro Immunitate Virginis esse *Opus Virtutis*. Quamobrem animadvertat Lector, non solum contendi a Theologo Siculo, *Honestum* esse ac *laudabile* pro Scotistica sententia mori, sed etiam *veri Martyrii* gloriam deberi morientibus. Quæ Opinio quum gravissima res certe sit, omnium prudentum Catholicorum examen exigit.

Ad me quod attinet infimum omnium, censeo, numquam in Ecclesia Dei tolerandam ejusmodi sententiam, eamque sollicite eradicandam, ne sub Martyrii spe incauti Fideles, ubi neque opus est, neque licet, in mortem ruant. Et profecto si quæ hactenus differui, solido fundamento nituntur, jam supervacaneum sit alia ad hanc molem dejiciendam referre. Si enim honestum minime est, immo Peccatum est, pro tuendis Opinionibus Vitæ jacturam pati; & sententia Scotistica inter Opiniones hactenus numeranda venit: reliquum est, eo minus *Martyrii* palmam ac nomen tribuendum certantibus usque ad mortem pro eadem Sententia. Vera autem narrat Parthenotimus post alios Theologos, quum ait, pro caussa etiam *Virtutis* posse verum consummari Martyrium, quia & *Virtutum opera sunt quædam protestationes*

Fidei

Fidei, quæ in iis peragendis elucet. Sed ejusmodi doctrinam is numquam aptet morienti pro Immunitate Beatissimæ Virginis. Nam ut idem Angelicus Doctor tradit 2. 2. Quæst. 124. Artic. V. *Omnium Virtutum opera, secundum quod referuntur ad Deum, sunt quedam protestationes Fidei, per quam nobis innotescit, quod Deus hujusmodi opera a nobis requirit, & nos pro eis remunerat. Et secundum hoc possunt esse Martyrii caussa: unde & Beati Joannis Baptistæ Martyrium in Ecclesia celebratur, qui non pro neganda Fide, sed pro reprehensione adulterii mortem sustinuit*. Integra Aquinatis sententia proferenda Parthenotimo erat, & tunc perspexisset, quam male regula ab eo adhibita a casu nostro aberret. Inquit Sanctus Doctor, e Fidei doctrina debere prius innotescere morituro pro opere Virtutis, *Deum hujusmodi opera a nobis requirere, & velle pro eis nos remunerari*. At quandonam doctrina Fidei fuit, exigere Deum, aut Ecclesiam, ut pro tutela Scotisticæ sententiæ mortem subeamus? Et quænam hactenus auctoritas infallibilis certos nos fecit, Deum remuneraturum esse morientes pro hujusmodi caussa? Immo exigit Deus & Ecclesia, ne temere ac imprudenter prodigamus Vitam nostram, & ne pro tuendis Opinionibus, quantumlibet Piis, eam impendamus, quales adhuc esse sententias Scotisticam & Thomisticam de Conceptione Mariæ quilibet sapientum judicat & docet. Neque sufficit *Persuasio* nostra, quæ in rebus Evidentia carentibus fallax ex natura sua est, & nisi ab infallibili auctoritate Certitudinem Veritatis in iis, quæ a Revelatione pendent, assequatur, tam pro Vero, quam pro Falso, determinare se potest. Utramque istam rationem scite expressit Raymundus Capisuccus Ord. Prædicat. Sacri Palatii Magister, postea S. R. E. Cardinalis, Controvers. XXVII. de Martyrio §. 16. *Cujuscumque*, ait, *Virtutis opus, prout refertur in Deum, esse potest materia Martyrii: Cum autem dicimus, prout refertur in Deum, hoc ita intelligendum est, ut opus Virtutis referendum sit in Deum, & ex intentione ipsius Martyris patientis, & ratione ipsius operis, quod ex se ipso Deum respiciat. Ita ut ad Martyrii rationem inducendam non sufficiat, quod aliquis mortem patiatur pro Virtutis opere, quod solum ex intentione patientis referatur in Deum; sed necesse est, quod opus illud etiam ex propria ratione Deum respiciat, ut finem supernaturalem, & ad Deum ex propria ratione relationem habeat; ita ut passio re ipsa, & ex propria ratione, quia est passio pro VIRTUTE PER FIDEM COGNITA tendat etiam ex se ipsa in Christum, & in Dei gloriam cedat &c. Nec Martyr esset, qui occideretur PRO DEFENSIONE OPINI-*

ONIS, *quam Falso credit esse de Fide*; *nam revera Divinæ Fidei testis non esset*, *quia reipsa quod ipse credit*, *ad Fidem non pertineret*, *nec ejus passio in Fidei manifestationem cederet*. Non dissimilia tradit Lessius Lib. III. Cap. I. Dubit. 3. Quare videas, necessarium esse ad Martyrium, ut opus, pro quo danda est Vita, sit opus Virtutis, cujus veritas ac pretium per *Fidem* sit nobis certa. Neque sufficit generalis Virtutis illius cognitio per Fidem, sed oportet, ut opus illud singulare *ex propria ratione spectet ad Fidem*, ac referatur ad Deum. Neque sufficit Intentio, Persuasio, & Affectio nostra, quum nihil horum efficere possit, ut opus illud pertineat ad Fidem, Certumque sit, quando illud Incertum sit ex propria ratione. At nemo nescit, exclusam adhuc esse e doctrina Fidei sententiam Scotisticam, eamque inter Opiniones hactenus esse numerandam; ac proinde intelligit, perperam Martyrii spem præberi occumbentibus pro illius tutela. Incertum quippe adhuc est, an Deus Immunitatem illam Virgini tribuerit, atque an Deo placere possit, sitque Virtutis opus ad Fidem spectantis, discrimen Vitæ incurrere pro ejus tutela.

Fortasse reponet heic Parthenotimus, esse Virtutis opus ad Fidem pertinens, atque commendatum a Deo, *Cultum ac Honorem Deiparæ*, illiusque tutelam. Sed toties dixi, semperque nobis repetendum est, Fidei quidem Dogma esse *Cultum ac Honorem Virginis*; sed minime ad Fidem spectare cunctos illius colendæ ac honorandæ modos: nam & ex his ipsis occurrere possunt, qui Errorem, Superstitionem, & Hæresim sapiant, uti de Collyridianis factum jam legimus. Si Probabile tantum est, Virginem expertem fuisse originalis contagii, necessario Probabile etiam dumtaxat sit, non vero Certum Fide divina, Virginem ita esse colendam; temere vero ac imprudenter ab illo agi, qui assumens veluti Certum hoc Incertum, pro ipso Vitam profundat, maximum videlicet, Certissimumque Bonum. Addit tamen Siculus Scriptor, fatente etiam Lamindo, *calamo & rationibus Immaculatam Deiparæ Conceptionem tueri*, *procul dubio cum vera Pietate consonare*. Ita sane est, quia, docente nos in primis Ecclesia Romana, scimus, Probabiles adesse rationes, propter quas sententia hæc non videtur hactenus adversari Dogmatis Fidei, immo videtur consonare cum ipsis, ita ut jure *Pia* appellanda sit. Verum hoc non eximit sententiam hanc e numero *Opinionum*, immo ipsam inter Opiniones enumerandam evincit. Quum enim dicimus, *Pie credo aliquid*, nihil aliud significamus, nisi nos nequaquam e clara & evidenti cognitione Veritatis existentis in sententia proposita, sed ex apparentia Veritatis, quam nobis rationes Probabiles insinuant, & religioso quodam affectu, assensum præbere illi sententiæ. Quare ipsum

ap-

appellare *Piam* aliquam ſententiam, excludit Certitudinem illius in communi Theologorum ſermone. Aliter loquimur, quum Certitudinem aut Fidei, aut Evidentiæ Moralis, Phyſicæ, aut Metaphyſicæ tenemus. Non enim dicimus *Pie credo*: mortuorum in poſtremo judicio Reſurrectionem; ſed *divina Fide credo*: quum Certitudinem rei ex auctoritate Dei revelantis habeamus. Non dicimus *Pie credo*, Sanctum Auguſtinum Hipponenſem Epiſcopum vixiſſe ineunte Seculo V. multoſque Libros ſcripſiſſe; ſed *Scio*, *Certumve id habeo* ex evidentia morali. Contra, ubi deeſt Certitudo, ac Opinioni tantummodo locus eſt, quum de rebus agitur, ſive ſententiis, quæ ſpectare ad Dei Cultum, atque ad Honorem Servorum Dei poſſunt, tunc dicimus: *Pie credo*, exempli gratia, Scientiam mediam, Miraculum aliquod Sancti Auguſtini, aut Sancti Antonii Patavini, & Caput aut Reliquias Sancti Joannis Baptiſtæ adſervari in illa Civitate ac Templo. Quare, ut pro modulo meo loquar, ſi affectu ſepoſito Parthenotimus intime ſuam ſententiam ſcrutabitur, facile inveniet, totam Martyrii ſui telam in una Phantaſia ſua, imagines Pietatis intra ſe agitante, aut ſi mavis dicere, in uno Intellectu, contextam. Eſt quidem Veritas cognita per Fidem Honor & Cultus genericus Deiparæ, & Virtus itidem ad Fidem ſpectans, eam colere ac honorare; at deſcendendo ad particularia, minime per Fidem novimus, in Honorem Virginis Sententiam Scotiſticam cedere; neque doctrina Fidei nos docet, Cultum legitimum, Deoque ac Virgini gratum, eſſe Vitæ noſtræ ſacrificium pro hujus ſententiæ tutela. Quippe Eccleſia *Piam* quidem, hoc eſt *Probabilem*, non vero *Certam* habet ejuſmodi ſententiam: neque improbat, minuſque caros habet, qui oppoſitæ adhærent. Ergo credere Veram ac Certam Scoti ſententiam, atque exiſtimare bene collocatum in illa tuenda ingens Vitæ noſtræ bonum, unice conſiſtit in *Perſuaſione*, *Affectione*, & *Intentione* volentis pro Opinionis illius patrocinio mori, non autem in re, ſeu opere, quod Certo, & *ex propria ratione* ſpectet ad Cultum & Honorem Virginis: quum conſtare aliquando poſſit, judicante Eccleſia, præferendam eſſe Thomiſticam ſententiam, ac propterea non eſſe colendam hac ſpecie Cultus atque Honoris Sanctiſſimam Chriſti parentem. Fallaci autem, ut toties dixi, principio nititur, qui regendum ſe tradit uni ſuæ Perſuaſioni, Affectionique, licet Piæ ac bonæ; idque præcipue accidere in voventibus ſuam Vitam pro defenſione Scotiſticæ ſententiæ. Neque enim iu caſu iſto excuſare nos poteſt, aut juvare Ignorantia, ſive Error Invincibilis, poſtquam nemo e doctis ignorare poteſt aut debet, pendere judicium Eccleſiæ, atque iſtud inclinare poſſe in contrariam ſententiam; & noſſe poteſt

ac debet, dari Opiniones speculative probabiles, immo probabilissimas, quæ tamen in praxi sint improbabiles: quod potissimum observandum est in rebus magni momenti, & præcipue ubi agitur de Vita hominum projicienda. Nam ut ut ratio speculativa gravis occurrat, posse Deo placere Opinionem nostram de Virgine sine labe concepta, & prudenter propterea nos voce & calamo posse ipsam tueri: si tamen Opinionem istam ita exaggerare, & ex ejus suppositione ita nobis imperare volumus, ut pro ipsa tuenda tamquam certissima mortem eligamus: tunc alia ratio longe gravior, immo certa, ac talis nobis occurrit, ut primam prorsus prosternat, videlicet, Malum esse Vitam ponere pro Opinione, ac vetari nos a Deo mortem oppetere pro sententia, cui hactenus nulla infallibilis auctoritas certitudinem contulit.

Restat ergo, ut qui pro ejusmodi causa occumbat, non sit *Martyr Fidei*, sed *Martyr Opinionis*; & quidem ab Ecclesia damnandus, quippe qui peccat, dum pertinaciter contra mentem Ecclesiæ contendit, aliquid sine dubitatione spectare ad Dei Cultum & Virginis Honorem, quod is negare non potest, quin adhuc Certitudine apud Ecclesiam careat; suoque judicio imprudenter fidens, pro non Certo Honore Deiparæ Certissimum, magnique momenti pignus, neque suum, sed Dei, Vitam scilicet, commutare statuit. Eoque facilius imaginarii hujus Martyrii ruinosa fundamenta deprehendes, ubi intelligas, Votum voventium tutelam Scotisticæ sententiæ Sanguine suo, resolvi revera in tutelam *Veritatis Certæ*, quæ inesse eidem sententiæ creditur. Nam quicumque vovent, se tutaturos aut scriptis tantum ac voce, aut etiam Sanguine Immunitatem Virginis, ii non *Pietatem* sententiæ, sed *Veritatem* hujus Immunitatis, sive Certam illam credant, sive Probabiliorem opposita sententia, sibi ante oculos statuunt defendendam. Nullus est mihi e paucis Auctoribus, qui in *Martyrum* album inferre sunt ausi morientes pro Opinione Scotistica, neque ulla mihi cupido legendi intemperantium ejusmodi Auctorum scripta. Attamen quid in hanc rem habeat *Gabriel Saavedra*, supra vidimus. Quid etiam docuerit *Christophorus de Vega* in Theolog. Mariana Palestra 3. Certam. 19. nobis edisseret Auctor Histor. Controvers. de Concept. Nimirum Vega *verum Martyrem* habet, qui se morti offerat propugnandæ caussa propositionis hujus speculativæ: *Verum est, & Certum, Virginem prorsus fuisse immunem ab Originali Peccato. Nam*, ut is ait, *tueri Veritatem Certam ac Infallibilem ex iis, quæ in honorem & obsequium Dei cedunt, est Actus Religionis. Ejusdem generis est gratia originalis Deiparæ. Hanc vero Certam atque Infallibilem esse, argumenta producta evincunt. Ergo quicumque persuasum*

sum hoc habens, testis hujus Veritatis occumberet, Martyrii palmam consequeretur. Neque juvat dicere, hanc esse Opinionem, & consequenter ejus tutelam non esse Actum Virtutis, neque protestationem Fidei, atque adeo neque Martyrium testari eam Sanguine suo. Non enim dici potest Opinio, de qua efformetur incertum judicium, sed sententia, quæ nixa infallibilibus argumentis omnem a mente formidinem excludit, immo & omnem imprudentiam in credendo Virginem peccati Originalis expertem. Quicumque ergo eam ut talem veneratur, ut par est, atque pro ea mortem oppetit, certe Martyr est. Qui vero illam immerito adhuc Opinionem censet, & per consequens certum de ea judicium non efformat, hic sine dubio non foret Martyr, sed imprudens ac temerarius, si ut eam tueatur det Vitam. An confidentia in iis, qui talia venditant, desideretur, quisquis sapit, continuo intelliget. Succedat & *Granado*, Martyrii ejusdem sponsor, qui cautius animadvertens, dissipari nullo negotio posse jactatam a nonnullis intemperantibus ingeniis Certitudinem Veritatis in eadem sententia, suppeditavit novis hisce Martyribus effugium, quod Parthenotimus arripuit, & ego hactenus oppugnavi, scilicet debere morientes profiteri se mori *pro eo, quod in Veritate speculativa Immaculatæ Conceptionis est Certum, hoc est pro defendendo Cultu & Festo Immaculatæ Conceptionis, præscripto ab Ecclesia, sententiam Immaculatæ Conceptionis esse tutam & Piam.* En quibus Magistris profecerit Parthenotimus noster, qui tamen uti ingeniosior, utramque miscuit sententiam, scilicet debere Voto Sanguinario addictos profiteri, se Vitam daturos, non pro *Veritate speculativa* sententiæ Scotisticæ, sed pro *Cultu & Honore Virginis*, qui certo ad Virtutem Religionis spectat, & est quædam protestatio Fidei; sed simul debere ipsos persuadere sibi, *Certissimam esse Veritatem* ejusdem sententiæ. Verum percontari juvat ab ingeniosis hisce viris, an credant, Cultum & Honorem hunc descendere e sententia tribuente Virgini prærogativam istam: Fatebuntur, ut arbitror; deinde, an credant, Certum Honorem obvenire alicui posse e non Certa prærogativa. Negent hoc oportet; nam implicat contradictionem, credere, Honorem minime dubium heic tribui Deiparæ, simulque credere dubiam, sive nondum Certam prærogativam Immunitatis, ex qua manare debet hic Honor. Atqui, ut hactenus ostendimus, sententia Scotistica de Conceptione Virginis nondum e finibus *Opinionum* exiliit; & Lectori amplius non est opus, ut repetam, *Persuasionem* privatorum hominum carere virtute efficiendi Certum, & credendi reipsa Revelatum a Deo, quod Ecclesia in suis decretis uti dubium, atque an a Deo revelatum fuerit, Incer-

certum adhuc agnoscit. Ergo ubinam Certus ille Virginis Honor, pro quo Certum Vitæ suæ bonum impendere vult Sanguinarii Voti patronus? Ubi *protestatio Fidei*, quum de Opinione agatur, super quam fundatur Honor. iste tantopere deprædicatus? Alibi vidimus, quid sit *Pietas Opinativa*, *Cultus Opinativus*, *Honor Opinativus*. Pius sane ac laudabilis, quod nulli præcepto Dei adversetur, quod nullum reipublicæ detrimentum adferat, immo quod sufficienti ratione constet, per quam consonare merito dicatur cum recta Ecclesiæ doctrina. At velle in mortem incurrere pro Cultu isto ac Honore Opinativo, in reipublicæ damnum cedit, cujus membra sunt quilibet cives; & divino ac naturali Præcepto opponitur de non temere projicienda Vita nostra; demum peccat in Ecclesiæ doctrinam, quæ Opinionibus quidem Piis justissime favet, sed simul præcipit, ne quis pro ulla Opinione quantumlibet Pia ultro necandum se præbeat. Et quum in ipsius Ecclesiæ successione per tot Secula nullum similis inconsultæ Pietatis exemplum occurrat: quid aliud superest, nisi ut Sanguinario Voto addictis spem eripiamus non solum Martyrii, sed operis liciti atque laudabilis.

Neque aliam fuisse hactenus mentem Romanæ Ecclesiæ in quæstione ista scripsit Lamindus Pritanius, cujus sunt hæc verba: *Non unus autem ego in hoc Voto profundendæ Vitæ pro Immaculata Conceptione Virginis Superstitionem timeo. Timuit & timet Apostolica Sedes, quæ quamvis eamdem Opinionem maxime Verisimilem, & Piam dicat; nihilominus Votum in Theophilo Raynaudo olim non probavit, ipsumque affirmantem, pro ea caussa pium esse mori, silere jussit.* Mirum est, quantopere Parthenotimum nostrum concusserit mentio hæc Apostolicæ Sedis, non probantis cruentum paucorum Votum, ac Theophili Raynaudi, expungere jussi sponsionem factam morientibus pro Scotistica sententia. Æstuat ille hac de caussa, & non uno in loco prœlium redintegrat, ut hujusmodi telum nimis sibi molestum a se avertat. Pag. 68. petit, unde hæc Lamindus acceperit, & *quibus tabulis*, *quibus monumentis*, *quo Auctore* narrationem suam comprobet. Caussam exponit, cur ipsius Raynaudi Liber de *Martyrio per Pestem* confixus fuerit Anno 1646. a sacra Congregatione Indicis; atque inde infert, *dubiæ fidei* esse *præceptum illud silentii Theophilo datum ab Apostolica Sede*, *& ab uno memoratum Lamindo*. Addit, silere minime jussos novem alios Scriptores, qui eamdem *Martyrii* fiduciam ingesserant mortem subeuntibus pro Immunitate Mariana; ac propterea verisimile non esse, quod de Raynaudo Lamindus venditat. Subdit præterea: *Neque Apostolica Sedes silere jussit omnes Academias, quæ vovent, votoque sacramentum adjiciunt, se tuituras Beatæ Virginis*

Im-

Immunitatem ab omni macula: quod nemo non videt, quantum a controversia nostra sit alienum, quum nimium differant, Opinionem tueri voce & calamo (quod & Lamindus laudavit) atque pro ea Opinione tormentis & securi se se offerre. Tum pag. *96.* conqueritur, *quod Lamindus non egerit cum Raynaudo benignius, qui profecto majorem sibi ab eo gratiam polliceri vir apprime Catholicus poterat.* Sed non multis heic opus est. Possidet Parthenotimus eamdem, qua ego utor, editionem Operum Theophili Raynaudi. Facile potuisset intelligere, Lamindum non sine bonis tabulis Raynaudi mentionem præsenti quæstioni immiscuisse, si pari diligentia rem sibi ingratam quæsiisset, qua gratæ quæri consuerunt. Tomum ergo Vigesimum ejus Operum adeat, sibique pagina *156.* occurret *Correctio facta a Congregatione Indicis Libri inscripti de Martyrio per Pestem.* Ibi ista leguntur: *Expungatur id, quod Author scribit: Eum futurum MARTYREM, cui mors intentaretur, si Piam sententiam de Conceptione Beatæ Mariæ Virginis Immaculata non improbaret, isque mallet mortem prius acceptare eam ob caussam, & re ipsa eam acciperet.* En quo Auctore Lamindus Raynaudum silere jussum tradidit. Atque is revera edito rursus eo Opere, opinionem quidem aliorum, Martyrium morientibus pro ea caussa promittentium, retulit; sed suum ipse judicium continuit. Heic autem antequam progrediar, animadvertat Lector, quam immerito expostulet Theologus Siculus, quasi Raynaudo parum æquum & amicum se Lamindus prodiderit. Apud me profecto est maximo in pretio omnigena eruditio Raynaudi; atque arbitror, ingentem ejus Operum molem reipublicæ Literatorum admirationi non minus, quam usui esse posse; neque eximii viri meritis quidquam detrahit, quod ex ejus Libris opinionem illam eradendam Roma jusserit. An vero illum ego acerbe fuerim insectatus judicent recti rerum æstimatores. Dixi, Apostolicam Sedem *non probasse* deprædicatum ab eo *Martyrium*. Mitius loqui non potui, ipsumque meum argumentum exigebat, ut quid ei hac de caussa accidisset, non dissimularem. Quamobrem inanes Parthenotimi querelæ abeant, Quod si is pag. *95.* vulnus istud refricans dolet, quod Lamindus *non distinctius dixerit, a sacra Congregatione Indicis impositum Raynaudo silentium, atque non casu, Sedis Apostolicæ vocabulo fuerit usus,* is pro suo ingenio querelas multiplicat: quippe ad auctoritatem Apostolicæ Sedis refertur quidquid in variis Congregationibus Romanæ Curiæ agunt Eminentissimi Cardinales. Disertis verbis hæc scripsit Sixtus V. in fundatione ejusdem Congregationis Indicis, ut habetur in ejus Constitut. LXXIV. *Libros, qui post Indicem Tridentini Concilii jussu editum prodierunt, Catholicæ doctri-*

næ

næ, Christianorumque morum disciplinæ repugnantes, expendant, & recognoscant: at ubi Nobis retulerint, Nostra Auctoritate rejiciant. Licuit sane Raynaudo postea appellare ad Summum Pontificem, eique exponere, confixam injuste spem *Martyrii* a se factam morientibus pro Scotistica sententia; sed meliora edoctus, abstinuisse credendus est.

Utrum vero in sua sententia perstiterit vir ille doctissimus, an ab ea recesserit, nihil attinet inquirere. Satis nobis in præsentia est, Sacræ Congregationi minime probatam fuisse *Martyrii* fiduciam ingestam a Raynaudo, & nunc etiam a Parthenotimo, homini pro sententia Scotistica mortem toleranti. Quod autem animadvertendum heic est, vetuit sacra Congregatio, ne Raynaudus *Martyrium verum ac proprium* tribueret piis viris vita excedentibus, dum amore Dei infectis *Peste* inserviunt, aliave Caritatis ac Virtutis certæ opera faciunt; simulque licere voluit, hosce appellare *Martyres improprie ac late* sumptó eodem vocabulo. At ubi de morte subeunda pro *Immaculata Conceptione* agitur, *Martyrii* nomen quodcumque expungendum præcepit. Ad hæc perpendas velim, inter Votum Sanguinarium, & Raynaudi propositionem intercedere magni momenti discrimen. Aliud enim est, *asserere velle Certam*, & ad Cultum Dei ac Virginis sine dubitatione spectantem, sententiam Scotisticam; aliud *nolle eam improbare ac damnare*. Illud positivum, hoc negativum. In postremo casu, ut infra dicam, honestum fuerit mortem potius tolerare, quam notam Impietatis aut Falsitatis impingere eidem sententiæ. Et nihilominus *Martyrii* tam proprii quam improprii nomen pro hac caussa occumbentibus negavit sacra Congregatio. Neque immerito. Nam ii *veri Martyres*, qui Sanguine suo obsignant aliquam Veritatem divina Fide credendam: ii *Martyres* etiam, sed metaphorice ac *improprie*, qui in exercitio Caritatis aut Patientiæ e Vita excedunt; eorum quippe opus non Persuasione tantum propria, sed re ipsa Deo gratum est, atque ad Fidei doctrinam spectat. At qui, ne damnet sententiam Scotisticam, morti occurrit, opus facit, quod juste quidem opinemur placere Deo, sed nondum per Fidem novimus, an placeat Deo; quum liceat etiam contrariæ adhærere sententiæ, cui qui adhæret, ex natura rei etiam damnat ac improbat Scoti Opinionem. Deficiente igitur Certitudine objecti in moriente, ne damnet sententiam Scotisticam, non poterit is Martyrii, neque proprie, neque improprie sumpti, laudem ac nomen consequi. Quod si ita sensit sacra Congregatio de secundo casu, quanto magis eadem improbarit Voto Sanguinario devotos, idest mortem tolerantes, ut

Ve-

Veram ac Certam afferant sententiam Scotisticam, sive hanc Veritatem & Certitudinem statuas in propositione atque Opinione ipsa, sive in Pietate, quæ inest Actui Opinativo de Immunitate Mariana? Immo non ipsa tantum Congregatio profusionem Vitæ in casu isto improbasse videtur, sed & ipse Theophilus Raynaudus jam damnasse dicendus est. Ejus verba de Martyr. per Pestem Part. II. Cap. III. num. 18. repetam, ubi illum duplicem casum distinguens ait: *In posteriore dubio statuendum est: Vitam Temere, nec absque SCELERE, atque adeo sine Martyrii fructibus abjiciendam pro Assertione alicujus Propositionis, cujus VERITAS non sit in Ecclesia PRORSUS rata, ita ut non sit exploratum, quod ejus assensus a FIDE exigatur*. Nisi Parthenotimus, aut quisquam alius evincat, Scotisticæ Sententiæ *Veritatem* esse in Ecclesia Dei adeo *ratam* & *exploratam*, *ut ejus assensus a Fide exigatur*: habet ille tandem tum a Sacra Congregatione, tum a Raynaudo ipso non solum *Martyrii* spem Sanguinario Voto ereptam, sed etiam ipsius Sanguinarii Voti damnationem.

CAPUT XVII.

An dare Vitam liceat, ne sententiam de Immunitate Mariana damnemus. Quid in casu isto agendum. Accuratius tamen negotium istud perpendendum.

Hisce autem positis, consequens profecto est, tolerandum minime fore *Votum*, in quo voventes contra Ecclesiæ Romanæ mentem *Martyrii* coronam sibi pollicentur; & quod gravius est, opus sibi statuunt præceptis Dei & Ecclesiæ contrarium: quum ne ipse quidem Parthenotimus neget, quin sit nefas Vitam impendere pro *Opinione* tuenda; isque negare nequeat, quin sententia Scotistica de Conceptione adhuc inter *Opiniones* sit computanda. Peccatum quoque est, velle pertinaciter Fidei Veritates æquare hominum Opinionibus. Peccatum, velle pervicaciter, ipsiusque Vitæ sacrificio, Populo persuadere tamquam Certum illud, quod Ecclesia pro Incerto adhuc habet. Peccatum contra Justitiam, quum homo ex arbitrio suo, & Deo atque Ecclesia non solum non præcipiente, sed etiam improbante, profundere vult pro Opinionibus Vitam, cujus potestatem sibi reservavit omnium Creator. Peccatum contra Charitatem, quam quisque debet sibi; & Proximo etiam debet, quamvis Tyranno ac impio, cui ministranda sine necessitate aut utilitate Ecclesiæ

R non

non est materies & occasio nova sæviendi atque peccandi: Peccatum denique contra Prudentiam, quum Bonum Certum ac ingentis pretii, voventes commutare temere velint pro Incerto. Et quoniam, uti Cardinalis Cajetanus scripsit loco supra commemorato, & Tamburinus confirmavit Lib. III. de Just. Tract. III. part. 3. Cap. 1. ipsa Opera positiva Virtutis, quorum bonitas e doctrina Fideiconstet, uti *Evangelium prædicare apud Infideles: Sacrum celebrare: a Carnibus abstinere* &c. ut bona, honesta, & laudabilia sint in praxi, necesse est, ut debitæ circumstantiæ concurrant: alioqui non Virtutis sed Temeritatis opera evadunt: quanto magis temerarium erit velle pretiosum Vitæ Bonum profundere pro Opere positivo Virtutis Opinativæ, & minime per Fidem Certæ, qualis est assertio Scotisticæ sententiæ? Vide & Lessium Lib. II. Cap. XL. Dubit. VII. num 42. Reliquum proinde est, ut Sanguinarium Votum irritum ac nullum sit, quum non sit de meliori bono, immo sit de Opere involvente peccatum; & qui monitus pervicaciter illud conciperet, aut ei post monita constans adhærere vellet, a crimine excusandus neutiquam foret.

Supra vero innuimus, duplicem distinguendum esse casum, in quo certamen oboriri posset de sententia Scotistica cum discrimine Vitæ. Primus, *eligere velle interitum, ut asseras Veram ac Certam eamdem sententiam.* Alter, *Vitæ suæ jacturam pati potius quam damnare eamdem uti Falsam ac Impiam.* Non est cum priore confundendus posterior casus. Diversa enim omnino sunt, Opinionem de Immaculata Virginis Conceptione Veram ac Certam inter gladios asserere velle, atque eam asserere nolle Falsam aut Impiam. Qui renuit Falsitatis aut Impietatis Opinionem arguere, non eam propterea Veram esse contendit; sed tantummodo judicium suum continet, & nihil de Veritate aut Falsitate illius decernit. Quid ergo Catholico homini agendum, si ante Tyrannum sistatur, aut a privato quopiam furente urgeatur, interrogatus, an credat, sitne absque originali Labe Virgo concepta; eique, si credat, inevitabilis mortis minæ intententur? Quotiescumque respondeat, se firmissime in hac esse sententia, tormentaque & mortem potius eligat, quam recedere ab ejusmodi Opinione: uti hactenus vidimus, temere ac imprudenter aget; reusque sceleris gravissimi erit, utpote qui nimium suo judicio credit, illud præferens judicio Ecclesiæ, & præfracte Certitudinem Opinioni tribuere volens, qua tamen, pendente Ecclesiæ judicio, caret eadem Opinio. Is ergo in isto amphractu intrepide respondere potest: *Hoc ignoro: id tantum Deus novit.* Immo ita respondeat, oportet, ut salvam faciat Vitam suam, rem nimi-

nimirum enixe sibi a Deo commendatam. Et præcipue quod ita respondendo Verum dicet, nihilque aliud profitebitur, quam quod Ecclesia hactenus sensit, dum ita unam ex Opinionibus de Conceptione Virginis probat, ut alteram oppositam non improbet. Hoc pacto Tyranni furorem exarmabit, suumque caput prudenter discrimini eripiet, neque temere Vitam pro Opinione tuenda impendet. Atque hic est reipsa casus Voti Sanguinarii, cujus intoleranda consectaria hactenus persequuti fuimus. Voto enim isto toti antiquitati incognito id præsertim voventes contendunt, se ad profundendam Vitam esse paratos, ut Certam afferant Immunitatem Virginis. Et quamquam Parthenotimus nobis edixerit, voventes mortem subituros non pro *Veritate* ac *Certitudine* ejusdem *Opinionis*; sed pro *Veritate* ac *Certitudine Honoris & Cultus* Mariæ, qui ex ea Opinione defluit, & *pro Veritate Pietatis, quæ inest Actui Opinativo de Immaculata Conceptione*; attamen vidimus, Cultum hunc, Honorem, & Pietatem, Certa numquam esse posse, nisi Certa sit Sententia, super qua innituntur; & consequenter eo recidere semper consilium Voti Sanguinarii, ut voventes repugnante Ecclesia ostendant ac suadeant Populo, Certam esse, ac parem Veritatibus Fidei, Sanguine nostro propugnandis, Opinionem Scotisticam de Virginis Conceptione. Scribit autem Parthenotimus pag. 101. *Theologorum mentem, qui Votum usque ad Sanguinem tuentur, eam esse numquam posse, quod semper, & in omni eventu pie Vovens mortem subire debeat; sed ubi solum Deiparæ periclitetur Honor*. Sive, uti infra repetit, *ut mortem toleret, cum (quod prudentis arbitrio metiendum* est) *Virginis Immaculatæ deprehenderit Honorem periclitari*. Ita sub hujusmodi verborum ambage is consilia sui Voti occultat, liberumque clientibus suis campum relinquit profundendæ Vitæ pro tutela Scotisticæ sententiæ. Rectius ipse munere suo functus fuisset, si terminos huic *arbitrio*, atque *prudentiæ* privatorum hominum statuisset, ne dum prudenter tueri ii se putant sententiam Veram ac Certam, ac Honorem, Cultumque Verum & Certum Virginis, ejusque Sanctitatem; imprudenter, ac vincibili Errore indirecte se occidant, ultro ac sine necessitate carnifici jugulum tradentes. Attamen ex hac ipsius confessione jam intelligant Voto Sanguinario addicti, sibi non esse mortem eligendam, quoties agitur de prodendo, an Credant Veram ac Certam Scoti Sententiam, Verumque ac Certum Honorem Mariæ in ejus sententiæ tutela collocatum; sed tunc sibi respondendum: *Opinor quidem ita esse, at id Certum mihi non est. Deus novit; noscam & ego, si aliquando quæstionem dirimet Ecclesia*. Neutiquam enim *periclitatur Honor Virginis*, dum protestamur, nos ignorare, an reipsa Beatissimæ Christi Matri collata fuerit Immunitas ab

originali macula, & nos nequaquam credere Certam Scoti Sententiam. Postquam Ecclesia a tot Seculis, & quidem disertis verbis, liberum cuicumque facit adhærere oppositæ sententiæ, evidens est, non periclitari Honorem Deiparæ, etiam credendo illam Immunitatis Scotisticæ expertem. Si periclitaretur, non id sineret Ecclesia, supra quemcumque privatum Theologum sollicita de Honore Mariæ. Quanto ergo minus periclitabitur Honor iste, protestando dumtaxat, nos nequaquam Certo credere Scotisticam Immunitatem, atque ignorare, quid Deus revera in Conceptione Virginis fuerit operatus?

Atque ista hactenus dicenda habui, ut ostenderem, quam incongrua, minimeque ferenda sit Voto Sanguinario præstita a Parthenotimo tutela, cujus objectum est tutela Certæ Veritatis, quæ tamen Certitudo, ubicumque eam statuas, abest a Scoti sententia. Petat nunc aliquis, quid agendum sit, si quando Tyrannus, aut quispiam improbus alius, mortem minatus, adigere nos velit ad appellandam *Impiam* ac *Falsam* sententiam eamdem. Heic certe urget præceptum Vitæ custodiendæ, neque prodigendæ; sed simul imminet timor Falsum appellandi, quod Verum ac Certum esse, judicante Ecclesia, deprehendi aliquando possit. Quod plus est, præceptum viget ac urget Summorum Pontificum, vetantium, ne quisquam Falsitatis aut Impietatis notam inurat Opinioni patrocinantium Immaculatæ Conceptioni. Itaque dico primo, si quisquam oblatis mihi atrocibus tormentis ac morte, compelleret me ad configendam Erroris ac Impietatis nota Scotisticam Sententiam, continuo reponerem: *Id nescio: Novit Deus*: qua responsione nihil Veritati, neque præcepto Ecclesiæ derogarem, fierique posset, ut furori tyrannico facerem satis. Verum ubi is acrius adhuc instaret, atque a me expeteret, ut diserte damnarem ejusmodi sententiam: cernens ego, rem mihi esse cum violento simul & furioso, seu mente capto, ac memor, *respondendum esse stulto juxta stultitiam suam*, *Proverb.* XXVI. vers. 5. & Sapientem Eccles. VII. vers. 18. edicere: *Noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo*: quantum possem, ingenio curarem, ut importunam interrogationem eluderem, & sine aperta damnatione sententiæ discrimen Vitæ evaderem. Verum ubi in irritum cederet omnis conatus, putarem præstare mori quam piam sugillare sententiam: idque ne peccarem contra præceptum Ecclesiæ, quæ sub anathematis pœna ab insimulanda Impietatis ac Hæresis Scotistica sententia Catholicos omnes coercuit. Quod quum ajo, tria heic animadvertenda. Primum, non in quæstione ista sitam esse controversiam, quæ Parthenotimi calamum in me suscitavit. Neque enim e persuasione mea, uti neque e morte mea, quidquam certitudinis accederet Opinioni de Virgine sine labe concepta: quem tamen in finem collineat intentio voven-

ventium ad Parthenotimi normam. Secundum, non Parthenotimum tantummodo ceterosque ad singularitatem gloriæ adspirantes devoto erga Virginem animo, sed quemlibet Catholicorum mortem prius oppetere debere, quam censoriam notam inferre prælaudatæ sententiæ, quum ad Catholicos cunctos præceptum illud extendatur, & obligetur quisque ad parendum Ecclesiæ mandatis. Tertium, nil majoris præstantiæ sive prærogativæ effluere hinc posse in sententiam faventem Immunitati Marianæ. Nimirum quoties instet idem Tyrannus, ac necem tibi indicat, nisi *Hæreticam* aut *Impiam* affirmes contrariam alteram sententiam, negantem Virgini Immunitatem originalem: ne id facias, Vita potius in hoc etiam casu est offerenda lictori. Et quid? *Simili anathematis pœnæ* Sixtus IV. Concilium Tridentinum, aliique Romani Pontifices subjecere eos, qui Hæresis aut Impietatis arguerent *Opinionem contrariam, videlicet gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam*. Ad præceptum quod attinet, nihil discriminis inter utriusque sententiæ patronos ac censores Ecclesia statuit. Si ergo damnare non licet Thomisticam Opinionem, tibi, ne illam damnes, mors potius est eligenda. Quamobrem tunc non pro Veritate, sive Certitudine alterutrius Opinionis sanguis effunderetur, sed ut mandatis Ecclesiæ non adversando, evitaretur Peccatum.

Meam in hanc rem, qualiscumque sit, opinionem dedi. Nunc addo, ipsam nihilominus accuratiori examine indigere: quod me doctiores, quum lubebit, inire poterunt. Inquirendum namque videtur, an mens Ecclesiæ, interdicentis censuram utriusque Opinionis eo usque feratur, ut in conspectu eculeorum & carnificis mors potius subeunda sit, ne alt
erutra improbetur. Nimirum, ut superius innui, occurrunt nobis præcepta Ecclesiæ, immo & Dei, quæ nos minime obligant, quum mortis periculum instat: tunc enim cessat voluntas Dei, aut Ecclesiæ ad nos obligandum. Immo interdum non solum cessat obligatio illius præcepti, sed etiam viget obligatio conservandæ Vitæ (secluso semper gravi scandalo, & contemptu Ecclesiæ, sive Religionis) ita ut peccati expers non foret, qui pervicaciter tunc occumbere vellet, ne præceptum transgrederetur. Neque heic de re Intrinsece mala sermo est, a qua perpetuo & ubique abstinendum est. Quum enim Ecclesia liberum cuicumque relinquat, quam Veritati propiorem putet ex duabus istis Opinionibus amplecti, liberum ex vi contrariorum sit etiam necesse est, ut qui unam amplectitur, ac Veram credit, alteram tacite saltem improbet, & Falsam credat. Neque prædicatum *Pietatis* ita conjunctum est cum hisce Opinionibus, ut nullo unquam tempore disjungi possit. Vocabulum enim *Piæ*, quod Sententiæ, sive Opinioni cuipiam tribuitur, Probabilitatem non Certitudinem indicat. Et quandoquidem Ecclesia quæstionis hujus defini-

finitionem nondum suscepit, ac nos dedecet ita judicium illius velle arctare, ut unam tantum ex istis Opinionibus eligere possit tamquam doctrinam Fidei divinæ, quum æque possit & alteram: consequenter neutra Opinio dici potest ex parte rei ita *Pia*, sive *Probabiliter spectans ad Cultum Dei & Virginis*, ut aliter esse aliquando non possit. Proinde quum ideo tantum damnare hanc vel illam e propositis duabus Opinionibus malum sit, quia ab Ecclesia prohibitum; & sint aliqua Ecclesiæ mandata, quæ minime nos obligant, quoties incurritur periculum mortis: prudentiores judicabunt, rectene, an secus procedat nuper a me proposita Conclusio. In hisce tamen casibus, hoc est in re tanti momenti, si commodum ac tempus non deesset, consultius foret, mentem Sanctissimæ Romanæ Ecclesiæ ab ipsa petere, cujus ductu atque judicio omnia nostra consilia & acta regentes, non ego, non alius quisquam errabit. Eoque magis perscrutari juvabit Ecclesiæ Magistræ nostræ mentem, quum ipsa in eum tantummodo finem interdixerit ambarum Opinionum censuram, ut finem faceret jurgiis publicis & scandalis, inter disputantes Theologos jamdiu vigentibus, non vero ut immunem intrinsece a censura præstaret alterutram ex illis sententiis. Ad hæc finge tibi, duos ejusmodi Opinionum patronos, alterum Scotisticæ, alterum Thomisticæ, sisti ante Tyrannum, atque ambos Persuasione ductos, sententiam suam cum sacris Litteris, ac Traditione Patrum, certius consentire, ac propterea sinere, se potius Vita spoliari, quam ejusmodi Persuasionem deponere (Cur enim uni non liceat, quod alteri?) ita ut ambo mortem oppetant, sed pro oppositis sententiis tuendis. Rursus tantummodo finge, utrumque pugilem sub securi cadere, ne Hæreticam aut Impiam appellent contrariæ factionis sententiam, uti Ecclesia mandavit: quid consequatur, facile sentis. Consequetur nempe spectaculum inusitatum, quod non sine aliquo horrore audiamus, videlicet pro contrariis de una, eademque re sententiis homines ejusdem Religionis ævo nostro mortem subire: cujus rei exemplum frustra in universa Ecclesiæ Historia perquiras. Restat ergo, ut cautius in hisce etiam casibus, extra controversiam, quæ mihi cum Parthenotimo est, propositis procedamus, ne aut imprudenter Vita projiciatur, aut dignitati Ecclesiæ ac Religionis officiendo, hostibus nostris ridendi aut declamandi contra nos occasionem præbeamus.

CA-

CAPUT XVIII.

Falsa crimina Lamindo Pritanio imposita a Parthenotimo. Qui Visionarium se prodit. Revelatio tributa Dominico a Jesu Maria Carmelitæ expenditur.

HIsce expeditis leviora supersunt expendenda mihi in Parthenotimi Libello. Et quidem missa lubenter facio, quæ in contemptum mei non uno in loco Siculus Scriptor intermiscet. An Justo titulo is adversus me egerit, aliorum judicium esto. Hoc tantum novi, ut ut ille magnus sit vir, & in sublimi Theologiæ throno sedeat, ego vero exiguus sim, nulloque nomine cum eo comparandus; ejus tamen dignitas non faciet, ut illi in præsenti quæstione victoria adjudicetur; neque tenuitas mea, ut mihi eripiatur. Rationibus certavit ille: rationibus certavi & ego. In his unis collocanda est victoriæ spes. Uter melioribus armis fuerit usus, docti viri aliquando judicabunt, ac tempus sensim aperiet. Unum tamen, quod me intime ferit, dissimulandum heic minime censeo. Videlicet ægre ferre Theologum nostrum pag. 90. *quod Lamindus in Italia, quæ Deiparæ cultu ceteras regiones superat, scripserit opus in Gallia imprimendum.* Duas præterea Theses Theologus idem commemorat B. Virgini injuriosas, & in Gallia enatas, quæ ab Alexandro VIII. confixas ait. In mentem quoque Lectorum revocat *Monita Salutaria Beatæ Virginis ad cultores suos indiscretos in Galliis vulgata, & a Clemente X. Anno 1676. proscripta*. Tum in hæc verba erumpit: *Cur ergo Lamindus doctrinam, quæ licet ipsi appareat vera, ceteris est falsa, nefas non putat proferre, ac inculcare: doctrinam, inquam, unde qua Italiæ, qua Galliæ oriri queant scandala? Italiæ quidem, ubi vovendi Virgineæ Immunitatis defensionem vetus consuetudo est. Galliæ etiam oriri queunt scandala, ubi Non Pauci Deiparæ Cultum, ejusque Sanctitatem impetentes, in ea stabilirentur opinione, & certe hominis Itali opera, quod inspersa superstitionibus sit gentis Italæ in Deiparam observantia.* Declamationi huic tandem finem imponit lenibus hisce verbis: *Absit, ut in mentem meam cadat suspicio* (vide hominis candorem, non immerito *Candidi* nomen præferentis, ejusque delicatam Caritatem post nuper institutam accusationem) *quod rem paucioribus ex Gallia gratam facturus hæc scripserit Lamindus.* Hæc Parthenotimo displicent; at mihi æquius displicet, ipsum distinere heic

heic meris somniis ineruditam gentem, atque indigno artificio; quod in omnium oculos incurrit, studuisse, ut invidiam Lamindo atque odium falsis hisce querelis crearet. Somnium quippe est, enatas in Gallia duas illas Theses. Somnium, prodiisse e Gallia *Monita salutaria*, quum Germano Coloniensi tribuantur. Somnium fortassis etiam est, *Monita* illa a Clemente X. Anno 1676. explosa fuisse; nam serius, si bene memini, id contigit: quod in præsentia exquirere nec vacat, nec interest. At somnium certe contumeliosum Gallicæ genti nemo non sentiat in Parthenotimi oratione scribentis: *non paucos Gallorum Deiparæ cultum, ejusque Sanctitatem impetere*. Quis hæc ferat de Catholica ac pia gente Gallica proferri, quando ne ipsi quidem Jansenistæ, quos obversari ante oculos Parthenotimi hoc in loco par est credere, Deiparæ cultum, ejusque Sanctitatem improbare depreheduntur? quod si is eodem obelo configit & illos, qui intemperantiam nonnullorum in cultu ac laude Virginis non ferunt, noverit Siculus Scriptor, se incaute maledicere Theophilo Raynaudo, sibi tam caro, & quibusvis Theologis Catholicis, etiam Italis, qui legitimum Mariæ Cultum docent ac suadent; spurium ac superstitiosum arguunt, & arguendum esse fatentur. Præterea somnium perquam ridiculum est, sibi in Lamindo fingere *doctrinam, unde qua Italiæ, qua Galliæ oriri queant scandala*. Tot anni jam effluxere, ex quo Lamindi Liber prodiit, neque ullum in Gallia, Germania, ac Italia, quibus in locis idem impressus fuit, auditum est murmur, nullaque scandali vel levis umbra apparuit. At inquit Siculus: *In Italia vovendi Virgineæ Immunitatis defensionem vetus consuetudo est*. Lamindus vero hanc impugnare non veretur; & *doctrinam, quæ licet ipsi appareat Vera, Ceteris est Falsa, nefas non putat proferre ac inculcare, quod inspersa superstitionibus sit gentis Italæ in Deiparam observantia*. Hactenus putaveram ego, rem mihi esse cum *sacræ Theologiæ Professore* gravissimo, ut Libelli ab ipso editi præsefert titulus. Sed nunc justæ defensionis necessitas dicere & expostulare me cogit, pugnam mihi esse cum Theologo Visionario, ne duriori etiam nomine utar. Nemo enim, nisi qui somnia somniat, & Visiones videt, deprehendere uspiam poterit, quæ Lamindo Parthenotimus heic affingit. Quisquis hactenus Lamindi Librum legit, aut ipsius Parthenotimi Opusculum, ubi integra Lamindi censura exhibetur, e vestigio hæc verba obvia habet: *Satis quibusdam non fuit calamo & rationibus Immaculatam Deiparæ Conceptionem tueri: quod procul dubio cum vera Pietate consonat*. Si Parthenotimo animus est significare, Scotisticam de Conceptione sententiam a Lamindo improbari, habet unde

unde pudeat talia scripsisse. Si de voto tuendi *calamo ac rationibus* eamdem sententiam, rursus ei os obstruunt verba Lamindi, laudantis, sive intercedat, sive non intercedat Votum, propugnatores sententiæ ipsius. Una inter Lamindum & Parthenotimum hactenus controversia fuit *de Voto Sanguinario*: hoc unum Lamindus censura sua impetiit. In hoc unum quoque collineant, quæ hucusque ego congessi; nempe: *Minime licere Sanguinem & Vitam profundere pro tuenda Scotistica Sententia*. Si vero Parthenotimus contendit, doctrinam hanc, *quæ Lamindo apparet Vera*, *Ceteris esse Falsam*: Ceteros ego spero judicaturos, nonnisi in phantasia supra modum fervente id genus judicia atque assertiones posse nasci: quando omnibus notum est, non paucos adhuc esse, qui vel ipsi Scotisticæ sententiæ adversentur: ceteros autem spero ego adversaturos Voto tuendæ ipsius profusione Vitæ.

Ne quis tamen injurium me putet Parthenotimo, dum illi somnia ac Visiones tribuo, ipsum fatentem exhibere juvat, se ejusmodi somniis atque Visionibus obnoxium. Oculos converte ad illius Præfationem, qua *integerrimæ Virgini*, *sanctissimæ Dei parenti*, *omnis prorsus maculæ experti*, *se*, *suamque Dissertationem inscribit Auctor*. Ibi vir pius, & gratiis cœlestibus refertus, hæc habet ad Virginem, quam alloquitur: *Literariam in arenam jam jam publice descensurus*, *non semel*, *ut scis*, *Te verbis illis interpellavi*, *quibus Barac Deboram*: *Si venis mecum*, *vadam*: *si nolueris venire mecum*, *non pergam*. *Judic.* 4. 8. Neque hæc perfunctoria dicta; nam subdit: *Et audire mihi VISUS SUM. Ibo quidem tecum*. *Atque nescio*, *quid solaminis animo meo ingessere*, *quæ subdere VIDEBARIS*: *Sed hac vice victoria non reputabitur tibi*. Addit infra: *Verum ut cum spe victoriæ*, *quæ Tibi tamdem cederet*, *Scholastico in pulvere militarem*, *cognovi*, *Te consulendam esse*; *& semel atque iterum*, *ac sæpius consului*. *Exploratus mihi erat mos Apostolorum*, *qui arduis Fidei in rebus non aliud*, *quam tuum interrogare consueverunt oraculum*. ,, *Pulsandum igitur erat*, ,, *inquit Rupertus Abbas*, *te alloquens*, *ac pristina Ecclesiæ tempora memorans*, ,, *ad Ostium Veritatis*, *& consulendum Oraculum Spiritus Sancti*, *scilicet sacrarium pectoris tui*, *ut Viva Voce omnem necessario tenendam demonstrares regulam Fidei*, *cum testimonio Scripturarun*, *quas memoria retinebas*. *In V. Cant.* Hæc Parthenotimus. Non consuluerit, puto, occasione ista Theologus noster Libros aliquos a Deipara conscriptos, quos ad manus haberet. Ergo dumtaxat eam interrogarit & consuluerit necesse est in Visione aliqua, hoc est

in familiari colloquio cum ipsa Virgine Sanctissima habito. Neque ipse diffitetur scribens: *ET AUDIRE MIHI VISUS SUM*. Habemus ergo (idque dolens repeto, sed me argumenti gravitas repetere cogit) non Theologum gravem, sed Visionarium, seque talem suo ore fatentem, qui Voti Sanguinarii patrocinium suscepit. Quid recti, quid solidi consequenter ab eo exspectandum sit, agnoscant ac discant tandem prudentes rerum æstimatores. Agitur heic de Vita hominum, idest de maximo Reipublicæ negotio: ferrine potest, ut homini ita composito decernenda caussa tanti momenti relinquatur? Fuit, semperque erit mos, immo debitum Theologorum, qui sui muneris probe sint conscii, in quæstionibus ad Religionem spectantibus consulere divinas Scripturas, Sacra Concilia, Sanctos Patres; simulque oratione pulsare Deum, ut ad Veritatem assequendam, Erroremque fugiendum, infirmis ingeniis nostris opem conferat. Ut hoc ipsum a Deo nobis impetret, exorare quoque Virginem beatissimam licebit atque juvabit. Sed potissimum, *ne pateat aditus Errori, recolendum est, quod ut privatis mentibus a Deo existimetur infusa lux, cohæreat necesse est cum Regula, quam vocant Fidei vivam, seu Romano Pontifice ex Cathedra docente*. Hæc sunt Parthenotimi verba pag. 36. quæ & mea facio; atque utinam is numquam fuisset oblitus, quando obtrudere cœpit clientibus suis tamquam Certam, & ab omni formidine Erroris immunem Scotisticam de Conceptione sententiam, quam tamen Romani Pontifices e Cathedra sat aperte docuerunt, esse interea Incertam, & posse aliquando Veritatem deprehendi in opposita sententia. Habemus ergo fontes non fallaces Veritatum ad Theologiam spectantium. Appellet nunc Parthenotimus, quantum lubet, Virginem sanctissimam *ostium Veritatis, & oraculum Spiritus Sancti*: non obstabo, neque innuam, quanta circumspectione Mystica hæc, seu Metaphorica vocabula in Theologia severiori sint adhibenda. At Consulere Virginem, atque ab ea Exspectare, *ut Viva Voce omnem necessario tenendam demonstret regulam Fidei*; immo respondentem illam *Audire Sibi Videri*: id genus Revelatio bene ferventis Phantasiæ opificium profecto fuerit, quod a solidæ Theologiæ legibus ac usu quantum abhorreat, atque Errori non uni ostium aperire quotidie possit, nihil est, quod ego ostendam. Dolebat nuper Siculus Theologus, opera Lamindi hominis Itali Gallos in ea opinione stabiliri, quod *inspersa superstitionibus sit gentis Italæ in Deiparam observantia*. Immo numquam fuit Gallis tam sinistra de gente Itala opinio; eoque minus in eam descenderunt, ex quo Italicum Scriptorem animadverterunt, libero calamo, neque contradicente Ecclesia insectantem, non *gentis*

Ita-

Italæ, sed *paucorum Siculorum* nævus in observantia erga Deiparam. Neque enim in ulla gente nævi umquam defuere, nullo tamen universitatis dedecure, quum paucorum ii sint, & ipsis hisce paucis censura aliorum non parcat. Videat potius Parthenotimus, quam feliciter ipse pugnet pro gloria Italiæ, quum non tantum se patronum palam præstet *Voti Sanguinarii*, quod Superstitionem olere videtur, illudque omnibus animosa contentione suadeat; sed etiam rem antea ignotam prodit, scilicet inter nos non deesse Theologos Visionarios, qui de tam grandis momenti rebus & quæstionibus Deiparam consulunt, ejusque *Vivam Vocem* Audiunt, & victoriæ spem certam ab ipsa reportant. Ast nihil edocere Gallos, ceterosque Populos oportet, universam Italiam tantum abesse a probando pseudo-*magnanimo* illo *Voto*, quantum ab auscultandis ejusmodi Theologis. Et quid dico Theologis? Unus fuit, unus, ut spero, erit ex Italis, qui hæc audeat, & scribat. Quod si mihi serio in re tanta agenti ludere placeret, denique adderem, fieri posse, ut Prophetæ potius laudem Parthenotimus referat, sed alio, quam ipse speret, eventu, ex hujusmodi certamine, quando ipsemet tradit, sibi hoc responsi datum fuisse: *Sed hac vice victoria non reputabitur tibi*; sive ut Sanctes Pagninus interpretatur: *Verum non erit gloria tua in via, per quam ambulas*; sive ut Vatablus reddit: *Hoc non erit tibi bonori*. Tempus aperiet, penes utrum e nobis statura sit victoria.

Interea perpendendum relinquam Lectoribus, non crasso sub aere natis, an artificium aliquod subdubitare liceat in Parthenotimo, commemorante, *Theses & Monita salutaria*, a Sancta Sede proscripta: post quæ ille subdit: *Absit, ut in mentem meam cadat suspicio, quod rem paucioribus ex Gallia gratam facturus, hæc scripserit Lamindus*. Scilicet ille quidem a se ita amolitur suspicionem de arcano aliquo fœdere cum Jansenistis, ut eodem tempore ipsam clientulis suis suspicionem ingerere videatur; nam qui *non pauci* in Gallia *Deiparæ cultum, ejusque Sanctitatem impetunt, & pauciores* postea (nempe comparati cum reliquis Gallis) appellantur, non alii sunt, quam Jansenii sectatores famosi. Miratus hercle fuissem, si Parthenotimo excidisset hoc telum; nam & in ipsa splendidissima Siculorum Metropoli Panormo, ubi is degit, parum abfuit, quin ante annos duos oborta Grammaticali controversia, publicis etiam lucubrationibus agitata, Jansenismi notam effugerit, qui cum altero Parthenotimo manus conserere est ausus. Sed quisquis fuerit heic Theologo nostro animus, placido illi ore reponam, me nihil indigere ejus monitis, ut discam, qui cultus Beatissimæ Salvatoris nostri Parenti debeatur; neque enim in ea colenda cuiquam concedo. Monendum vero ipsum,

ne in excessus rapi se sinat, a quibus cuicumque Catholico, nedum Theologo homini, cavendum est. Una mihi cum illo controversia est, tolerandum-ne sit, an non, Votum Sanguinarium. Pro me stare confido, non dicam universam Italiam ceterasque Christiani nominis Provincias, sed & ipsos religiosissimos, doctissimosque Parthenotimi sodales, qui quum observantia & amore erga Deiparam cum omnibus, nedum cum Siculis, certent, ab ejusmodi tamen Voto abstinent, amplexuri jamdiu, ut conjicio, non impigre, si cum recta Pietate conciliari illud posse animadvertissent. Quare perpendat Parthenotimus, quos contemnat, quos feriat ipse, dum in Lamindum (quem alioquin omnes norunt Jansenii errores perosum) Jansenismi suspicionem sub specie nolentis commovet, eaque tantum de caussa, quod Votum, nemini ferme, si paucos Siculos excipias, probatum, rejiciat. Porro antequam Capitulo huic finem faciam, monendus est Lector, Parthenotimum non suas dumtaxat Visiones in aciem eduxisse, sed & alienas. Nam pag. 27. Revelationem adfert, factam ***Venerabili Dominico a Jesu Maria, Generali Ordinis Fratrum Carmelitarum Excalceatorum a Divo Thoma Aquinate.*** Revelatum, inquam eidem fuit, ***quod futurum esset Concilium, quo Immaculata Deiparæ Conceptio definiretur.*** Libenter heic peterem a Parthenotimo, utrum is fidem adhibeat ejusmodi Visionibus, an non. Si non adhibet, cur bonæ genti eas propinat, quasi & mercibus istis futura sit virtus ad confirmandos clientes suos in Persuasione Certitudinis sententiæ suæ? Sin adhibet, dicat quæso, an sit prudentis Theologi, ac bene conscii, quæ sint vires piarum Phantasiarum, hujusmodi Revelationibus fidere in Disputationibus de doctrina Fidei? Eoque minus fidendum erat Venerabili viro illi; cujus virtutes ac merita ut ut egregia fuerint (intacta quippe illa dimitto) Visiones tamen characterem tantummodo præferunt Phantasiæ sine somno somniantis. Ejus Vitam ad manus non habeo; hæc tamen ibi narrata olim intellexi. Sæpe videlicet is traditur in extasim raptus. ***Quadam vero die in Cœlum sublatus vidit æternum Patrem, qui & Dominico gratias egit, quod negotia Dei in terris promoveret. Vidit & Deiparam in throno considentem, cœpitque contendere cum Sancto Bernardo, uter ex iis præstaret devotione erga Mariam. Noluit Virgo quæstionem dirimere, sed amborum ora præmii loco lacte suo conspersit. Tunc jussus Dominicus Missam celebrare in Cælo, Diaconum sibi habuit Sanctum Joseph, Subdiaconum Sanctum Franciscum Assisinatem. Sed oborta lite, quænam Missa eligenda foret, Sanctus Franciscus Missam de sacris Stigmatibus, Joseph Missam de Incarnatione, Dominicus Missam de Beata Maria præferebant. Ex decreto***

creto æterni Patris lis Dominico adjudicata est. Tunc Angelorum chori complures cœperunt Musicis modis cantare Salve sancta Parens &c. *Ante Communionem scrupulus Dominicum invasit; nondum enim media nox advenerat, ipse vero non erat jejunus. De hoc monitus Pater æternus dispensationem elargitus est. Demum peracto sacro idem æternus Pater Dominicum sedere jussit in throno, cunctisque Angelis præcepit, ut ad illius manus deosculandas accederent.* Si vera sunt hæc, ut olim me legere memini, nihil ultra exposcas, ut manu tangas, quodnam sit pretium quarumdam Revelationum. Et optandum quidem foret, ut in Phantasias Pietate æstuantes sapientum Hispanorum diligentia severius introspiceret, quando apud eos postremis hisce temporibus & fœcundius pullularunt, & felicius exceptæ sunt, cum virorum, tum mulierum multiplices Revelationes, a quibus amplectendis, aut probandis longe absunt ceteræ Catholicorum Provinciæ & Ecclesiæ; immo constat, Romanæ Congregationis decreto perculsas fuisse Visiones & Revelationes *Hippolitæ a Jesu*, & *Mariæ de Agreda*, uti & Academiam Parisiensem postremæ Libris nigrum theta inscripsisse.

CAPUT XIX.

Sanguinarium Votum Romæ, & alibi, insuetum, quia improbatum. Parthenotimus Consuetudinis clypeo illud frustra tuetur. Senecæ auctoritate abutitur. Suarii Doctrina de Votis ad Vitæ discrimen se se extendentibus explicata. Cardinalis de Lugo invitus in controversiam nostram pertractus.

SUmmopere Ecclesiæ Romanæ cordi est, fovere Pietatem erga Deiparam: quo in studio non dicam tantum Italiam, sed omnes Catholicas regiones concordes ac æmulatrices habet. Attamen neque Romæ, neque innumeris aliis in locis, Votum umquam Sanguinarium in usu fuit. Cur quæso? Quum tribuere id nemo possit, nisi imprudenter, Pietatis defectui: justæ conjecturæ locus restat, ab eo reliquos Catholicos, qui Immaculatæ Conceptionis sententiæ favent, hac ipsa de caussa abstinere, quod ipsum sentiant pugnare cum vera Pietate. Reponit Siculus pag. 72. *Non inde opus est inferre, quod inhonestum sit, quidquid non*

nondum Romana Ecclesia in consuetudinem induxit in ipsa Urbe; præsertim si Romana ipsa Ecclesia alibi inter Catholicos vigere consuetudinem illam probe sciat, nulloque vel levissimo indicio reprobet. Divum Gregorium Magnum consuluerat Augustinus Anglorum Episcopus, quamnam consuetudinem inferre oporteret in Angliam, recens in Ecclesiæ Romanæ sinum redeuntem. Consultus Romanus Pontifex ita respondet: Novit fraternitas tua Romanæ Ecclesiæ consuetudinem, in qua se meminit enutritam. Sed mihi placet, ut sive in Romana, sive in Gallicorum, sive in qualibet Ecclesia aliquid invenisti, quod plus omnipotenti Deo possit placere, sollicite eligas. C. Novit Dist. 12. Hæc Parthenotimus, qui & subdit; *Esto, necdum inductus Romæ sit mos Vovendi, Jurandique Virgineam Immunitatem: si apud Hispanos & Siculos, ac Hispaniarum & Siciliæ Ecclesias vigeat, & Deo placere probatum sit: quid erit obstaculo, quominus prudenter eligatur?* In Hispaniarum Ecclesiis vigere Votum Sanguinolentum, nondum bonis tabulis quisquam ostendit. Apud Siculos quidem, sed perpaucos, illud concipi testem habemus Parthenotimum ipsum. At Romanam Ecclesiam probe nosse Consuetudinem Voti hujus, alibi inter Catholicos vigentem, affirmat quidem secundum sua desideria Parthenotimus, sed sapientes meliori titulo negabunt. Innumeræ sunt Opiniones, ac ritus, in Libris, atque in variis Orbis Catholici locis occurrentes, quæ ubi serium revocarentur in examen, aut falsæ, aut superstitiosæ, aut in praxi perniciosæ, aut scandalosæ reputarentur; nulla vero ex iis legitime dicitur Apostolicæ Sedi nota. Tum solum ejusmodi merces noscit, & perspectas habet Romana Ecclesia, quum ad illius tribunal perpendendæ deducuntur. Porro ad Votum Sanguinarium quod attinet, tantum abest, ut ipsum *probe sciat Ecclesia Romana, nulloque vel levissimo indicio reprobet*, ut contrarium potius elucere possit, quandoquidem uti vidimus, Sacra Congregatio in Libro Theophili Raynaudi, magnificam spem factam pro Immaculata Cnnceptione morientibus nequaquam probavit. Sed quod vehementius miretur Theologorum Respublica, illud est, quod Parthenotimus e Gregorii Magni Epistola in patrocinium sui Voti corrasit, nihil animadvertens, quid inter Dogma & Disciplinam intersit. Agebat Sanctus Pontifex *de Ritibus Missæ*, de quibus ajebat *Angliæ* Apostolus Augustinus: *Altera Consuetudo Missaruw est in Romana Ecclesia, atque altera in Galliarum Ecclesiis.* Hosce Ritus, aliosque ejusmodi ad Disciplinam spectantes, qnamvis varios pro varietate locorum, laudabiles nihilominus esse posse nemo inter Eruditos ignorat. Verum in casu nostro de Dogmate Morali agitur, & magni quidem momenti: videlicet: *Num liceat mortem subire pro tuen-*

tuenda sententia, quæ ad Fidem divinam minime spectet, Et num liceat animo tam firmo adhærere Opinioni de Revelatione alicujus rei, ut non secus ac pro certo Revelatis a Deo animam ponere liceat. Ad hæc frustra *Consuetudinis* nomen heic Parthenotimus usurpat, quum ejus Voti originem Novitas ipsa arguere possit, videlicet ab Anno dumtaxat 1624. deducta. Accedit, quod semper inquirendum restat, an rite institui a paucis potuerit Votum de re tam gravi, qualis est hominum Vita, quum reliqua Catholicorum gens pro honore Virginis ferventissima nihil tale audeat. *Ex singulis Ecclesiis, quæ pia, quæ religiosa, quæ recta sunt, elige*; subdebat in eodem loco insignis Pontifex Gregorius Magnus; & Augustino docente, Epistola ad Januarium, in Disciplinæ ritibus illud tantummodo, *quod neque contra Fidem, neque contra bonos mores injungitur, indifferenter est habendum*: quod & alia a Gratiano collecta in Distinctione supra laudata confirmant. An vero *pium*, *religiosum*, *rectum*, & *secundum Fidem* dici possit, præfracte velle *Certum*, quod Ecclesiæ Romanæ in pervulgatis Decretis *Incertum* adhuc est; & *nolle in Dei, Romanorumque Pontificum auctoritate conquiescere* (quod Gregorius XV. ut supra vidimus, de Controversia ista scribens, a quocumque Fideli exigebat;) Pias denique Opiniones æquare velle Dogmatis Fidei: nullo negotio docti ac prudentes judicabunt.

In Præfationis pagina 16. Theologus noster pro se exerit auctoritatem Senecæ, scribentis in Epistol. 33. *Ego utar via veteri. Sed si propiorem, planioremque invenero, hanc muniam. Qui ante nos ista moverunt, non domini nostri, sed duces sunt*. Tum addit: *Majores quidem nostri, ut ajebat Seneca, non domini nostri, sed duces sunt. Duces, ait, non hostes. Eorum igitur ductum nec sequi pudeat, nec pigeat deserere. Sequi non pudeat, ubi eos Veritatis semitam dereliquisse minime appareat. Deserere non pigeat, ubi eos a Veritatis tramite aberrasse liquido constabit*. Verum parcat Theologus noster, si dixero, hoc unum satis esse posse, ut ejus ductum quisque saltem suspectum habeat, atque ab ejus Theologia & Libello sibi metuat. Etenim quandonam Senecæ Ethnico Philosopho, & de Philosophicis dumtaxat loquenti, tantum auctoritatis accessit, ut Theologorum Christiani nominis norma, & in Theologicis præceptor noster evaserit? Ad hæc nil gratius contingere nostrorum temporum Hæreticis possit, quam accipere a viro, eoque Catholico, quæ nunc Siculis observanda proponuntur. Nimirum & ipsi reponunt, ut se se auctoritati Traditionis & Sanctorum Patrum subducant, Patres ipsos in numero ducum habendos, quos *sequi non pudeat, nec pigeat deserere*; & *viam veterem* eligendam; *sed si propior ac planior inveniatur*,

tur, *hanc muniendam*. Atqui vera Theologia nos docet, Sanctos Patres ita esse duces nostros in explicandis divinis Scripturis, & tradenda doctrina Fidei, ut ab eorum unanimi consensu discedere crimen sit, quum legitimi ii sint Traditionis custodes. Celeberrima est in hanc rem sanctio Tridentini Concilii, Sessione IV. quam supra attuli. Idem quoque tradiderat Trullanum Concilium Can. XIX. Paria itidem Martinus Papa I. in Lateranensi Concilio scribens: *Nihil permittere dici noviter a quopiam, quod Sanctorum Patrum traditio minime definivit*. Temere ergo faciat, qui se non Patrum sectatorem, sed Judicem constituat; eos sequi paratus, si sibi videantur Veritatis semitam non dereliquisse; deserere, ubi a Veritatis tramite aberrasse illos sibi constet. Quorsum vero Theologus noster periculosis hisce documentis Præfationem suam inspersit, nondum liquido sum assequutus. Num ut fidem Patribus adimat, si quando plurimi ex iis Scotisticæ sententiæ obstare reperirentur: quod tamen ipse Parthenotimus pag. 51. negat? At hoc verum-ne sit, an falsum, judicabit aliquando Cathedra Petri. Numquid ut antiquos Theologos dejiciat, apud quos *Communis* fuit Thomistica de Conceptione sententia? Sed pariter judicabit Apostolica Sedes, an in doctrina Catholicæ Religionis præferendi sint *non Sancti Sanctis*, *& moderni antiquis Doctoribus*, uti ajebat Cardinalis Cajetanus in 3. S. Thomæ, quæst. 27. art. 2. & præcipue si concordes cum præcipuis Ecclesiæ Doctoribus Theologi veteres deprehendantur. Num denique ut Voto Sanguinario patrocinium paret, si forte contra ipsum proferatur Antiquorum auctoritas? At nullum novi ejusmodi quæstionis documentum apud veteres; neque enim eis unquam in mentem venit, excogitare homines tam sui ac Prudentiæ oblitos, ut pro Opinionibus tuendis vellent animam suam pervicacissime ponere, atque ad id se se Voto obstringere. Primus mihi notus, qui casum hunc ipsum de tutela Immunitatis Marianæ præsensit, ut supra vidimus, Alphonsus de Castro (quem postea sequuti sunt Gabriel Vasquez & Theophilus Raynaudus) *Hæresis* damnavit, *qui tam firmiter Opinionem Scotisticam teneret ac doceret, ac si esset Articulus Fidei, & ita pro illius Opinionis defensione esset mori paratus, sicut faceret pro illis, quæ ad Fidem pertinere noscuntur*.

Quærit Parthenotimus pag. 12. an particula *usque ad Sanguinem* subintelligatur in omnium Votis de tuenda Deiparæ Immunitate. Indicat Sanctum Antoninum, Cardinalem de Turrecremata, Gersonium, ac alios, scribentes, in Vitæ discrimine eximi voventes a servanda re promissa. Tum Suarii doctrinam producit, docentis, id

id verum esse, *ubi alia aliunde non colligatur esse mens & voluntas voventis. Et hæc, ut Suarius subdit, etiamsi se extendat ad Vitæ discrimen, rationabilis esse potest & prudens, nedum ubi materia Voti sit opus præceptum, verum etiam ubi sit opus consilii*. Addit Parthenotimus: *Nec mihi dubitandum est, quin plerumque Vitæ discrimen non excludant pie voventes*. Contra mihi nulla dubitatio est, quin qui vovent voce tantum & scriptis tueri Scotisticam sententiam, alieni omnino sint a voluntate obsignandi Sanguine suo Opinionem istam, simulque perdendæ Prudentiæ, immo & Animæ suæ, pro tutela rei, quam Certam, pendente judicio Ecclesiæ, sentiunt se præstare non posse. Eoque magis ab imprudenti hujusmodi sacrificio abhorrebunt; nam ut animadverti supra Cap. licet quidem & laudabile est, Vitæ discrimen subire pro actibus Pietatis, aut alterius Virtutis ad Deum tendentis, sed ea conditione, ut actus illi sint *Virtutis intrinsecæ*, non *Opinativæ*, Neque sufficit, ut actus ipse referri possit ad Virtutem etiam Intrinsecam. Necesse est etiam, ut pretio suo superet pretium Vitæ nostræ. Si secus sit, insipienter, & non sine peccato, Vita profundetur. Ecclesia præcipiens certis diebus Jejunium, aut Abstinentiam a carne, aut interesse incruento Sacrificio, nos certe non obligat ad rem præstandam cum periculo vitæ. Immo desiperet, & peccaret, qui præfracte mortem eligeret in necessitate cibi, oblata sibi ad comedendum carne, aut imminente sibi certo interitu, si ad audiendum Sacrum proficisci vellet. Et quis, rogo, e Theologis nisi delirans, auctor homini esset, ut potius exiguum pecuniæ sibi reliquæ conferat in eleemosynam Sacerdoti celebraturo sacrum, quod vovit; aut in candelis emendis impendat, quas vovit, ante sacram quamquam Imaginem accendendis, quam extremo Vitæ periculo ob defectum cibi empto pane succurrat? Et ratio est, quia a Dei & Naturæ legibus sub gravi præcepto obligamur ad servandum pretiosum Vitæ Bonum, nisi forte agatur de illa impendenda pro Bono præstantiori, aut Malum instet majus, quam mors corporis nostri. Igitur interdum modici sunt pretii, quæ vovemus, quia neque in multam utilitatem nostram, neque in magnum Dei honorem cedere possunt; & tunc in arbitrio nostro minime positum est ita earum rerum pretium augere, ut Vita prudenter pro iis detur, & dispensatos nos jure putemus ab obligatione tuendæ Vitæ. Deus tantum & Ecclesia indicare certo nobis possunt, quando laudabile sit mortem sponte eligere; ac proinde non careat Peccato, qui pro levibus rebus, neque a Deo, neque ab Ecclesia imperatis, occumbere velit. Ideo consequens est, doctrinam Suarii intra honestos limites esse coercendam; hoc est, tunc revera cum Prudentia & Pietate consentire

etiam Vitæ discrimen, quum agitur de Bono Certo ac præstantiori ; non autem quum de levibus præcepti aut consilii operibus, secluso semper Scandalo & contemptu Ecclesiæ. Utrum vero Scotisticæ sententiæ tutela sit res tanti momenti, quæ in summam gloriam Dei, & Virginis, aut utilitatem nostram cedat, facile patebit, si consideremus, nondum pertinere sententiam ipsam ad Fidei doctrinam ; atque ab Ecclesia liberum fieri cuicumque etiam contrariæ adhærere sententiæ ; & fieri insuper aliquando posse, ut in ipsa opposita sententia Veritas deprehendatur. Quis ergo nisi temere ac imprudenter trucidandum se sinat, pro asserenda ejusmodi adhuc incerta sententia? Et nimium quidem differt Votum propugnandæ verbis tantum & calamo sæpe laudatæ Immunitatis a Voto etiam tolerandæ mortis pro ejusdem tutela. Distinguebat Sanctus Augustinus Theologicas Opiniones a Dogmatis Fidei Libr. de Peccat. Original. Contr. Pelag. Cap. XXIII. scribens : *Longe aliter se habent Quæstiones istæ, quas esse præter Fidem arbitratur, quam sunt illæ, in quibus salva Fide, qua Christiani sumus, aut ignoratur quid Verum sit, & sententia definitiva suspenditur ; aut aliter quam est, humana & infirma suspicione conjicitur* &c. *Quis enim non sentiat, in his atque hujusmodi variis & innumerabilibus Quæstionibus, sive ad obscurissima opera Dei, sive ad Scripturarum abditissimas tenebras pertinentibus, quas certo aliquo genere complecti ac definire difficile est, & multa ignorari, salva Christiana Fide, & alicubi errari sine aliquo Hæretici Dogmatis crimine?* Paria habet Ephræm Antiochenus apud Photium Cod. 228. Necesse profecto est, ut alterutra de duabus sententiis de Conceptione Virginis falsa sit : attamen quia neutra ad Christianam Fidem spectat, nobis licet eam amplecti, quæ probabilior videatur ; & quamvis fortasse in illa eligenda ac propugnanda erremus, nullum doctrinæ Catholicæ detrimentum infertur. Verum ubi Vitam quoque nostram, insigne scilicet Bonum, cujus usum nobis divina liberalitas concessit, erogare velimus pro tutela alterutrius ex hisce sententiis ; jam certo contra Christianæ Fidei doctrinam erramus, quando mori eligimus pro sententia, cui certi non sumus an subsit Error. Christianum vero Dogma instat, non esse prodigendam Vitam pro sententiis, quas Ecclesia probe illarum conscia, nondum ab Errore immunes pronuntiavit, immo aliquando etiam improbare possit.

Ut ostendat Theologus noster, posse aliquid credi a Deo Revelatum in Scripturis, *etiamsi nondum publice cunctis proposita fuerit Revelatio*, Cardinalem de Lugo laudat pag. 23. in hæc verba scribentem Disput. 20. de Fide num. 59. *Potest contingere, quod aliquibus sit de Fide aliquod in Scriptura contentum, quibus manifestum est, id in Scriptu-*

ptura contineri, quod tamen omnibus non sit de Fide; quia non ita clare Scriptura loquitur, ut id possit ab omnibus animadverti. Vera est sententia Cardinalis, in eo tamen casu, quo Ecclesia nondum agnoverit, an eadem Revelatio subsistat, nihilque de ea protulerit. Disputatur autem a tot Seculis, Revelatum-ne a Deo fuerit Mysterium Conceptionis Marianæ. Ecclesia non semel interposito judicio suo nos docuit, nondum constare, num Revelatum fuerit ejusmodi privilegium, an potius oppositum.. In tali rerum statu audacia in illo non desideretur, qui auditoribus suis venditet, *Fide divina* posse credi Immunitatem Mariæ, idque tam Certo, ut prudenter pretiosum Vitæ depositum pro hac Persuasione tuenda discrimini oblatum credatur, non secus atque fiat pro certissime Revelatis a Deo. Dum *Probabilem* & *Piam* sententiam tuam putes, annuo & consentio, quia ex Ecclesiæ decretis id merito deducis; quamquam & contrarium sentientes ex iis ipsis deducant, *Probabilem* quoque ac *Piam* non desinere esse Opinionem suam. Ubi vero Certitudinem Fidei divinæ adstruere vis Scotisticæ sententiæ, repetit Lamindus: *Cuinam certum id videtur? Creaturæ fallacissimæ*: additque; *immo & in casu nostro temere judicanti*, quum suum judicio Ecclesiæ anteponat. Parthenotimo autem reponenti: *Nec Theologorum placita sola admiratione exploduntur*, respondet, tum maxime fallax esse privati hominis judicium, quum se putat plus scire quam Ecclesia; & quod Incertum huic est, tanta is pervicacia vult Certum, ut Sanguinem pro ejusmodi Persuasionis tutela dare non dubitet. Et profecto, consideratis Ecclesiæ decretis, nemo non agnoscat, fundamento nullo niti, quæ Parthenotimus addit pag. 28. scribens: *Non est igitur adeo clarum, ut sibimet Pritanius blanditur, quod pia Sententia sit Opinio, & mera Opinio, cui subesse possit falsum*. Ex quo oppositam amplecti Thomistarum sententiam Fidelibus Ecclesia liberum facit, ac pro ejus Veritate definitivum decretum pronuntiare aliquando possit (quod ne noster quidem Theologus negare est ausus): leges omnes Logicæ Scotisticam inter *Opiniones* adhuc enumerandam decernunt. Frustra quoque is pag. 33. contendit dari Certitudinem, quæ a Divina Fide non oriatur, & Bagotium laudat, qui *in Apologetico Fidei per plures disputationes contra Academicos aliam firmat a Certitudine Fidei Certitudinem*. Nihil opus erat Bagotii auctoritate ad confirmandam rem meridiano Sole clariorem, & quam universa Philosophorum ac Theologorum schola, immo & vulgus novit, nempe innumera fuisse, ac esse in rerum natura sine divinæ Revelationis præsidio, nobis notissima, Certissima, Evidentia. Non vagetur quæso Theologus noster.: consistat in quæstione nostra. Disputatur heic, an Certus quispiam

 esse

esse possit, Revelatam fuisse a Deo Immunitatem Virginis (hoc autem ex iis est, quæ nisi ipse Deus revelarit, rescire nobis non licet) non solum ulla voce Ecclesiæ agnoscentis hanc Revelationem, sed etiam cum diserta voce Ecclesiæ nos docentis, adhuc abditum esse in thesauris Dei hujusmodi Mysterium. Quid ultra quærimus? Ecclesia ita nos erudiente, nonnisi Prudentiæ monita pessumdet, qui ita pertinaciter Scotisticam sententiam sibi Certam persuadere velit, ut quasi de articulo Fidei ageretur, tormenta ac mortem pro ea asserenda ac tuenda eligere statuat.

CAPUT XX.

Thomistica de Conceptione Sententia ne ipsa quidem Certa: Potest & ipsa esse honorifica Virgini. Gersonii locus a Parthenotimo adductus, contra ipsum militans. An erret judicium putantis, licere mortem oppetere pro tutela Scotisticæ Sententiæ. An ab Hæresi excusari possit, negans Christum Filium naturalem Dei. An ante Ecclesiæ definitionem credere quædam liceat spectare ad Fidem Divinam.

PArthenotimi verba sunt pag. 40. *Sit ergo utraque Sententia (quod mordicus nego) eodem modo Probabilis; at Immunitatis sententia Virgini perbonorifica, ac proinde Deo grata, & ejus defensio Deo potest promitti: secus autem sententia maculæ, ejusque propugnatio*. Pro more quorumdam, Amorem sui tantummodo consulentium, sua dumtaxat respicit, sua laudat Theologus Siculus. At adversariorum quoque mens & rationes æquo animo sunt perpendendæ, ac sincere ferendum de iis judicium. Contendunt Thomistæ, e Scripturæ locis nonnullis, iisque non mysticis, sed literalibus, deduci, Virgini minime collatam fuisse Præservationis Originalis prærogativam. Addunt, plerosque Sanctos Patres, non secus atque ipsi sentiunt, interpretatos fuisse illa sacrarum Literarum loca. Denique sententiam suam *Communem* fuisse usque ad initium Seculi XIV. scilicet usque ad tempora Joannis Duns cognomento Scoti. An ii pro Veritate militent, ego homuncio ignoro; atque ajo, pendente judicio Ecclesiæ, *Probabilem* esse utramque de Conceptione sententiam, neutram vero *Certam* posse merito appellari.

At

At fingamus tantiſper, ſolidiſſimis fundamentis niti Thomiſticam Sententiam. In hac ſuppoſitione tria neceſſario conſequuntur, ſcilicet Thomiſtarum ſententiam non ſolum gratam, ſed unice eſſe poſſe gratam Deo Veritatis parenti. Secundo, eam tantum, non vero Scotiſticam, poſſe placere Virgini, cui numquam placuit, numquam placeat, niſi Veritas; & quæ falſas laudes averſatur, idque dumtaxat cupit de ſe affirmari, quod cum Voluntate Dei conſonum fuit, eſt, & erit. Tertio, Eccleſiam, cuſtodem divinitus conſtitutam Veritatis, poſſe ac debere, in hoc ſuppoſito, uni adhærere Thomiſticæ Sententiæ, & hanc unam gratam habere. Quare in iſta ſuppoſitione evaneſcere ſtatim vides metum, ne honorificentia Virginis minuatur aut lædatur, quum honorificum Deiparæ illud tantummodo ſit, quod Deus voluit illi elargiri (& quidem innumera eidem dona certiſſima eſt elargitus) non quod noſtra Devotio importune, & præter, aut contra mentem Eccleſiæ & Dei tribuendum illi cenſet, Honor profecto Virginis cordi erat tot Sanctis Viris, piiſque Theologis, & adhuc cordi eſt iis, qui aliam a Scotiſtica tenuere, tenentve Sententiam. Et quamquam zelus eorum laudetur ac Pietas, qui Mariam ſine labe conceptam tuentur, eorum quoque zelus & Pietas commendanda eſt, qui vigilant, ne Error ac Falſitas in doctrinam Eccleſiæ irrepat. Quod ſi accidere poſſet (numquam autem accidet) rueret Eccleſia tota; quum nemo ignoret, ſi Eccleſia in uno errare deprehenderetur, fruſtra poſtea privilegium Infallibilitatis de ea poſſe deprædicari. Itaque ſophiſmate laborat memorata nuper Parthenotimi argumentatio. Nam ex quo nos aliquid excogitamus uti honorificum Virgini, non continuo ſequitur, illud quoque eſſe Verum, & certiſſime gratum Deo, gratamque eſſe Virgini ſine ulla dubitatione ejuſdem prærogativæ tutelam. Gratum quippe illud unum Deo eſt, quod ipſe voluit, non quod nos cupimus ipſum voluiſſe. Fallaci, inquam, argumentatione dicimus: Iſtud in honorem Virginis cedit: ergo illud voluit ac fecit Deus: ac proinde hoc affirmare ac tueri, gratum quoque Deo eſt. Contraria nimirum ratione argumentatio efformanda eſt. Deo & Virgini & Eccleſiæ certo placere tantummodo poteſt, quod Verum eſt, & Deus in ſacris Litteris, aut in Traditione Patrum revelavit a ſe factum, non quod devotio noſtra excogitat & exoptat. Donec vero ab Eccleſia decernatur, quid re ipſa de hoc Myſterio Deus revelarit, utraque ſententia inter Opinionis fines contineatur neceſſe eſt; neque ea Certitudine ſuam Deo gratam arbitrari quiſquam poteſt, ut certo affirmare fas ei ſit, alteram eſſe ipſi Deo ingratam. Proinde id unum ſupereſt, laudabile quidem eſſe tueri voce & calamo Scotiſti-

tiſti-

tisticam Sententiam. Laudabile quoque opinari, gratam Deo esse illius tutelam voce & calamo: Verisimile quippe & Probabile, quando Certam Veritatem divinarum humanarumque rerum assequi non possumus, tenere ac propugnare decet. Porro Vitæ prodigus foret, atque peccaret, qui pro ejusdem sententiæ tutela Sanguinem funderet, quum nefas sit, ipso Parthenotimo, ceterisque Theologis fatentibus, pro Opinionis alicujus, quantumvis Piissimæ, tutela impendere Vitam, de cujus Certissimo pretio, ejusque custodiendæ præcepto, nemini dubitatio occurrere potest. Vetuit etiam Apostolica Sedes, ne duarum *De Gratia Dei*, & *Libero Arbitrio*, sententiarum patroni, alter alterius Opinionem Hæresis, Impietatis, aut Erroris insimularet. Itidem vetuit Anno 1667. ne disputantes *de vi Attritionis ex metu Gebennæ* in Sacramento Pœnitentiæ, alter alterius sententiam aliqua Theologica censura percelleret. Temere sane ac imprudenter ageret, qui pro defendenda alterutra ex hisce sententiis mortem eligeret, ea persuasione seductus, suam esse Certam, atque a Deo Revelatam in sacris Literis, aut in Traditione Patrum. Ex quo ad Ecclesiæ Tribunal utraque sententia delata est, decretumque fuit, abstinendum interim esse ab alterutrius censura, laudabiliter quidem suam quisque tueatur oratione & scriptis, uti Probabilem, aut Probabiliorem altera; at non sine gravi crimine pro ea, videlicet pro Opinione, securibus collum præbeat. Quod si scandalis & jurgiis, ob ejusmodi controversias oborientibus, præcidendum cursum Prudentia Ecclesiæ censeret, indicto alteri ex iis silentio, sed simul sibi reservato judicio de Veritate aut Falsitate ejusmodi sententiarum, nemo nisi somnians contenderet, ereptam uni Probabilitatem, additam vero alteri Certitudinem; diserta enim Ecclesiæ protestatio Persuasioni huic, immo præsumptioni, obsisteret.

Dixerat Lamindus: *At enim subjicis, quamquam subesse error huic Opinioni, & falli intellectus possit; nunquam tamen heic errare Affectus dicetur* &c. Tum ostendit, hunc ipsum Affectum errare posse, neque exspectandum esse præmium ac laudem e zelo sine scientia. Ad ista Parthenotimus pag. 53. respondet: *Nedum pie voventes, sed Theologos Voti pietatem non improbantes, Lamindus carpit, æque nobis aperiens veræ Theologiæ, ac veræ Pietatis dogmata.* Ita auditoribus suis per Ironiam aut illudit, aut imponit, qui se sacræ Theologiæ Professorem inscribit. Evidens est, Lamindum pugnare heic, & in reliquis suis de controversia ista verbis & argumentis non contra omnes Voventes tutelam Scotisticæ sententiæ [*calamo* enim & *rationibus* id præstare, laudem ab ipso meruit] sed

ſed unice contra paucos Voti Sanguinarii patronos. Si apertis oculis aliam Lamindo mentem Siculus Profeſſor tribuit, videat ipſe, quo nomine ſit dignus; ſi caligantibus, ineptum ad hæc dijudicanda incaute ſe prodit. Subdit ille: *Fallitur Lamindus, ſi credit, quod unus erret Affectus; nam neque errat Judicium, quo Pium eſſe aſſeritur, Immaculatam Virginem colere, & ob Immaculatæ Virginis cultum mortem oppetere.* Ut hoc ipſum evincat, en quo argumento utatur. *Omiſſo hic*, ait, *examine, utrum reapſe falſitati obnoxium ſit judicium, quo Immaculata aſſeritur Conceptio: diſputat Gerſon, quænam Veritates credendæ ſint de neceſſitate ſalutis, & inter alia hæc habet: „ Sicut dixit Ariſtoteles, nihil refert, Falſa Probabi-„ liora eſſe quibuſdam Veris: ita nihil refert, quædam Falſa Pie „ credi. Non quod ea ratione, qua Falſa ſunt, vel ſi ſciuntur „ eſſe Falſa, credi poſſunt (procul hoc a Pietate Fidelium) ſed ca-„ dit exiſtimatio, ſeu Pia Credulitas non ſuper Veritate vel Falſita-„ te; ſed tantummodo ſuper Apparentia, vel Probabilitate. Et hoc „ non eſt periculoſum vel Falſum, quia conſtat de Apparentia vel „ Probabilitate, dum Falſitas, vel Veritas ignota eſt.* „ Lectorem rogo, ut non incurioſe perpendat, an Parthenotimus ea reapſe proferat, quibus aperte juguletur cauſſa, quam protegit. Ut oſtendat, *non errare judicium, quo Pium eſſe aſſeritur, Immaculatam Virginem colere, & ob Immaculatæ Virginis Cultum mortem oppetere*, ita argumentatur: *Nihil refert, Falſa Probabiliora eſſe quibuſdam Veris. Nihil refert, quædam Falſa Pie credi*, & reliqua e Gerſonio. Egregia, inquam, tela conquiſivit Siculus Profeſſor, ſed quæ in unum ipſum recidant, neque ego aptiora inſtruere potuiſſem. Hæc enim validiſſima quidem ſunt ad oſtendendum, laudabili ſtudio poſſe nos tueri voce, calamo, & Feſto, immaculatam Virginis Conceptionem; at ſimul evincunt, niſi temere Vitam impendi poſſe pro eadem tuenda. Primum legitime prudenterque præſtamus; quia etſi Error huic Opinioni ſubeſſe poſſit, dum tamen *Apparentiam Veritatis, vel Probabilitatem* in ea deprehendimus; & nobis ignotum eſt (neque innoteſcere poteſt, pendente judicio Eccleſiæ) an Falſum in ea lateat: Prudenti homini hoc ſatis eſt, ut eidem ſententiæ adhæreat, & ſecundum illam cultum ſuum erga Virginem regat. Verum quippe eſt, non Falſum, conſtare nobis de iſta *Probabilitate*, ſeu *Apparentia Veritatis*; neque id periculoſum eſt, quia per hoc non creduntur Certo Vera, quæ Incerta adhuc ſunt, & Falſitatis metum non excludunt. Deinde iſta *Credulitas Probabilitatis* prudenter fundata eſt; eamque habere ac tueri voce & ſcriptis, nihil incommodi aut periculi adfert doctrinæ, aut diſciplinæ Eccleſiæ,

clesiæ, uti neque Reipublicæ regimini & quieti: quandoquidem *pia ista credulitas non cadit super Veritate vel Falsitate objecti*: ipsaque *Falsa pie credere*, nullum piaculum est, dum *Probabilia sint*, & *apparentiam* præferant *Veritatis*, & dum nulla sufficiens ratio occurrat, cur Falsa nobis credenda sint. Quum ergo in sententiam Scotisticam confluant motiva robusta, *Probabilitatis*, & *Veritatis apparentia* in ipsa minime desideretur: propterea centies & ego laudavi uti Pium & Prudens, amplecti, & voce scriptisve tueri Immaculatam Conceptionem. Neque ullus sapiens vitio nobis vertit, quod Intellectus noster in obscuris adhæreat Probabilitati & Verisimilitudini, quotiescumque Certitudo Veri aciem mentis nostræ fugit. Itaque concordes in hoc pergimus Theologus Siculus & ego. Quum vero is addit: *Neque errat Judicium, quo Pium asseritur ob Immaculatæ Virginis cultum mortem oppetere*: hoc utique præter mentem Gersonii adtexit, & contra rectæ Rationis leges omnino pugnat. Namque id unum Gersonius scite statuit, licere nobis Pia Credulitate ferri in assensum Opinionis, quæ Probabilitatem & Apparentiam Veritatis secum adducat: numquam vero somniavit, licere etiam pro ejusdem Opinionis tutela jugulum carnifici offerre. Nemo enim e Theologis, Parthenotimo ipso fatente, umquam docuit, fas esse pro Opinionibus tuendis vitæ discrimen incurrere.

Certe sunt ipsius Siculi verba pag. 15. *Theologi numquam dixerunt, licitum esse mori pro Opinione*, etiamsi Pia. Idem repetit infra: *Nullus Theologorum est, quod ego sciam, qui asserat, posse quemquam honeste mori ob caussam Immaculatæ Conceptionis, si hæc tantum sit Opinio, & pro mera ista Opinione Sanguinem profundere velit*. Ex his agnoscimus enormem Parthenotimi nostri contradictionem. Uno in loco agnoscit & ipse, nefas esse pro Opinione mori. Tum in altero contendit, Gersonii auctoritate abutens, fas esse pro Immaculata Conceptione, quamvis eam dumtaxat Opinionem Piam respiciamus, Sanguine nostro pugnare. Et ne quis dubitet hanc ejus mentem esse, pag. 55. docet, etiamsi Sanguinario Voto se se adstringentes *Opinarentur*, *Virginem ab Originali labe fuisse præservatam*, attamen *dum Falsitas* hujus *Opinionis ignota est*, & *Apparentia pro Veritate stat*, *iidem putarent licitum & honestum illam defendere* Sanguine suo. Atqui Gersonius tantummodo tradit, prudenter assensum præberi Opinionibus, Probabilitatem & Apparentiam Veritatis præseferentibus, & *nihil referre*, *si quædam Falsa Pie credantur Vera*. Quis vero nisi imprudens, seu potius Fanaticus, dicat: *Nihil refert mori pro Veritate aut pro Falsitate*: Ad primum sufficit Probabilitas & apparentia Veritatis. Ad alterum necessa-

cessaria est Certitudo Veritatis, non minor atque est Certitudo Vitæ nostræ, & Certitudo præcepti divini & naturalis de illa servanda. In illo non errat judicium, quia Verum est, & non Falsum, Opinionem illam esse *Probabilem* & Piam, hoc est haberi in ea *apparentiam Veritatis*, ita ut non immerito Opinemur, spectare ipsam ad cultum Dei, sive ad Honorem Virginis aut Sanctorum. At in isto fallibile est judicium, quia non amplius uti *Probabilis*, sed uti *Certa* sumeretur sententia illa, & supponeretur ut Certum atque indubitatum, spectare ad Cultum & Honorem Dei & Virginis, quod tamen Probabiliter tantum spectat, & metum involvit, ne Falsum aliquando deprehendatur. Proinde sapientibus considerandum relinquam, an in Ecclesia Dei toleranda diutius sit doctrina, & quidem a Theologo disseminata, quæ nullam distinctionem statuit inter *Pie Opinari* de aliqua re & *Mori* pro tutela istius Opinionis; & quæ non solum laudem, sed & *Martyrii* gloriam pollicetur in mortem ruentibus, dum tueantur aliquid, quod *Pie* idest *Probabiliter*, & *secundum apparentiam Veritatis* credant. Si ita sentire, ac docere fas esset, heu quot miseris aut stultis via sterneretur, ut imprudenter ac temere Vitam darent pro Falsis rebus atque sententiis, quas Probabiles reputant! Immo docerentur Fideles pro duabus etiam oppositis sententiis Sanguinem fundere: quod patens absurdum est. Exempli enim gratia quum Thomistæ Pie credant, sententiam suam de Conceptione Virginis inniti sacris Litteris, ac Traditione Patrum, sibique persuadeant, *apparentiam Veritatis*, sive *Probabilitatem* in ea minime desiderari; quotiescumque locus foret Parthenotimanæ doctrinæ, non erraret illorum Judicium, asserendo Pium esse pro illa Opinione occumbere? Verum quis hoc ferat? Non minus Thomistæ quam Scotistæ, temere animam suam darent, quia tam illi quam isti pro re Incerta Sanguinem suum commutarent, atque alterutra certe pars pro Errore & Falsitate postremo fato succumberet. Quod si Parthenotimus pag. 60. intolerandum idem Dogma repetit scribens: *Etiamsi Certa non esset* (quod idem est ac dicere, etsi mera *Opinio* foret) *Deiparæ Immunitas ab omni labe, nihilominus Immunitatis tuitio, utpote ad Virginis laudem conducens, spectat ad Prudentiam:* Utique (respondebit mecum quicumque sapit) ad Prudentiam spectat, eam calamo ac voce tueri, uti *Probabilem*, quia sufficientia motiva *Probabilitatis* pro ea militant, ut prudenter opinemur, non vero ut Certo credamus, eam sententiam ad laudem Virginis conducere; quando certi non sumus, an Deus ita voluerit, & sitne tribuenda an neganda ejusmodi laus Virgini Sanctissimæ. At Sanguine & Vita velle tueri eamdem tantummodo Probabilem sententiam, ad Imprudentiam & transgressionem divinæ Legis spectat. Ubi *Certa* non sit Scoti sententia (uti nunc supponit Par-

V the-

thenotimus) *Opinio* dicatur oportet, simulque *Opinativus* sit *Cultus*, *Honor*, *Laus*, *Pietas*, & si qua sunt alia prædicata eidem Opinioni inhærentia, aut inde manantia, quemadmodum & in ceteris Opinionibus Piis accidit, quæ in cultum & honorem Deiparæ & Sanctorum collineant, neque propterea desinunt esse Opiniones. Repetat nunc Lector confessionem Parthenotimi ipsius agnoscentis, *nefas esse pro Opinionibus tuendis mori*, & quid ex jam dictis consequatur, demum intelligat.

Dixerat Lamindus: *At mihi certissima est hujusmodi Opinio, aliquis dicet. Cui? Homini, nempe Creaturæ fallacissimæ. Num ergo, certum est aliquid, quia id tibi Certum videtur?* Atque huc faciunt Apostoli verba Roman. III. vers. 4. *Est autem Deus Verax, omnis autem Homo Mendax.* Respondet Parthenotimus pag. 20. *Creatura, quæ est per Theologos fallacissima, per eosdem Certitudinem assequi potest. Hæc est eorum assertio, nec sola Lamindi interrogatione labefactatur. Homo suadet sibi, Certam esse Immaculatæ Virginis Assertionem, quia id insinuant Patres, docent Theologi, fert communis sensus* &c. Nihil est, quod ego ultra laborem in ostendendo, quantum a Veritate absit, quod heic summa confidentia Siculus Theologus clientibus suis edisserit. Jam supra evicimus, Scotisticam Sententiam *Piam* ac *Probabilem* ab omnibus juste haberi; Certam vero esse falso dici, si de Certitudine Objectiva, & a parte rei agatur. Fateri quippe cogimur, ex quo a sententia ista non abest *Erroris formido*, ipsam intra *Opinionis* septa contineri. Hanc formidinem, pendente judicio Ecclesiæ, tolli non posse, fateatur quisque necesse est; neque negavit Parthenotimus ipse, scribens pag. 55. definiente controversiam hanc Apostolica Sede *deprehendi posse Veritatem in sententia Piæ contraria.* Ergo falsum heic nobis obtruditur; & quamquam Certitudinem sibi Siculus in hac sententia fingere possit, semper fallibile dicendum erit illius Judicium, sive Persuasio, quia infallibilis Cathedra Petri potest, non in ista, sed in opposita sententia deprehendere Veritatem. Ergo stabilis est Lamindi interrogatio atque responsio; & donec erumpat Ecclesiæ definitivum decretum, nullus Theologorum heic a fallacia immunem se præstare potest. Falsum denique est, nos *Certitudinem* hanc assequi posse per *Theologos*. Nam ut omittam, quod Theophilus Raynaudus, carum Parthenotimo caput, & a me quoque maximi factum, tradit Partit. I. Erotem. XIX. de malis ac bonis Libris, num. 471. nempe *communem Doctorum Scholasticorum sententiam non continere irrefragabile argumentum; quia Certitudo infallibilis, qualis ad statuendum pro potestate de re Fidei exigitur, niti debeat promissione aliqua divina, quam*

pro

pro Doctoribus universis nusquam reperimus. Ut etiam omittam, Theologos veteres fere omnes fuisse, & non paucos etiam e recentibus esse in contraria sententia : illæ ipsæ Academiæ, & ceteri, qui Scotisticam tuentur, atque hujusmodi argumentum rite ac sincere versantur, si interrogentur, quæ sit eorum mens (exceptis tantum illis, quibus factionis suæ amor nimius, aut sine justo criterio efformatum judicium tenebras offundit) continuo respondebunt, se *Piam* quidem & *Probabilem*, & si mavis *Probabilissimam*, existimare Scoti sententiam; non vero *Certam*, Certitudine saltem Objectiva, quæ formidine quacumque Erroris careat. Quid Academiæ voveant, jam vidimus supra Cap. 19. Quapropter Certitudinem hanc potest quidem Parthenotimus jactare in cœtu suorum clientum, edicendo, eam *insinuari a Patribus*, *doceri a Theologis*, *ferri a communi sensu* : at nos qua facilitate id ab eo affirmatur, eadem negabimus. Judicium firmum tunc tantum habituri erimus, quum Romanus Pontifex reservatam sibi sententiam pronuntiabit. Interea pro *Certam esse Immaculatæ Conceptionis Assertionem* Parthenotimus rogandus est ut scribat *Probabilem* : & neminem a se dissentientem habebit.

Magnopere tamen vereor, ut id impetremus ab homine, qui post susceptum Sanguinarii Voti patrocinium non sentire nequit, corruere ejusdem Voti fundamenta, si pro sententia *dumtaxat Probabili* concipiatur. Immo ipsum videas pag. 22. caute insinuare discipulis suis, posse secundum quosdam Theologos Certum esse homini, aliquid spectare ad Fidei dogmata, quamquam Revelationem hanc Ecclesia non proposuerit, quoties nempe *ille homo sibi persuadet. id facile a Deo Revelatum*. Sed millies repetendum est, *Persuasionem* hominis ferri posse tam in Verum quam in Falsum; & ubi *Persuasioni* tantum ponderis tribueremus, Hæreticis *Persuasione* abundantibus, sed *Veritate* destitutis, grande patrocinium a nobis præberetur. Interdum quidem proderit Persuasio ista, dum videlicet conjuncta sit cum *Ignorantia Invincibili* ad excusandum, immo & laudandum hominem mori volentem pro tuendo, quod ipse invincibiliter sibi persuadet revelatum fuisse a Deo. Ubi vero cum *Persuasione* jungatur *Ignorantia* dumtaxat *Vincibilis*, desipiat miser ille, & peccet, dum temerario & imprudenti affectu ruit in mortem. Jam diximus, *Ignorantiam Invincibilem* admitti non posse in viris doctis, si forte sibi persuadeant, Certo revelatam fuisse a Deo Præservationem Virginis, quum neminem e doctis latere possit, quid hac de re sentiat Ecclesia Romana, omnium Magistra. Ei profecto non ignota quæstio est : attamen ipsa rem uti Incertam adhuc respi-

cit, quum alterutri ex oppositis sententiis adhærere liberum nobis reliquerit. Ceterum dissimulanda non sunt, quæ Parthenotimus hanc in rem pag. 23. adjicit, inquiens: *Adducit Granadus illius exemplum, qui censeret, posse divina Fide credi, quod Christus sit Filius Naturalis Dei; nec inde inferre licet, quod sit Hæreticus, qui illud negaret*. Sed animadvertant Siculi, quo eos ducat eruditio Theologica Magistri sui. Sub finem Seculi a Christo nato Octavi in Hispania Felix Orgellitanus Episcopus, & Elipandus Archiepiscopus Toletanus tradidere, Christum non *Naturalem*, sed *Adoptivum Dei Filium* esse. Doctrinam hanc Hæreticam pronuntiarunt in Forojuliensi Concilio Anno 791. complures Episcopi; tum in Francofordiensi plenario Concilio Anno 794. Episcopi Italiæ, Germanæ, & Galliæ, assistentibus Pontificiis Legatis; eamque præterea damnavit Hadrianus tunc Romanus Pontifex in Epistola ad Hispanos. Alcuinus etiam Lib. I. adversus Elipandum testatur, perversum idem Dogma confixum fuisse in Concilio Ratisponensi Anno 792. eumdemque Hadrianum anathemata in ipsum protulisse. Ad hæc Anno 799. Leo III. Papa in Synodo Romana hanc Hæresim proscripsit. Eodemque Anno idem Felix Orgellitanus publicam edidit Confessionem Fidei, in qua agnovit, *Dominum nostrum Jesum Christum in utraque Natura, Deitatis videlicet & Humanitatis, Proprium ac Verum Dei Filium esse*. Vide Labbeum & Aguirrium in Collect. Concil. & Alcuini Opera. Denique Patrum plerique oppositam docuere sententiam, quibus liceat mihi adjungere Marium Victorinum Rhetorem Urbis Romæ Anno Christi 362. in Epistola ad Candidum Arrianum, edita a Mabillonio inter Analecta. *Deus*, inquit, *caritate prædestinavit nos in Adoptionem per Christum. Numquid & Christum per Adoptionem Filium Deus habet? NULLUS AUSUS EST DICERE: fortasse nec tu*. En quam mature Felicis Orgellitani doctrina improbata fuerit in Ecclesia Dei. Quod ineunte Seculo XIV. Scotus, Durandus, & Bassolis eamdem Opinionem renovarint, excusandi sunt. Non enim eis perspecta erant Acta Conciliorum illorum; neque Epistola Adriani, quorum editionem Surio debemus; neque alia Eruditionis Ecclesiasticæ monumenta, quæ nunc abundant. At postquam postremis hisce temporibus tanta lux facta est Quæstioni huic, laboret necesse est non levi ignorantia Theologiæ Dogmaticæ, qui placido calamo hæc in medium profert, & præsertim nulla facta distinctione duarum in Christo Naturarum. Aut si hæc minime ignorat, videat ille, an culpam depellere a se possit, quod paucos Theologos Scholasticos recentiores, pro suæ gentis honore omnem lapidem moventes, tanti æstimet, ut eorum auctoritate fretus arbitretur, non amplius temerariam atque Hæreticam propositionem, quam

Sum-

Summi Pontifices, & plenarium Occidentalis Ecclesiæ Concilium ab ipso Papa probatum damnavit. Hisce interea utitur Parthenotimus noster Auctoribus, qui neglecta aut contempta Sanctorum Patrum doctrina, in cerebro suo quærunt, atque invenisse se putant, quid Fidelibus credendum sit, aut non credendum. Religiosior certe ac prudentior his Carolus, jure cognomento Magnus, qui concors cum eodem Hadriano I. & Patribus Concilii Francofordiensis, de hac ipsa rescribebat ad Hispanos. *Me Apostolicæ Sedi*, ajebat ille, & *Antiquis ab initio Ecclesiæ, & Catholicis Traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate conjungo. Quidquid in illorum legitur Libris, qui divino Spiritu afflati, toti Orbi a Deo Christo dati sunt Doctores, indubitanter teneo: hoc ad salutem animæ meæ sufficere credens, quod sacratissima Evangelicæ veritatis pandit Historia; quod Apostolica in suis Epistolis confirmat Auctoritas; quod eximii sacræ Scripturæ Tractatores, & præcipui Christianæ Fidei Doctores, ad perpetuam posteris reliquerunt memoriam.*

Parthenotimus noster interea perpendat, an forte ex iis sit, qui Patrum auctoritati præferre non dubitant recentiorum Theologorum meditamenta. Verum ille his dimissis, contendere pergit, posse divina Fide, abditum hactenus credi Conceptionis Virgineæ Mysterium. Et sane hæc scripserat Pritanius: *Quamquam summe Pia sit Persuasio illa, qua Beatissimam Christi parentem sine Labe Conceptam putas, nihil aliud tamen est, quam Opinio humana Errori obnoxia, dum Romana Sedes ejusmodi Sententiam antiqua Traditione, sive Revelatione divina sufficienter niti statuat.* Insurgit heic Theologus Panormitanus, & pag. 32. *Minus recta*, ait, *minus digna Theologo ejusmodi argumentatio. Fac, te vixisse, antequam Ecclesiastici Liber declararetur ab Ecclesia Canonicus. Fac, te per id tempus hoc judicium concepisse: Ecclesiastici Liber Canonicus est. Num idcirco id judicium erat re ipsa Errori obnoxium? Absit. Verum erat; Certum re ipsa erat, & divinæ Revelationi re ipsa conforme. Vides nunc, arbitror, quam utilis Theologia Scholastica sit, ne in hujusmodi propositiones impingas, quales Lamindus heic profert.* Utilis procul dubio Theologia Scholastica est, immo necessaria Ecclesiæ; atque auctor & ego sum omnibus, ut ei dent operam; sed nequaquam Logicæ, qua Parthenotimus utitur; hæc enim facile in paralogismos addiscentem conjicet. Primo, exemplum *Ecclesiastici* si recte metiare, deprehendes, Traditionem explicitam præcessisse, antequam Ecclesia Librum inter Canonicos retulerit: quod nondum Immunitatis Marianæ patroni ostenderunt suæ adesse sententiæ, persuadentibus immo sibi contrariæ patronis, Sanctos Patres, & Theologos antiquos pro sua explicite stare. Secundo, si dubitatum fuisset ante judicium Ecclesiæ de divina origine Ecclesiastici, ne tunc quidem *Objectiva Certitudine* Certum fuisset pri-

privati hominis judicium de illius authenticitate, sed quidem *Certitudine Subjectiva*, & *Persuasionis*, quæ formidinem Erroris excludere non potuisset, donec dubitationem & formidinem suo infallibili judicio sustulisset Ecclesia. Plurima nunc incerta sunt, & disputantur in Scholis. Si unam ex hisce Quæstionibus Ecclesia post centum annos dirimeret, ac statueret, spectare ad Fidem, puta, *Scientiam Mediam*, aut necessitatem alicujus actus *Dilectionis Dei in Attritione Sacramentali*: peto ego a Parthenotimo, an Certum Certitudine Intrinseca, Formali, & Objectiva nunc esset illorum sententia, quæ post centum annos relata in censum Dogmatum ab Ecclesia contrariæ præferretur? Si negat, habet ille, unde sibi respondeat. Sin affirmat: nolo ego tempus ultra terere in ejus dictis refutandis. Tertio, quam incongruum sit exemplum hoc loco productum, disparitas inter nostram atque illam rem evincit. Numquam Ecclesia media stetit inter disputantes de authenticitate Libri *Ecclesiastici*, neque agnovit, Eas esse utriusque oppositæ sententiæ rationes, ut neutram damnari interdixerit. At in casu nostro Apostolica Sedes, conscia a tot Seculis disputationum de Immaculata Conceptione, rationumque hinc inde productarum, nihil aliud hactenus decrevit, quod est ad Veritatem sententiarum, nisi ut nemini liceat hanc aut illam censura configere. Itaque perspiciat Lector, *quam utilis sit Theologia Scholastica* Parthenotimo nostro ad solvendos inextricabiles nodos, quibus Votum suum Sanguinarium constringitur. Alio tamen exemplo is pugnam renovat, inquiens pag. 33. dari posse, ac dari *Judicium moraliter Certum, nullique prudenti formidini obnoxium de credibilitate Fidei Christianæ* in Ethnico ad Religionem Christianam se se convertente. Hoc autem judicium non a Revelatione divina trahit originem, actumque Fidei præcedit, & Certum nihilominus est. Ergo, is infert, judicium de Veritate Sententiæ Scotisticæ Certum esse potest, etsi nondum ad Fidem Divinam spectet. At hoc sane minime dignum Theologo judicium, ut mitissime loquar, quando is cum Veritate, seu Credibilitate Christianæ Religionis componit Veritatem seu Credibilitatem Immaculatæ Conceptionis. Omnium Theologorum concors sententia est, sanctissimam Religionem nostram adeo evidenter esse Credibilem, ac tot in eam confluere motiva gravissima Credibilitatis, ut inexcusabilis sit quicumque Infidelis, qui rite sibi annuntiatam non amplectatur. At quisnam audeat asserere, Evidentiam Credibilitatis in sententia de Conceptione Scotistica deprehendi? Esset hoc conjicere dedecus cæcitatis, aut extenuatæ nimium Pietatis in Ecclesiam, quæ tamdiu rogata, nondum tamen Opinionem illam dignam censuit, quæ inter Dogmata Fidei referretur; immo

mo in contraria Opinione pondus Credibilitatis se agnoscere satis testatur. Porro numquam disputavit Lamindus, an aliquid homini Certum esse possit, etiamsi nondum sibi sit propositum credendum Fide divinæ, aut ante actum Fidei divinæ. Vagatur Parthenotimus. Quæstio nostra est, an Scoti Sententia, de qua quid hactenus judicarit Ecclesia, ignorare non potest, Certa adeo esse homini prudenti possit, ut legitime ac prudenter pro ejus tutela mortem eligat. Hoc nondum Theologus noster ostendit; & me contrarium ostendisse, jam Lector, ut spero, animadverterit.

CAPUT XXI.

Cavillatoris nota Pritanio perperam a Parthenotimo inusta. Inquisitioni Hispanicæ an juste tributa ab ipso quædam Infallibilitatis species. Aliæ Parthenotimi cavillationes.

ALiam nunc scenam aperit ingeniosus Parthenotimus, per quam clientes suos confidit magis atque magis in sua sententia confirmandos. Didicit ille, spem victoriæ in concertationibus augeri, ubi non rationes tantum adversariorum oppugnantur, sed & in ipsos adversarios odium & contemptus conflatur. Supra vidimus, artificiose injectas ab eo *Jansenismi* suspiciones in Lamindum; nunc ipsum uti *Cavillatorem* traducere conatur, quærens præcipue pag. 82. *Cur Lamindus in cavillationem se proripiat.* Cedo Cavillationes istas. Ea palmaris, & quæ non uno in loco recurrit: videlicet Lamindum *omisisse distinctionem Votorum*, hoc est, non explicuisse, an utrumque Votum improbet, quorum unum pollicetur patrocinium Immunitatis Marianæ *voce* dumtaxat *&* *calamo*; alterum paria pollicetur, addito etiam *Sanguine & Vita*. Hanc eamdem cantilenam Parthenotimus exorditur pag. 13. tum ipsam in aliis locis ingeminat. Quod pejus est, sibi interdum fingit, Lamindi mentem revera fuisse damnandi etiam Votum Academiarum, sine ulla *Sanguinis* mentione conceptum. Necesse profecto est, ut pugnandi ardor criterii usum prorsus eripuerit Siculo Professori, quando in ipso suo Libello hæc Lamindi verba disertissima refert, neque eorum sensum & vim intelligit. *Satis*, inquit Lamindus, *quibusdam non fuit calamo & rationibus Immaculatam Deiparæ Conceptionem tueri*, *quod procul dubio cum vera Pietate consonat.* Qui hæc dicit, cubitalibus literis

teris significat, se summmopere probare quoscumque *tuentes calamo & rationibus* eamdem sententiam. Cuncta vero ejusdem spicula eos dumtaxat petunt, qui *Vitam* pro tuenda ipsa sententia vovent, seque *Martyres* futuros pro hujusmodi caussa morientes confidunt. Et nihilominus identidem Siculus censor Lectoribus suis persuadere non veretur, impugnari a Lamindo alterum quoque Votum, hoc est Academiarum, nimium ab isto diversum. Uter nostrum *in Cavillationes se proripiat*, recti Judices decernere jam incipiant. Dixerat Lamindus: *Quomodo te Numini placiturum putas, illiusque Martyrem te futurum speras, si rite certus non es, te pro Veritate mortem oppetere? idque tanta contentione fuisse vis, quod aliter Deus voluisse potest, incertumque adhuc est, an aliter esse voluerit? Cave, ne amorem, & reverentiam Virgini debitam eo usque amplifices, ut superstitiosam efficias. Non unus autem ego in hoc Voto profundendæ Vitæ pro Immaculata Conceptione Virginis Superstitionem timeo. Timuit, & timet Apostolica Sedes* &c. Plura heic retuli, & quorsum intelliget Lector, ubi acceperit, quid ad ista adnotarit Panormitanus Theologus pag. *65*. *Principio*, inquit, *videat Lamindus, quo ipsum abripiat ille suus, quem vocat Superstitionis timorem, sed nonnemo diceret audaciam: dum Superstitionis notam Catholicorum sententiæ inurit*. Quid heic sibi velit Parthenotimus, quum ait *Catholicorum sententiam*, non satis assequor. Si forte Scotisticam de Conceptione sententiam Superstitionis nota a me inspersam vult, ad quemcumque Lectorem tam fœde ac immerito a Cavillatore læsus appello, a quo etiam indigne habitus sum superius, perinde quasi *Mendacii* nomine denigrarim eamdem Scoti Sententiam. Sin *Votum* tantummodo *profundendæ Vitæ*, quod unum reapse Lamindus minime tolerandum contendit: brevi indicabo, quam justus mihi sit timor Superstitionis in illo. Atqui subdit Parthenotimus: *Si Superstitionis, seu Cultus falsi censura notatur Votum, quod Virginis Immunitatem, & hujus defensionem respiciat, eadem afficiendum esset nota celeberrimum Conceptionis Deiparæ Festum, quod ex nuper dictis Præservationem ab originali macula respicit*. De Festo Conceptionis supra egi. Repeto nunc, ne umbram quidem Superstitionis occurrere in tuenda voce & calamo Scotistica sententia, uti neque in celebrando secundum eamdem sententiam Festo Conceptionis: quod liberum Alexander VII. cuicumque fecit. Sufficit enim Pietas Opinativa, Probabilibus ac Verisimilibus motivis innixa, ut Opinioni alicui adhæreamus, eamque propugnemus, atque ut Festum etiam celebretur. Celebrantur per totum Catholicum Orbem tot Festa pro Sanctis ab Apostolica Sede minime canonizatis, pro tot Reliquiis,

&

& Corporibus Sanctorum, eorumque Miraculis. Probabilitas ista legitimum prudenti suppeditat argumentum ita agendi. At ubi agatur de Vita danda pro Probabili tantum sententia, hoc est pro Opinione tuenda, atque Martyrum præmio inde sperando, Imprudentiam & Crimen heic deprehendimus, & Superstitionis justus metus occurrit. Addit Parthenotimus pag. 67. *Supremum Inquisitionis Hispanæ Tribunal permisisse Thesin de Martyrio morientis pro Immaculata Conceptione:* quo scilicet tempore Laminæ Granatenses, Dextri Chronicon, & reliquæ piorum hominum imposturæ persuaserant religiosissimæ Hispanicæ genti, in Concilio ipso Apostolorum cognitam fuisse veritatem *Immunitatis Marianæ*. Subdit Siculus, damnatam quidem fuisse *a suprema Lusitaniæ Inquisitione* Thesin Auctoris statuentis, *quod inconsulto Summo Pontifice, poterat Festum Conceptionis celebrari*. Hic idem Auctor *Virginis Conceptionem inter Veritates ad Fidem pertinentes collocavit*. Hic inferebat: *quare verum subiret Martyrium*. At Siculus Theologus subdit, totam istam, integramque sententiam a Lusitanis fuisse vetitam. *Theologi vero, qui Martyrium esse defendunt Mortem pro Marianæ Conceptionis defensione, nunquam somniarunt defendere Martyrium esse, quia inconsulto Summo Pontifice, possit Festum celebrari: quodque eodem inconsulto, Fidei Veritatibus sit annumeranda Deiparæ illibata Conceptio. Fallitur ergo, si quis umquam credat, inter se Fidei Quæsitores dissidere*. Nullus est mihi Liber, quo possim intime perscrutari, quæ heic ab unius Parthenotimi eruditione didici. Quare tantum respondeo, nihil mea referre (ac puto idem dicturos ceteros Italos, Germanos & Gallos) quid agat, aut non agat, probet aut improbet Inquisitio Hispanica & Lusitanica: neque enim ab illorum judiciis quidquam pendet reliquus Catholicus Orbis. Immo serium ridebit quisquis Tribunalibus iis quamdam Infallibilitatis speciem tribui a Parthenotimo audit. Satis sit mihi dicere, ab Hispanica Inquisitione proscriptum fuisse temporibus nostris eximium Opus, & celebre Eruditionis Ecclesiasticæ promptuarium, scilicet *Acta Sanctorum* a Bollando: aliisqe Clarissimis Patribus Societatis Jesu Antuerpiensibus collecta & illustrata, quæ tamen eodem tempore illæsa evasere e Romano examine. Immo ea ipsa in Hispania sub novo Rege Catholico Philippo V. libertati pristinæ reddita sunt, pauculis verbis expungi aut mutari jussis, ut aliqua præcedenti Censuræ excusatio fuisse videretur. Ceterum non satis mihi persuasit Parthenotimus, non idem fuisse damnatum a Lusitanis, quod ipse clientibus suis in Opusculo suo, feliciusque alibi, insinuandum curat. Nempe scribit heic, *Theologos numquam somniasse defendere, quod Summo Pontifice inconsulto, Fidei Veritatibus sit annumeranda Deiparæ illibata Conceptio*. Atque is nihilo secius pag. 22. *Theo-*

logos, memorat sentientes, *quod Fide divina posset credi, sine labe Virginem fuisse conceptam, cum sibi homo persuadeat, id fuisse a Deo revelatum*. Et pag. 29. addit. *Neque quia Ecclesia, fidissima Dogmatum testis, adbuc ut Fidei articulum Sententiam Piam non proposuerit credendam, inferre licet, quod ea non fuerit Revelata*. Et pag. 47. *Ut autem dicamus, quod in Revelatione aut scripta aut tradita, pia contineatur sententia, tot Doctorum sententia sat esse videtur*. Hæc ille scribens nonne nobis insinuat, posse nos *inconsulto Romano Pontifice* divina Fide credere veram Scotisticam sententiam? Certe constat, Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Magistram, una cum Tridentino Concilio, in albo Opinionum reliquisse Scoti sententiam, sibique de illa reservasse judicium, quod nunc sibi Parthenotimus usurpat.

Petit Parthenotimus pag. 80. *cur in scrupulos se proripiat Lamindus?* Scrupulum autem Lamindi arbitratur, *timuisse Superstitionem in Voto Sanguinario*. Tum percontatur: *Unde tanta lux uni se pandit Lamindo, quæ ceteris fuerit occlusa? Num ex Bibliis, & sacra Traditione, quæ Dumtaxat ipse præcipit consulenda?* Contra ego perlibenter ab eodem Parthenotimo sciscitarer, quandoquidem is glorioso Theologi nomine insignitum se ait, an licere putet imponere proximo suo sententias periculosas, aut erroneas, ab ejus mente prorsus alienas? Lamindus Pritanius Lib. I. Cap. XI. de Ingenior. Moderat. dixerat: *Præter divinas Scripturas, & Traditiones, Concilia sacra, & præsertim Oecumenica, Romanorum Pontificum Epistolæ & Decreta, Sanctorum Patrum Libri, probatæ Veterum Historiæ, Theologorum, aliorumque Orthodoxorum scripta, sunt ii fontes & loca, unde Ecclesiæ Catholicæ doctrina est haurienda*. In eo ipso Libro, adversus quem arma Parthenotimus arripuit, hæc leguntur; & nihilominus Parthenotimus idem palam scripsit, *Lamindum præcepisse, consulenda dumtaxat Biblia & Sacram Traditionem*. An Theologum deceat ars ista pugnandi, quum vacabit, ille nobis prodet. Addit deinde: *Bibliorum & sacræ Traditionis plerique Theologorum gnari, illis potius consonum, utpote Pium, tuiti sunt Votum*. Votum quidem tuendi *Voce & Calamo* Illibatam Virginis Conceptionem, a plerisque Theologorum probatur; probatur & a me illorum discipulo. At quandonam *plerique Theologorum* Votum Sanguinarium, de quo uno loquitur Lamindus, *sacris Litteris ac Traditioni Patrum consonum, utpote Pium*, scripsere? Immo tacite hoc ipsum, si paucos infimi subsellii excipias, ii damnarunt, quando sensere, *nefas esse pro Opinionibus tuendis Animam nostram ponere*. Non confundat quæso diversa hæc Theologus noster, & veritatem pressius sequatur, suisque auditoribus tradat. Deni-

nique is ait pag. 81. *Quodnam Ecclesiæ Dogmatibus detrimentum accedet ex eo quod hic vel ille pro hoc aut illo Virtutis Actu mori, aut non mori, licite queat?* Serio-ne loquitur heic Theologus noster? Serio, nemo neget. Itaque secundum illum inter veros ac proprios Martyres, & Martyres improprie appellatos, nullum erit discrimen: quod tamen Theologi graviores negant. Immo, si Theologum hunc audimus, nihil Ecclesiæ Dogmatibus officit, quod *hic vel ille pro hoc aut illo Virtutis Actu mori, aut non mori, licite queat*. Ubi Parthenotimus hisce verbis tradat, *Virtutis Actum* esse pro tuenda Illibata Conceptione Mori: jam quisque videt, frustra ab ipso assumi tamquam Certum & probatum, quod adhuc inter nos disputatur, scilicet: *An liceat, & Virtutis actus sit pro ejusmodi caussa occumbere*. Hactenus ostendi, id abhorrere a recta Pietate, atque inter Peccata referendum fore. Et profecto si temere ac imprudenter Vita propter hoc prodigatur, nemo non intelligit, quantum inde dedecoris in doctrinam Ecclesiæ, quantum detrimenti in Rempublicam effluere possit. Fœcundus deinde in interrogando Siculus Scriptor & Censor hæc habet pag. 82. *Petitur etiam a Lamindo, cur in solum Votum de tuenda Virginis Immunitate usque ad Sanguinis profusionem tela vibret; & cetera præterit intacta, ut Votum serviendi infirmis etiam cum Vitæ discrimine, & quidem magis aperto, Votum carnibus non vescendi toto Vitæ tempore; aliaque id genus*. Nihil esset, cur ego responsum facerem importunis hisce interrogationibus, quando superius satis respondi. Breviter tamen dicam, nullam fuisse caussam adducendi in examen præter Sanguinarium reliqua Fidelium Vota; neque enim de istis instituendus sibi erat Tractatus. Nunc autem a Parthenotimo coactus repeto, Votum inserviendi ægris, aut peste infectis, ut salvam faciant animam suam, aut sanitatem corporis recipiant, etsi inde Vitæ discrimen per accidens incurratur, esse de Certo & eximio Virtutis, hoc est Caritatis Actu, quem Evangelium ipsum probat, atque commendat. Ubinam vero Christus Dominus, aut Ecclesia commendarit veluti sacrificium Deo carum, Vitam nostram impendere caussa propugnandæ Opinionis de Immunitate Mariana: post decem annos nobis Parthenotimus ostendet; tantum enim illi temporis ad quærendum ac docendum concedo. Ad Votum vero non vescendi carnibus toto vitæ tempore quod attinet, jam dixi Cap. III. illud minime ferendum, nisi excludat periculum mortis ob alimoniæ defectum. Præterea petit Siculus Professor pag. 83. cur Lamindus Sanguinario Voto *nec ullum, quem rectum habere potest, det sensum*. Quemnam quæso? Nimirum illius patronos *non mori pro eo, quod esset tantum Probabile in Virginis Conceptione* (hoc est pro Veritate

sententiæ : cogitur quippe & ipse fateri, Probabilem quidem, non vero Certam illam esse) *sed pro eo, quod est ibi Certum, hoc est pro defendendo Cultu & Festo Immaculatæ Conceptionis præscripto ab Ecclesia : quod in Veritate Speculativa est Certum*, ut ait Jacobus Granado, cui Minorita Velasco consensit. Sed centies dixi, *Cultum* hunc *Opinativum* esse, quod est ad statuendam Immunitatem Virginis; atque e Festo Conceptionis, reluctante Romana Ecclesia, deduci, a Summis Pontificibus pro Scotistica sententia contra oppositam fuisse quidquam definitum, quum diserte ii contrarium protestentur. Et Cultus & Festum laudanda sunt. Mors vero, quæ subiretur a Sanguinarii Voti patronis, quippe tolerata *pro Opinione*, imprudens facinus & scelus dicenda est. Porro inania sunt effugia quæ heic & alibi quærit Theologus noster. Ipsius enim revera Votum est, non pro tuendo Cultu & Festo Conceptionis, sed *pro tuenda Immaculata Deiparæ Conceptione*, ut ipsius Opusculum in titulo & fronte potentissime profitetur.

CAPUT XXII.

Confusio a Parthenotimo somniata in Lamindi censura. Nullum Heterodoxis ex ea censura ministrari posse scandalum, sed quidem e Voto Sanguinario. Neque Lamindus Doctores Catholicos, Theologosve Scholasticos traducit.

PErgit deinde is dicere pag. 84. *In plerisque formularum, quibus Deo promittitur tuitio Conceptionis sine labe, maxime quibus Academiæ utuntur, nulla fit Mortis mentio, nec exprimitur Usque ad Sanguinem. Neque in Neapolitana reperitur*. Denique subdit : *Quod si qua ulla est alia Vovendi ac Jurandi formula, qua Usque ad Sanguinem additur; cur hujus tantum formulæ, & non aliarum, recordatur Lamindus?* Mirentur heic iterum Parthenotimi ingenium Lectores. Non uno is in loco Lamindum exhibuit (per summam tamen injuriam] non Voti tantum Sanguinarii censorem, sed & ceterorum pro tuenda Scotistica sententia sine Sanguine conceptorum. Heic autem dolet, quod idem Lamindus Voti dumtaxat Cruenti, & *non aliorum* fuerit recordatus. Insuper Lectorem opportune monendum ille censet,

set, a plerisque formulis Votorum abesse *Sanguinis* & *Mortis* mentionem; neque prospicit, hoc ipsum jaculum in suum caput recidere, quando, ut alibi animadverti, tot Academiæ, Ecclesiæ, & Theologi, saltem non minus quam Siculi, judicio, doctrina, & zelo honoris Deiparæ ornati, Votum quidem suscipiunt tuendæ Scotisticæ sententiæ (quod laudabile est, præcipue *dissensionis componendæ caussa, quemadmodum in Hispaniis fit*, uti ipse Parthenotimus fassus est pag. 77.) sed a Voto Sanguinario abstinent, & ut puto, abhorrent. Addit Siculus Censor pag. 85. *Cur tam confuse & generatim conqueritur Lamindus: Quod nostris quoque temporibus tum in privatis colloquiis, tum in publicis concionibus Idem Votum repetitur?* Nollet, uti hactenus vidimus, Theologus noster, Lamindum adeo in scrupulos pronum, ut imprudentiam, immo & Superstitionem timeat in Sanguinario Voto. Ego contra Parthenotimum ipsum scrupulosiorem vellem, ex quo *Confusionem*, & *Generalitatem* sine ulla caussa tribuit Lamindo, quasi is Vota omnia pro tutela Conceptionis Virgineæ sugillarit. Prostat Lamindi Liber, prostat & ipsius Parthenotimi Libellus, in quo ejusmodi Lamindi verba leguntur. *Idem Votum* meridiano Sole clarius non alios respicit, quam affirmantes: *Pro caussa Immaculatæ Conceptionis pium esse mori*, ut ibi diserte atque unice scribit Lamindus. Quod ubi ita esse Lector deprehenderit, poterit-ne non agnoscere, unum Parthenotimum occurrere nobis, qui in *Cavillationes* se proripiat, qui *Confusionem* præ æstu disputationis in Lamindi scripta intrudit, ut incautis Lectoribus alio respicientibus, ipse interim pudorem Voti Sanguinarii imprudenter concepti, atque infelicius propugnati, a se & a clientibus suis aliqua ratione amoliatur? Eodem pede currit subsequens Siculi Professoris querela pag. 85. *Catholicæ gentis fama*, ait, *num digna non est, quæ unius privati viri famæ non sit præferenda? Cur ergo publicæ caussæ non prospexit Lamindus, qui tantam in privata expostulat cautionem?* Inanes næniæ, expostulationes joculares, dicere liceat. Ubinam quæso Lamindus universæ *Catholicorum gentis* famam arrodit, postquam ipse aperta professione testatus est: *Calamo & rationibus Immaculatam Deiparæ Conceptionem tueri, procul dubio cum vera Pietate consonare?* Siculos quosdam tantum, aut si qui sunt alibi, certe paucos, Lamindus non virulenta, sed amica oratione aggressus est, ut eos ab imprudenti ac periculoso Voto Sanguinario averteret, quod ipsi dumtaxat concipiunt, & legitimum reputant, non vero universa *Catholicorum gens*, aliena nimium ab hujusmodi improvida novitate. Sed qui præoccupatus ferventi affectu in litteraria palestra dimicat, difficile vitia suæ sententiæ sensit, facile in adversarii confingit.

De-

Declamatorio deinde stylo eadem pag. 85. Parthenotimus subdit: *Quo jure, Cavillationis vitio, quod Lamindus ipse in alienis scriptis curat amoliri, tuebitur sua non esse inspersa?* Magnum aliquod portendit hæc emphasis. Intentis auribus audiamus. *Quid suspicabitur de Catholicorum more Heterodoxus, qui hæc a Catholico scripta offenderit?* Tum multis e pixide Candidati Rhetorici figuris depromptis, tandem ait dicturos Heterodoxos: *Dubia-ne ergo prudenter nobis erit Romanorum Superstitio? Narrat Pritanius, quod Romanus pro re incerta mortem oppetere licitum, immo honestum putat. Ita igitur res erit. Ergo in plerisque Catholicorum mos Divos venerandi certo pravus inolevit. Hæc Heterodoxus inferre ex Lamindi Lectione facile potest: maxime si ex Jansenistis fuerit* &c. Ego vero, sepositis parumper Heterodoxis, referam potius, quid hæc legentes Catholici dicturi erunt. Necesse sane est, Parthenotimum vel vigilantem somniare, quando talia scripsisse illum videmus. Primo *Cavillationem* in Lamindo nonnisi somnians appellet id, quod minime Lamindus dixit, sed unus Parthenotimus in felici sua Phantasia fabricavit. Nam etiamsi id supponeremus, non *Cavillatio* Lamindi id foret appellandum, sed *Consectarium* tantummodo censuræ ab illo efformatæ. Secundo, somnium merum est, posse Heterodoxos e Voto Sanguinario elicere, inolevisse *in Plerisque Catholicorum pravum morem venerandi Sanctos*; prorsus enim falsum est, *Plerosque* e nostris imprudenti Voto illi se se obstringere. Pauci tantum Siculi, fortasse pauci & alibi, illud amplectuntur. Tertio, inane somnium est, Sectariis ansam præberi deprehendendi Superstitionem in Romana Ecclesia. Immo ne deprehendant, neque nobis objicere illam quisquam possit, Catholicus Scriptor Voto paucorum Sanguinario se se opposuit. Alienæ vero communionis homines intelligere hinc etiam possunt, non dissimulari apud nos, immo oppugnari libere, quæcumque errorem aut abusum in Pietatis negotio præseferre videntur. Atque eo longius aberunt a tribuenda Catholicis Superstitionis nota in Quæstione de Immunitate Mariana, quum animadverterint, Lamindi Librum a tot annis editum, atque infensum Superstitioni, aut Superstitionis umbræ in hac eadem caussa, pacifice versari, neque sine plausu (si dicere licet) inter Catholicos; ejusque censuram de Voto Sanguinario a sapientioribus probatam, uno Parthenotimo excepto, qui pro honore proprio sollicitus aliter sensit. Quod plus est, ostendit in eodem Libro Lamindus, ne probari quidem ab Ecclesia Romana ejusmodi Votum: quod unum sufficit, ut nulla Heterodoxis reliqua sit caussa culpandæ hanc ob caussam Catholicæ Ecclesiæ. Ceterum nisi hospes esset in Polemica Theologia Parthenoti-

notimus noster, nullo negotio resciret, objici nobis ab Heterodoxis alios ritus, alios mores, ac opiniones, quæ a nonnullis interdum sine consensu Ecclesiæ usurpantur, aut litteris etiam traduntur, & Superstitionem olere videntur. Quid vero Catholici Sapientes respondent? Non omnia illi, quæ quilibet Catholicus facit aut sentit, recte facta, aut excogitata contendunt. Sed Heterodoxos appellant ad Ecclesiarum nostrarum, Romanæ in primis, Catechismos, ad Romanorum Pontificum Decreta, ad Concilia nostra, atque ad sanioris Theologiæ Doctores, in quibus vera Catholicorum Doctrina quærenda est, non in vulgi insipientia, aut in privatorum placitis, nonnumquam falsis, erroneis, scandalosis, temerariis, ridendis. Tunc in tuto est dignitas & puritas Ecclesiæ Catholicæ. Quanto autem magis huic cautum est in Lamindi Libro, postquam Votum ipsum Sanguinarium ibi exhibetur, ab ipsa Apostolica Sede jamdiu sufficienter improbatum atque explosum? Hæc, ut spero, Catholici de Parthenotimi commentis, quæ is in Heterodoxis somniat, dicturi erunt. Immo & ab ipsis Heterodoxis commendanda veniet Catholicorum cura, quod lollium, in agro Ecclesiæ nullo non Seculo germinans, & germinaturum usque ad finem Seculi, non negligant, & primi ipsi vitandum aliis ostendant. Quid vero iidem Hæretici dicturi contra forent, si aliquando Votum Sanguinarium quisquam sua morte compleret, & ferale spectaculum gentis pro eo trucidatæ in eorum oculos incurreret, jam indicavi superius. Interea probrum sibi ducit, ac propterea negat Parthenotimus, ut nuper vidimus, *quod Romanus* (idest pauci Siculi) *pro re Incerta mortem oppetere, licitum immo honestum putat*. Contendit etiam, *Catholicis* (hoc est paucis Siculis) *hæc scita, quæ non docuerunt, & vix somniaverunt, a Lamindo appingi*. Sed illi gratiæ habendæ, quod hæc scribens, rationem germanam ac breviorem ipse tandem omnibus patefecerit dijudicandi, tolerandum-ne sit, an non, Votum Sanguinarium. Vicit ille, si verum est, voventes pro tuenda Scotistica sententia Vitam, morituros esse *pro Sententia Certa, omnem Erroris formidinem excludente*. Vicit contra Lamindus, ubi verum sit, mortem electuros *pro sententia adhuc Incerta, & nondum e finibus humanarum Opinionum, quamvis Piarum, egressa*. Hoc se hactenus evicisse Lamindus sibi persuadet. Judicabunt sapientes, qui interim animadverterint, quæ consectaria emanent e doctrina nuper a Parthenotimo tradita. Neque cavendum esse in posterum Chatolicis viris, ne erroris, superstitionis, aut hæresis doctrinam cujusquam Catholici unquam insimulent; secus enim faciendo, Heterodoxis ansa præbebitur arguendæ Catholicæ Ecclesiæ. Ejusmodi

di terriculamenta excogitat ars Declamatoria, sed ridet meliorum sapientia.

Petit præterea Panormitanus Professor pag. 87. *Cur Lamindus Votum saltem ex parte non excusarit. Si displicebat ipsi, quod Voventes Virgineæ Immunitatis defensionem, Sanguinem velint profundere: cur ejusmodi Voto hanc non curavit moderationem adhibere, ut interim intacta esset tuendæ Immunitatis promissio, & amoveretur Sanguinis profusio?* Ita utramque paginam Theologus tantopere a Cavillationibus aversus, hujusmodi accusatione onerat, ut si quo possit modo eorum saltem odium, qui Lamindi Librum nequaquam legerunt, in Lamindum conjiciat. Repetere tamen cogor, quod toties dixi: ex eodem videlicet fonte effluere hallucinationes Parthenotimi non dignoscentis, quibus vitiis suum Votum laboret, & rursus videre se putantis in Lamindi Libro, quæ nemo alius videre hactenus potuit. Quod enim est ad reliqua Academiarum Vota, dixit jam Lamindus, ac centies repetet, ea sibi innoxia, immo commendanda procul dubio videri. Porro pag. 92. iterum displicet Parthenotimo, *quod Lamindus eodem Opusculo* (ita nempe Librum appellat, qui paginas octingentas septuaginta duas spissi characteris in quarto implet in prima Parisiensi Editione) *de Ingenior. Moderation. quo cum hoste alienæ Religionis, & Batavæ gentis, in litteraria acie congreditur, hostes sibi aut facit, aut fingit Catholicos, ac proinde ejusdem Religionis viros*. Hercle vereor ego, ut Lamindus, aut quisquam alius, quum Libros de Religione conscripturus est, Magistrum sibi adhibere velit Siculum Theologum, cui certe tantum auctoritatis non conciliavit soliditas Libelli, hactenus a me ad stateram appensi. Immo heic potissimum hospitem in Eruditione Ecclesiastica ille se prodit; paucos quippe reperias, qui dimicantes cum Hæreticis, honesta etiam libertate non arguant, si quos e Catholicis in defectus aut excessus sententiarum declinantes animadvertunt. Vide Alphonsum de Castro, Melchiorem Canum, Bellarminum, & Gottum S. R. E. Cardinales, Petavium, Theophilum Raynaudum, Beccanum &c. Subdit Siculus; *Si animus Lamindo est, cum Catholicis congredi, congrediatur, ut lubet*. Me plane felicem, cui tanta indulget liberalis hic Censor. Pergit ille: *Sed ut mos congrediendi Catholicis est, Opusculo mutetur titulus*. Lamindo consilium fuit tractandi de negotio Religionis, in quo Hæretici passim, sed aliquando Catholici delinquere solent. Ergo cum de illis, tum de istis, argumentum poscebat, ut ageretur; ac proinde videant severi Judices, quo plausu excipiendus sit Parthenotimus exigens a Lamindo, ut titulum Libri sui mutet. At ille addit:

addit: ***Non enim Religionem spectant Catholicam*, *quæ de Immaculata Virginis Conceptione inter Catholicos disceptantur***. Dicat quæso egregius iste Theologus, ad quamnam Religionem spectent, si minime ad Catholicam? Si vera is hoc in loco tradit: qui pro Scotistica sententia occumbat, Vitam minime dabit pro re pertinente ***Ad Catholicam Religionem***. Atque ita is ore suo Votum suum cruentum damnabit. Utcumque tamen Parthenotimi mens heic fuerit, illud constat, Lamindum confessum fuisse antea *summe Piam* sententiam Immunitatis Marianæ, ejusque *tutelam voce & calamo cum vera Pietate consonare*. Verum quod nonnulli abutentes Pontificiis decretis, immò contra eorumdem mentem, deprædicare audeant tam Certam sententiam, ut non solum liceat, sed laudabile sit, & Martyrii gloriam referat, pro illa occumbere: contra periculosum hoc Dogma & ritum exercere vocem & juvat, & opus est, ne sub Pietatis specie Superstitio in Populum Fidelem, atque in Religionem Catholicam irrepat: a quo morbo Apostolica præsertim Sedes cavendum jubet.

Præterea Parthenotimo pag. *93*. *displicet*, *quod Lamindus falso Doctores Catholicos traducat*, *quasi vero docuerint posse quemquam mortem subire ob puræ Opinionis caussam*: *cum aperte ab eis oppositum sit defensum*. Sed quis Proteum hunc teneat, atque ab eo certam de Voti Sanguinarii mente confessionem exprimat? Si ei objicimus, Scotisticam de Conceptione sententiam, pendente judicio Ecclesiæ, nihil aliud esse, nisi *Opinionem*, *Piam* quidem & *Probabilem*, sed minime *Certam*; ac proinde pro illa tuenda non sine crimine Vitam offerri, quum fatente ipso Parthenotimo nefas sit ob Opinionis tutelam velle Vita spoliari: is e manibus nostris elabitur per rimam, quam Granadus excogitavit, scilicet, non pro Veritate ejusdem sententiæ (quam & ipse sentit præstari non posse Certam) voventes fore morituros, sed *pro Pietate*, *quæ inest Actui Opinativo de Conceptione Virginis*, *aut pro Cultu & Honore* ejusdem Deiparæ, aut *pro Festo* ab Ecclesia præscripto. Si rursus instamus, agi heic de *Pietate Opinativa*, de *Cultu Opinativo* &c. quæ justum quidem titulum nobis suppeditant Opinandi, Virginem sine labe fuisse conceptam, atque ipsam colendi atque honorandi secundum istam Opinionem sive sententiam; verum non sufficere hæc, ut legitime Vita impendatur, quum Pietas ista & Cultus, & Festum innitantur sententia nondum prætergressa fines Opinionum, is ad priora redit, atque contendit, sententiam eamdem *Certam* esse; suosque discipulos docet, opus esse, ut sibi persuadeant, eam *Certam* esse, alioquin imprudenter occumberent. Hoc ipso in loco ita ille scribit: *Asserat Lamindus*, *puram esse Opinionem*, *quod Deipara omnis maculæ fuerit expers*, *cum a Theologis*, *ut visum est*,

 isthuc

istbuc defendatur Saltem tamquam quid moraliter Certum. Quod tamen pura sit Opinio, sumi non debet ut quid certum, ut quid exploratum, & maxime ubi de negotio Religionis agatur. Immo quia & de negotio Religionis agitur, & de Vita hominum projicienda, non debet Parthenotimus adeo Certam & exploratam sumere sententiam Scotisticam, ut pro illa tuenda Fideles nimium credulos impellat ad subeunda tormenta, mortemque temporalium malorum terribilissimum. Ad Religionem quod attinet, falli non possumus, pro *Opinione* dumtaxat accipientes Piam Scoti sententiam; neque enim Ecclesia aliter hactenus sensit, & docuit, dum suum locum oppositæ sententiæ reliquit. Contra falli possunt, & falluntur, qui illam nunc *Saltem tamquam moraliter Certam* deprædicant, si hoc nomine intelligunt *Certitudinem* Erroris metu liberam. Ex certo præterea falluntur, neque temeritatis culpa absolvi possunt docentes, illam posse nunc etiam credi, tamquam *Fidei* doctrinam: quod insinuari videas a Parthenotimo ipso scribente *Saltem*. Quicumque enim tenet sententiam aliquam, ignarus quale judicium prolatura de ea aliquando sit Ecclesia falli nescia, necesse est, ut ei adhæreat cum formidine saltem aliqua Erroris; & consequenter illam tamdiu agnoscat uti meram Opinionem, quamdiu pendet judicium Ecclesiæ, quum proprius sit Opinionis character involvere formidinem Erroris. Quomodo ergo nos conscii, quid adhuc Apostolica Sedes, ac Tridentinum Concilium, de duabus oppositis sententiis ad Conceptionem Virginis spectantibus senserit, *Scotisticam Moraliter Certam* appellare audeamus; immo tam *Certam*, ut *divina Fide* credi possit inconcussa? Repugnat aliquid esse hodie *Moraliter Certum*, immo *Fidei divinæ* objectum, quod cras possit ab Ecclesia judicante *Falsum* deprehendi. Hoc autem contingere posse de Scotistica Sententia, ne ipse quidem Parthenotimus negare est ausus pag. 55. Quod si nihil aliud hactenus quam *Opinio* est hujusmodi sententia, & quamvis apud multos non sit *Opinio actualiter formidans*, attamen non desinit esse *Opinio radicaliter* Saltem *formidans*; eamque uti talem viri docti agnoscere coguntur, quippe qui ignorare hac in re non possunt Decreta Ecclesiæ: habemus jam tandem a Parthenotimo ipso pronuntiatam damnationis sententiam in Votum Sanguinarium, quandoquidem ex ipsius quoque confessione nefas est mortem subire tuendæ caussa Opinionis. Religionis Catholicæ dignitati & securitati consultum vidimus, minime credendo Certam Scoti sententiam, immo hanc ipsam judicii suspensionem Religio exigit, dum pendet judicium Ecclesiæ; neque aliter Academiæ faciunt, quæ tutelam Immunitatis Marianæ vovent *juxta Summorum Pontificum decreta jam edita, aut deinceps edanda*; sive *donec aliter a sancta Apostolica Sede definitum fuerit*.

Con-

Consulat ergo Parthenotimus, & si quis alius cum eo sentit, pretiosæ hominum Vitæ, neque amplius contra Catholicæ Religionis præcepta auctor sit Fideli Populo, ut *Votum* concipiat *pro tuenda Immaculata Conceptione usque ad Sanguinem:* quod unum Lamindus minime ferendum ostendit.

Theologo nostro itidem pag. 94. *displicet, quod de Theologis Scholasticis Lamindus saltem tacite obloquatur.* Quare? *Horum*, ait, *ut vidimus, flocci pendit Opiniones ac sententias, dum contrarias credit, venditatque, omni formidine amota, ut veras.* Ergo sinendum, ut Parthenotimus, omni formidine amota, de Vita hominum decernat, suisque clientibus, immo universæ Catholicæ Reipublicæ persuadeat, Vitam cum laude dari, ac Martyrii coronam esse sperandam, si pro Scoti sententia, hoc est pro Opinione, in Mortem incurratur. Fingat ille sibi tantisper, temere concipi ejusmodi Votum (quod hactenus ego factum contendo) ac tunc dicat, honestum-ne sit exigere, ut omnes sileant, ut nemo periculosæ Opinioni occurrat, ne molestia sibi, & *Scholasticis Theologis* creetur, quo nomine semetipsum dumtaxat, & paucos suos asseclas designat? Ecclesiæ caussam, Reipublicæ tutelam, præferendam heic esse, unusquisque intelligit. Audiamus tamen Parthenotimum alias nentem querelas: *Debuerat* (inquit pag. 100.) *quæ cauta Lamindi prudentia est, saltem animis pendere, utrum pro Immunitatis Virgineæ tuitione, honestum sit mori; honestum sit hujusmodi tuitionem, utpote Piam, Deo Virginis Filio promittere. Non debuerat Theologos, qui a Voto steterunt, ut temere in mortem ruentes, sugillare.* Sed est cur Eruditi mirentur Parthenotimum novas leges invehentem in Rempublicam Literariam. Quisquis vel de limine salutavit officinas Theologorum tam Moralium, quam Scholasticorum, novit, quemque intrepida libertate suas proponere sententias, atque alienas impugnare, prout Verum a se stare, Falsum ab illis putat; & quot pugnæ sint inter eos omnibus patet. Quis, rogo, alterum nimiæ licentiæ, aut inurbanitatis, aut iniquitatis merito arcessat, quod contrariam foveat sententiam, sibique Theologali quamvis laurea illustri adversetur? Libertatem hanc nemini Ecclesia negat, dum a doctrina Fidei lædenda, atque ab aliis excessibus abstineatur. An peculiare aliquod privilegium ostentare Parthenotimus possit, ipse aliquando aperiet. Interea alteram ille excitat querelam, scribens: *Non verbis, iisque Legum instar, paucis; sed rationibus improbanda sunt Theologorum responsa. Lamindus ergo non Legislatorum, sed Discep tantium more cum Theologis congrediatur* &c. Ita inanibus hisce cantilenis Lectorem suum detinet Parthenotimus, neque respicit, Lamindum obiter camerinam istam movisse; neque enim susceperat istud ex professo pertractare

argumentum, in alia pro suo instituto intentus. Attamen in paucis iis verbis Lector easdem rationes conclusas deprehendet, quas heic fusius expressas accepit. Et quidnam quæso hactenus Theologus Siculus Opusculo suo præstitit, nisi easdem Lamindi rationes, quocumque modo potuit, refellere atque infirmare? Igitur mera hæc verba sunt lyræ, non justæ querelæ.

CAPUT XXII.

Theologorum auctoritas commendata. Sed non omnes certi ad Veritatem duces. Quid Amor Factionis, quid Amor Novitatis audere soleat. Excedi etiam posse in extollendis Deiparæ prærogativis. Immo ea etiam via in Errorem ac Hæresim Pietas intemperans & pervicax prolabi potest.

Altum interea Theologo nostro manet imo in pectore vulnus; quod Theologis Voti Sanguinarii patronis Lamindus contradicere est ausus. Ii sunt Theologi: grande eorum nomen; insignis auctoritas. Lamindus vero *privatus homo; recens homo, qui vero sub nomine apparere veritus est*, uti Parthenotimus ait pag. 103. *Larvatus homo, & vix notus de nomine*, uti idem repetit pag. 75. Ea de caussa irascitur, & pag. 100. his verbis occurrit hominibus non satis æstimantibus eximios hosce Viros: *Scio, quod parum ponderis habeat penes aliquos Theologorum auctoritas. Verum is decipitur, qui credat, Theologorum cœtus apum esse examina, quæ pulveris exigui jactu compressa quiescunt*. Pag. vero 46. præmiserat & ista: *At Suarez (reponet quidam Lamindi nomine, Lamindi caussam agens) quid aliud quam Scholasticus, & ex pusillis ingeniis? Quid aliud, quam Scholastici, Suarii asseclæ? Non est ergo magni faciendum horum omnium judicium, ubi agitur de re Fidei a Romano* Pontifice decidenda. Tum in laudes Theologiæ Scholasticæ excurrit eruditus Theologus, & Sixti V. Constitutionem, in qua eadem commendatur, objicit Criticis eidem Theologiæ oblatrantibus. Quem, vel quos præ oculis habeat hæc scribens, & non uno in loco inculcans Parthenotimus, divinare nescio. Si forte Lamindum: inique sane, postquam is, atque in controversia præsenti, sua laude non fraudarit Theologos *calamo* & *rationibus Immaculatam Deiparæ Conceptionem tuentes*. Deinde quot, rogo, sunt Theologi isti, quos Parthenotimus nova lege, nova ratione argumentandi, a Lamindo contemptos dictitat, ea tantum de caussa, quod eorum Votum Sanguinarium non probet? Illos brevi in digitis suis Si-

Siculus Professor recensebit. Atqui Lamindus innumeros alios, & longe graviores, habere se putat, non aliter, quam ipse, sentientes, Scotisticam sententiam consistere adhuc intra Piarum Opinionum fines, ac propterea a Voto illo imprudenti alienos. Quei ergo Theologorum contemptum huc Parthenotimus noster trahit, quum Lamindus communem Theologorum sententiam, immo Romanæ Ecclesiæ judicium, in hujusmodi Quæstione sequatur? Quei ridenda plane exaggeratione sibi fingit, *Suarez*, insignem adeo Theologum, a quopiam *inter pusilla ingenia* conjectum? Digna sane non est tam gravis quæstio, quæ hisce commentis, confictisque querelis pertractetur.

Attamen quando auctoritate Theologorum (paucorum certe) tueri se pergit Parthenotimus, atque inde nobis terrorem incutiendum, odiumve creandum sperat, monet me locus, ut corollarium præsenti controversiæ adjungam. Et primo una cum aliis Catholicis dignitatem Theologiæ Scholasticæ agnosco, utilitatem deprædico, necessitatem sentio. Neque quod in ea excolenda occurrant aliqui interdum Novatores, atque in Prudentiam, aut in ipsam meliorem doctrinam peccantes, quidquam nobilitas & pretium eximiæ hujus Scientiæ decrescit. Fortunatæ nimium forent Artes ac Literæ, si a perfectis tantummodo tractarentur ingeniis. Secundo, gloriosum Theologi nomen nimis urgendum non est ad conciliandum tantum auctoritatis Opinioni alicui, hoc est sententiæ extra Fidei pomœria sitæ, ut contra sentire aliis non liceat, atque audaciæ insimulandus veniat, qui adversus Opinionem illam in arenam descendat. Innumera sunt, quorum veritas in abditissimis tenebris, immo & insuperandis, jacet. Præterea inter ipsos, qui Theologica laurea ornati incedunt, non desunt imbecillia, ac male educata ingenia. Et ex ipsis Theologis, in quos profusior Naturæ liberalitas fuit, & quibus majores vires addit contentio studii atque meditationis, quemnam ostendas, tam firmis passibus in investiganda Veritate procedentem, ut ceteris ingeniis facultas erepta sit meliora sentiendi? Hercle videas Suario ipsi, quamquam singularis ingenii & doctrinæ viro, alios, atque ex ipso suo doctissimo instituto, contradicentes. Idem & aliis contigit, & quotidie contingit. Neque mirum, quum vel ab ipso Angelico Doctore, cui in Ecclesia Dei supra Theologos reliquos veneratio major defertur, & quem pleræque Scholæ sequuntur, alii in tot quæstionibus dissentiant, ac dissentire temerarium nemini videatur. Immo integras Scholas inter se in tot controversiis discordes sub oculis habemus. Quare quisque intelligat, quo plausus sit excipiendus, qui paucos Theo-

Theologos sibi concordes commemorans, & speciosum hoc *Theologi* nomen exerens, putat, id ponderis accedere posse Opinioni alicui suæ, aut alienæ, ut adversus ipsam insurgere piaculum sit & crimen. Nullus profecto Theologicis studiis operam navans est, qui jure non usurpet, quæ olim Sanctus Augustinus ad Sanctum Hieronymum scribebat: *Ego*, ajebat, *fateor Caritati tuæ, solis iis Scripturæ Libris, qui jam Canonici appellantur, didici hunc timorem, honoremque deferre, ut nullum eorum Auctorem scribendo aliquid errasse firmissime credam*. Nobis post tot Secula viventibus addendum est, honorem quoque deferendum Decretis Romanorum Pontificum, & Conciliorum generalium, & concordibus Sanctorum Patrum Sententiis. Ceterum subdit Augustinus, & nos cum illo: *Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate, doctrinaque polleant, non ideo Verum putem, quia ipsi ita sentiunt, sed quia mihi vel per illos Auctores Canonicos vel probabili ratione, quod a Vero non abhorreant, persuadere potuerunt*.

Porro neque gloriosa *Theologi* appellatio a quoquam excludit imbecillitatem ingenii, turbidosque affectus, quibus obnoxia passim est hominum, licet doctorum, natura; & quibus furtim impellentibus, dum Veritatem Theologus assequutum se censet, raptum se in Errorem neutiquam animadvertit. Vidimus tot Propositiones ab Alexandro VII. Innocentio XI. & Alexandro VIII. proscriptas. Earum proculdubio Auctores Theologico nomine gloriabantur. Sunt & alia complura ejusmodi, aut inepte, aut temere excogitata, & nondum a Sancta Sede confixa; a quibus tamen, quamquam per Theologos propositis, meliorum sapientia abhorret. Vide Theophilum Raynaudum in *Heteroclitis*, & in *Diptychis Marianis*. Nimirum aut *Amor Factionis*, aut *Amor Novitatis* in præceps agunt nonnullorum ingenia, ut alios affectus omittam, & gravi ad Veritatem detegendam sive secernendam impedimento sunt. Intuere, quos aut leges Instituti a se suscepti, aut mos Scholæ, sive Magistri imperium, quasdam sententias sequi jubent, aut cogunt: e vestigio quidquid ibi discunt, illud uti Verum, aut saltem uti Probabilius, quam aliarum Scholarum placita, amplectuntur. Quæ ibi rationes & argumenta resonant, ea dumtaxat invincibilia videntur. Propterea, quantiscumque possint viribus obsistant aliarum Scholarum pugiles, fortiora etiam proferant, nusquam tamen Verum, aut Veritatis umbram conspiciunt, nisi in Scholæ documentis, ad quam illos electio, casusve perduxit, & cui affectus omnes & obsequium primo devovere. Ita spiritus *Factionis* pro suis Opinionibus tamquam pro aris & focis pugnat; immo, si humanæ etiam artes ac vires suppetunt, nihil omittit,

tit, quo adversarios, eorumque Cathedras dejiciat; suisque sententiis imperii prærogativam ubique procuret. Atque utinam nulla umquam hujus impotentiæ exempla Hispanica Regna dedissent. Et Veritatem quidem se in hisce fœderibus consectari quisque arbitratur, quum tamen pro gloria ac tutela propriæ *Factionis*, potius quam pro certitudine Veritatis a se stantis, tot excitet motus. Interim longe graviora incommoda progignit alter Amor, nempe *Novitatis*. Hinc Hæreses, hinc tot aut temerariæ, aut erroneæ, aut periculosæ, aut ineptæ sententiæ, quibus numquam caruit, numquam carebit ipsa Christianorum Respublica. Mitto nunc fortia Ingenia, quæ plus libidini suæ mentis, quam Pietati studentia, enormia procudunt placita, unde Pietas ipsa, atque Orthodoxæ Religionis doctrina læditur. Heic ante oculos mihi tantummodo versantur Ingenia in Pietatem prona: nam & ex ipsis sunt, quæ *Novatorum* nomen non refugiunt, immo illud ambitiose conquirunt; gloriosum quippe hunc titulum censent, dummodo pro Pietate novum aliquid proferant; atque ejusmodi inventis tam cæca interdum firmitate adhærent, ut qui secus cogitet aut sentiat, saltem eorum judicio languentem in se Pietatem innutrire videatur. At non minus primi, quam secundi errare possunt, quamquam ea invaluerit consuetudo, ut primos horrore quodam excipiamus atque insectemur; alteros vero pacifice toleremus, quasi non & isti excessus in detrimentum atque opprobrium Ecclesiæ, ac veræ Doctrinæ, vergere possint. Ad utrumque Theologorum genus aptari quodammodo potest, quod Cardinalis Cajetanus habet in Summa, Verbo *Opinio*, ubi hæc inter alia animadvertit: *Errant Sectarum æmulatores, Opiniones suæ Sectæ sequentes, non ut rationi magis consentaneas; sed quia nati sunt, aut nutriti in Secta illius doctrinæ. Secundo, ex non relatione ad suam regulam; omnis enim Opinio examinanda est ad suam regulam. Et quia in his, quæ sunt Fidei & Morum, regula est Sacra Scriptura exposita ab Ecclesia Catholica, non excusatur aliquis a quantumcumque rationabili Opinione in hujusmodi, si suspecta est communi Ecclesiæ, seu Apostolicæ Sedi. Et hinc damnantur credentes Hæreticorum, & antiquorum, & novorum, adhærentes doctrinis reprobatis, aut suspectis, saltem apud Apostolicam Sedem. Tertio ex modo, dum nimis firmiter inhæretur Opinioni, & ASSERITUR UT CERTUM atque INDUBITATUM, quod tamen est intra latitudinem OPINABILIUM. Et hinc sæpe erratur ex nimio affectu ad nostra; & minore, quam opus fuerit, examine, resolutione, ac judicio, dum Probabilia accipiuntur, ut Demonstrata.* Id genus Theologos agnovit etiam & explosit Thyrsus Gonzalez Præpositus Generalis Societatis

Jesu

Jesu in Fundam. Theolog. Moral. Differt. I. num. 33. ubi scribit: *Ex dictis inferes, non facere Opinionem Probabilem Authores illos, qui vel ex desiderio placendi hominibus, vel ex pravo affectu faciendi sibi nomen, & inveniendi Sectatores; vel sine sufficienti Studio, nimis propere ferunt judicium, docentes esse licitam actionem, quam illicitam esse docuissent, si ex SINCERO DESIDERIO INVENIENDI VERITATEM diligenter incubuissent illius controversiæ studio, & non ducerentur ALIQUO INORDINATO AFFECTU.*

Neque heic ii mihi culpantur, immo laudantur, qui nova quidem Pietatis inventa, sive ritus, sive sententias invehunt, sed quæ legitima sunt consectaria veteris, semperque stabilis Catholicæ doctrinæ, & recte consonant cum probatissima Ecclesiæ disciplina. Cavendum tantummodo ab iis, qui indomito ingenio, aut exuberanti affectu rapti, nova fabricant, gloriolam inde tacita cupiditate aucupantes, aut præstantioris Ingenii, aut ferventioris Pietatis. Etenim non raro accidit, ut ex eorum conatibus nihil aliud emergat, nisi aut insulsæ, aut temerariæ Opiniones sive sententiæ. Insulsum est, quidquid nullo sacrarum Literarum, aut sacræ Traditionis documento innititur, sed ex argutiolis dumtaxat Intellectus nostri depromitur, præeunte nullo, aut aliquo sed non satis firmo principio, quod veluti solidissima basis sententiis iis substernatur. Parum, exempli caussa, visum est nonnullis tradere, *dona ac privilegia Sanctis a Deo concessa, Beatissimæ quoque Virgini fuisse collata*: quæ sententia caute etiam, neque sine exceptionibus suis est adhibenda. Majora insuper excogitarunt, contendentes, nihil ferme laudis esse, quod Deiparæ tribui merito non possit. Basilii Seleuciensis verba huc traxere scribentis Homil. *in Sanctam Deiparam*, apud Combefisium in Auctar. Bibliothec. Patrum. *O Virgo Sanctissima, ut ut quis honesta quæque ac gloriosa de te loquatur, haud quidem ille aberrabit a Veritate, immo nec pro merito fecerit satis.* Habemus heic Hyperbolem tolerandam atque laudandam in Oratione Panegyrica, quum & nos non incongrue dicamus, Deiparam supra omnem laudem nostram esse; & similia de inclytis Principibus, nedum de Sanctis, usurpentur. Verum nemo sanioris criterii locum hunc excipit veluti sententiam Theologico rigore conceptam. Alioquin deliria non pauca, etiam divinitati injuriosa, patrocinium sub ejus umbra polliceri sibi jam possent. Attamen non defuere Theologi, qui arrepto axiomate isto, super illud mira multa in Deiparæ laudem ædificarunt, non contraria sane Scripturis divinis, neque Traditioni, verum universæ antiquitati ignota; eaque uti præcla-

clara Virginis encomia, atque ornamenta in Scholas, in Libros, in Suggesta adduxere. Mirum, quot Conclusiones, quot Opiniones in hanc rem pii Viri Hispani in primis, subtilitatibus pasti, & in inventis fœcundi produxerint. *Mariæ Corpus*, si eos auscultamus, *e Materia Adami innocentis efformatum fuit. Maria concepta sine conjugali commercio, sine parentum concupiscentia. Maria in primo instanti, quo cæpit esse, Visione Beatifica a Deo donata est*, qualem in divino Redemptore nostro Patres ac Theologi agnoscunt. *Usu rationis prædita in ipso primo instanti, e vestigio erupit in altissimum actum Fidei & Amoris Dei, propter quem Gratiam sibi infusam a Deo meruit de Congruo, & ex opere operantis. Tunc etiam Votum Virginitatis emisit. Conceptio Virginis in gratia præordinata a Deo fuit ante præscientiam peccati, ita ut ipsa Mater Domini, futura fuisset, etiamsi Adam non peccasset*. Et mirum profecto, quei sibi tantum tribuat humana infirmitas (rectius dicam, temeritas) ut sine ulla Scripturarum luce, confidentissime concipiat ac dirigat in mente Dei consilia & decreta ab æterno condita, quasi ea oculis cerneret, manu tangeret. Addunt, *Conceptionem Virginis majorem ei attulisse Gratiam, quam Gratia omnium Beatorum collective sumptorum*. Nolo ultra progredi, atque hujusmodi fursure chartam onerare. Uno verbo dicam, hæc atque alia id genus a severioribus Theologis nihil aliud reputari, quam Somnia vigilantium piorum, inter quæ & Visiones piarum mulierum, quam parum aut nihil intersit, nullo negotio agnoscas. Pete, an ejusmodi ornamentis Deipara delectetur, quibus nullum solidum Veritatis fundamentum divina Scriptura aut Traditio suffecit: nemo cordatus credat. Apud homines leves corde Adulatio quidem gratiam invenire potest, non vero in Beatorum animis, qui proinde effugere atque odisse credendi sunt; quidquid non prudens, humilis ac bene fundata Pietas, sed intemperantium Ingeniorum ambitio aut simplicitas excogitavit, quæ e Novitate sententiarum sibi gloriam nominis, potius quam Virgini honorem videntur conquirere. Eam ob caussam Sanctus Anselmus in Libro de Excell. Virgin. *indecens esse reputabat, de Beata Matre Dei quid dubitabile in laudem ejus recitari, quum ea, quæ incunctanter de illa vera existunt, tanta laudis materia sint referta, ut quicumque in laudando eam morari desiderat, necesse sit, ut facultas ejus magnitudini rei & veritati succumbat*. Proinde ab his melior Theologia, & sobria Pietas abstinent atque abhorrent, quando, unum constans *Nego* imaginarias omnes has moles dissolvere ac dejicere potest. Quod tamen dolendum, ita hujusmodi piis doctorum virorum imaginationibus, uti ex mulierum Revelationibus nonnulli oble-

ctantur eisque assuescunt, ut eas pari ardore & credulitate excipiant, aut in Libros inferant, atque Evangelicas Veritates: quod & nuper factum vidimus in Vita Beatissimæ Virginis edita, quæ ad satietatem, ne dicam ad nauseam, aerea hæc scita cum certis commiscet. Consulat prudens Lector, quæ Gersonius in Epistola ad Joannem Bassandi edita Tom. I. pag. 450. scribit, eos potissimum redarguens, qui ita argumentantur: *Christus potuit, & potest multa facere, & hoc decet eum: ergo fecit aut faciet. Consequentia hæc*, subdit Gersonius, *quæ fit a multis, sæpe fallit per fallaciam petitionis principii &c.* Tum aut hæresis aut temeritatis damnat asserentes, *Christum communicasse Matri suæ, statim dum Concepta aut Nata fuit, gloriosam & consummatam felicitatem, usumque perfectæ rationis aut cognitionem lucidissimam totius decursus vitæ suæ & Filii* &c. Reliqua prætereo.

Neque tamen heic stetit in nonnullis novandi ardor. Non solum quæ Veteres ignorarunt, suo ingenio adinvenisse sibi sunt visi, sed etiam abjectis majorum sententiis, novas procuderunt, quas quia piæ genti gratiores censuerunt, ideo animosius evulgare non sunt veriti. Neque inanis fuit spes, ruente multorum Pietate in amplexum cujuscumque narrationis aut opinionis, dum ad augendam Deiparæ, Sanctorum & Populi sui gloriam pertinere videatur. Sed ubinam sunt, bone Deus, principia veræ Theologiæ? Dicam non peregrina, non ignota, sed quæ vel tirones in vestibulo tam sublimis Scientiæ nosse possunt, aut debent, & certe non ignorat Parthenotimus ipse. Quidquid a Revelatione Dei pendet, haurire nos tantummodo possumus aut e divinis Scripturis, secundum interpretationem Ecclesiæ Catholicæ expositis, aut e Traditione Apostolica, per Decreta Romanorum Pontificum, per Concilia, per Sanctos Patres ad nos transmissa. Theologi, qui post Annum a Christo Nato Millesimum illustrare hanc omnium nobilissimam Scientiam cœperunt, etsi multis destituti subsidiis, quibus ætas nostra abundat, ad hos tamen fontes intenti semper fuere, inde Revelationem aut explicitam, aut implicitam educturi. Exploratum quippe iis erat, posse quidem humanam Rationem ex indubitatis ac evidentibus principiis alias eruere Veritates; sed ubi de iis agitur, quæ Deus facere, & non facere potuit, tunc nisi is revelaverit, quid revera fecerit, succumbere prorsus sentimus ipsius Rationis vires, & ineptas tantum aut temerarias sententias per ipsam procudi. Audi Sanctum Thomam in 3. Quest. I. Art. III. *Ea, quæ ex sola Dei voluntate proveniunt supra omne debitum creaturæ, nobis innotescere*

non

non possunt, nisi quatenus in Sacra Scriptura (addo aut in Traditionis sacræ monumentis) ***traduntur, per quæ divina voluntas nobis innotescat.*** Et quid si interpretationi divinarum Litterarum, aut Traditioni Patrum palam, sive clanculum, novæ istæ sententiæ adversentur ? Nonne error, & ubi pertinacia adjungatur, Hæresis inde proficiscitur ? Exemplum temeritatis hujus huc advocare juvat, argumento, quod præ manibus habemus, perquam affine, ex quo dignoscat Lector, quid possint Ingenia sine frœno speculationibus innutrita ; & quid prurigo & amor ***Novitatis***, quidve intemperans ***Pietatis*** sive ***Devotionis*** æstus gignere inter homines possit. Denique Parthenotimus ipse hinc intelligere poterit, quæ ratio habenda sit Theologorum, ubi pauci in sententiis dissentiunt a communi Sanctorum Patrum, ipsorumque præstantiorum Theologorum doctrina.

C A P U T XXIV.

DEBITUM Peccati Originalis Veteres omnes in Virgine agnovere. Quando cœpta est tribui eidem ab ipso Immunitas. Patrum & Theologorum chorus concors adversans hujusmodi sententiæ.

USque ad Annum Christi 1615. omnes fere, qui a macula ***Peccati Originalis exemptam*** credidere Sanctissimam Christi Matrem, agnoscebant tamen, ac fatebantur, illam nequaquam fuisse immunem a *DEBITO* ipsius Peccati, a quo Peccato incurrendo postea singulari divinæ bonitatis privilegio præservatam contendebant. An quisquam ante annum illum Opinionem diversam tradiderit, ignoro. Illud certum, si quis talia proferre est ausus, ab insignium Theologorum choro concordi auctoritatem & vocem ei ademptam fuisse. At postquam commentitii veterum Libri de Conceptione Immaculata tractantes, ac præsertim ***Laminæ Granatenses***, eamdem sententiam ipsis Apostolis notam atque probatam mentientes, in Hispania prodiere ; eaque figmenta veluti testes e cœlo demissi, tanta, ut vulgo credebatur, cum gloria Hispanicæ gentis excepta fuere : tunc effrænata ingenia nihil non permissum sibi censuerunt. Tunc ergo nonnulli ex Hispanis Theologis venditare cœperunt, Scotisticam de Conceptione sententiam ***Certam*** evasisse ; ac posse ***divina Fide*** credi cum Veritate conjunctam ; & proinde

inde *Martyrii* nomen & præmium iis minime negandum, qui pro ejusdem propugnatione tormentis & securibus suum corpus offerrent. Alias quoque partis roboris, idest audaciæ, sententias excogitarunt, ac palam defendendas susceperunt, quas præcedenti Capite innui. Quod potissimum nunc animadvertendum, eodem Anno 1615. in Thesibus publicis audiri primum cœpta est ea propositio: *Deiparam minime contraxisse Debitum Peccati Originalis*. Ad Toletanæ Inquisitionis examen pertracta hæc Opinio, tum ad Matritensis Inquisitionis supremum Tribunal, accedentibus etiam, ut ajunt, plurium Academiarum votis, evasisse traditur illæsa. Certatim deinde convolarunt alii ad eam amplectendam atque tuendam, turgidusque fluvius adeo sensim crevit, ut quamquam meliorum sententia & vox obsisteret, obices omnes, repagula cuncta contemserit atque confregerit. Quid plura? Si fides Auctori, qui Historiam edidit Controversiæ de Conceptione Virginis Libri IX. Cap. XIV. Opinio hæc *Hodie communior est in Scholis*. Equidem hoc ab illo, uti & alia multa, perperam scriptum opinor, quum gravissimi in Hispania quoque Theologi adversus ejusmodi sententiam pugnarint, pluresque Scholæ Italicæ, Gallicæ, Germanicæ, ac Belgicæ eamdem aversentur. Attamen quæcumque sit Theologorum recentium copia, obstare heic minime poterit, quominus novitia hæc Opinio gravi censuræ eripiatur, ubi eam deprehendamus concordi *Sanctorum Patrum Traditioni*, & doctrinæ *Communi* Theologorum usque ad Annum 1615. adversantem, ac præterea a melioribus subinde etiam improbatam. Quis enim ferat in Theologiam & doctrinam Ecclesiæ invehi inconstantiam illam, quam in Legum Civilium Scientiam irrepsisse intuemur, dum pro varietate temporum, Legislatorum, ac Interpretum, quæ Communes olim sententiæ fuere, in desuetudinem abeunt, succedentibus novis, immo contrariis? Non solum ergo operæ pretium fore, sed plurimi interesse Catholicæ Ecclesiæ, unusquisque judicabit, diligentius introspici in Opinionem illorum, qui a Deipara *Debitum Peccati Originalis* excludunt. Nam si revera hæc vitio Novitatis illius laborat, quæ Traditioni Veterum opponitur: ipsam continuo explodendam esse constabit. Et jamdiu quidem rem ita se habere ostenderunt inter ipsos Hispanos Theologi Salmanticenses Ordinis Carmelitarum Excalceatorum, quorum Opera Theologica, multis constantia Tomis, ac multa laude digna, in Italia quoque, hoc est Venetiis, Anno 1677. publicis typis tradita fuere, quamquam & ipsi pro Immunitate Mariæ a Peccato, acerrime pugnent. Sed quoniam hosce Libros, immo & Patrum loca ab ipsis commemorata, nonnulli aut minime legunt, aut lecta contem-

tem-

temnunt, juvat nunc eadem methodo uti, qua usi sunt iidem Salmanticenses ad confutandam hujusmodi Opinionem: hoc est ante omnium oculos sistere easdem Patrum sententias, tum ab ipsis Salmanticensibus Tom. IV. Curs. Theolog. collectas, tum celeberrimo viro Dionysio Petavio Soc. Jesu productas Tom. VI. Theologiæ Dogmaticæ. Neque enim umquam legi Bandellum, Turrecrematam, Spinam, Launojum, aliosque id genus Scriptores, præter Cardinalem Cajetanum. Quod ubi præstitero, luculentius perspiciet Lector, quantum influxus habeat exemplum istud ad prodendum, inutili conatu proferri quorumdam Theologorum auctoritatem, ut Voto Sanguinario patrocinium comparetur. Quod si ex hisce Sententiis nonnullæ videbuntur ipsam infirmare, aut dejicere Scotisticam Sententiam de Conceptione Virginis, rationem indicabo, per quam illius patroni loca ista minime dissimulantes, ab eisdem se se, suamque sententiam expedire se posse sibi persuadent.

Clemens Alexandrinus Anno Christi 198.

Pædagog. Lib. III. Cap. XII. „ Solum Verbum est, in quod Peccatum non cadit: est enim peccare natura omnibus innatum & commune „.

Tertullianus Anno Christi 208.

Libro de anima Cap. 41. „ Solus Deus sine Peccato, & Solus homo sine Peccato Christus, quia & Christus Deus „.

Origenes Anno 240.

Homilia XII. in *Leviticum ex versione Ruffini hæc habet*. „ Scriptura dicit: Nemo mundus a sorde, nec si unius diei fuerit vita ejus. Hoc ipso ergo omnis, qui ingreditur mundum, quod in vulva matris est positus, & quod materiam corporis ab origine, paterni sanguinis sumit, in patre & in matre contaminatus dici potest. Solus vero meus Jesus Mundum ingressus, in matre non pollutus „. *Cetera vide, uti & Homiliam VI. super Numeros.*

Dionysius Alexandrinus Anno 260.

In Epistola Synodica ad Paulum Samosatenum, si tamen illius est, certe antiquissima „. Nullus Peccati est expers, nisi Solus Christus, sicut & Pater Christi, & Spiritus Sanctus „. *Ita et alii Ecclesiæ Græcæ Patres, nempe* Gregorius Nyssenus, *cujus verba adfert* Sanctus Thomas in Caten. Luc. 2. & Sanctus Ephrem Syrus in Sermone de Passione, & Chrysostomus Homilia VI. de Pœnitent. „ Christum Solum sine Peccato *deprædicarunt* „.

Sanctus Hilarius Anno 360.

Ejus verba adfert Sanctus Augustinus Lib. I. Cap. III. contra Julianum Pelagianum, *quæ ejusmodi sunt, ubi de Christi Carne agit*. „ Ergo

„ Ergo cum missus est in similitudinem Carnis Peccati , non sicut „ carnem habuit, ita habuit & Peccatum . Sed quia ex Peccato „ omnis Caro est, a Peccato Adam parente deducta, in similitudi- „ ne Peccati carnis est missus, existente in eo non Peccato, sed „ Peccati carnis similitudine „. *Idem Tract. in Psalm.* 118. *de* „ *Christo ait*. Ipse utique perfectus, & sine Peccato Solus, & unus, „ in cujus ore dolus non fuit „ . *Idem Tract. in Psalm.* 138. *in* „ *fine*. Ecce venit princeps hujus mundi, & non invenit in me „ quidquam. Solus enim extra Peccatum est Dominus noster Jesus „ Christus.

Sanctus Ambrosius Anno 385.

„ Dicit Beatus Ambrosius (*teste Augustino Lib.* 2. *Cap.* 9. *contra* „ *Julianum*) unum Solum hominem Mediatorem Dei & homi- „ num, eo quod sit natus ex Virgine, nec senserit nascendo „ Peccatum, generationis obnoxiæ vinculis non teneri. Omnes „ autem homines sub Peccato nasci, quorum ipse ortus in vitio est: „ quia Concupiscentiæ voluptate concreti, prius subirent contagia „ delictorum, quam vitalem de hoc aere spiritum ducerent. *Olim* „ *vero* Obnoxii *appellabantur* Servi. *Verba item Ambrosii e Libro de Arca Noe Augustinus adferebat Cap. II. ejusdem Lib.* 2. *contra Julianum* : „ Per unum Dominum Jesum salus ventura nationibus de- „ claratur, qui Solus potuit (*Floriacensi Codice præeunte Monachi* „ *Benedictini scribunt* Non Potuit) justus esse, cum generatio om- „ nis erraret, nisi (*fortassis addendum* quia) ex Virgine generatio- „ nis Obnoxiæ privilegio minime teneretur. Ecce (*inquit idem* „ *Ambrosius*) in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit „ me mater mea: dicit is, qui justus præ ceteris putabatur. Quem „ igitur jam justum dixerim, nisi horum liberum vinculorum, „ quem naturæ communis vincula non teneant? Omnes sub Pec- „ cato: ab Adam in omnes regnabat mors. Veniat Solus Justus „ in conspectu Dei, de quo jam non exceptione dicatur: Non pec- „ cavit in labiis suis; sed Peccatum non fecit „. *Tum pergit dicere Sanctus Augustinus* : „ Huic dic, si audes, quod Diabolum fe- „ cerit hominum conditorem, qui utriusque sexus commixtione „ nascuntur; quandoquidem Solum Christum, quia sit natus ex „ Virgine, a vinculis Obnoxiæ generationis excepit, omnibus ce- „ teris ex Adam sub peccati obligatione nascentibus, quod utique „ Peccatum Diabolus seminavit „. *Idem Sanctus Augustinus Lib.* 1. *Oper. Imperfect. contra Julianum ait*: „ En adest ille Ambrosius: „ de hoc, in quod inveheris, quid dicat, vide. Quomodo Solus, „ inquit in Libro de Arca, potuit justus esse Christus, cum gene-

„ ratio,

„ ratio omnis erraret, nisi natus ex Virgine generationis Obnoxiæ „ privilegio minime teneretur „? *Tum subdit Augustinus* : „ Audi adhuc, audi, & protervam linguam frontis elisione compesce „. *Atque heic sequentia refert Ambrosii verba expressa e Lib. II. in Cap. II, 19. Lucæ* : „ Non enim virilis coitus vulvæ virginalis secreta reseravit, sed immaculatum semen inviolabili utero Spiritus Sanctus infudit. Solus enim per omnia ex natis de femina sanctus Dominus Jesus, qui terrenæ contagia corruptelæ, immaculati partus novitate non senserit, & cœlesti majestate depulerit „. *Hæc ipsa Ambrosii verba nobis in Horis Canonicis ad Festum Circumcisionis Domini Ecclesia præscribit recitanda. Addit heic Augustinus ad Julianum conversus* : „ Cernis nempe, quod „ dico, quis dixerit? Cernis, quidquid contra me dicis, contra „ quem dicas? Si enim ego hinc sum Discipulus Manichæi, hoc „ est & ille. Non est autem hoc ille, qui hæc ante nos dixit: Non „ est hoc igitur, quisquis hæc dicit; sed Hæreticus manifestus est, „ quisquis huic antiquo Catholico Dogmati contradicit „. *Sanctus Augustinus itidem in Libro contra duas Epistolas Pelagian. Libr. IV. Cap. XI. hæc Ambrosii verba in Isaiam commemorat* : „ Idcirco „ Christus Immaculatus, quia nec ipsa nascendi solita conditione „ maculatus est „. *Addit hæc alia de Domino* : „ Dignum etenim fuit, ut qui non erat habiturus corporeæ Peccatum prolapsionis, nullum sentiret generationis naturale contagium. Merito ergo David flebiliter in se deploravit ipsa inquinamenta naturæ, & quod prius inciperet in homine macula, quam Vita „. *Idem Sanctus Augustinus Lib. II. Cap. 3. contra Julianum hæc verba e Tractatu Sancti Ambrosii contra Novatianos, sive de Pœnitentia Lib. I. Cap. III. describit* : „ Apostolus de Christo Non in similitudinem carnis ait, quia Christus veritatem suscepit carnis humanæ, non similitudinem. Neque in similitudinem Peccati ait, quia Peccatum non fecit, sed Peccatum pro nobis factus est. Sed venit in Similitudinem Carnis Peccati, hoc est suscepit, similitudinem carnis peccatricis. Non enim sicut Omnis homo ex virili & feminea permixtione generatus, sed natus de Spiritu Sancto, & de Virgine, Immaculatum corpus susceperat, quod non solum nulla vitia maculaverant, sed nec generationis, aut conceptionis concretio injuriosa fuscaverat. Nam Omnes Homines sub Peccato Nascimur, quorum ipse ortus in vitio est, sicut habes lectum, dicente Domino: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea. Christi autem caro damnavit peccatum, quod nascendo non sensit, quod moriendo crucifixit „.

De.

Denique idem Sanctus Augustinus Libr. I. Cap. 34. *de Nuptiis & Concupiscent. hæc Ambrosii verba ex illius expositione in Isaiam profert :* „ Ideo & quasi homo per universa tentatus est, & in similitu- „ dinem hominum cuncta sustinuit, sed quasi de Spiritu natus, ab- „ stinuit a peccato. Omnis enim homo mendax, & nemo sine pec- „ cato, nisi Solus Deus. Servatum est igitur, ut ex viro & mulie- „ re, idest per illam corporum commixtionem Nemo videatur ex- „ pers esse Delicti. Qui autem expers est Delicti, expers est etiam „ hujusmodi conceptionis „.

Sanctus Joannes Chrysostomus Anno 404.

In Psalmi LVIII. vers. 5. *verba* : Neque iniquitas mea, neque &c. *ait :* „ Solus Christus hæc dicere potuit, qui Peccatum non habuit, „ & idcirco cursum salutis nostræ direxit „. *Vide Catenam Græcor. Patrum a Corderio editam, Tom. II. pag.* 155.

Zosimus Papa Anno 417.

In Epistola, cujus Fragmentum adfert Sanctus Augustinus in Epistola 190. *olim* 157. *hæc scribebat :* „ Nullus enim, nisi qui Peccati ser- „ vus est, liber efficitur, nec Redemptus dici potest, nisi qui vere „ per Peccatum fuerit ante captivus, sicut scriptum est : Si vos Fi- „ lius liberaverit, vere liberi eritis „.

Sanctus Augustinus Anno 425.

Libr. I. Cap. XII. de Nuptiis & Concupisc. loquens de Conceptione Christi hæc habet : „ Solus ibi nuptialis concubitus non fuit, quia „ in Carne Peccati fieri non poterat sine illa carnis pudenda Con- „ cupiscentia, quæ accidit ex peccato : sine qua concipi voluit, „ qui futurus erat sine Peccato, non in Carne peccati, sed in simi- „ litudinem Carnis peccati ; ut hinç etiam doceret, omnem, quæ „ de concubitu nascitur, Carnem esse Peccati : quandoquidem so- „ la, quæ non inde nata est, non fuit Caro peccati „. *Epistola olim* 57. *nunc* 187. „ Hoc ergo excepto lapide angulari (*idest* „ *Christo*) non video, quomodo ædificentur homines ad habendum „ in se inhabitantem Deum, nisi cum fuerint renati, quod non „ possunt esse, antequam nati „. *Lib. IV. Cap.* 4. *contra duas Epistolas Pelagian.* „ Si enim propterea morimur, quia ille (*Adam*) „ mortuus est : ille autem mortuus est, quia peccavit, pœnam di- „ cunt (*Pelagiani*) transire sine culpa, & innocentes parvulos in- „ iusto supplicio puniri, trahendo mortem sine meritis mortis. Quod „ de uno Solo Mediatore Dei & Hominum Christo Jesu Catholica „ Fides jubet „. *Libro X. de Genesi ad litteram, Cap.* 18. „ Et „ quid incoinquinatius illo utero Virginis ? cujus Caro etsi de pro- „ pagatione venit, non tamen de Peccati propagine concepit. *Ad-*

„ *dit :*

„ *dit* : Proinde Corpus Christi, quamvis ex carne feminæ assumptum est, quæ de illa Carnis peccati propagine concepta fuerat: tamen quia non sic in ea conceptum est, quomodo fuerat illa concepta, nec ipsa erat Caro peccati, sed similitudo Carnis peccati „. *Eodem Libro X. de Genesi ad literam*. „ Secundum rationem quippe illam seminalem ibi (*idest in lumbis Abrahæ*) fuit Levi, qua ratione per concubitum venturus erat in Matrem, secundum quam rationem non ibi erat Christi Caro, quamvis secundum ipsam ibi fuerit Mariæ Caro. Quapropter nec Levi, nec Christus in lumbis Abrahæ secundum animam; secundum Carnem vero & Levi & Christus; sed Levi secundum concupiscentiam carnalem, Christus autem secundum solam substantiam corporalem. Cum enim sit in semine & visibilis corpulentia, & invisibilis ratio, utrumque cucurrit ex Abraham, vel etiam ex ipso Adam usque ad Corpus Mariæ; quia & ipsum eo modo conceptum & exortum est. Christus autem visibilem carnis substantiam de carne Virginis sumpsit: ratio vero conceptionis ejus non a semine virili, sed longe aliter, ac desuper venit „. *Libro VI. contra Julianum Cap.* 4. „ Tu dicis etiam pro peccatoribus mortuum esse Christum: ego dico nonnisi pro peccatoribus mortuum, ita ut respondere cogaris: si nullo peccato parvuli obstricti sunt, non esse pro parvulis mortuum. Dicit enim ad Corinthios: Quoniam unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est &c. Quos igitur hoc loco intelligis mortuos? Numquid eos, qui de corpore exierunt? Quis ita desipiat, ut hoc sapiat? Eo modo itaque intelligimus mortuos, pro quibus omnibus mortuus est Christus, quomodo alibi dicit (*Col.* 2. 13.) *Et vos, cum essetis mortui in delictis, & præputio carnis vestræ, vivificavit cum illo*. Ac per hoc Unus, inquit, pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt &c. Quia ergo non in corpore, restat ut in peccato esse mortuos omnes, pro quibus Christus mortuus est, nemo neget, nemo dubitet, nisi qui se non negat, aut dubitat esse Christianum. *Lib. II. Cap. XX. de Peccat. merit.* In hoc autem loco utrum esset in filiis hominum, vel esse potuisset, aut posset, qui non ex peccato ad justitiam perfectissimam perveniret, sed nullo umquam peccato esset obstrictus, hoc quæritur. Ideo si illa vera sunt, quæ tam multa de parvulis diximus, nec est in filiis hominum quisquam, nec fuit, nec erit, excepto Uno Mediatore, in quo nobis propitiatio, & justificatio posita est „. *Supra quoque dixerat*: „ Hunc prorsus nisi

 „ Unum

„ Unum Mediatorem Dei & hominum hominem Christum Je-
„ sum, nullum vel esse, vel fuisse, vel futurum esse, Certissi-
„ mum est „. *Libro eodem Cap. XXIV.* „ Solus ergo ille etiam
„ homo factus manens Deus, peccatum nullum habuit umquam;
„ nec sumpsit Carnem peccati, quamvis de materna Carne pecca-
„ ti. Quod enim carnis inde suscepit, id profecto aut suscipien-
„ dum mundavit, aut suscipiendo mundavit „. *Libro eodem Cap. XXIX.* „ Nullus existit homo, de quo in hac vita constituto ve-
„ raciter dici possit, quod nullum habeat omnino peccatum, ex-
„ cepto uno Mediatore, qui nos Creatori nostro per remissionem recon-
„ ciliat peccatorum.

Idem Sanctus Augustinus Libro de Profect. Justitiæ Cap. XXI.
„ Quisquis ergo fuisse, vel esse in hac vita aliquem hominem,
„ vel aliquos homines putat, excepto Uno Mediatore Dei & ho-
„ minum, quibus necessaria non fuerit remissio peccatorum, con-
„ trarius est divinæ Scripturæ, ubi Apostolus ait (*Rom. V.* 12.)
„ *Per unum hominem peccatum intravit in Mundum, & per pecca-*
„ *tum mors; & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes pec-*
„ *caverunt*. Et necesse est ut impia contentione asserat, esse pos-
„ se homines, qui sine Mediatore Christo liberante atque salvan-
„ te sint liberi salvique a peccato, quum ille dixerit (*Matth. IX.*
„ 12.) *Non est opus sanis Medicus, sed male habentibus. Non veni*
„ *curare justos, sed peccatores* „. *Libro V. Cap. XIV. contra Julia-*
„ *num*. „ Quod si dementis est dicere, & sine dubio Caro Chri-
„ sti non est Caro peccati, sed similis Carni peccati: quid restat
„ ut intelligamus, nisi ea excepta, omnem reliquam huma-
„ nam Carnem esse peccati? Et hinc apparet, illam Concupiscen-
„ tiam, per quam Christus concipi noluit, fecisse in genere hu-
„ mano propaginem mali: quia Mariæ corpus quamvis inde ve-
„ nerit, tamen eam non trajecit in corpus, quod inde non conce-
„ pit. Ceterum Corpus Christi inde dictum esse *in similitudine*
„ *Carnis peccati*, quia omnis alia hominum Caro peccati est.
„ Quisquis negat, & carnem Christi ita carni comparat nascen-
„ tium hominum cæterorum, ut asserat, utramque esse purita-
„ tis æqualis, detestandus Hæreticus invenitur „. *Sunt & alia si-
milia loca Lib. I. Cap. XXVIII. & XXIX. de Peccator. merit. & re-
miss. Et Libro XX. Cap. VI. de Civit. Dei, & Lib. II. Cap.
LXXX. & CCXVIII. & CCXXV. Oper. Imperfect. Et Libr. IV.
Cap. LXXIX. & LXXXVIII. & sequ. Et Lib. VI. Cap. XXXIV.
Tum Lib. VI. Cap. XXXV. ejusdem Oper. Imperf. hæc habet*,
„ Nunc autem Christus missus est in similitudine Carnis pecca-

„ ti,

„ ti, quia Solus veram carnem sic habuit, ut non esset Caro pecca-
„ ti, sed ejus similitudo. Ac per hoc necesse est, ut fateamur,
„ Carnem ceterorum hominum esse peccati, cui similis facta est
„ vera caro Christi, sed non caro peccati „ *Lib. IV. Cap. IV. contra duas Epistol. Pelagian.* „ *Nemo mundus a sorde nec infans,*
„ *cujus est diei unius vita super terram.* Sinite miserum remissio-
„ nem accipere peccatorum per eum, qui Solus nec parvus, nec
„ magnus potuit habere Peccatum „. *Enarrat in Psalm. L. Cap. X.*
„ Definita est sententia. *In Adam*, inquit Apostolus Rom. V.
„ *omnes peccaverunt.* Solus esse Innocens Infans potuit, qui de ope-
„ re Adam non natus est „. *Item eodem Libro VI. Cap. CXVIII. Operis Imperfect. hæc habet*: „ Si autem quæritur, quomodo Chri-
„ stus non fuerit decimatus, cum etiam ipse, quod manifestum
„ est, secundum originem carnis fuerit in lumbis Abrahæ, quando
„ a Melchisedech pater ille decimatus est: nihil occurrit, nisi
„ quod Maria quidem mater ejus, de qua carnem sumpsit, de car-
„ nali Concupiscentia parentum nata est; non autem Christum sic
„ ipsa concepit, quem non de virili semine, sed de Spiritu San-
„ cto procreavit. Non ergo pertinuit ad rationem virilis seminis,
„ per quam fuerunt in lumbis Abrahæ, quos in illo decimatos esse
„ sacra Scriptura testatur. *Ita Augustinus in postremo suorum Li-*
„ *brorum: hæc enim scribentem mors intercepit* „: Item *Lib. II. Cap. XXXV. de Peccator. Merit.* „ Teneamus indeclinabilem Fi-
„ dei confessionem. Solus unus est, qui sine Peccato natus est in
„ similitudine carnis peccati „. *In Lovaniensi quoque editione Operum Sancti Augustini* Sermo XIII. de Tempore dubitabatur, num Augustinianus foret. Ei revera tribuendum non esse monent Benedictini Monachi Congregat. S. Mauri in nupera Editione. Attamen quum vetustum sit, & consarcinatum noverimus e variis Augustini locis, immo hunc ipsum nobis quotannis legendum Ecclesia Romana exhibeat in Horis Canonicis Vigiliæ Epiphaniæ, non incongruum erit, pauca hæc inde referre dicta de Christo. „ So-
„ lus enim sine peccato est natus, quem sine virili complexu non
„ concupiscentia carnis, sed Obedientia genuit mentis „. Et quidem Augustinus Lib. II. Cap. XXXV. & ipse dixerat: „ Solus
„ unus est, qui sine peccato natus est in similitudinem carnis pec-
„ cati &c. Per quæ ne putet quisquam indicari, Virginem caruisse sanctificatione ante nativitatem, animadvertendum est, Conceptionem quoque appellari *Nativitatem in sacris Literis. Noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea Natum est, de Spiritu Sancto est*; ita Angelus de Joseph Matt. I. 20. Conceptio-

ptionem Christi significans. Id quod Augustinus ipse agnovit, scribens Enarrat. in Psalm. LVII. numer. V. „ Non enim ex „ visceribus tantum homo nascitur, sed & in visceribus. Prius „ nascitur in visceribus, ut possit nasci ex visceribus. Propterea „ dictum est Mariæ : *Quod enim Natum est in te, de Spiritu* „ *Sancto est*. Nondum de illa natum erat, sed jam in illa natum „ erat „.

Sanctus Leo Magnus Papa Anno 445.

Sermone I. de Nativit. Domini nostri Jesu Christi : „ Dominus „ noster peccati mortisque destructor sicut Nullum a reatu liberum „ reperit, ita liberandis Omnibus venit „. *It infra*. Alienum quip„ pe ab hac nativitate est, quod de omnibus legitur (*Job. XIV.* 4.) „ Nemo mundus a sorde, nec infans, cujus est unius diei vita su„ per terram. Nihil ergo in istam singularem Nativitatem de „ carnis concupiscentia transivit, nihil de peccati lege manavit „. Hunc etiam Sermonem in Horis Canonicis quotannis nobis recitandum Ecclesia præscribit Natali die Salvatoris nostri. *Sermone II. de Nativitate Domini* : „ Nova nativitate genitus est, con„ ceptus a Virgine, natus ex Virgine sine paternæ carnis concu„ piscentia, sine maternæ integritatis injuria : quia futurum ho„ minum Salvatorem talis ortus decebat, qui & in se haberet hu„ manæ substantiæ naturam, & humanæ carnis inquinamenta ne„ sciret „. *Et infra* : „ Venit enim Dominus noster contagia no„ stra auferre, non perpeti; nec succumbere vitiis, sed mederi „. *Et infra*. „ Nam superbia hostis antiqui non immerito sibi in om„ nes homines jus tyrannicum vindicabat, nec indebito dominatu „ premebat, quos a mandato Dei spontaneos in obsequium suæ vo„ luntatis illexerat. Non itaque juste amitteret originalem humani „ generis servitutem, nisi de eo, quod subegerat, vinceretur. Quod „ ut fieret, sine virili semine editus est Christus ex Virgine, quam „ non humanus coitus, sed Spiritus Sanctus fœcundavit. Et cum „ in Omnibus Matribus non fiat sine peccati sorde conceptio, hæc „ inde purgationem traxit, unde concepit. Quo enim paterni se„ minis transfusio non pervenit, peccati se illic origo non miscuit. „ Inviolata virginitas concupiscentiam nescivit, substantiam mini„ stravit. Assumpta est de Matre Domini natura, non culpa. Crea„ ta est forma servi sine conditione servili : quia novus ho„ mo sic contemperatus est veteri, ut & veritatem susciperet gene„ ris, & vitium excluderet vetustatis „. *Sermone IV. de Nativit. Domini* : „ Terra enim carnis humanæ, quæ in primo fuerat præ„ varicatore maledicta, in hoc Solo Beatæ Virginis partu germen

„ edidit

„ edidit benedictum, & a vitio suæ stirpis alienum. Cujus spiritalem originem in regeneratione quisque consequitur, & omni homini renascenti aqua Baptismatis instar est uteri virginalis, eodem Spiritu Sancto replente fontem, qui replevit & Virginem; ut peccatum, quod ibi vacuavit sacra conceptio, heic mystica tollat ablutio. *Sermone VIII. de Nativit. Domini.* „ In totius igitur humani generis strage communi, unum solum fuit remedium sub divinæ rationis occulto, quod posset subvenire prostratis, si aliquis filiorum Adam originalis prævaricationis alienus, atque innocens nasceretur, qui ceteris exemplo prodesset & merito. Sed quia hoc naturalis generatio non sinebat, nec poterat vitiatæ radicis sine semine propago esse, de quo Scriptura dicit (*Job. XIV.* 4.) *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne Tu, qui solus es?* Dominus David factus est Filius David, & de promissi germinis fructu proles est orta sine vitio, gemina conveniente natura. „ *Epistola XXV. ad Julianum Episcopum Coensem.* „ Nativitas Domini secundum carnem, quamvis habeat quædam propria, quibus humanæ conditionis initia transcendat, sive quod Solus ab inviolata Virgine sine Concupiscentia est conceptus, & natus, sive quod ita visceribus matris est editus, ut & fœcunditas pareret, & virginitas permaneret: non alterius tamen naturæ erat ejus caro, quam nostra. „ Quid significet *Solus*, qua voce tot usi sunt in hocce argumento, nos docet Ecclesia, quum in Hymno Virginum de Deipara ait: *Quæ Sola Virgo parturit*. Adhuc tamen Sanctum Leonem audiamus in *Epistola CXVII. ad Monachos Palæstinos*: „ Ut per unum, ait, hominem fieret renovatio vetustatis; & mortis vinculum unius prævaricatione contractum, unius morte, qui Solus morti nihil debuit, solveretur. „ *Infra.* „ Nam quia captivitatis nostræ resolvi originalia vincula non poterant, nisi existeret homo nostri generis, nostræque naturæ, quem veteris debiti præjudicia non tenerent &c. *Sunt & alia loca, quæ quia similia, prætermitto.* Vide supra Cap. IX. unum ex eis ab Ecclesia nobis propositum in ipsa Octava Conceptionis Deiparæ.

Joannes Cassianus Anno 446.

Collat. XXII. Cap. XI. „ Hoc de illo, qui Solus est absque peccato, tamquam Singulare memoratur: *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati:* quia veram atque integram suscipiens substantiam carnis humanæ, non ipsum Peccatum in ea, sed similitudinem Peccati suscepisse credendus est. „ *Ibidem Cap. XII.* „ In hoc ergo ille homo, qui natus ex Virgine est, magna a Cunctis, qui ex utriusque sexus commixtione producimur, distantia „ se-

„ segregatur: quod cum Omnes non similitudinem, sed veritatem „ Peccati in carne gestemus, ille non veritatem, sed similitudinem „ Peccati, & veræ carnis assumptionem suscepit.

Sanctus Maximus Episcopus Taurinensis Anno 450.

In Sermone VII. de Paschate inter Anecdota Muratorii Tom. IV. „ Solus Dei Filius peccatores liberat, quia solus liber est a pec- „ cato.

Sanctus Fulgentius Anno 525.

Libro de Incarnat. & Gratia Cap. VI. „ Hæc est gratia, qua fa- „ ctum est, ut Deus, qui venit peccata tollere, quia peccatum „ in eo non est, homo conciperetur, atque nasceretur in similitu- „ dine carnis peccati, de carne peccati. Caro quippe Mariæ, quæ „ in iniquitatibus fuerat humana solemnitate concepta, Caro fuit „ utique Peccati, quæ Filium Dei genuit in similitudinem carnis „ peccati „. Quæ heic Sanctus Fulgentius dicit, ut Salmanticenses Theologi animadvertunt, quatuordecim Episcoporum Africanæ Ecclesiæ auctoritate confirmatur, hoc est Daciani, Fortunati &c. qui omnes eidem Operi, ad Episcopos Orientales directo, subscribunt, uti colligitur e Cap. I. Libri Primi. *Ibidem Cap. VI.* Si enim „ Caro peccati non mendaciter dicitur, habet in se Caro ipsa pec- „ tum; si vero peccatum non habet, falsum portat carnis peccati „ vocabulum. Sed eam, de qua loquimur, carnem peccati, verax „ discipulus veritatis Paulus appellat. Restat igitur, ut sicut vere „ caro, cum caro dicitur; ita vere in se peccatum habet cum caro „ peccati ore Apostolico nuncupatur. *Libro I. de Verit. prædestinat. interpretans locum Apostoli Roman. V. Per Unum hominem &c. hæc habet*: „ Peccans igitur homo totam in se peccato subdidit proge- „ niem, quando delinquendo veram perdidit libertatem: a quo enim „ quis devictus est, & servus addictus est, & omnis qui facit pec- „ catum, servus est peccati. Ab hac servitute, qua nascens parvu- „ lus tenetur obstrictus, Solus Mediator Dei & hominum homo „ Christus Jesus liber est genitus: qui licet verus homo natus fue- „ rit, non tamen interveniente Concupiscentia carnis, nec ex con- „ cubitu maris & feminæ, sed de Spiritu Sancto natus, ita veram „ Carnem de carne Matris accepit, ut Dominus verus non culpam „ humanæ sumeret originis, sed naturam. „

Homiliæ editæ sub nomine Episcopi Gallicani.

Habentur in Bibliotheca Patrum Tomo VI. Homiliæ complures, pars quarum Eusebio cuidam Gallicano Episcopo, pars Eucherio Lugdunensi, aut Cæsario Arelatensi, aut Fausto Regiensi, aut antiquissimis Monachis Lirinensibus, pars denique Brunoni Signiensi

Epi-

Episcopo, tribuuntur. Quicumque sit earum Auctor, certe pervetustus est. En illius verba *in Homil. Dominicæ V.* „ Accedere ad „ mortuum, hoc est accedere ad peccatum, &c. Omnium commu- „ ne est Originale peccatum: omnes igitur ad illud accedere non „ dubium est &c. Nunc autem de Summo Sacerdote videamus, per „ quem Dominum & Salvatorem intelligimus. Ipse enim ad nul- „ lum mortuum accessit, quia neque Originale peccatum a parenti- „ bus traxit; neque a se peccatum aliquod commisit. Ipse est enim „ de quo scriptum est: *Qui peccatum non fecit, nec inventus est do-* „ *lus in ore ejus.* Ipse igitur Solus est, qui ad patris & matris „ mortem & peccatum non accessit „. *Homilia II. de Nativitate Domini, cujus initium* Bene Nostis, *hæc habet alloquendo Deiparam*: „ Initiator omnium rerum abs te initiatur; & profundendum pro „ Mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit; ac de te sumpsit, „ quod etiam pro te solvat. A peccati enim veteris nexu per se non „ est immunis nec ipsa Genitrix Redemptoris. Solus ille, licet ex de- „ bito renascatur, lege tamen veteris debiti non tenetur „. Vide Salmanticenses; qui per additum illud *per se* nihil enervari ostendunt vim istius sententiæ.

Cassiodorius Anno 550.

In Libro de Anima Cap. VII. hæc de Christo Domino habet: „ Ait „ Angelus: Spiritus Sanctus superveniet in te &c. Quis, rogo, in „ hac majestate nascendi aut Originalis Peccati credat esse culpam, „ aut profanam aliquam carnis suspicetur offensam? Absque peccato „ sine dubio venit, qui erat omnium peccata soluturus, conceptus „ mystico inspiramine, natus ex Virgine &c.

Sanctus Gregorius Magnus Papa Anno 598.

Lib. XI. Cap. ultim. in fine explicans verba Job. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu, qui solus es? hæc habet: „ Potest vero hoc in loco intelligi, quia Beatus Job incarna- „ tionem Redemptoris intuitus, Solum vidit in Mundo hominem „ de immundo semine non esse conceptum, qui sic in Mundum ve- „ nit ex Virgine, ut nihil haberet de immunda conceptione. Ne- „ que enim ex viro & femina, sed ex Spiritu Sancto, & Maria „ Virgine processit. Solus ergo in carne sua vere mundus exstitit, „ qui delectatione carnis tangi non potuit: quia nec per carnalem „ huc delectationem venit „. *Lib. I. Homil. VIII. in Ezechiel. num.* „ 21. In Solo sibi Unigenito Domino nostro Jesu Christo com- „ placuit, quia hunc inter homines hominem creasse non pœnituit, „ in quo peccatum nullum omnimodo invenit, sicut de illo per „ Psalmistam dicitur: *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum: tu*

„ *es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech*. In Solo ergo Redemptore noſtro ſibi complacuit Pater, quia in eo Solo non „ invenit culpam, in qua ſe reprehendat quaſi per pœnitentiam.

Ferrandus, qui & Fulgentius, Diaconus Carthaginenſis circ. Annum Chr. 630.

Epiſtola ad Anatolium Diaconum Urbis Romæ in Bibliothec. Patrum Tom. IX. pag. 503. „ In carne Chriſti natura eſt noſtræ carnis, ſed non „ reperitur culpa naturæ. Sic caro Chriſti carni Mariæ & ſimilis eſt, „ & diſſimilis. Similis, quia inde traxit originem; diſſimilis, quia „ non inde contraxit vitiatæ originis contagionem. Similis, quoniam „ licet voluntarias, tamen veras ſenſit infirmitates; diſſimilis, quoniam nullas penitus neque per voluntatem, neque per ignorantiam „ commiſit iniquitates „. *Infra* „. Caro Chriſti non erat in iniquitatibus concepta: propter quid ergo conditionem mortis videtur experta? Manifeſte ſcimus, non neceſſitate, ſed voluntate pro nobis mortuum fuiſſe Filium Dei „ &c.

Clerus Romanus Sede vacante Anno Chriſti 639. vel 640.

In Epiſtola ad Epiſcopos Scotiæ, Lib. II. Hiſtor. Eccleſiaſtic. Bedæ Cap. XIX. *Et primum quidem blaſphemia & ſtultiloquium eſt dicere, eſſe hominem ſine Peccato: quod omnino non poteſt, niſi UNUS mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus, qui ſine Peccato eſt conceptus & partus. Nam CETERI HOMINES cum Peccato Originali naſcentes, teſtimonium prævaricationis Adæ (etiam ſine Peccato Actuali exiſtentes) portare noſcuntur, ſecundum Prophetam dicentem: Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea.* Scripta fuit Epiſtola hæc ab *Hilario Archipresbytero*, tunc *ſervante locum Sanctæ Sedis Apoſtolicæ*, atque a *Joanne Diacono, & in Dei nomine Electo*, hoc eſt a Joanne IV. Papa tunc dumtaxat Electo, & nondum conſecrato, atque ab aliis Eccleſiæ Romanæ Primoribus. Quæ foret Traditio Sedis Apoſtolicæ, hinc etiam certiſſime colligas.

Joannes IV. Papa Anno 641.

Florebat Summus hic Pontifex circiter Annum 641. atque Apologiam ſcripſit pro Honorio Papa ad Conſtantinum Imperatorem filium Heraclii, quam primus e tenebris eripuit V. Cl. Jacobus Sirmondus Societatis Jeſu. Hæc ibi: „ Natus eſt ergo ſecundus Adam, nullum „ habens naſcendo, vel cum hominibus converſando, peccatum. „ Etenim Verbum caro factum *in ſimilitudine carnis peccati*, omnia „ noſtra ſuſcepit, nullum reatus vitium ferens ex traduce prævaricatoris exortum. Similitudinem ergo intelligimus, non carnis „ ejus, ſed peccati „. *Et infra* „. Hoc omne humanum pariter ge-

„ nus

„ nus sub peccato constitutum; quoniam nemo mundus est ab hoc pecca-
„ to prævaricationis, *nec infans*, sicut scriptum est (*Job. XI. 16.*) *cujus est*
„ *unius diei vita super terram*. Et quemadmodum Spiritus Sanctus per
„ David ait: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis*
„ *perperit me mater mea: Sicut enim in Adam omnes peccaverunt*, se-
„ cundum Apostolum, *ita in Christo omnes justificabuntur. Et sicut per*
„ *unum hominem peccatores constituti sunt multi, ita per unum hominem ju-*
„ *sti constituentur multi.* Ergo Unus & Solus est sine Peccato Mediator Dei
„ & Hominum homo Christus Jesus, qui in mortuis liber conceptus &
„ natus est. „

Sanctus Hildephonsus Archiepiscopus Toletanus Anno *660.* *Libro de Virginitate Beatæ Mariæ Tom. XII. pag. 566. Biblioth. Patrum*:
„ At vero Beata Maria, licet ipsa de Carne peccati sit nata & procrea-
„ ta, ipsaque quamvis Caro peccati fuerit, non tunc jam præveniente
„ Spiritus Sancti gratia ab Angelo præ omnibus mulieribus benedicta
„ vocatur? *Spiritus Sanctus superveniet in te, & Virtus Altissimi obumbra-*
„ *bit tibi.* Alioqui si non eodem Spiritu sanctificata est & Emundata:
„ quomodo ejus caro non Caro peccati fuit? Et si caro ejus de massa primæ
„ prævaricationis venit: quomodo Christus Verbum caro sine peccato
„ fuit, qui de carne peccati carnem assumpsit; nisi quia Verbum, quod ca-
„ ro factum est, eam primum obumbravit, in quam Spiritus Sanctus su-
„ pervenit, & virtus Altissimi totam eam possedit? Propterea vere caro
„ ejus non jam caro peccati fuit, in qua Deus totam infundit, & Verbum,
„ quod caro factum est, sine peccato ad nos venit. „ Agnoscit nempe Sanctus Hildephonsus Virginem procreatam *de carne peccati*; at quia *sanctificata & emundata* in utero illius caro fuit, propterea *jam non caro peccati fuit*, quum Verbum Dei in illam descendit, humanam carnem sumpturus. Vide Petavium, qui hunc locum refert, & ita explicat, atque addit, legi in ejusdem Hildephonsi Sermone XI. de Assumptione B. Virginis hæc verba (quæ tamen inter ejus opera edita in Bibliotheca Patrum non invenio, sed quidem inter Sermones S. Petri Damiani:) *Caro Virginis ex Adam assumpta, maculas Adæ non assumpsit.* Tum dicere pergit Petavius: *Sed de Originali, ut opinor, macula non loquitur; verum de vitiis, quæ Adami posteros inficiunt.* Heic autem minime prætereundum est, Opusculum nuper memoratum *de Virginitate Sanctæ Mariæ*, a Petavio, aliisque tribui *S. Hildephonso*: verum Dacherius & Mabillonius contendunt, illud *Paschasio Ratberto* esse tribuendum, qui Anno 840. floruit; ac propterea sub ejus nomine ab ipso Dacherio editum fuit in Spicilegio. Neque dissimulabo, illic legi hæc etiam verba de festo die *Nativitatis* Deiparæ: *Quia tam solemniter colitur, constat ex auctoritate Ecclesiæ, quod nullis, quando nata est, subjacuit delictis, neque contraxit in utero sanctificata Originale Pec-*

catum. Et infra: *Nunc autem quia ex auctoritate totius Ecclesiæ veneratur, constat eam ab omni Originali peccato immunem fuisse*. Atque hæc minime Petavius & Salmanticenses ignorarunt; sed & ipsi tacite agnovere, importare tantummodo, Mariam in utero sanctificatam fuisse, quum hæc alia verba præcedant: *Sic & B. Virgo Maria, nisi in utero matris sanctificata esset, minime Nativitas ejus colenda esset*. Tum vero diserte & ipse fatetur, Christum unum ab ea lege immunem fuisse, inquiens: *Plurimum desipiunt, qui dicunt eum communi lege naturæ esse natum, qui non ea lege constat esse conceptus; quoniam hæc lex nascendi, quæ nunc lex naturæ vocatur, ex vitio primæ damnationis est. Et ideo ait Apostolus: Fuimus nos omnes aliquando filii iræ, sicut et ceteri. Sed absit a Fidelium cordibus, ut ita Christus natus credatur filius iræ, sicut Ceteri nascuntur in vitio corruptionis.*

Beda Venerabilis circ. Annum Christi 730.

In Exposition. Epistolæ ad Roman. Cap. VIII. „ Ecce unde nemo sine peccato nascitur. Ecce propter quod Dominus non sic concipi voluit, quem Virgo concepit „ *Cap. V.* „ Genuit peccatores morti obnoxios primus peccator, primus prævaricator: venit ad salvandos de Virgine Salvator, qui ad te, non qua venisti, venit. Non enim ille de Concupiscentia maris & feminæ, nec de illo vinculo concupiscentiæ. *Sanctus*, inquit, *Spiritus superveniet in te*. Dictum est hoc Virgini in fide ferventi, non Concupiscentia carnis æstuanti „. *Commentar. in Psalm. IV.* „ Christus nullo modo cecidit, quia neque actualiter neque Originaliter. Quod actualiter non ceciderit, patet. Patet quoque, quod non Originaliter. Soli enim illi casum originalis Peccati patiuntur, qui per pœnam ipsius originalis Peccati, idest per Concupiscentiam, generantur. Christus vero per Concupiscentiam generatus non est, quia sine carnali delectatione de Spiritu Sancto conceptus est „. *In Libros Boethii de Trinitate*: „ Item pertinet ad nostræ Fidei fundamentum Verbi incarnatio, ut scilicet credamus Dei Filium assumpsisse carnem ex Virgine, & in Virgine: quam carnem & creando assumpsit, & assumendo creavit, non de nihilo carnem sibi in utero Virginis creando vel formando, sicut quidam Hæretici senserunt; sed potius de substantia Virginis carnem assumpsit, quam assumendo creavit, idest purificavit, non conceptus libidinosa lege concipiendi, & ideo immunis ab omni peccato, non tamen a pœna peccati „. *Homilia in Feriam Quatuor Temporum, seu in Cap. Lucæ I.* „ Missus est Angelus &c. Ad distinctionem nostræ sanctitatis Jesus singulariter Sanctus nasciturus asseritur. Nos quippe etsi Sancti efficimur, non tamen nascimur: quia

„ ipsa

„ ipsa naturæ corruptibilis conditione constringimur, ut merito cum „ Propheta gementes singuli dicamus: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea.* Ille autem Solus „ veraciter Sanctus est, qui ut ipsam conditionem naturæ corruptibilis „ vinceret, & commixtione carnalis copulæ conceptus non est „.

Etherius Uxamensis Episcopus, & Beatus Abbas, Anno 790.

Libro I. adversus Elipandum, apud Canisium Part. I. Tom. II. Lection. Antiquar. pag. 340. *Edition. Basnag.* „ Non potest Dei Filius tibi esse „ similis, quia & ipsa Conceptione humana multum dissimilis tibi est. „ Ille conceptus de Spiritu Sancto, non de virili semine, SOLUS SINE „ PECCATO; Tu vero de virili semine, de massa perditionis, & concupiscentia utrorumque parentum. Et natus de muliere in peccatis conceptus, & in peccatis natus. Ille enim inter homines SOLUS natus de „ Virgine, & Solus Sine Peccato conceptus, & Solus Sine Peccato natus „.

Concilium Forojuliense Anno 791.

In Symbolo Fidei ibi dicitur: „ Non putativus Dei Filius, sed verus: „ non Adoptivus, sed proprius, quia numquam fuit propter hominem, quem assumpsit, a Patre alienus. Solus enim Sine Peccato natus est Homo, quoniam Solus & incarnatus de Spiritu Sancto, & „ immaculata Virgine novus Homo „.

Haymo Episcopus Halberstadiensis Anno 845.

Commentar. in *Cap. V. Epistol. ad Romanos, qui ab aliis Remigio Antissiodorensi, de quo infra, tribuitur*: „ Adam exemplar est futuris posteris „ suis in peccato; quia sicut ille peccator, & mortalis extitit, ita Omnes posteri ejus peccatores & mortales nati sunt, & nascuntur quotidie, „ transducto originali Peccato in posteros, ut Beatus Augustinus dicit, „ per Concupiscentiam coitus; sed per gratiam &c. Sicut enim nullus „ homo extra Adam, idest extra progeniem illius, ita nullus extra peccatum illius præter Christum „.

Rabanus Maurus Archiepiscopus Moguntinus Anno 850.

In Tractat. adversus Judæos edito a Chiffletio, & a Martene & Durand. Tom. V. Thesaur. Novi Anecdotor. quem Librum alii tribuunt Amuloni Archiepiscopo Lugdunensi iisdem temporibus florenti, *Cap. LII. hæc ait*: In illa generatione, quæ secundum Adam est, Nullus absque Peccato nasci potest: in ista, quæ per Christum de Baptismo exordium „ sumit, omnes, qui regenerantur, absque omni delicto tam Originali, quam Actuali renascuntur. Ad exemplum videlicet Redemptoris nostri, qui Solus inter homines verus homo sine Peccato conceptus est, & absque ullo delicto de Virgine est editus, ut quod primus Adam per inobedientiam contraxerat, iste secundus Adam per „ obedientiam non delinquendo, retraheret „.

Remigius Autissiodorensis Monachus Anno 890.

Enarratione in Psalm. L. Tom. XVI. Biblioth. Patrum:,, Et vincas, ,, scilicet omnes judicatos: omnes enim juste judicari possunt, quam- ,, quam multi justi, multum provecti: tu solus injuste, quia Solus ,, a Peccato Immunis. Cum judicaris, o Pater in Filio, Verbum ,, in assumpta humanitate hoc futurum prævidit, ut Filius Dei ve- ,, niret judicandus. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum*. Quasi ,, dicat: Et non solum judicatus vincis omnes judicatos in tali scelere, ,, quale meum est, in hoc quod illi juste, tu injuste: Sed etiam omnes ,, homines, quia omnes sunt peccatores, tu autem Solus sine peccato. ,, Et transfert in se omne humanum genus. Ecce enim in iniquitatibus ,, conceptus sum. In quibus, subjungit, *Et in peccatis concepit me ma- ,, ter mea*, idest in Concupiscentia carnali concepit. Quæ carnalis de- ,, lectatio ex peccato primi parentis in carne nostra viget &c. Non ,, enim maritus, quia maritus est, mortalis est; erat enim & Domi- ,, nus mortalis, sed non de peccato suscepit pœnam nostram, sed non ,, culpam nostram.

Sanctus Petrus Damiani Anno 1050.

In Opusculo, sive Libro, qui appellatur Gratissimus de Simoniacis Cap. XIX.,, Et quid alios memorem? Quandoquidem & ipse Dei Me- ,, diator & hominum de peccatoribus originem duxit & de fermen- ,, tata massa, sinceritatis azymam absque ulla vetustatis infectione ,, suscepit. Immo, ut expressius dicam, ex ipsa carne Virginis, ,, quæ de Peccato Concepta Est, caro sine Peccato prodiit, quæ ,, ultro etiam carnis peccata delevit ,,. Heic ait Petavius: *Mani- feste Petrus hoc loco Beatam Virginem Originali affectam Vitio fate- tur, quod & ab eo significari necesse est, ut argumentationi vis & ratio constet*. Adducuntur autem ex ejusdem Sancti Viri Sermone XL. in Assumptione Beatæ Mariæ hæc verba: ,, Caro enim Vir- ,, ginis ex Adam assumpta, maculas Adæ non admisit, sed singu- ,, laris continentiæ puritas in candorem lucis æternæ conversa est.,, Hæc ipsa verba S. Hildephonso tributa nuper Petavius commemora- vit, inquiens, de *actualibus Peccatis esse intelligenda*. Idem S. Petrus *in Sermone XXIII. in Nativit. Sancti Joan. Baptistæ*.,, Secundus ho- ,, nor est Sanctificatio in ventre matris. Quicumque de massa prævari- ,, catrice Mundum ingredimur, longam restem Originalis Peccati ,, trahimus nobiscum. Solus Ille, qui Peccatum non fecit, excipi- ,, tur, quem Virginalis thalamus, ignorante viro, terris effundit. ,, Longe quippe aliter, & dissimili modo conceptus est, Spiritu San- ,, cto tota majestate Virginem inundante atque mundante, superans ,, usum carnis, naturæ ordinem, viri commixtionem. Sic quippe dece-

bat,

„ bat, ut Peccatum nesciret, qui peccata tollebat, ut similitudi„ nem carnis peccati susciperet, non autem carnem peccati. Cum „ igitur omnes in iniquitatibus concepti sint, neminem umquam „ mortalium intra materna viscera Sanctificatum legimus præter „ Hieremiam, & Joannem Baptistam. Quamquam & de singula„ ri Virgine nulla sit ambiguitas, quin ipsa maternis circumsepta „ visceribus, sublimiore Sanctificationis genere Mundata sit „.

Sanctus Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis Anno 1100. *Libro II. Operis, cui titulus,* Cur Deus homo, *Cap. XVI. ubi Bosonem collocutorem suum quærentem sic facit :* „ Qualiter de massa „ peccatrice, & humano genere, quod totum infectum erat pecca„ to, quasi azymum de fermentato, Deus assumpsit. Nam licet „ ipsa hominis ejusdem conceptio sit munda, & absque carnalis de„ lectationis peccato, Virgo tamen ipsa, unde assumptus est, est in „ iniquitatibus Concepta; & in peccatis concepit eam mater ejus; „ & cum Originali Peccato Nata est; quia & ipsa in Adam pec„ cavit, in quo Omnes Peccaverunt „. Subdit Petavius : *Cui respondens Anselmus, pro confesso ponit, hominem illum absque Peccato esse, de massa peccatrice licet assumptum; & quomodo id factum sit, deinceps explicat.* Ita quoque Salmanticenses, qui & aliis Sancti Anselmi verbis istud confirmant. Idem Anselmus *in Libro de Excellentia B. Virginis Mariæ Cap.* 3. ubi de Angelica Salutatione Virgini facta ait „: Cum igitur in his, quæ tantopere Deo placent, „ Sancta Virgo Maria tam excellenter illi placuit, ut nequaquam „ crederet quis, illam aliqua ratione excellentius placere potuisse; „ nimirum tenemus fide, ab omni, si quid adhuc in illam Origina„ lis, sive actualis peccati supererat, ita mundatum cor illius, ut „ & super eam Spiritus Domini, scilicet super humilem, & quie„ tam, & trementem verba sua, totus requiesceret „.

Gilbertus Crispinus Abbas Westmonasteriensis Anno 1106. In Bibliotheca Patrum Tom. XX. pag. 1884. legitur Dialogus inter Christianum & Judæum, tributus Guillielmo de Campellis Episcopo Catalaunensi (sive de Chalons) qui Anno 1113. floruit. At hunc Librum Caveus, Du-Pinius, & alii tribuendum censent Gilberto Abbati Westmonasteriensi, qui Anno 1106. Monasterio illi præfectus fuit. Ejus hæc sunt verba: „ Cum Christum Originali „ Peccato obnoxium esse dicis, omnino mentiris; nam de imma„ culata Virgine conceptus & natus, sine virili semine genitus est, „ ac proinde Originalis Culpæ particeps non est &c. Quapropter „ Omnis homo carnali delectamento genitus, cum Originali pec„ cato nascitur, qui per luxuriam vitiatam naturam a primo pa-

„ tre

„ tre trahens, & de corruptione carnis natus, illa placida natura „ caret, in qua primum primus homo factus est. Denique dum „ in conceptu Christi omnis luxuria defuit, nullam de carne pec- „ cati maculam traxit; immo cooperante Spiritu Sancto placidum „ & mundum conceptum habuit, quia omni delectamento luxuriæ „ caruit; & quia in terris patrem non habuit, de corruptione car- „ nis natus non fuit „.

Rupertus Abbas Tuitiensis, Anno 1120.

Libro I. Commentar. in *Cantica ad Virginem hæc dicit* : „ Et tu „ quidem veraciter dicere potueras : Ecce enim in iniquitatibus „ concepta sum, & in peccatis concepit me mater mea. Cum enim „ esses de massa, quæ in Adam corrupta est, hæreditaria peccati „ originalis labe non carebas; sed ante faciem hujus amoris nec „ illud, nec aliud stare potuit. Ante faciem hujus ignis stipula om- „ nis interiit, ut totum sanctum fieret habitaculum, in quo Deus „ totis novem mensibus habitaret „.

Hugo de Sancto Victore Anno 1125.

In Summ. Sent. Tract. I. Cap. XVI. de Carne Christi, antequam con. ciperetur, hæc habet : „ Sane dici potest, & credi oportet, juxta „ Sanctorum attestationis convenientiam, ipsam prius peccato fuis- „ se obnoxiam, sicut reliqua Virginis caro : sed Spiritus Sancti ope- „ ratione ita mundatam, ut ab omni contagione immunis unire- „ tur Verbo. Mariam quoque totam Spiritus Sanctus in eam præ- „ veniens a Peccato prorsus purgavit, & a fomite peccati etiam „ liberavit „.

Sanctus Bernardus Abbas Clarævallensis Anno 1140.

In celebri Epistola CLXXIV. ad Canonicos Lugdunenses ait : „ Si igi- „ tur ante Conceptum sui sanctificari (Maria) minime potuit, quo- „ niam non erat; sed nec in ipso quidem Conceptu, propter Pec- „ catum quod inerat; restat, ut post Conceptum in utero jam exi- „ stens, Sanctificationem accepisse credatur, quæ excluso Peccato „ sanctam fecerit Nativitatem, non tamen & Conceptionem „. Hæc aperta Sancti Bernardi mens, qui inter Beatam Virginem, & Sanctum Joannem Baptistam, & Hieremiam, nullum agnovit discrimen; uti nec agnovit distinctionem inter Conceptum seminalem & animalem, quam neoterici excogitarunt, veteres ignorarunt. Vide Petavium, & Salmanticenses, & Mabillonium in Notis ad eam Epistolam, qui etiam locum adferunt e *Sermone II. ejusdem Bernardi in Assumptionem Virginis*, ubi ait : „ Absit enim, ut „ proprii quidquam inquinamenti domus hæc aliquando habuisse vi- „ deatur, ut in ea proinde scopa Lazari quæreretur. Quod si Ori-

„ gina-

„ ginalem a parentibus Maculam traxit ; sed minus a Hieremia „ sanctificatam in utero, aut non magis a Joanne Spiritu Sancto „ repletam credere, prohibet pietas Christiana „. Ita in ***Sermone LXXVIII. in Cantica*** Bernardus concors cum antiquis Patribus ait: „ Sine generalis velamine confusionis (*idest originali macula uti* „ *Petavius docet*) nemo filiorum hominum intravit initians vitam, „ Uno sane excepto, qui ingreditur sine Macula. Emmanuel is est „ &c. De cetero unus omnibus per omnia introitus est, electis di„ co, & reprobis. Non enim est distinctio. Omnes peccaverunt, „ & omnes caputium suæ verecundiæ portant „. Nicetas Choniates *Lib. I. Cap. 74. Thesauri*, veterum opiniones refert de infusione Animæ in Corpus inquiens: *Nullum commune dogma super Quæstione ista vel ab Apostolis, vel ab ullis aliis Sanctis Patribus accepimus.* Addit, nonnullos Patrum sensisse, *semen animari, cum primum vulvæ injectum est, ita ut partium neutra compositionem aut præcedat aut subsequatur.* Philosophos vero *serius* Animam infundi scripsisse. Sanctus autem Augustinus, aliique non pauci Occidentalis Ecclesiæ Patres, ac Theologi, usque ad tempora Magistri Sententiarum, hoc est post Sanctum Bernardum, ancipites in ejusmodi quæstione fuere, uti pluribus ostendit Clariss. S. R. E. Cardinalis Henricus Norisius in Vindiciis Augustinianis Cap. IV. §. III. Vide & Cassiodorium Lib. de Anima Cap. VII. Nunc certissima inter Theologos sententia est, Animas non ex traduce venire, novasque a Deo creatas in fœtum efformatum infundi. Verum quæ Antiquorum fuerit mens, ab ipsis antiquis petendum est, non vero a recentioribus. Ceterum etsi olim obscura, incertaque videretur origo Animæ, & quomodo Peccatum primi hominis transfunderetur in posteros, nihilo secius Sanctus Augustinus cum Ecclesia Catholica uti stabile dogma Fidei agnovit semper & deprædicavit transfusionem Peccati Originalis in omnes homines: quod & nos tamquam Fidei Dogma amplectimur.

Richardus de Sancto Victore Anno 1150.

Libro I. de Emmanuele Cap. XII. De Christo Domino ait: „ Ma„ culam peccati de materna carne non contraxit, sed delevit „. *Aperte*, ajunt Salmanticenses, *supponens adfuisse ibi, si non in se ipsa, in suo tamen Debito, prædictam Maculam*. Idem infra addit de Christi carne & de carne Virginis: „ Notandum in matre & pro„ le: quia in Matre caro mundata; in Prole non mundata, sed „ munda: in illa purgata, in ista pura „. Sunt & infra alia ejusdem Richardi verba idem significantia.

Ano-

Anonymus, qui floruit Anno 1160.

Editus in Thesauro Novo Anecdotor. a Clariss. PP. Martene & Durand. Tom. V. In Tractat. adversus Judæum pag. 1565. „ Si Virgo concepit, non de creatura, sed de Creatore concipiat. Et cum „ omnis conceptus ex carnis voluptate perveniat, attestante Propheta, qui ait: *In peccatis concepit me mater mea*: nemo concipitur sine Peccato. Sed ipse Dominus hoc signum daturus est, „ quod Virgo concipiat. Ergo conceptus iste sine Peccato erit. „ Concipiet itaque cum integritate Virginitas, non de carne, sed „ de Spiritu „.

Innocentius III. Papa circiter Annum 1198.

In Sermone de Purificatione Virginis: *Statim autem Spiritus Sanctus supervenit in eam. Prius quidem in eam venerat, cum in utero matris animam ejus ab Originali Peccato mundavit: sed & nunc supervenit in eam, ut carnem ejus a fomite Peccati mundaret, quatenus esset sine ruga prorsus & macula.*

Idem in Sermone de Sancto Joanne Baptista: *Joannes fuit conceptus in culpa. SOLUS autem Christus fuit sine culpa conceptus; uterque vero natus in gratia.*

Idem in Sermone de Assumptione Virginis: *Illa* (scilicet Eva) *fuit sine culpa producta; sed produxit in culpa. Hæc autem* (videlicet Maria) *fuit in culpa producta, sed sine culpa produxit*. Quid verba ista significent, a tanto Pontifice sive Doctore prolata, nemo non intelligit. Infra idem agit de *fomite Peccati*, & *stimulo carnis* prorsus in Virgine extincto, *postquam in ea plenitudo Divinitatis corporaliter habitavit*.

Richardus de S. Laurentio Pœnitentiarius Romanus Anno 1240.

In Tractatu de Laudib. Virginis Lib. VII. Cap. Item quod Luna &c. §. *divisa tenebris*, ubi accommodans, ajunt Salmanticenses, Beatæ Virgini illa verba: *In principio creavit Deus cœlum & terram*, inquit: „ Idest Animam & Corpus Mariæ. Sed hæc terra erat „ inanis & vacua ante Gratiam sanctificationis; & erant tenebræ „ super faciem abyssi, quia concepta est in Originali „. Idem repetit aliis in locis.

Guillelmus Durandus Mimatensis Episcopus, cognomento Speculator, Anno 1286.

In Rationali divinor. Officior. Lib. VII. *Quidam etiam faciunt quintum Festum, scilicet de Conceptione Beatæ Mariæ, dicentes, quod sicut celebratur de morte Sanctorum, non propter mortem, sed quia tunc recepti sunt nuptiis æternis; similiter potest celebrari Festum de Conceptione, non quia sit concepta, quia in Peccato est concepta, sed quia*

quia Mater Domini est concepta; asserentes hoc fuisse revelatum cuidam Abbati in naufragio constituto : quod tamen non est authenticum. Unde non est approbandum, cum concepta fuerit in PECCATO, scilicet per concubitum maris et fœminæ, de Consecrat. Distinct. 4. firmissime. Verumtamen licet fuerit concepta in Peccato, dimissum est ei illud Originale Peccatum, cum sanctificata fuerit in utero, sicut et Hieremias, et Sanctus Joannes Baptista.

Tandem ne nimius sim, in hac eadem sententia fuere, uti Salmanticenses Theologi animadverterunt, *Petrus Lombardus Magister Sententiarum, Hugo de Sancto Claro, Albertus Magnus, Sancti Doctores Seraphicus, et Angelicus* (neque enim hactenus Petrus de Alva, aut alii persuasere Eruditis, Sanctum Doctorem a se discordem fuisse) *et Sanctus Bernardinus Senensis, et Sanctus Antoninus.* Alios omitto, quos longo catalogo iidem Salmanticenses enumerant; nam qui hactenus commemorati sunt, satis superque ad intelligendum nos perducunt, per tria & decem Secula a Christo nato viguisse, & *Communem* fuisse in Ecclesia sententiam non eximentem a Peccato Adami nisi *Unum Christum Dominum*. Surrexit postea Joannes Duns Scotus, Ordinis Minorum, qui circiter Annum 1307. Sententiam de Immunitate Virginis, ante duo Secula levibus principiis natam, adhuc tamen elumbem, & a præcipuis Theologis improbatam, propugnavit; suique instituti posteris, immo & aliis non paucis, gratissimam sensim effecit. Is tamen non eo strepitu publicæ disputationis, non ea felicitate successus, qualem subsequuta Secula, una cum aliis de eodem Scoto fabulis, commenta sunt, sententiæ hujus propugnator fuit : immo summa modestia usus Distinct. III. in Lib. III. Sentent. Quæst. I. tria proponit, uti animadvertit Natalis Alexander: Nempe primo, Deum potuisse facere, ut Virgo *numquam fuisset in Peccato Originali*. Secundo, Potuisse facere, ut illa esset in Peccato Originali *tantum in uno instanti*. Tertio, Potuisse facere, ut illa in eodem Originali esset *per aliquod tempus*, ac ultimo instanti hujus temporis purgata & sanctificata fuerit. Tum addit : *Quid autem horum trium, quæ ostensa sunt esse possibilia, factum sit, Deus novit. Si auctoritati Ecclesiæ, vel auctoritati Scripturæ non repugnat, videtur probabile, quod excellentius est attribuere Mariæ:* quam postremam sententiam in posterioribus scriptis roboravit. Dixi, non eo mirabili successu, quem apud Wadingum legimus, processisse tunc Scoti opinionem; nam & qui eodem tempore in Anglia floruit Joannes Baconus, Carmeliticæ Scholæ princeps, & *Doctor Resolutus* deinde nuncupatus, circiter Annum 1330. Libro II. Distinct. XXX. Quæstion. I. Petrum quidem Au-

reolum sibi opponit, dicentem, *quod Beata Virgo Originalem culpam non traxit de facto, tamen habuit necessitatem contrahendi*: nihil vero de Joanne Duns Scoto habet. Tum ipse Opinionem hanc appellat *Hæresim adulatoriam, & nimis devotam;* simulque contendit, Peccatum Originale in omnes pertransiisse, excepto Christo: quod multis confirmare nititur. Accedat & Alvarus Pelagius Ordin. Minor. & Scoti ipsius discipulus, vir sane per ea tempora ob eruditionem suam admirandus, qui circiter Annum 1330. Episcopus Silvensis in Lusitania est renuntiatus. Hic autem Lib. II. Cap. LI. *de Planctu Ecclesiæ*, Magistri sui Opinione contempta, scribit: *De Matre Christi beatissima tenent Sancti, maxime Augustinus, quod non peccavit etiam venialiter in hac vita, tamen in Originali Peccato Concepta fuit, sicut & ceteri homines; quia ab illa sententia patris sui David: Ecce in iniquitatibus conceptus sum, Psalm. L. Nullus excipitur, nisi Christus, qui non de semine humano, sed de Spiritu Sancto conceptus fuit*. Tum infra subdit: *Et hanc sententiam tenent Omnes Antiqui Theologi, Alexander, Thomas in suo Quarto & Secundo, Bonaventura, Richardus, licet quidam novi Theologi a sensu Ecclesiæ recedentes Communi, tenere contra (indevoti revera Dominæ, ei tamen devoti cupientes apparere) nitantur: quorum Nova Opinio; & phantastica, sit a Fidelibus cancellata*. Tum *Sanctificationem* Virginis ab Ecclesia doceri ait: *& ita dicit Oratio, quæ dicitur in hoc Festo Romæ in Sancta Maria Majori: Deus, qui* Sanctificationem *Virginis* &c. *sicut vidi & audivi, quum ibi de ista Sanctificatione prædicarem in isto Festo Sanctificationis, quod fit in Decembri ante Festum Natalis per XV. dies*. Dubitat autem Theophilus Raynaudus, in Tractat. de Piet. Lugdun. pag. 305. an hæc scripserit Pelagius, quum duo ejusdem MSta hæc minime exhibeant. At hæc ejus stylum sapiunt, & illa alii Codices præferunt. Neque mirum, si quis contrariæ sententiæ postea deditus, in ejus Libro describendo hæc pauca sibi ingrata expunxerit.

CAPUT XXV.

Sententia excludentium Debitum a Virgine concordi Traditione Patrum eversa. A præstantioribus Theologis improbata. Nihilominus Cusentina Civitas adducta ad Votum de tuenda Sanguine suo eadem Debiti exclusione. Ex hoc temerario Voto, quæ consectaria fluant.

EX his autem Romanorum Pontificum, Doctorum Ecclesiæ, Sanctorum Patrum, veterumque Theologorum dictis inferebant olim Thomisticæ sententiæ patroni, Deiparam ipsam minime exclusam fuisse e Decreto Apostoli scribentis: *Omnes in Adam peccasse.* At quum non immerito responderetur, non ita rigide accipiendas semper esse universales quasdam Sacræ Scripturæ propositiones, ut eximere ab eis quædam particularia non liceat, si id suadeant rationes ex ipsa Scriptura legitime deductæ: instabant ii; interpretationem divinarum Literarum petendam esse concordi sensu Sanctorum Patrum. Esse vero apud illos Catholicum Dogma: *Unum Jesum Christum inter homines expertem fuisse Peccati Originalis.* Præterea illos diserte scribere, ideo Christum Dominum a Peccati Originalis lege exemptum fuisse, neque primi hominis maculas contraxisse, quia non ex commixtione sexuum, non e semine virili, sed de Spiritu Sancto conceptus fuit. Quamobrem quum Maria non eo modo supranaturali, sed communi concepta fuerit: eosque Petavius insignis vir, de Dogmatica Theologia optime meritus, redarguat, qui nimio ardore tuendæ Immunitatis Marianæ, Conceptionem ejus effinxere *sine Concupiscentia* peractam, atque adeo a communi Naturæ humanæ lege ac usu alienam: secundum illos Theologos consequebatur, Mariæ tribuendam nequaquam fore prærogativam, per quam Solus divinus ejus Filius a ceteris Hominibus distinctus fuit. Illa nimirum concepta *e carne Peccati*, & non sine Concupiscentia; Christus vero absque ullo Concupiscentiæ afflatu, & dumtaxat *in similitudinem carnis Peccati*. Hæc illi. Proinde vim ratiocinationis hujus sentientes, tum antiqui, tum recentiores Theologi, quibus reverentia erat erga Sanctos Patres, eodemque tempore pius ardor propugnandæ Immaculatæ Conceptionis, non aliam adinvenere viam conciliandi tolerabili aliqua ratione loca Scriptu-

rarum, Patrum, ac veterum Theologorum cum sententia sua, nisi statuendo in Virgine *Debitum* Peccati Originalis, atque ab ea excludendo *Peccatum* ipsum ex singulari beneficentia Dei: sub qua consideratione adhuc ipsa Virgo distingueretur a Christo, quem liberum non solum a *Peccato*, sed etiam *a Debito* Ecclesia universa fatetur. Rationem hanc exponendi, quod est ad præsentem quæstionem, divinas Literas & Patres, Scotus ipse in 3. Distinct. 3. Quæst. prim. indicavit, uti etiam animadvertit Hugo Cabellus Scoti interpres; ac propterea Theologi reliqui, removentes a Deipara *Originale Peccatum*, concordi studio usque ad Annum 1615. necessarium duxere, *Debitum* hoc idem sanctissimæ Virgini tribuere: quorum satis longum catalogum contextum invenias apud supra laudatos Theologos Salmanticenses. An autem sit hæc revera mens Literarum sacrarum, & an sufficiat interpretatio ista, ad rite explicanda tot loca Patrum, ac veterum Theologorum, erit Apostolicæ Sedis nos infallibili judicio edocere, si quando controversiam a tot Seculis inter Scotistas & Thomistas ferventem, ad accuratum examen deducere, & quid firmissime de ea credendum sit, edicere voluerit. Duo interim explorata habemus: alterum, usque ad tempora Scoti *Communem* Theologorum sententiam fuisse, negantium Deiparæ Immunitatem a Macula Originali. Id libere fatentes habemus insignes ac sinceritate præstantes Theologos, quos supra innui. Alterum, usque ad Annum 1615. *Communem* itidem fuisse Theologorum sententiam, excludi non posse a Deipara *Debitum* Culpæ Originalis, atque ita sensisse omnes ferme, qui pro ejusdem Immunitate *a Peccato* in aciem ante Annum illum venere.

His positis, judicium prudentiorum esto, quid sentiendum sit de Theologis iis, qui post illum Annum 1615. novam invexere Opinionem de Virgine ab ipso Peccati *Debito* eximenda. Non utique ferenda hujusmodi Sententia, si chorum Sanctorum Patrum, si nubem veterum Theologorum, adversantem habet. Ac propterea Cardinalis Cajetanus, quasi præscius, aliquando emersuros, qui eam propugnare ausuri essent, in Comment. ad Part. 1. 2. Sancti Thomæ Quæst. 81. Art. 3. *Hæreticam* eamdem appellavit, cujus judicium Catharinus deinde, & Corduba confirmarunt. Eam præterea *parum tutam* in Fide Cardinalis Bellarminus denuntiavit; & *proximam errori*, aut parum probabilem censuerunt Medina, Suarez, Vasquez, Valentia, Faber, Canisius, Beccanus, Castropalaus, Theophylus Raynaudus, Salmanticenses Theologi, & Cardinalis Gottus, ut alios omittam. Quid plura? Auctor est Hurtadus, teste eodem Theophilo Raynaudo in *Theolog. antiqua de vera Martyrii notione, numer.* 72. ne Romæ

mæ quidem toleratam fuisse ejusmodi Opinionem. Quippe *Inquisitio Romana assertionem illam de Immunitate Beatæ Virginis a Debito Peccati Originalis damnavit ut Erroneam. Et Librum P. Fr. Joannis Mariæ Zamori, cui titulus de eminentissima Deiparæ perfectione, eo quod assereret eam carentiam Debiti Peccatum originale contrahendi, voluit esse vetitæ lectionis*. Nihilo tamen secius, ut vidimus, indomita ingenia, sive Novitatis nimium amica, sive in Pietatis rebus audacter intemperantia, fractis quibusque repagulis, & Patrum ac veterum omnium Theologorum contempta auctoritate, pergunt hanc ipsam Opinionem in Scholis ac Libris fovere atque disseminare, quum tamen ipsam injuriosam Christo fateri cogamur, *Quem Solum Sine Peccato fuisse*, universa antiquitas agnovit. Propterea heic obtestor ego sapientes quosvis, ut seposito omni partium Studio, adhibitaque diligenti consideratione, jam tamdem perspiciant, an non piorum hujusmodi Novatorum licentia, atque inconsultus zelus in dedecus, & in perniciem conspiret matris nostræ Ecclesiæ. Præcepit sacra Synodus Tridentina Sess. IV. *ut nemo suæ prudentiæ innixus, in rebus Fidei & Morum, ad ædificationem doctrinæ Catholicæ pertinentium, contra Unanimem Consensum Patrum, ipsam Sacram Scripturam interpretari audeat*. Consonant in eamdem sententiam Patrum dicta, sed potissimum, quæ Vincentius Lirinensis in aureo suo Commonitorio scripsit, monens, in Ecclesia Dei *non Nova*, sed *Nove*, dumtaxat Dogmata tradi posse. Novæ enim omnes sententiæ de rebus a Revelatione Dei pendentibus, aut ineptæ, aut temerariæ sunt, aut denique Hæreticum virus continere facile possunt. Quare is addit Cap. IX. *Adnuntiare ergo aliquid Christianis Catholicis, præter id quod acceperunt, numquam licuit, numquam licet, numquam licebit*. Et sane qui sibi facultatem arrogant proponendi & prædicandi novam doctrinam, quæ nullo sacrarum Literarum, aut antiquæ Traditionis fundamento nitatur, ii sibi licere putant, quod ne ipsa quidem Apostolica Sedes & Concilia Oecumenica licere sibi putant. Præterea idem Lirinensis referens literas Stephani I. Papæ inquit: *Denique in Epistola, quæ tunc ad Africam missa est, his verbis sanxit: NIHIL NOVANDUM ESSE: NISI QUOD TRADITUM EST. Intelligebat enim vir sanctus & prudens, nihil aliud rationem Pietatis admittere, nisi ut omnia qua fide a Patribus suscepta forent, eadem fide filiis consignarentur; nosque Religionem non qua vellemus ducere, sed potius qua illa duceret, sequi oportere: idque esse proprium Christianæ modestiæ & gravitatis, non sua posteris tradere, sed a majoribus accepta servare*. Proinde hic mos perpetuus Ecclesiæ fuit, estque

estque Theologorum omnium, qui recta sapiunt, in sententiis ad Theologiam pertinentibus super omnia inquirere, quid habeant divinæ Scripturæ, & quæ sit de illarum sensibus mens Sanctorum Patrum, & quid ferat Traditio, ex iisdem Patribus haurienda. Hæc sunt arma Ecclesiæ : hisce illa utitur adversus Hæreticos, ut de eorum male sana doctrina triumphet. Si fieri posset (id autem numquam futurum Christus pollicitus est) ut a nobis contemneretur Traditio Patrum, dilaberemur & nos in teterrimum Chaos Hæreticorum : pugnaque perennis inter nos & illos foret, numquam vero spes justa victoriæ. Nam ubi eo redacta res foret ; ut nos, æque ac illi, ex ingenio nostro statueremus Dogmata, contra, aut secus quam habet Traditio Sanctorum Patrum (quod faciunt Sectarii) & ad unam Scripturam atque intelligentiam nostram, explosa eorumdem Patrum interpretatione, alter alterum provocaret : utrique suam mordicus præferrent sententiam; neque alia superesset ratio evincendi, quænam ex iis esset vera ac potior appellanda. Nos ideo invicti adversus Hæreticorum conatus, quod eis tum Scripturæ loca, tum concordem eorum interpretationem, Traditionis ope in Ecclesia Dei servatam, objicere possumus : quam Traditionem consulendam, vel ipse Sanctus Irenæus proximus Apostolicis temporibus jussit. Neque enim ad nos pertinet, neque licet, innovare aliquid in doctrina Fidei; neque Revelatio nova nobis exspectanda ; sed illud tantummodo retinendum, & sancte colligendum atque custodiendum, quod olim Deus revelavit, & ad nos per Literas sacras, per Concilia, & Patres, testes integerrimos Revelationis non scriptæ, transmissum est. Neque Pietatis augendæ obtentu fas est contra mentem Sanctorum nova dogmata procudere : quis enim nisi superbus & audax plus scire ac sapere se putet, quam Sancti Ecclesiæ Doctores, ac propiores fonti Revelationis divinæ? Propterea illos etiam Vincentius Lirinensis arguebat, qui tum pios præ reliquis se putant, quum Novas gravis momenti Opiniones invehunt; quibus Sanctorum Patrum documenta obsistunt. *Mirari satis nequeo* (ita ille Cap. XXI.) *tantam quorumdam hominum vesaniam, tantam excæcatæ mentis impietatem, tantam postremo errandi libidinem, ut contenti non sint, tradita semel & accepta antiquitus credendi regula. Sed NOVA ac NOVA in diem quærant, semperque gestiant ALIQUID RELIGIONI ADDERE, MUTARE, DETRAHERE : quasi non cœleste Dogma, quod semel revelatum est, sufficiat* &c.

Quo igitur nomine digni sint, qui Anno 1615. tradere cœperunt novitiam hanc doctrinam, scilicet, ne *Debitum* quidem *Peccati Originalis* tribuendum esse Mariæ, Sapientes tandem judicabunt, quum, uti

uti perspeximus, per antecedentia sexdecim Secula aliter Sancti Patres, & Theologorum Scholæ senserint: atque ipsi illi, quibus Immunitatis Marianæ tutela plus cordi fuisse noscitur, agnoverint necessariam hujus saltem *Debiti* confessionem, ut Redemptionis necessitatem in Virgine tueamur, & ut Apostoli auctoritas, & Patrum interpretatio, aliqua ratione subsistant. Neque enim locus heic reliquus est speciosæ illi doctrinæ, perfectiorem modum Redemptionis esse, Virginem *a contrahendo Debito* præservatam, quam *a Debito liberatam* fuisse. Nam, uti supra nos docuit Romanus Pontifex Zosimus, *Nullus, nisi qui Peccati servus est, Liber efficitur, nec Redemptus dici potest, nisi qui vere per Peccatum fuerit ante captivus.* Et Sanctus Leo Magnus Papa Sermon. I. de Nativitate Domini: *Sicut Nullum a reatu liberum reperit, ita pro liberandis omnibus venit.* Itaque nullus dubito, quin quicumque animo ac ingenio ab affectibus præviis, atque ab anticipatis judiciis expurgato, Opinionem hactenus commemoratam perpenderit, plane intolerandam in Ecclesia Dei appellet. Attamen aliquid etiam gravius hac ipsa de caussa exerendum est, quod me impulit ad corollarium hoc postremum adjiciendum, hoc est ad colligenda tot Patrum ac Theologorum veterum vota; & quod prudentibus stuporem fortassis & horrorem incutiat, nobisque luculentius aperiat, quid audere possit inconsultus novandi ardor, & improvida Pietatis amplificandæ cupiditas. Non solum placuit ac placet nonnullis periculosæ huic Opinioni adhærere, eamque in Scholas imperterrite invehere; inventi sunt etiam, qui pro ejus tutela Vitam se daturos voverunt. Testem habeo Auctorem Historiæ Conceptionis Virgineæ, qui Libro IX. Cap. XVI. tradit, Cusentinam Civitatem in Calabria primariam Anno 1656. Votum emisisse de propugnanda Immunitate Virginis non solum *a Peccato Originali* sed etiam ab illius *Debito*: & quidem *Sanguine* etiam & *Vita*. Voti quoque formulam refert, a Syndico Urbis illius concepti, nomine Reipublicæ, *omniumque Civium tam præsentium, quam futurorum*. Egregium sane Votum, quo Populus indoctus, & impotens ad discernenda momenta ejusmodi quæstionum, ad mortem subeundam obligatur, posterosque ipsos rei inscios tam ferali obligatione constrictos decernit. En formulæ Cusentinæ verba: *Promittimus & juramus, tactis sanctis Evangeliis, nos docturos, professuros, ac propugnaturos, Mariam semper Virginem, Dei matrem, & Dominam nostram, in Conceptione sua non solum non contraxisse Peccatum Originale, sed ne ipsius quidem Debitum, quum transfundi nequeat infelix hæreditas Adami in illam, quæ ut Mater futura Verbi æterni prævisa fuit in signo antecedenti Adamum. Et Votum juramento confirmamus testificandi HANC*

VE-

VERITATE SANGUINE & VITA, *et curandi*, *ut idem a reliquis fiat*. Ita ille Auctor, qui insuetum hoc Votum veluti rarissimæ Pietatis prodigium suspiciens, addit : *Nel che Cosenza si vantaggiò ad ogni altra Città del Mondo; mentre un simil voto di niun'altra si legge*. Neque legetur, subdo ego, dum Christi Fideles accuratius in rem ipsam introspiciant, & sapere pergant.

Equidem infimus in domo Dei sum; attamen quando omnium est Fidelium, Ecclesiam Dei matrem nostram, ejusque doctrinam germanam tueri, libera heic voce ajo, freno tamdem opus esse ad compescenda Ingenia sub Pietatis specie extra orbitas veræ Pietatis decurrentia. Addo, manifeste imprudens, nullum, ac irritum esse hujusmodi Votum, neque sine scelere Vitam profundi posse pro tuenda Opinione, quæ nequaquam Probabilis, immo Falsa ex dictis censenda est. Evidens quippe esse sincerus quisque rerum æstimator deprehendet, veteres Patres, (inter quos duo eximii tum doctrina tum sanctitate Pontifices Maximi Leo I. & Gregorius Magnus præter Leonem IV. & Ambrosius, & Augustinus, & Anselmus, & Thomas, & Bonaventura, Ecclesiæ Doctores) non solum ignorasse prærogativam hanc a Novatoribus piis Deiparæ attributam, sed ita loquutos fuisse, ut aperte destruant saltem sententiam auferentium a Beata Virgine *Debitum Peccati Originalis*. Quonam ergo abibit veneratio semper habita in Ecclesia Dei, semperque habenda unanimi Sanctorum Patrum Traditioni? Et quænam Prudentia fuerit pro tam fallaci sententia discrimini Vitam exponere? Immo quum nefas sit atque Peccatum pro Opinionum, licet Piarum, tutela tormentis & securibus suum caput offerre; quisnam, rogo, a crimine excusaret pro hujusmodi etiam non ferenda Opinione occumbentem? Neque plura adtexere volo, spe ductus fore, ut hæc intimius perpendant, quibus & major sapientia est, & ferventior cura decernendi remedia, si quando perspiciant, ab intemperantibus ingeniis, & in excessus Pietatis incaute declinantibus, perniciosa dogmata venditari, ac temere homines in mortem impelli. Ad Parthenotimum potius redeat oratio, a quo lubenter rescirem, probetne ipse, an improbet Cusentinorum sententiam *De debito* Virginis, eorumque Votum Sanguinarium. Si probat: quid aliud restat, nisi ut demum fateatur, conculcari impune posse Traditionem concordem Sanctorum Patrum, & nihil referre Catholicæ Ecclesiæ; si quisquam aspernatus sententiam, quæ apud Patres, & veteres quosque Theologos, Communis fuit, Novam atque oppositam excogitet ac doceat; & licere quamcumque Opinionem tueri, dum Pietatis lineamenta præferat; immo & pro illa propugnanda honeste Sanguinem fundi posse, atque inde sperari Martyrii coronam?

Si

Si consectaria hæc ille devorare in animum induxerit, jam nullum ultra cum eo certamen volo; sed videat ille, quei gravissimam a sacris Judicibus censuram effugere possit. Quod si Cusentinorum Opinionem ac Votum Parthenotimus aversatur, habet ille in hoc uno exemplo, unde intelligat primo, quam inanes querelas adversus Lamindum commoverit, quasi piaculum fuerit, Sanguinarium paucorum Siculorum Votum non revereri, quando a nonnullis Theologis, & quidem Catholicis, adinventum, ac populo propinatum fuit mirabile hoc & magnanimum Vitæ contemnendæ consilium. Certe qui Cusentinis auctores fuere emittendi paris, immo magis etiam magnanimi Voti, Cerdones non erant. Theologos fuisse nemo non agnoscit; & nihilominus quis eorum audaciam ferat, aut excuset? Secundo hinc discet Parthenotimus, raram avem in terris non esse nonnullorum ambitionem, qui in rebus Pietatis, sive quod plus sapere quam reliqui sibi persuadeant, sive quod Novitate Opinionum famam majoris intelligentiæ ac Pietatis conquirant, in excessus Pietatis erumpunt, quos certe & Ecclesia Catholica odit, & Prudentia eliminandos jubet. Tertio deprehendet Parthenotimus, quanta in posterum fides habenda sit professioni toties a se inculcatæ, scilicet Voventes tutelam Immaculatæ Conceptionis, non morituros pro tuenda *Veritate* illius sententiæ, sed pro *Pietate*, *quæ inest actui opinativo pro Festo Conceptionis ab Ecclesia præscripto* &c. Scilicet sensit ille, non immerito improbatum fuisse a Lamindo consilium subeundæ mortis caussa propugnandæ sententiæ, quæ adhuc inter Opiniones conclusa certam nobis Veritatem rei exhibere non potest. En Cusentinum Populum diserte jurantem, se *Sanguinem* fortiter effusurum pro *testificanda Veritate* Immunitatis non solum a *Peccato*, sed & *a Debito*. Idem quoque velle Siculos in concipiendo suo Voto Sanguinario pro tutela Immunitatis a Peccato, mihi persuadent eorum formulæ, quibus frustra medicamentum adhibet Theologus noster. Denique possent Cusentini ad eadem effugia se convertere, per quæ Parthenotimus evadere se posse confidit, protestando, sibi quoque persuasum, non dubiam, sed Certam esse sententiam suam de exclusione *Debiti*; centenos Theologos a Petro de Alva recensitos pro eadem pugnare; atque illam, teste Auctore Historiæ Conceptionis, saltem apud Hispanos *Communiorem esse in Scholis*: abhorrere ab honore Virginis deformem *Debiti* illius maculam; ac proinde se mori paratos *pro tuenda Sanctitate Mariana*, *pro cultu & honore illius*, *pro observando Voto*, *a cujus observantia deficere crimen est*. Si Cusentinorum Votum, uti nuper effinxi, a Parthenotimo neutiquam probatur, frivolas etiam, nulliusque ponderis reputet, oportet, eorum

rum rationes; & denique sperandum est fore, ut deprehensa temeritate Cusentini Voti, a patrocinio quoque desistat Sanguinarii Siculi Voti, quod itidem vidimus temere concipi, & sine scelere non posse compleri.

CAPUT XXVI.

Cur Pritanius in Voto Sanguinario Superstitionem timuerit. Quid sit Superstitio. Ab ista cavendum præcipue viris doctis. Ejus facies in novitio isto Voto deprehensa. Quid Panormitanis Civibus in hocce negotio agendum.

UNum superest nunc quæstionis hactenus agitatæ momentum, de quo jamdudum Lectoris exspectationem aluisse me opinor, & cui nunc satisfaciendum suscipio. Nempe cur Opusculo huic titulum fecerim *de Superstitione vitanda*. Dixerat Lamindus: *Cave, ne amorem & reverentiam Virgini debitam eo usque amplifices, ut Superstitiosam efficias. Non unus autem ego in hoc Voto profundendæ Vitæ pro Immaculata Conceptione Virginis Superstitionem timeo. Timuit & timet Apostolica Sedes*. Ægro animo ista excepit Parthenotimus ac proinde pag. 65. Lamindum iratus monet, *ut videat, quo ipsum abripiat ille suus, quem vocat Superstitionis timorem, sed nonnemo diceret audaciam: dum Superstitionis notam Catholicorum* (addendum erat *paucorum*) *sententiæ inurit*. Contra pacato animo ego heic sapientum judicium appello. Alterum de duobus necesse est ex hoc certamine fluat. Si quæ attulit Theologus Siculus, eam vim habent, ut Sanguinarium Votum licitum ac laudabile constituant: certe is merito doleat, quod *Superstitionis* probrum de magnanimo illo Voto timeatur. Contra, si quæ hactenus ego congessi, ut evincam, imprudens, temerarium, minimeque ferendum esse ejusmodi Votum, solida sunt ac vera: nemo sit inter Theologiæ peritos, qui *Superstitionis* non dicam lineamenta, sed vitium ipsum in eo non deprehendat. Quid enim aliud est *Superstitio* docente Doctore Angelico 2. 2. Quæst. 92. Art. I. nisi *Vitium Religioni oppositum secundum Excessum; non quia plus exhibet in cultum divinum quam vera Religio, sed quia exhibet cultum divinum vel cui non debet, vel eo modo, quo non debet?* Propterea a Theologis *Cultus Dei inordinatus aut superfluus*, qui & in se complectitur *Cultum inordinatum sive superfluum Sanctorum*, inter species *superstitionis* concordi voto enumeratur. Atque utinam Theologi ipsi, qui in reliquas Superstitionis species longa in-

inquisitione invehuntur, hanc etiam diligentius excolerent, & luculentius Catechismi Catholici ministris explicarent. Est sane major, quam prima fronte videatur, amplitudo hujusce quoque provinciæ, multumque a re foret Reipublicæ Christianæ, non negligi, immo accuratius pertractari & istud argumentum. Quum enim eximia pars Religionis sit *Cultus Dei*, atque Sanctorum, copiosaque turma actuum, quibus Christi Fideles suum obsequium ac amorem omnipotenti Deo, ejusque beatis servis pendere possunt, latissimus heic campus se se aperit Theologorum judicio, ut discernant, quid ibi laudandum, quidve culpandum, hoc est quid Deo placeat, sive displiceat. Et quidem miratus sum, quare insalutatum pœne argumentum hoc dimiserit Joannes Baptista Thiercius, Doctor Gallicus, qui Tractatum *de Superstitionibus* Anno 1679. Parisiis edidit, fœdis vanarum observationum deliriis adeo refertum, ut in duos Tomos excreverit, quos cum utilitate, nescio & an cum pari voluptate, legas. Nonne & errores indoctæ sive exorbitantis Pietatis ad *Superstitionem* pertinent, & puritati Sponsæ Dei, idest Ecclesiæ, officiunt, quæ tamen proborum omnium, ac præcipue Pastorum munus est curare, ut immaculata persistat cum in Dogmate, tum in sacra Disciplina? Profecto nemo neget, quin summopere conduceret, si & hæc perversa semina aut numquam nascerentnr, aut nata sollicito studio evellerentur. Magnum autem discrimen heic intercedit inter Populum rudem, & Viros Doctos, ad quos cura spectat alios imbuendi sanctæ Religionis doctrina. Si enim in superfluo aut inordinato Cultu Dei, & Sanctorum errore interdum laborat Plebs rudis, illam ignorantia & simplicitas excusare potest, ita ut nihil peccati, aut summum culpa venialis in eorum actibus occurrat. Et siquidem a rectis Ecclesiæ institutis ac sententiis deflectunt, certe illorum nævi in arcem Religionis non penetrant; neque enim ex indoctorum opinionibus ac ritibus metienda est veritas & sanctitas Ecclesiæ Catholicæ, ejusque doctrinæ, sed e Catechismis nostris, & e probatis Ecclesiæ ipsius Dogmatis.

Alia vero est doctorum hominum & Theologorum ratio atque conditio. Positi isti in ædificationem Ecclesiæ, si quando inordinatum aut superfluum Dei & Sanctorum Cultum inveherent, quibus justis rationibus se se apud Deum excusaturi forent, facile non invenirent. Possent sane & ipsi obtendere bonam voluntatem, piumque affectum in Deum & Sanctos. Sed quid si cum ista voluntate & affectu se misceat Zelus præceps, & non secundum scientiam? quid si conjungat se se Superbia, Ambitio, & Novitatis, sive Singularitatis male urens prurigo, aut Avaritia, aut immoderata Curiositas, aut cæca Æmula-

latio, aliique pessimi humanæ mentis afflatus, ut plus sapere, quam alii, plus Pii esse, quam ceteri apud Populum credantur? Et quamvis agatur de *superfluitate in Cultu exteriori*, *quæ inter. Superstitiones numeratur*, attamen uti docuit Cardinalis Cajetanus in 2. 2. Sancti Thomæ Quæst. 93. art. 2. *est communiter Peccatum veniale*, *nisi contemptus Ecclesiasticæ disciplinæ*, *aut interioris Cultus adsit*. *Nec tamen leve habendum est Peccatum hoc*, *quoniam infra Superstitionis latitudinem continetur*, *quæ divino opponitur cultui*. *Omne autem Peccatum in his*, *quæ Dei sunt*, *magnum esse constat*. Quid ergo dicendum ac metuendum de iis, qui novas in Religionis doctrina excogitant, ac deprædicant Opiniones, a Revelatione Dei omnino pendentes, præter, & quod longe gravius est, contra Patrum, totiusque antiquitatis Traditionem atque sententiam? Curiositatem & Singularitatis amorem in hisce Novatoribus præsertim offendas, cujus vitii signa describit ac temeritatem multis redarguit Gersonius in *Lectione contra vanam Curiositatem* Tom. I. pag. 93. inter cetera scribens: *Constat*, *quod doctrina Fidei*, *quamvis Philosophiam superet*, *habet terminos suos prædefinitos in sacris Litteris nobis revelatis*, *ultra quos nihil audendum est*. *Igitur si conjecturis & ratiunculis humanis ultra progredi quisquam Theologizans præsumpserit*, *quidni protinus turpiter seducatur*, *ut seducat insequentes*? *Deficiente enim non sufficiente scala Scripturarum*, *qualis altera comparabitur scala ad altiorem de Deo cognitionem attingendam*? *Conferamus nunc ad divinas voluntates non revelatas nobis cœlitus*, *sensum cujusve Theologi*, *quantumvis Elevati*: *nullus dubitaverit*, *quod ad illas cæcior sit*, *quam cæcus ad colores*. *Propterea si de altis istis*, *& non revelatis veritatibus voluerit hujusmodi Theologus judicare*; *aut præsumptione raptus*, *aut pudore oppressus*, *si non ad omnia quæsita sibi responderit*, *quis non videat quam profundam sibi aliisque erroris abyssum paraverit*? Addit etiam (quod utinam nonnulli in penetralia cordis reconderent) *Quanto securiori humilitate responderent in multis*, *Nescio*: *Deus scit*, *& cui Deus voluerit revelare*? In subsequenti etiam Epistola paria tradit, inquiens: *Quanto consultius erat uti bene inventis*, *quam dum quæruntur invenienda*, *nec illa afferre*, *quin etiam subvertere bene jam inventa*? *Sufficiat interim mihi*, *meique similibus*, *sobria in humilitate uti bene inventis*. *Abscedat omnis pomposa super insolitis arrogantia*, *ne multiplicemus loqui sublimia gloriantes*. *Sequamur tritum iter commodius plane*, *& ab errorum scandalorumque discrimine remotius*. *Tot habemus Sapientiæ salutaris fontes vivos*; *ne quæso*, *cisternas dissipatas fodiendo*, *nos casso*, *immo stulto*, *labore fatigemus*. Quam postremam sententiam adhibuit, ut supra vidimus, etiam Sanctus Pius V. in sua Constitutione de Conceptio-

ptione Deiparæ. Et ecce quam apposite ad rem nostram Gersonius & Novatores pios, & Novitates Opinionum castigat, atque a Scholis, eoque magis a Populi auribus amotas cupit. Agnoscebat enim vir magnus, facile ex hujusmodi licentia dogmata nimium male sana effluere posse. Et ad *Superstitionem* quod attinet, jam Sanctus Thomas hæc jamdiu nos docuit 2. 2. Quæst. 92. Art. 1. *Superstitio est, quando traditioni humanæ Religionis nomen applicatur*. Utique rectissime. Nam ut monuit Sanctus Augustinus Libro de Ver. Religione Cap. LV. statuenda non est *Religio in phantasmatibus nostris*. Luculentius etiam mentem suam expressit idem Angelicus Quæst. 93. ibidem, artic. 2. scribens: *Si quid est præter Dei & Ecclesiæ constitutionem, quæ secundum Augustinum in Epistola 86. pro lege habenda est, totum hoc reputandum Superfluum et Superstitiosum*. Et nos sane parum laudandi, quoties novitatem ubique desiderantes, contemptis aut neglectis solidis Pietatis exercitamentis, nuperas quasdam Devotiunculas quantis possumus nervis promovemus, atque in iis statuimus summam spem gloriæ aut præmii cœlestis.

Age vero ad hæc principia exigamus *Votum Sanguinarium* Parthenotimi nostri, & Cusentinorum. Credere, hoc est Opinari, sive persuadere sibi, Virginem sine macula fuisse conceptam, ad Cultum ordinatum Dei ac Virginis merito pertinet, quia sufficientes ac Probabiles rationes humanis ingeniis adsunt, ut huic Opinioni, postposita contraria, adhæreant, ac præcipue laudante illam Ecclesia. Ad eumdem quoque Cultum legitimum spectat celebrare Festum Conceptionis *secundum Piam istam sententiam*, quum sufficientes rationes Ecclesiæ adsint, ut huic Opinativo cultui suffragium ac favorem præstet: quod & illa quotidie præstat in probandis Festis tot Sanctorum, aut Reliquiis, aut Miraculis, quæ extra Fidei pomœria sunt, sed jure intra fines Religionis prudentis versantur. Hucusque recte negotium procedit, & nihil agitur præter aut contra mentem, aut consuetudinem Ecclesiæ; atque omnis *Superstitionis metus abest*. Si vero quisquam hosce limites supergressus, vovere etiam audet, se Sanguinem & Vitam daturum propugnandi caussa hanc ipsam de Conceptione sententiam: en *Excessum Pietatis*, en *Cultum inordinatum Dei & Mariæ*, & consequenter *Superstitionem*. Quippe negari non potest, quin hoc sit *præter Constitutionem Ecclesiæ*, quum post Annum 1600. inconsulta eadem Ecclesia, tum Novitium hoc Votum, tum aliæ periculosæ, aut ineptæ, aut temerariæ sententiæ de variis Deiparæ prærogativis emerserint: quæ omnia ignoravit antiquitas, neque Ecclesia umquam probavit: Immo *contra Dei præceptum & constitutionem Ecclesiæ* Votum

tum ejusmodi prodiit. Etenim divina lex prohibet, pretiosum Vitæ nostræ depositum discrimini exponere pro tuendis quibusvis Opinionibus, quamvis piis; & rursus Ecclesia Scotisticam sententiam numquam agnovit, nisi Probabilem & Piam, ac sibi de ejus Veritate judicium reservavit. Atqui voventes adeo Certam, quamquam repugnante Ecclesia, illam contendunt, ut non secus ac pro Fidei Articulis, jugulo suo pro illius tutela pugnare instituant. Deformitatem hanc & ipsi Ethnici sensere. Certe Cicero Academic. Quæst. Lib. IV. *Sapiens*, ajebat, *multa sequitur Probabilia, non comprehensa, neque percepta, neque assensa, sed similia Veri: quæ nisi probet, omnis vita tollatur*. Hæc prudentem Ecclesiæ œconomiam confirmant, admittentis etiam Probabilia in Cultum Dei, illiusque Servorum. At is alibi elegantissime carpit improvida ingenia, quæ Certitudinem statuunt, ubi minus decet: *Quid enim*, inquit, *tam temerarium, tamque indignum Sapientis gravitate atque constantia, quam quod non satis explorate perceptum sit & cognitum, id sine ulla dubitatione defendere?* Graviorem quoque Tullio Scriptorem audi, hoc est Sanctum Augustinum, qui Libro II. Cap. XXXVI. de Peccat. Merit. hæc habet: *Ubi enim de re obscurissima disputatur, non adjuvantibus divinarum Scripturarum certis, clarisque documentis, cohibere se debet humana præsumtio, nihil faciens in partem alteram declinando*. Sed longe gravius, ac plane intolerandum intemperantis Pietatis ac Superstitionis genus est, pro eisdem incertis dubiisque sententiis in tormenta horribilia Mortemque ipsam incurrere velle. Neque enim Opinio illa intra Speculationis fines amplius continetur, sed in actionem descendit. Agitur heic de metendis hominum Vitis, & quidem temere ac imprudenter, quandoquidem immolandi sunt homines, ut id confirmetur, Verumque ac Certum evincatur, quod tamen Ecclesia ipsa adhuc dubium agnoscit. Agitur de Martyribus prorsus novitiis (nam & hoc suis clientibus polliciti sunt pii Novatores) quum tamen pro imaginatione tantum, non vero pro Dogmate Fidei, aut pro certo actu Virtutis, Sanguis effunderetur. En ergo, quos Lirinensis arguebat, quod *Nova quærant, & gestiant aliquid Religioni addere*. Additamentum sane ingentis momenti, & in quod gregis Christiani Pastores intenti sint oportet, ne invita Ecclesia nova Dogmata Fidei invehantur, ne temere Vitam suam perdant Fideles, ne denique humanis Opinionibus idem habeatur honos, atque Articulis Fidei.

Quod si non ferendum, atque a Superstitione alienum minime est Sanguinarium Parthenotimi Votum, quamquam pro Opinione probata in Ecclesia Dei conceptum: quid dicendum de altero, quod

Cu-

Cusentinus Populus emisit, de danda videlicet Vita pro tutela Opinionis non solum dubiæ, sed omnino eliminandæ e Scholis ac mentibus Fidelium? Ad finem propero, sed non ante manum e tabula tollam, quam professus fuero antiquum meum erga Panormitanos Cives obsequium, pro quorum honore ac tutela hæc me scripsisse, ii ipsi, ut spero, intelligent. Neque ego eos, (quod Parthenotimus fecit) ingeniosa heic peroratione aggrediar, illorum benevolentiam & vota captaturus. Unum tantummodo efflagito: Scilicet animadvertant, quam efficaci ratione illorum constantiam in Voto Parthenotimus idem sibi procurarit: ***Profecto***, ait pag. 104. ***non est Saltem Certum, quod Fidei Catholicæ officiat prædictum Votum ac Juramentum***. Quæ hactenus ego disserui, fortassis evicerint, reapse abhorrere a Fide Catholica, atque intolerandum esse Votum Sanguinarium, ac proinde nefas esse pro illo observando mori. Attamen arripienda est hæc ipsa confessio Theologi nostri, qui dum nobis dat, ***non esse Saltem Certum*** Voti sui vitium, tacite significat, justam saltem caussam superesse de ejus honestate dubitandi. At hoc unum quis non videat, Prudenti homini satis esse futurum, ut abstineat a Voto, ex quo Certus humanæ Vitæ interitus consequi posset, neque Certum est, an Deo ac Virgini res grata per illum præstaretur; immo in Voto complendo dubitandum foret, an Dei præceptis, & doctrinæ Fidei Catholicæ obsisteretur? Nam quod subdit Parthenotimus, inquiens: ***Ita igitur vobis id servare licebit, ut Majores vestri tradidere***. Quam in rem Canones laudat. ***Traditiones præsertim, quæ Fidei non officiant, ita observandæ, ut a majoribus traditæ sunt, C. Illud Dist.*** 12. ***Quippe in his rebus, de quibus nihil certi statuit divina Scriptura, mos Populi Dei, & instituta Majorum pro lege tuenda sunt c.*** 7. ***dist.*** 11. Nemo e doctis Panormitanis est, qui quam absone ab isto Theologo adferantur hæc, continuo non sentiat. Agunt Canones ii *de Ritibus*, ut supra innui: Agunt de Traditione non paucorum annorum, sed antiquissima, & cujus lateant primordia: Agunt de Consuetudine, quam non pauci, sed Populus integer, divina Scriptura & Ecclesia minime repugnante, observet, a Majoribus acceptam. Atqui Votum Sanguinarium *Dogma* respicit; illudque tantummodo ante centum annos patres & avi eorum, qui nunc degunt Panormi, nasci primum viderunt, & pauci exceperunt. Accedit, quod famosæ *Granatenses Laminæ*, aliæque recentes imposturæ ex Hispanicis scriniis depromptæ, fucum tunc fecere Panormitanis, ad omnia Pietatis officia non segnibus, quasi jam adeo Certum evasisset Conceptionis Virgineæ Mysterium, ut pro ejus Veritate tuenda eculei, & a-

tro

trocia quævis tormenta, & mors ipsa, prudenter & cum laude, immo cum spe Martyrii, tolerari posse crederentur. Hæccine ergo *Traditio*, quam sacri Canones commendant? Apage. Immo inventum, ut ita dicam, heri natum; & Romanæ Sedi injuriosum, quæ rem dubiam agnoscit, sibique de illa judicium reservavit; & perniciosum Fidei, quum certissimis ejus Dogmatis Novatores isti pares faciant Opiniones hominum; denique contrarium divinæ Legi, a qua jubemur non projicere imprudenter ac temere Vitam.

Ceterum quantis potest vocibus pergat Theologus noster revocare in mentem conterraneis suis *Pietatem ac Prudentiam Majorum in suscipiendo id genus Voto*. Ubi illi recogitent, quibus machinis ad hujusmodi Votum pertracti fuerint Majores sui, & quid Romanus Pontifex postea de Granatensibus Laminis decreverit, & quid factum de ceteris commentis, quibus larvam posterior ætas detraxit: hercle nullus dubito, quin aliter agendum rati, non minori *Pietate*, majori autem *Prudentia* a Sanguinario Voto recedant. Plaudo & ego cuicumque Panormitanos Cives hortanti, ut Pietate cum Majoribus certent, dum tamen Pietas prudens ac solida sit, non imaginaria, non in excessus improvide rapta. Si vera sunt, si solida sunt, quæ hactenus adversus Votum Sanguinarium disserui, jam Panormitanos non ego, sed Apostolus his demum verbis Ephes. V. vers. 17. alloquitur: *Nolite fieri Imprudentes, sed intelligentes, quæ sit Voluntas Dei*. Et quoniam de re tanti momenti, qualis est pretiosissima hominum Vita, in Panormitano Voto atque in Cusentino agitur: nemo quidem fallatur, Voluntatem esse Dei sibi persuadens, ut Vita servetur in solidæ Virtutis ac Pietatis officiis exercitanda: quum ipse Deus aperte præceperit, ne rem tantam sui juris nos arbitrio nostro abjiciamus. Contra judicio meo fallitur, & saltem judicio omnium falli possit, qui minime certus, an gratum Deo sacrificium offerat, & an Ecclesia ferale hoc Votum probet, aut sit umquam probatura, in mortem certam sub specie Pietatis ruat. Certetur proinde voce & calamo pro tuenda Sententia favente Immaculatæ Conceptioni Virginis: at Vitæ hominum parcatur, dum Quæstionem hanc dirimat Apostolica Sedes, mentis ac Voluntatis Dei legitima interpres, cujus correctioni interim hæc omnia mea demisse subjecta volo.

F I N I S.